

แนวทางส่งเสริมกิจกรรมไร้สารพิษของสมาชิกเครือข่าย

จิตอาสาแพทย์วิถีธรรม

นายภัคธร คุ่มกิตติพร

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต
วิชาเอกส่งเสริมและพัฒนากิจการเกษตร สาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

พ.ศ. 2565

**Extension Guidelines for Non-toxic Farming by Members
of the Buddhist Dhamma Medicine Volunteer Network**

Mr. Pakthorn Khumkittiporn

A Thesis Submitted in Patial Fulfillment of the Requirements for
the Degree of Master of Agriculture in Agricultural Extension

School of Agriculture and Cooperatives
Sukhothai Thammathirat Open University

2022

ชื่อวิทยานิพนธ์ แนวทางการส่งเสริมกิจกรรมไร้สารพิษของสมาชิกเครือข่ายจิตอาสาแพทยวิถีธรรม

ผู้วิจัย นายภัคธร คุ้มกิตติพร รหัสนักศึกษา 2639000492

ปริญญา เกษตรศาสตรมหาบัณฑิต (ส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร)

อาจารย์ที่ปรึกษา (1) รองศาสตราจารย์ บำเพ็ญ เขียวหวาน (2) ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พลสรายุ สราญรัมย์

ปีการศึกษา 2565

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) สภาพพื้นฐานส่วนบุคคล สภาพสังคม และสภาพเศรษฐกิจของสมาชิกเครือข่ายจิตอาสาแพทยวิถีธรรม 2) ความรู้และแหล่งความรู้เกี่ยวกับกิจกรรมไร้สารพิษของสมาชิกเครือข่ายจิตอาสาแพทยวิถีธรรม 3) ความคิดเห็นและความพึงพอใจที่มีต่อกิจกรรมไร้สารพิษของสมาชิก 4) การทำกิจกรรมไร้สารพิษของสมาชิก 5) ปัญหา ข้อเสนอแนะ และแนวทางส่งเสริมกิจกรรมไร้สารพิษของสมาชิกเครือข่ายจิตอาสาแพทยวิถีธรรม

ประชากรในการวิจัยคือสมาชิกเครือข่ายจิตอาสาแพทยวิถีธรรมของมูลนิธิแพทยวิถีธรรมแห่งประเทศไทย ณ ปี พ.ศ.2564 จำนวน 500 ราย กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างตามสูตรทาโร ยามานะ ที่ค่าความคลาดเคลื่อน 0.07 ได้จำนวน 145 ราย ทำการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย โดยการจับสลาก และทำการคัดเลือกสมาชิกเครือข่ายจิตอาสาแพทยวิถีธรรมแบบเจาะจง จำนวน 12 คนเพื่อทำการสนทนากลุ่ม รวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามและประเด็นการสนทนากลุ่ม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การจัดอันดับ การวิเคราะห์ปัจจัยภายใน และปัจจัยภายนอกขององค์กร

ผลการวิจัย พบว่า 1) สมาชิกเครือข่ายจิตอาสาแพทยวิถีธรรม มีอายุเฉลี่ย 54.65 ปี ส่วนใหญ่จบการศึกษาปริญญาตรีขึ้นไป ส่วนใหญ่ไม่มีตำแหน่งทางสังคม การทำกิจกรรมไร้สารพิษทำให้ลดรายจ่ายค่าอาหารเฉลี่ย 2,181.86 บาท/ปี และลดรายจ่ายค่าของใช้เฉลี่ย 1,575.19 บาท/ปี 2) ความรู้เกี่ยวกับกิจกรรมไร้สารพิษของสมาชิกเครือข่ายจิตอาสาแพทยวิถีธรรมอยู่ในระดับมาก และแหล่งความรู้ได้รับจากสื่อสารมวลชนและสื่อออนไลน์ในระดับมากที่สุด 3) ความคิดเห็นเกี่ยวกับการส่งเสริมกิจกรรมไร้สารพิษในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และความพึงพอใจเกี่ยวกับการส่งเสริมกิจกรรมไร้สารพิษในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุดเช่นกัน โดยเฉพาะประเด็นการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ทำกิจกรรมไร้สารพิษ 4) สมาชิกมากกว่าร้อยละ 90 มีการทำตามหลักการทำกิจกรรมไร้สารพิษ โดยข้อที่ทำน้อยกว่าข้ออื่นคือ การทำแหล่งกักเก็บน้ำและการตรวจสอบเมล็ดพันธุ์ที่สมบูรณ์ 5) ปัญหาของสมาชิกส่วนใหญ่อยู่ในระดับน้อย ปัญหาสำคัญคือ ไม่มีที่ดิน ส่วนข้อเสนอแนะมีประเด็นสำคัญคือ ควรจัดกิจกรรมของกลุ่มกิจกรรมไร้สารพิษและแนวทางส่งเสริมกิจกรรมไร้สารพิษของสมาชิกเครือข่ายจิตอาสาแพทยวิถีธรรม ได้แก่ การส่งเสริมกิจกรรมไร้สารพิษแบบบูรณาการกับสุขภาพและหลักธรรมะ การพัฒนารูปแบบสื่อส่งเสริมกิจกรรมไร้สารพิษให้เข้าถึงได้ง่าย การสนับสนุนการรวมกลุ่มทำกิจกรรมไร้สารพิษ และการส่งเสริมการตลาดวิถีธรรมแบบมีส่วนร่วม

คำสำคัญ การส่งเสริมการเกษตร กิจกรรมไร้สารพิษ เครือข่ายจิตอาสาแพทยวิถีธรรม

Thesis title: Extension Guidelines for Non-toxic Farming by Members of the Buddhist Dhamma Medicine Volunteer Network

Researcher: Mr. Pakthorn Khumkittiporn ; **ID:** 2639000492;

Degree: Master of Agricultural (Agricultural Extension and Development);

Thesis advisors: (1) Bumpen Keowan, Associate Professor;

(2) Dr.Ponsaran Saranrom; Associate Professor; **Academic year:** 2022

Abstract

The purposes of this research were to analyze the Buddhist Dhamma medicine volunteer network members' 1) basic personal, social, and economic conditions; 2) knowledge and knowledge resources about non-toxic farming; 3) opinions and satisfaction toward non-toxic farming; 4) non-toxic farming; and 5) problems, suggestions, and extension guidelines in non-toxic farming.

The population in this research was 500 members of the Buddhist Dhamma medicine volunteer network of Thailand in 2021. The sample size of 145 people was determined by using the Taro Yamane formula with an error value of 0.07 through a simple random sampling method by lotto picking. A sample of 12 people was selected from members of the Buddhist Dhamma medicine volunteer network for a purposive sampling method for a focus group. Data sets were collected by using questionnaires and focus groups. Statistics applied for data analysis were frequency, percentage, minimum value, maximum value, mean, standard deviation, ranking, internal factor analysis, and external factor analysis of the organization.

The results of the research revealed that 1) members of the Buddhist Dhamma medicine volunteer network had an average age of 54.65 years old. Most of them graduated with bachelor's degrees or higher, held no social position, performed non-toxic farming to reduce food expenses by 2,181.86 Baht/year on average, and reduced the average expenses by an average of 1,575.19 Baht/year; 2) Knowledge about non-toxic farming of members of Buddhist Dhamma medicine volunteer network was at a high level and knowledge resources received from mass media and online media were at the highest level, 3) They had the highest opinions and the highest satisfaction about the extension of non-toxic farming, especially in the aspect of experience exchange related to non-toxic farming; 4) More than 90% of the members practiced non-toxic farming. The aspect that they practiced less than other aspects was the water storage creation and fertile seed checking; and 5) Most members only had slight problems, and the main issue was the lack of land ownership. Their top suggestion was organize non-toxic farming group activity. Extension guidelines in non-toxic farming of members of the Buddhist Dhamma medicine volunteer network were the integration of non-toxic farming with health and Dhamma principles, the development of media extension form for non-toxic farming to be more easily accessible, the support of non-toxic farming group formation, and the extension on participative moral marketing.

Keywords: Agricultural extension, Non-toxic farming , Buddhist Dhamma Medicine Volunteer Network

กิตติกรรมประกาศ

การทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยได้รับความอนุเคราะห์อย่างสูงยิ่งจาก รองศาสตราจารย์บำเพ็ญ เขียวหวาน อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พลสรานู สรณมย์ อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม ที่ได้ให้คำแนะนำและชี้แนวทางที่เป็นประโยชน์ รวมทั้งให้คำปรึกษา แนะนำ และให้การสนับสนุนการดำเนินการจัดทำวิทยานิพนธ์จนเสร็จสมบูรณ์ และ ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณทุกท่านมา ณ โอกาสนี้

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณคณาจารย์ทุกท่านที่ให้ความรู้ทางด้านวิชาการ และเจ้าหน้าที่ของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราชที่อำนวยความสะดวกทุกด้าน ซึ่งมีผลทำให้การศึกษาประสบผลสำเร็จด้วยดี นอกจากนี้ยังได้รับการสนับสนุนข้อมูลการวิจัยครั้งนี้จากผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่าน ได้แก่ ดร.สุทธิศักดิ์ แก้วแกมจันทร์ อาจารย์คณะเกษตรศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน วิทยาเขตสุรินทร์ ดร.นิศยาภรณ์ สุระสาย รองประธานกรรมการมูลนิธิแพथ์วิถีธรรมแห่งประเทศไทย ดร.สุสดี เจริญไวยเจตน์ หัวหน้าศูนย์วิชาการสถาบันวิชาการ(อุดมศึกษา) ที่อนุเคราะห์ในการตรวจเอกสารข้อมูลการทำวิจัยครั้งนี้

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณ ดร.ใจเพชร กล้าจน ประธานกรรมการมูลนิธิแพथ์วิถีธรรมแห่งประเทศไทย และจิตอาสาแพथ์วิถีธรรม ที่ได้คำแนะนำ ให้ความร่วมมือและอำนวยความสะดวกในการทำงานวิจัยเป็นอย่างดี และขอขอบพระคุณสมาชิกครอบครัวคุ้มกิตติพรที่ให้ความร่วมมือช่วยเหลือและให้กำลังใจจนงานสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

นอกจากนี้ผู้วิจัยขอขอบพระคุณคณาจารย์สาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช เพื่อนนักศึกษาและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการทำวิทยานิพนธ์ครั้งนี้ทุกท่านที่ได้กรุณาให้การสนับสนุน ช่วยเหลือ และให้กำลังใจตลอดมา

ภักธร คุ้มกิตติพร

ตุลาคม 2565

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
สารบัญตาราง	ฅ
สารบัญภาพ	ญ
บทที่ 1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์	2
กรอบแนวคิดการวิจัย	3
ขอบเขตของการวิจัย	5
นิยามศัพท์	5
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	6
บทที่ 2 วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง	7
แนวคิดเกี่ยวกับการส่งเสริมเกษตร	7
แนวคิดที่เกี่ยวกับการทำกิจกรรม ไร่สารพิษ	11
แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับความรู้	17
แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับความคิดเห็นและความพึงพอใจ	22
แนวคิด SWOT Analysis	30
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย	44
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	44
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	45
การเก็บรวบรวมข้อมูล	51
การวิเคราะห์ข้อมูล	52

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	57
ตอนที่ 1 สภาพพื้นฐานส่วนบุคคล สภาพพื้นฐานทางสังคมและสภาพพื้นฐานทาง เศรษฐกิจของสมาชิกเครือข่ายจิตอาสาแพทย์วิถีธรรม	57
ตอนที่ 2 ความรู้และแหล่งความรู้เกี่ยวกับการทำกิจกรรมไร้สารพิษ	70
ตอนที่ 3 ความคิดเห็นและความพึงพอใจที่มีต่อการทำกิจกรรมไร้สารพิษ	81
ตอนที่ 4 การทำกิจกรรมไร้สารพิษของสมาชิกเครือข่าย	93
ตอนที่ 5 ปัญหาเกี่ยวกับแนวทางการส่งเสริมกิจกรรมไร้สารพิษ	100
บทที่ 5 สรุปการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	115
สรุปการวิจัย	115
อภิปรายผล	122
ข้อเสนอแนะ	128
บรรณานุกรม	133
ภาคผนวก	139
ก แบบสอบถาม	140
ประวัติผู้วิจัย	162

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 3.1 แสดงจำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่างแยกรายการ.....	45
ตารางที่ 4.1 ข้อมูลพื้นฐานส่วนบุคคลของสมาชิกเครือข่าย.....	58
ตารางที่ 4.2 สภาพพื้นฐานทางสังคมของสมาชิกเครือข่าย.....	62
ตารางที่ 4.3 สภาพพื้นฐานทางเศรษฐกิจของสมาชิกเครือข่าย.....	63
ตารางที่ 4.4 ความรู้เกี่ยวกับการทำกิจกรรมไร้สารพิษของสมาชิกเครือข่าย.....	70
ตารางที่ 4.5 ระดับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการทำกิจกรรมไร้สารพิษ.....	74
ตารางที่ 4.6 แหล่งความรู้เกี่ยวกับการทำกิจกรรมไร้สารพิษของสมาชิกเครือข่าย.....	75
ตารางที่ 4.7 สรุประดับแหล่งความรู้เกี่ยวกับการทำกิจกรรมไร้สารพิษ.....	80
ตารางที่ 4.8 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการทำกิจกรรมไร้สารพิษของสมาชิกเครือข่าย.....	82
ตารางที่ 4.9 สรุปความคิดเห็นเกี่ยวกับการทำกิจกรรมไร้สารพิษของสมาชิกเครือข่าย.....	87
ตารางที่ 4.10 ความพึงพอใจที่มีต่อการส่งเสริมการทำกิจกรรมไร้สารพิษ.....	89
ตารางที่ 4.11 สรุปความพึงพอใจที่มีต่อการส่งเสริมการทำกิจกรรมไร้สารพิษ.....	92
ตารางที่ 4.12 การทำกิจกรรมไร้สารพิษของสมาชิกเครือข่าย.....	94
ตารางที่ 4.13 สรุปการทำกิจกรรมไร้สารพิษของสมาชิกเครือข่าย.....	99
ตารางที่ 4.14 ระดับปัญหาในการส่งเสริมการทำกิจกรรมไร้สารพิษ.....	100
ตารางที่ 4.15 สรุประดับปัญหาในการส่งเสริมการทำกิจกรรมไร้สารพิษ.....	103
ตารางที่ 4.16 ระดับข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางส่งเสริมการทำกิจกรรมไร้สารพิษ.....	105
ตารางที่ 4.17 สรุประดับข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางส่งเสริมการทำกิจกรรมไร้สารพิษ.....	109
ตารางที่ 4.18 จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และ อุปสรรคของแนวทางส่งเสริมกิจกรรมไร้สารพิษ.....	111
ตารางที่ 4.19 การทำ TOWS Matrix.....	112

สารบัญภาพ

	หน้า
ภาพที่ 1.1 กรอบแนวคิดในการวิจัย	4
ภาพที่ 4.1 สรุปค่าเฉลี่ยระดับแหล่งความรู้เกี่ยวกับการทำกิจกรรมไร้สารพิษ	81
ภาพที่ 4.2 สรุปค่าเฉลี่ยระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการทำกิจกรรมไร้สารพิษ	88
ภาพที่ 4.3 สรุปค่าเฉลี่ยระดับความพึงพอใจเกี่ยวกับการทำกิจกรรมไร้สารพิษ	93
ภาพที่ 4.4 สรุปค่าเฉลี่ยระดับปัญหาเกี่ยวกับการส่งเสริมการทำกิจกรรมไร้สารพิษ	104
ภาพที่ 4.5 สรุปค่าเฉลี่ยระดับข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการส่งเสริมการทำกิจกรรมไร้สารพิษ	110
ภาพที่ 5.1 สรุปปัญหา ข้อเสนอแนะ SWOT แนวทางการส่งเสริม และข้อเสนอแนะ ในการนำผลการวิจัยไปใช้	132

บทที่ 1

บทนำ

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ภาคการเกษตรของไทยเป็นตัวขับเคลื่อนการพัฒนาเศรษฐกิจที่สำคัญของประเทศ เป็นรากฐานของการสร้างความมั่นคงทางอาหารของประเทศและของโลก ยุทธศาสตร์การพัฒนากองเกษตรในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560 - 2564) มีวิสัยทัศน์คือ “ภาคเกษตรก้าวไกลด้วยเทคโนโลยีและนวัตกรรม ตลาดนำการผลิต ชีวิตเกษตรกรมีคุณภาพ ทรัพยากรการเกษตรมีความสมดุลและยั่งยืน” ภาคการเกษตรของไทยเป็นตัวขับเคลื่อนการพัฒนาเศรษฐกิจที่สำคัญของประเทศ เป็นรากฐานของการสร้างความมั่นคงทางอาหารของประเทศและของโลก ประชากรส่วนใหญ่ของประเทศอยู่ในภาคการผลิตทางการเกษตร ทิศทางการพัฒนาของแผนพัฒนาการเกษตร ในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560 - 2564) ได้เน้นความต่อเนื่องกับแผนที่ผ่านมา โดยให้ความสำคัญกับการพัฒนาเกษตรกรให้เป็นศูนย์กลางการพัฒนาอย่างสมดุล มีการรวมกลุ่มเป็นสถาบันเกษตรกรในชุมชนต่าง ๆ เพื่อผลักดันให้สามารถดำเนินงานในรูปของธุรกิจเกษตรที่สามารถพึ่งพาตนเองได้ โดยน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชฯ มาขยายผลและประยุกต์ใช้อย่างต่อเนื่องในการพัฒนาการเกษตรในระยะต่อไป ถือเป็นก้าวสำคัญของการพัฒนาประเทศจากวิธีการทำเกษตรแบบดั้งเดิมไปสู่การบริหารจัดการการเกษตรแบบสมัยใหม่ โดยอาศัยเทคโนโลยีและนวัตกรรมมาสนับสนุนการผลิตสินค้าเกษตร (สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร.2559) ปัจจุบันเกษตรกรในชนบทไทยส่วนใหญ่ไม่ได้ผลิตสิ่งที่ตัวเองต้องบริโภคเป็นหลักอีกต่อไป แต่มุ่งผลิตสิ่งที่ขายได้และเป็นที่ต้องการของตลาดเป็นสำคัญ ซึ่งการมุ่งผลิตในเชิงปริมาณเพื่อสนองความต้องการของตลาดนั้น ทำให้เกษตรกรต้องพึ่งพาเทคโนโลยีจากภายนอกและทุนจำนวนมาก เช่น ปุ๋ยเคมี สารเคมีกำจัดศัตรูพืช (กนกวรรณ พวงประยงค์ และसानิตย์ หนูนิล, 2561) แม้ว่าปัจจุบันจะมีการณรงค์ให้มีการปลูกพืชที่ปลอดภัยจากพิษของปฏิชีวนะไม่ได้ว่าเกษตรกรส่วนใหญ่ยังใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชกันอย่างแพร่หลาย กลายเป็นปัญหาความปลอดภัยทางสิ่งแวดล้อม ในปัจจุบัน ส่งผลร้ายต่อสุขภาพของเกษตรกร ผู้บริโภค และสัตว์เลี้ยง (สุชาติณี อึ้งสูงเนิน, 2558) การดำเนินนโยบายเพื่อผลักดันให้เกษตรกรหันมาทำเกษตรปลอดภัยนั้น ยังประสบปัญหาทั้งด้านเทคนิคและกระบวนการอยู่มากจึงทำให้เกษตรกร

ปรับเปลี่ยนมาทำเกษตรอินทรีย์ได้ยังไม่มากนัก ที่สำคัญว่านั่นทั้งเกษตรกรและผู้บริโภคยังมีปัญหาสุขภาพที่มีความรุนแรงขึ้น จะเห็นว่าตลอด 10 ปีที่ผ่านมา มีแนวโน้มความเสี่ยงและไม่ปลอดภัย จากพิษภัยของสารเคมีเพิ่มสูงขึ้น นำไปสู่ปัญหาโรคไม่ติดต่อเรื้อรัง เช่น โรคมะเร็ง โรคเบาหวาน โรคต่อมไทรอยด์ และปัญหาอื่น ๆ ซึ่งปัจจุบันกลายเป็นโรคสำคัญอันดับต้น ๆ ของคนไทย (บำเพ็ญ เขียวหวาน, 2562)

จากการทบทวนวรรณกรรม พบว่าปัญหาจากการทำเกษตรที่ใช้สารเคมี ยาฆ่าแมลง ที่รุนแรงส่งผลกระทบต่อสุขภาพที่เสียหายต่อการดำรงชีวิตเกษตรกร ผู้บริโภค สัตว์เลี้ยง และสิ่งแวดล้อม นำไปสู่ความเสี่ยง ความไม่ปลอดภัยจากพิษของสารเคมีที่เพิ่มสูงขึ้น นำไปสู่ปัญหาต่อสุขภาพของเกษตรกรกลายเป็นโรคไม่ติดต่อเรื้อรัง จนเป็นปัญหาของคนไทยเป็นอันดับต้น ๆ ในปัจจุบันนี้ และพบว่า เครือข่ายจิตอาสาแพทย์วิถีธรรม มีผู้นำคือ ดร.ใจเพชร กล้าจน ณ ปี 2564 มีสมาชิก 500 คน ได้ส่งเสริมการทำกิจกรรมไร้สารพิษแก่สมาชิกซึ่งส่วนใหญ่เป็นผู้ป่วยหรือเคยป่วยด้วยโรคไม่ติดต่อเรื้อรังเพื่อใช้ผลผลิตเป็นอาหารที่ปลอดภัยต่อสุขภาพ ผลการปฏิบัติตามหลักการแพทย์วิถีธรรมอย่างต่อเนื่อง พบว่ามีผลดี คือ สุขภาพร่างกายแข็งแรงขึ้น สุขภาพจิตใจดีมาก จิตใจเป็นสุขเพิ่มขึ้น เศรษฐกิจดีขึ้น ครอบครัวอบอุ่น มีจิตช่วยเหลือแบ่งปัน (นิศยาภรณ์ สุระสาย, 2563) ซึ่งหลักการทำกิจกรรมไร้สารพิษให้ได้ผลผลิตที่ดีและให้ยั่งยืน คือ มีพันธุ์ดี ดินดี น้ำดี แสงดี ีลดี และมิตรดี (ใจเพชร กล้าจน, 2563)

ดังนั้นจึงควรทำการศึกษาแนวทางส่งเสริมกิจกรรมไร้สารพิษของสมาชิกเครือข่ายจิตอาสาแพทย์วิถีธรรม เพื่อเป็นแนวทางให้กับการส่งเสริมกิจกรรมไร้สารพิษสำหรับสมาชิกเครือข่ายจิตอาสาแพทย์วิถีธรรม และเป็นแนวทางให้กับหน่วยงานส่งเสริมการเกษตรต่อไป

2. วัตถุประสงค์การวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาสภาพพื้นฐานส่วนบุคคล สภาพสังคม สภาพเศรษฐกิจของสมาชิกเครือข่ายจิตอาสาแพทย์วิถีธรรม

2.2 เพื่อศึกษาความรู้และแหล่งความรู้เกี่ยวกับกิจกรรมไร้สารพิษของสมาชิกเครือข่ายจิตอาสาแพทย์วิถีธรรม

2.3 เพื่อศึกษาความคิดเห็นและความพึงพอใจที่มีต่อกิจกรรมไร้สารพิษของสมาชิกเครือข่ายจิตอาสาแพทย์วิถีธรรม

2.4 เพื่อศึกษาการทำกิจกรรมไร้สารพิษของสมาชิกเครือข่ายจิตอาสาแพทย์วิถีธรรม

2.5 เพื่อศึกษาปัญหา ข้อเสนอแนะ สภาพแวดล้อมภายใน สภาพแวดล้อมภายนอกและ แนวทางการส่งเสริมกิจกรรมไร้สารพิษของสมาชิกเครือข่ายจิตอาสาแพทย์วิถีธรรม

3. กรอบแนวคิดการวิจัย

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยได้กำหนดกรอบแนวคิดในการศึกษา โดยสรุป
ได้ดังนี้

3.1 สภาพพื้นฐานส่วนบุคคล สภาพทางสังคมและสภาพทางเศรษฐกิจของสมาชิก
เครือข่ายจิตอาสาแพทย์วิถีธรรม ซึ่งเป็นข้อมูลเกี่ยวกับเพศ อายุ ระดับการศึกษา การประกอบอาชีพ
หลัก จำนวนสมาชิกในครัวเรือน และประสบการณ์ในการทำกิจกรรมไร้สารพิษ สภาพพื้นฐานทาง
สังคม ได้แก่ ตำแหน่งทางสังคม และการเป็นสมาชิกต่อสถาบันเกษตรกร สภาพพื้นฐานทาง
เศรษฐกิจ จำนวนแรงงานในการทำกิจกรรมไร้สารพิษ จำนวนพื้นที่ถือครองทางการเกษตรทั้งหมด
รายได้ รายจ่ายต่อเดือน รายจ่ายค่าอาหารที่ลดได้จากการปลูกเอง การทำกิจกรรมไร้สารพิษทำให้
ลดรายจ่าย ภาระหนี้สินและแหล่งทุน

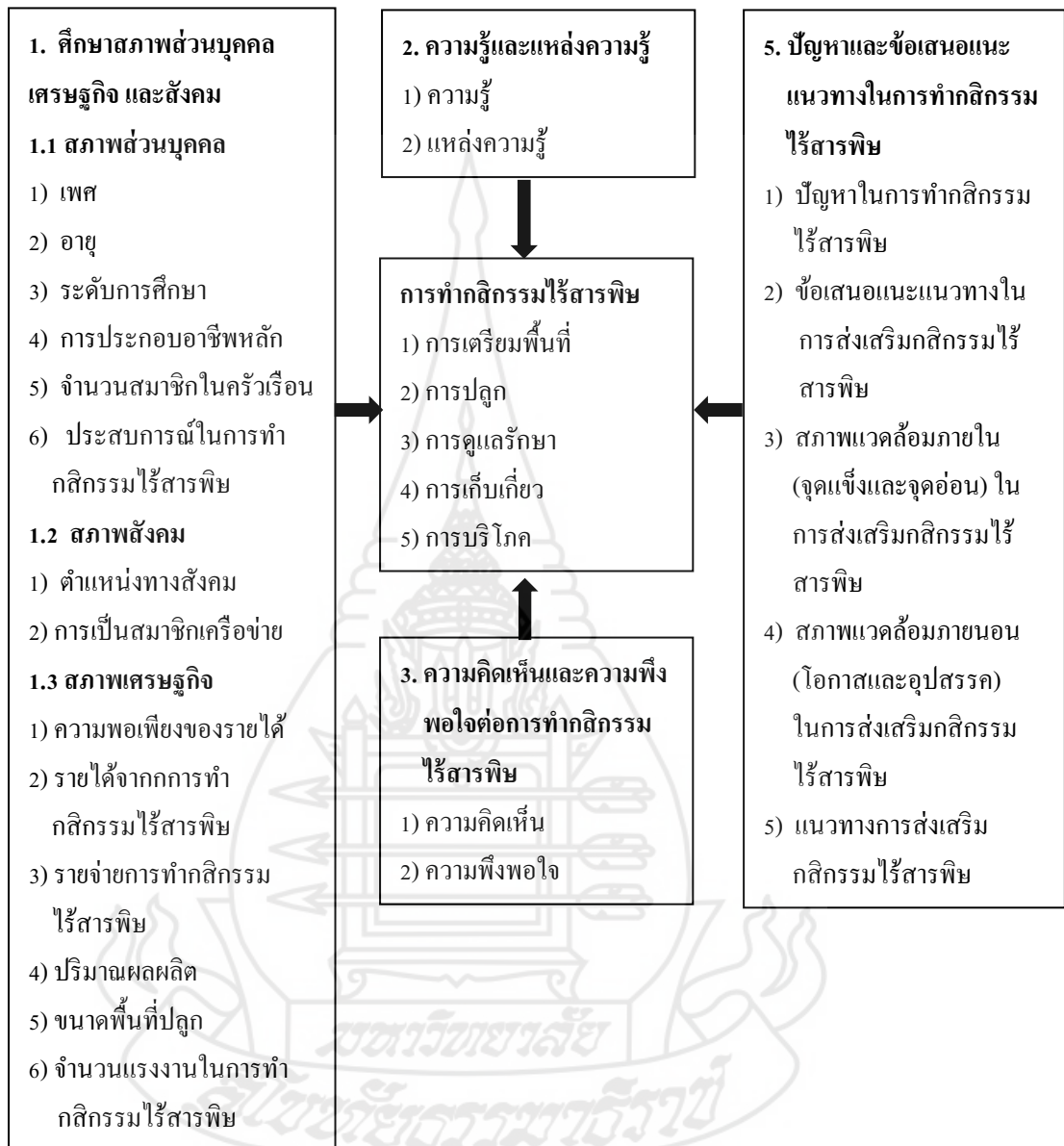
3.2 ความรู้และแหล่งความรู้ ประกอบด้วย ความรู้เกี่ยวกับการทำกิจกรรมไร้สารพิษ
ทำให้ลดรายจ่ายภาระหนี้สินและแหล่งทุน

3.3 ความคิดเห็นและความพึงพอใจต่อการทำกิจกรรมไร้สารพิษ ประกอบด้วย ความ
คิดเห็นต่อการทำกิจกรรมไร้สารพิษ และความพึงพอใจต่อการทำกิจกรรมไร้สารพิษ

3.4 การทำกิจกรรมไร้สารพิษของสมาชิกเครือข่ายจิตอาสาแพทย์วิถีธรรม
ประกอบด้วย การเตรียมพื้นที่ การปลูก การดูแลรักษา การเก็บเกี่ยว การบริโภค และผลที่ได้รับต่อ
สุขภาพ

3.5 ปัญหาข้อเสนอแนะ สภาพแวดล้อมภายใน (จุดแข็งและจุดอ่อน) สภาพแวดล้อม
ภายนอก โอกาสและอุปสรรค และแนวทางการส่งเสริมกิจกรรมไร้สารพิษ ประกอบด้วย ปัญหาใน
การทำกิจกรรมไร้สารพิษ ข้อเสนอแนะแนวทางในการส่งเสริมกิจกรรมไร้สารพิษ จุดแข็ง จุดอ่อน
โอกาส อุปสรรค และแนวทางการส่งเสริมกิจกรรมไร้สารพิษ

โดยมีกรอบแนวคิดในการวิจัย ดังรูปภาพที่ 1.1

ภาพที่ 1.1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

4. ขอบเขตของการวิจัย

4.1 ขอบเขตเชิงพื้นที่

การวิจัยครั้งนี้ศึกษาสมาชิกเครือข่ายจิตอาสาแพทย์วิถีธรรมของมูลนิธิแพทย์วิถีธรรมแห่งประเทศไทย ปี 2564 จำนวน 500 คน (งานทะเบียนและสถิติ, มูลนิธิแพทย์วิถีธรรมแห่งประเทศไทย)

4.2 ขอบเขตเชิงเนื้อหา

การศึกษาเกี่ยวกับสมาชิกเครือข่ายจิตอาสาแพทย์วิถีธรรมของมูลนิธิแพทย์วิถีธรรมแห่งประเทศไทย ด้านสภาพพื้นฐานส่วนบุคคล สภาพพื้นฐานทางสังคมและสภาพพื้นฐานทางเศรษฐกิจของสมาชิกเครือข่ายจิตอาสาแพทย์วิถีธรรม ความรู้และแหล่งความรู้ที่เกี่ยวกับการทำกิจกรรม ไร้สารพิษของสมาชิกเครือข่ายจิตอาสาแพทย์วิถีธรรม ความคิดเห็นและความพึงพอใจที่มีต่อการทำกิจกรรม ไร้สารพิษของสมาชิกเครือข่ายจิตอาสาแพทย์วิถีธรรม การทำกิจกรรม ไร้สารพิษของสมาชิกเครือข่ายจิตอาสาแพทย์วิถีธรรม ประกอบด้วย การเตรียมพื้นที่ การปลูก การดูแลรักษา การเก็บเกี่ยว การบริโภค และผลที่ได้รับต่อสุขภาพ ปัญหา ข้อเสนอแนะ จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส อุปสรรค และแนวทางส่งเสริมกิจกรรม ไร้สารพิษของสมาชิกเครือข่ายจิตอาสาแพทย์วิถีธรรม

4.3 ขอบเขตเชิงเวลา

การวิจัยครั้งนี้ ดำเนินการศึกษาเกี่ยวกับแนวทางส่งเสริมการทำกิจกรรม ไร้สารพิษของสมาชิกเครือข่ายจิตอาสาแพทย์วิถีธรรม ของมูลนิธิแพทย์วิถีธรรมแห่งประเทศไทย โดยทำการเก็บข้อมูลระหว่างเดือนกรกฎาคม 2564 ถึง 31 ตุลาคม 2565 และทำการเก็บข้อมูลเดือน ธันวาคม 2564 ถึง 31 มีนาคม 2565

5. นิยามศัพท์

5.1 กลกิจกรรม ไร้สารพิษ หมายถึง การทำกิจกรรม โดยไม่ใช้สารเคมี 100% และมีหลักการทำกิจกรรม ไร้สารพิษ โดยการคัดเลือกพันธุ์ดี ปรับปรุงดินดี มีระบบบริหารจัดการน้ำ มีแสงดี เหมาะสมกับชนิดของพืช และหัวใจสำคัญ คือ ผู้ทำกิจกรรมมีศีลและมีมิตรดี

5.2 สมาชิกเครือข่ายจิตอาสาแพทย์วิถีธรรม หมายถึง อาสาสมัครเครือข่ายจิตอาสาแพทย์วิถีธรรม 9 สาขาทั้งในและต่างประเทศ ที่ขึ้นทะเบียนกับมูลนิธิแพทย์วิถีธรรมแห่งประเทศไทย ปี 2564 จำนวน 500 คน

5.3 ความรู้ หมายถึง ความเข้าใจที่มีต่อการทำกิจกรรมไร้สารพิษของสมาชิกเครือข่ายจิตอาสาแพทย์วิถีธรรม ประกอบด้วย การเตรียมพื้นที่ การปลูก การดูแลรักษา การเก็บเกี่ยว การบริโภคและผลที่ได้รับต่อสุขภาพ

5.4 แหล่งความรู้ หมายถึง แหล่งที่สมาชิกเครือข่ายจิตอาสาแพทย์วิถีธรรมได้รับความรู้เกี่ยวกับหลักการทำกิจกรรมไร้สารพิษ วิธีการทำกิจกรรมไร้สารพิษ และประโยชน์ของการทำกิจกรรมไร้สารพิษจากแหล่งต่าง ๆ ได้แก่ สื่อบุคคล สื่อกลุ่ม สื่อมวลชนและสื่อออนไลน์

5.5 ความคิดเห็น หมายถึง ความคิดเห็นที่มีต่อการทำกิจกรรมไร้สารพิษของสมาชิกเครือข่ายจิตอาสาแพทย์วิถีธรรม ประกอบด้วย การเตรียมพื้นที่ การปลูก การดูแลรักษา การเก็บเกี่ยว การบริโภค และผลที่ได้รับต่อสุขภาพ

5.6 ความพึงพอใจ หมายถึง ความพึงพอใจที่มีต่อการทำกิจกรรมไร้สารพิษของสมาชิกเครือข่ายจิตอาสาแพทย์วิถีธรรม ประกอบด้วย การเตรียมพื้นที่ การปลูก การดูแลรักษา การเก็บเกี่ยว การบริโภค และผลที่ได้รับต่อสุขภาพ

5.7 ปัญหาและข้อเสนอแนะ หมายถึง ปัญหาและข้อเสนอแนะของสมาชิกเครือข่ายจิตอาสาแพทย์วิถีธรรมเกี่ยวกับกิจกรรมไร้สารพิษด้านต่างๆ ได้แก่ ด้านความรู้ ด้านการปฏิบัติ และผลการปฏิบัติ

5.8 จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส อุปสรรค หมายถึง จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส อุปสรรค ในการส่งเสริมการทำกิจกรรมไร้สารพิษ ของสมาชิกเครือข่ายจิตอาสาแพทย์วิถีธรรม

6. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

6.1 ต่อสมาชิกเครือข่ายจิตอาสาแพทย์วิถีธรรม

เป็นแนวทางการส่งเสริมกิจกรรมไร้สารพิษของสมาชิกเครือข่ายจิตอาสาแพทย์วิถีธรรมทั่วประเทศ

6.2 ต่อเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร

เป็นแนวทางส่งเสริมการทำกิจกรรมไร้สารพิษของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร แก่เกษตรกร หน่วยงานและองค์กรส่งเสริมการเกษตรอื่นๆ

6.3 ต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องด้านการเกษตร

หน่วยงานที่เกี่ยวข้องด้านการเกษตร สามารถนำแนวทางส่งเสริมกิจกรรมไร้สารพิษไปกำหนดเป็นนโยบายหรือยุทธศาสตร์การส่งเสริมและพัฒนาการเกษตรแก่สมาชิกกลุ่ม

บทที่ 2

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่อง แนวทางส่งเสริมการทำกิจกรรมไร้สารพิษของสมาชิกเครือข่ายจิตอาสาแพทย์วิถีธรรม ผู้วิจัยได้กำหนดศึกษาค้นคว้าจากวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องทั้งเอกสาร ตำรา วารสาร และงานวิจัย โดยแบ่งออกเป็นประเด็นต่างๆ ดังนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับการส่งเสริมเกษตร
2. แนวคิดเกี่ยวกับการทำกิจกรรมไร้สารพิษ
3. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับความรู้
4. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับความคิดเห็นและความพึงพอใจ
5. แนวคิด SWOT Analysis
6. บริบทเครือข่ายจิตอาสาแพทย์วิถีธรรม
7. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ซึ่งมีรายละเอียด ดังต่อไปนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับการส่งเสริมเกษตร

แนวคิดเกี่ยวกับการส่งเสริมการเกษตร ประกอบด้วย ความหมายของการส่งเสริมการเกษตร เป้าหมายการส่งเสริมการเกษตร รูปแบบการส่งเสริมการเกษตร และวิธีการส่งเสริมการเกษตร ดังนี้

1.1 ความหมายของการส่งเสริมการเกษตร

มีนักวิชาการให้ความหมายของการส่งเสริมการเกษตร ไว้ดังนี้

วสิน อิงคะพัฒนากุล. (2563, น. 2-6) ให้ความหมายการส่งเสริมและพัฒนาการเกษตรว่า การส่งเสริมการเกษตร หมายถึง การเผยแพร่และการถ่ายทอดความรู้ทักษะประสบการณ์ และการให้บริการด้านอื่นๆ ที่ทันสมัยและจำเป็นสำหรับการเพิ่มผลผลิตทางการเกษตร โดยให้ความสำคัญ กับกลุ่มเป้าหมาย ประกอบด้วยเกษตรกร ครอบครัวเกษตรกร และบุคคลอื่นที่สนใจ โดยดำเนินการในลักษณะการฝึกอบรมระยะสั้น การศึกษาตามอัธยาศัยการศึกษานอกโรงเรียน

ที่เน้นวิธีการฝึกปฏิบัติในพื้นที่จริงโดยมุ่งหวังให้กลุ่มเป้าหมายสามารถช่วยเหลือตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน

พงษ์ศักดิ์ อังกลิทธิ และสุรพล เศรษฐบุตร (2553, น.11) กล่าวว่า การส่งเสริมการเกษตร หมายถึง การบริการการศึกษาแบบเสริม หรือขยายออกไปสู่ประชาชนทั่วไป เป็นกระบวนการถ่ายทอดวิชาความรู้ ทักษะ ประสบการณ์ และการบริการอื่น ๆ ที่จำเป็นต่อการผลิตทางการเกษตร โดยอาศัยการให้การศึกษา แก่เกษตรกร ครอบครัวยุทธศาสตร์ และบุคคลอื่นที่สนใจ โดยวิธีการฝึกปฏิบัติจริง และเน้นถึงการให้ความช่วยเหลือเพื่อให้เกษตรกรสามารถช่วยเหลือตนเองได้ในการปรับปรุงพัฒนาประสิทธิภาพในการผลิตและความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นอย่างยั่งยืน ทั้งทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม และสอดคล้องเหมาะสมกับสภาพสังคมของเกษตรกร

บุญธรรม จิตต์อนันต์ (อ้างถึงในศศิธร หุ่นทอง 2555, น.16-20) กล่าวว่า การส่งเสริมการเกษตร หมายถึง การนำความรู้ วิธีการและเทคโนโลยีใหม่ ๆ หรือเทคโนโลยีที่เกี่ยวกับการเกษตร ไปแนะนำเผยแพร่ให้ประชาชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งเกษตรกร แล้วติดตามให้คำแนะนำช่วยเหลือในการปฏิบัติจนประสบผลสำเร็จ

จากความหมายดังกล่าวข้างต้นสรุปได้ว่า การส่งเสริมการเกษตร หมายถึง การนำองค์ความรู้ วิธีการและเทคโนโลยีเกี่ยวกับการทำเกษตรกรรม ถ่ายทอดให้เกษตรกรได้ศึกษา สาธิต และฝึกปฏิบัติพร้อมแนะนำช่องทางในการติดตามข้อมูล ข่าวสารสนเทศ เกี่ยวกับนวัตกรรมการทำเกษตรกรรมและทิศทางของสังคมและเศรษฐกิจที่เป็นประโยชน์ต่อเกษตรกรให้ทันสถานการณ์ปัจจุบันที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว เพื่อทำความเข้าใจ ปรับเปลี่ยนทัศนคติและพฤติกรรมในการดำรงชีวิตของเกษตรกร ครอบครัวยุทธศาสตร์ และสังคม

1.2 ความสำคัญของการส่งเสริมการเกษตร

พงษ์ศักดิ์ อังกลิทธิ และสุรพล เศรษฐบุตร (2553, น.15) กล่าวว่า การส่งเสริมการเกษตรมีความสำคัญต่อเศรษฐกิจและสังคมของประเทศไทย และมีความสำคัญในมิติการพัฒนาการเกษตรของประเทศไทย ดังนี้

1.2.1 การส่งเสริมการเกษตรมีความสำคัญต่อการเกษตรในการพัฒนาขีดความสามารถในการผลิตของเกษตรกรให้มีประสิทธิภาพสูงสุด ทั้งนี้ โดยการนำเอาวิทยาการและเทคโนโลยีที่เหมาะสมถ่ายทอดแนะนำส่งเสริมให้เกษตรกรได้นำไปปฏิบัติซึ่งย่อมจะเกิดการปรับปรุง เปลี่ยน-แปลงการเกษตรให้ดียิ่งขึ้น

1.2.2 การส่งเสริมการเกษตรมีความสำคัญต่อประเทศชาติ ด้านการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม และในมิติการพัฒนาการเกษตรของประเทศโดยเฉพาะในด้านการแก้ไขปัญหาหรือขจัดความยากจน และความอดอยาก หิวโหยของประชากร โดยให้ผลผลิตการเกษตรมีพอเพียง

ต่อความต้องการ ภายใต้ข้อจำกัดทั้งในด้านพื้นที่ทำการเกษตรที่ลดลง การลงทุนสูงขึ้น ปัญหาแรงงานเกษตรและราคาผลิตผลที่ไม่เป็นธรรม การส่งเสริมการเกษตรที่มีประสิทธิภาพจะเป็นส่วนสำคัญในอันที่จะทำให้เกษตรของประเทศพัฒนาขึ้น

1.3 รูปแบบการส่งเสริมการเกษตร

สมจิต โยชะคง และเฉลิมศักดิ์ ตุ่มหิรัญ (2553, น.4) สรุปรูปแบบการส่งเสริมการเกษตรได้ดังนี้

1.3.1 รูปแบบการส่งเสริมการเกษตรแบบการฝึกอบรมและเยี่ยมเยียน เป็นรูปแบบหรือรูปแบบแรก ๆ ที่นำมาใช้งานส่งเสริมการเกษตรทั้งในต่างประเทศและประเทศไทย รูปแบบนี้จะมีองค์ประกอบสำคัญอยู่ 2 ส่วน คือ การฝึกอบรม โดยเจ้าหน้าที่ส่งเสริมเกษตรในหลักสูตรที่กำหนด และการเยี่ยมเยียน เจ้าหน้าที่ที่ออกเยี่ยมเยียนเกษตรกรถึงไร่นาเป็นรายปี รูปแบบนี้ได้รับการปรับปรุงหลายครั้งโดยกรมส่งเสริมการเกษตร

1.3.2 รูปแบบการส่งเสริมการเกษตรแบบการบริการเบ็ดเสร็จที่จุดเดียว รูปแบบนี้เคยใช้มาแล้วในประเทศสหรัฐอเมริกา และประเทศอังกฤษที่เรียกว่าการบริการเบ็ดเสร็จ คือการที่เกษตรกรเข้ามารับบริการที่เดียวจะได้ทุก ๆ อย่างกลับไปเบ็ดเสร็จ รูปแบบนี้จะแฝงอยู่ที่ศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบลที่ทำการอยู่ตามทั่วประเทศ

1.3.4 รูปแบบการส่งเสริมการเกษตรแบบการบูรณาการ เป็นรูปแบบที่นำมาใช้ในการแก้ปัญหาทางส่งเสริมที่ใช้เพียงรูปแบบเดียวแล้วมีข้อจำกัด เพราะการบูรณาการเป็นการทำสิ่งให้เห็นว่าบกพร่องให้เกิดความสมบูรณ์ รูปแบบนี้จะนำมาใช้ในงานส่งเสริมการเกษตรโดยการบูรณาการโครงการเข้าด้วยกัน ไม่ว่าจะเป็นระบบโซ่เครือข่ายหรือระบบวงจร ผลการใช้รูปแบบนี้กับงานส่งเสริมการเกษตรทำให้ประหยัดคน งบประมาณ และการลดความซ้ำซ้อน

1.4 วิธีการส่งเสริมการเกษตร

พงษ์ศักดิ์ อังกสิทธิ์ (2561, น. 4-41) ได้อธิบายวิธีการส่งเสริมการเกษตร (Agricultural Extension Methods) เป็นกระบวนการนำความรู้วิชาการและเทคโนโลยีไปสู่เกษตรกรเป็นลักษณะของการถ่ายทอด ซึ่งอาจจะเรียกว่าเป็นวิธีการสอน หรือฝึกอบรมวัตถุประสงค์ มุ่งที่จะให้เกษตรกรสามารถสร้างความรู้และนำไปสู่การปฏิบัติของเกษตรกรได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้จำเป็นต้องมีปัจจัยเงื่อนไขประกอบของแต่ละวิธีการ หรือจะเรียกว่าเทคนิควิธีก็ได้ และยังมีปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับผู้ถ่ายทอดหรือนักส่งเสริมด้วยจึงจะสามารถวัดประสิทธิภาพของแต่ละวิธีได้

1.4.1 วิธีการส่งเสริมและพัฒนาการเกษตรโดยอิงบุคคลเป้าหมายเป็นเกณฑ์

(Number of Target Population Oriented)

- 1) วิธีการส่งเสริมแบบบุคคลต่อบุคคล (Individual Methods)
- 2) วิธีการส่งเสริมโดยกลุ่มบุคคล (Group Methods)
- 3) การส่งเสริมแบบมวลชน (Mass Methods)

1.4.2 การส่งเสริมโดยอิงวัตถุประสงค์ เป็นเกณฑ์ (Purpose Oriented) จะมีลักษณะแตกต่างกัน ดังนี้

- 1) การส่งเสริม โดยการเลือกการส่งเสริมเพียงเรื่องเดียว (Single Topic Approach)
- 2) การส่งเสริม โดยการเลือกเรื่องที่ส่งเสริมหลาย ๆ เรื่อง เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้อพร้อมกัน (Integrated Approach of Package Approach)
- 3) การส่งเสริม โดยการเลือกเรื่องทั้งหมดเกี่ยวกับฟาร์มและบ้านเรือน (Farm and Home Approach)
- 4)) การส่งเสริม โดยการเลือกท้องที่ใดท้องที่หนึ่งเป็นเป้าหมายในลักษณะ Intensive โดยเฉพาะด้านการส่งเสริมเน้นเฉพาะที่ลักษณะของผลผลิตและการเกษตรที่เฉพาะพื้นที่ หรือเป็นไปตามความต้องการของเกษตรกรในพื้นที่เป็นสำคัญ

1.4.3 วิธีการส่งเสริมโดยอิงเจ้าหน้าที่เป็นเกณฑ์ (Chang Agent Oriented)

- 1) การใช้ผู้นำการเปลี่ยนแปลงที่มีความรู้แบบกว้าง
- 2) การใช้ทีมนักวิชาการ
- 3) การใช้เจ้าหน้าที่จากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องหลายหน่วย
- 4) การใช้เจ้าหน้าที่สื่อมวลชน

1.4.4 วิธีการส่งเสริมโดยอิงเทคโนโลยีสารสนเทศเป็นเกณฑ์ (Information Technology Oriented)

- 1) วิธีการส่งเสริมเกษตร โดยใช้สื่อคำพูด
- 2) วิธีการส่งเสริมเกษตร โดยใช้สื่อสิ่งพิมพ์
- 3) วิธีการส่งเสริมเกษตร โดยใช้สื่อภาพและเสียง
- 4) วิธีการส่งเสริมเกษตร โดยใช้สื่อกิจกรรม

1.4.5 วิธีการส่งเสริมโดยอิงชุมชนเป็นเกณฑ์ (Community Oriented) เป็นลักษณะของการประสานหน่วยงานทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเป็นลักษณะผสมผสาน (Integrated) กันตามความต้องการและภูมิปัญญาของท้องถิ่นซึ่งเรียกว่า ศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตร

จากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมการเกษตร สรุปได้ว่า การส่งเสริมการเกษตร หมายถึง การจัดกระบวนการเรียนรู้โดยนำเทคนิควิธีการและเทคโนโลยี ด้านการเกษตรถ่ายทอดให้แก่เกษตรกรโดยรูปแบบและ วิธีการส่งเสริมสามารถปรับเปลี่ยนได้ตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายของการส่งเสริมเพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในการใช้เทคโนโลยีด้านการเกษตรที่ดีขึ้นและได้สร้างความสัมพันธ์ระหว่างนักวิชาการส่งเสริมการเกษตรกับเกษตรกรให้เกิดการแลกเปลี่ยนองค์ความรู้และประสบการณ์จากภูมิปัญญาของนักส่งเสริมและภูมิปัญญาท้องถิ่นของเกษตรกรและร่วมกันหาแนวทางการแก้ไขปัญหาและร่วมกันแก้ไขปัญหาทางตรงให้กับเกษตรกรที่ได้รับความเดือดร้อนในด้านต่าง ๆ พร้อมทั้งได้เรียนรู้ทดลองไปพร้อม ๆ กันทั้งระดับบุคคล กลุ่ม จนถึงระดับชุมชน ด้วยการติดตามประเมินผลที่มีความเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางใดเพื่อจะดำเนินการปรับปรุงแก้ไขเพิ่มเติมให้สมบูรณ์ขึ้น

2. แนวคิดที่เกี่ยวกับการทำกิจกรรมไร่สารพิษ

แนวคิดที่เกี่ยวกับการทำกิจกรรมไร่สารพิษ ประกอบด้วย ความหมายของการทำกิจกรรมไร่สารพิษและที่เกี่ยวข้อง หลักการทำกิจกรรมไร่สารพิษ และวิธีการทำกิจกรรมไร่สารพิษ

2.1 ความหมายของการทำกิจกรรมไร่สารพิษและที่เกี่ยวข้อง

ส่วนใหญ่ให้นักวิชาการให้ความหมายของการทำกิจกรรมไร่สารพิษและที่เกี่ยวข้องไว้ดังนี้

คณะกรรมการพัฒนาเกษตรอินทรีย์ (2551 อ้างถึงใน ชงยุทธ ศรีเกี่ยวฟ้า และคณะ (2555, น. 18) ได้รวบรวมความหมายเกษตรอินทรีย์ไว้ ดังนี้

2.1.1 นิยามของสหพันธ์เกษตรอินทรีย์นานาชาติ (International Federation of Organic Agriculture Movement: IFOAM) ได้ให้ความหมายของเกษตรอินทรีย์ ว่าเป็นระบบการเกษตรที่ผลิตอาหารและเส้นใยด้วยความยั่งยืนทางสิ่งแวดล้อมและนิเวศการเกษตร จึงลดการใช้ปัจจัยจากภายนอก และหลีกเลี่ยงการใช้สารเคมีสังเคราะห์ เช่น ปุ๋ย, สารกำจัดศัตรูพืช, และเวชภัณฑ์สำหรับสัตว์ แต่ขณะเดียวกันก็ประยุกต์ใช้ธรรมชาติในการเพิ่มผลผลิต และพัฒนาความต้านทานต่อโรคของพืชและสัตว์เลี้ยง

หลักการทางการเกษตรอินทรีย์เป็นหลักสากลที่สอดคล้องกับเงื่อนไขทางเศรษฐกิจ, สังคม, ภูมิอากาศ, และวัฒนธรรมท้องถิ่นด้วย

2.1.2 นิยามของสำนักงานมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติ (มกอ.ช.)

หมายถึง ระบบการจัดการผลิตด้านการเกษตรแบบองค์รวมที่เกื้อหนุนต่อระบบนิเวศรวมถึงความหลากหลายทางชีวภาพ, วงจรชีวภาพ โดยเน้นการใช้วัสดุธรรมชาติ หลีกเลี่ยงการใช้วัตถุสังเคราะห์ และไม่ใช้พืช, สัตว์, จุลินทรีย์ที่ได้มาจากเทคนิคการตัดแปลงพันธุกรรมหรือพันธุวิศวกรรม มีการจัดการกับผลิตภัณฑ์โดยเน้นการแปรรูปด้วยความระมัดระวัง เพื่อรักษาสภาพการเป็นเกษตรอินทรีย์และคุณภาพที่สำคัญของผลิตภัณฑ์ในทุกขั้นตอน

2.1.3 นิยามของเครือข่ายกิจกรรมไร้สารพิษ

บัณฑิต ศิริรักษ์โสภณ. (2561, น.178-219) กล่าวว่า สมณะโพธิรักษ์ ผู้นำชาวโศก ท่านเรียกการทำเกษตรอินทรีย์ของชาวโศกว่า “กิจกรรมไร้สารพิษ” เหตุผลที่ไม่ใช้คำว่าเกษตรเพราะไม่มีการเลี้ยงสัตว์ และมีความเชื่อมโยงกับการถือศีล 5 ละอบายมุข และรับประทานอาหารมังสวิรัต จนผู้บริโภครู้เห็นว่าชาวโศกเป็นผู้ปฏิบัติธรรมอย่างเคร่งครัด จึงมั่นใจที่จะซื้อสินค้าไปบริโภค.

ใจเพชร กล้าจน . (2563, พฤศจิกายน 12) ให้ความหมายของกิจกรรมไร้สารพิษหมายถึง รูปแบบกิจกรรมไร้สารพิษเพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืน ของมูลนิธิแพथ์วิถีธรรมแห่งประเทศไทย คือ การพึ่งตนเองและส่งเสริมให้เกิดการพึ่งตนเองอย่างเป็นวิถีชีวิตด้วยการทำกิจกรรมไร้สารพิษตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง การดูแลสุขภาพตามหลักการแพथ์วิถีธรรม การเรียนรู้ฝึกฝนการปฏิบัติธรรมเพื่อลดละเลิกกิเลสความโลภโกรธหลงด้วยใจที่เป็นสุข การทำกิจกรรมไร้สารพิษเพื่อให้ตนเองมีอาหารสุขภาพไว้รับประทาน และแบ่งปันกัน และมีสมาชิกบางส่วนที่ปลูกเพื่อจำหน่ายในราคาถูก ซึ่งหลักการทำกิจกรรมไร้สารพิษให้ได้ผลผลิตที่ดีและให้ยั่งยืน คือ มีพันธุ์ดี ดินดี น้ำดี แสงดี ศีลดี และมีตรดี

2.1.4 นิยามของนักวิชาการ ให้ความหมายเกษตรอินทรีย์ว่า เป็นระบบหลักการเกษตรที่ใช้หลักการความสมดุลทางนิเวศวิทยาของธรรมชาติมาประยุกต์ใช้ในการผลิต โดยผสมผสานกิจกรรมหลากหลายทางชีวภาพของพืช, สัตว์, ปศุสัตว์, ประมง, ป่าไม้, ฯลฯ ได้เกิดการเกื้อกูลและหมุนเวียนใช้ในระบบนิเวศของไร่นาให้เกิดประโยชน์สูงสุด หลีกเลี่ยงการใช้ปัจจัยที่นำเข้าจากฟาร์มอื่น, ปฏิเสธการใช้ที่เป็นสารเคมีสังเคราะห์ เช่น ปุ๋ยเคมี, สารกำจัดศัตรูพืช, ฮอร์โมน, สารปฏิชีวนะ, ฯลฯ รวมทั้งไม่ใช้พันธุ์ที่ผ่านการปรับเปลี่ยนทางพันธุกรรม ทั้งนี้ เพื่อให้ผลผลิตที่เป็นอาหาร, ยารักษาโรค, และเครื่องนุ่งห่ม, ฯลฯ ที่สะอาดและปลอดภัยต่อสุขภาพของผู้บริโภค อนุรักษ์และปรับปรุงสภาพแวดล้อมกับการเกษตรไปพร้อม ๆ กับการพัฒนาสังคมและเศรษฐกิจอย่างยั่งยืน

ยงยุทธ ศรีเกี่ยวพัน และคณะ (2555, น. 18) ให้ความหมายเกษตรอินทรีย์ หมายถึง เกษตรอินทรีย์ คือ ระบบการผลิตที่คำนึงสภาพแวดล้อม รักษาสมดุลของธรรมชาติและ ความหลากหลายทางชีวภาพ โดยมีการจัดระบบจัดการนิเวศวิทยาที่คล้ายคลึงกับธรรมชาติ หลีกเลี่ยงการใช้สารสังเคราะห์ ไม่ว่าจะเป็นปุ๋ยเคมี, สารกำจัดศัตรูพืช, และฮอร์โมนต่าง ๆ ตลอดจนไม่ใช้พืช สัตว์ที่เกิดจากการตัดต่อทางพันธุกรรม

สรุปได้ว่า การทำเกษตรกรรมไร้สารพิษ หมายถึง วิธีการดำเนินชีวิตที่พอเพียง เรียบง่าย มีเป้าหมายให้มีสุขภาพร่างกายที่แข็งแรง พร้อมกับมีจิตใจที่ดีงาม และจิตใจที่เป็นสุข ระบบการผลิตจึงไม่ใช้สารเคมี 100 % เพื่อไม่ให้เกิดการเบียดเบียนตนเอง คนอื่นและสัตว์อื่น ทั้งการเพาะปลูก การบริโภค การเรียนรู้ และการแบ่งปันเป็นไปเพื่อสร้างความมั่นคงด้านอาหาร ยา และปัจจัยที่จำเป็นต่อชีวิตมากกว่าผลิตเพื่อการส่งออก เน้นใช้ทรัพยากรในท้องถิ่นมาหมุนเวียนเป็นปัจจัยในการผลิตให้เกิดประโยชน์สูงสุด ลดการซื้อหาจากภายนอกให้ได้มากที่สุด ผลิตของใช้ที่จำเป็นได้เอง มีระบบการจัดการขยะให้เกิดคุณค่า มีการแปรรูปผลผลิต จำหน่ายสินค้าราคาที่เป็นธรรม จัดระบบการตลาดด้วยตนเอง และใช้ชีวิตอยู่ร่วมกับธรรมชาติอย่างกลมกลืน เพื่อให้สามารถทำเกษตรกรรมไร้สารพิษต่อเนื่องไปได้ยาวนานที่สุด โดยไม่มีผลกระทบด้านลบต่อระบบนิเวศวิทยา และไม่เกิดปัญหาทั้งด้านสุขภาพ สังคม และเศรษฐกิจ

2.2 หลักการทำเกษตรกรรมไร้สารพิษ

หลักการทำเกษตรกรรมไร้สารพิษ ประกอบด้วย พันธุ์ดี ดินดี น้ำดี แสงดี สีลดี มิตรดี

2.2.1 พันธุ์ดี

ต้องคัดเลือกพันธุ์พืชที่เป็นพันธุ์ที่ดี ให้ผลผลิตสูง มีความทนทานต่อสภาพแวดล้อมและศัตรูพืช “ในอนาคตข้าวไร่มิบทบาทมากเพราะไม่ต้องใช้น้ำมาก และอาศัยน้ำฝนตามธรรมชาติ สำหรับพวกข้าวสาลีและข้าวบาร์เลย์ ให้เป็นพืชเสริมสำหรับแปรรูปเพื่อเป็นประโยชน์ต่อชาวเขาและเป็นรายได้ช่องทางหนึ่ง” (พระราชดำรัส พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลย-เดช เมื่อเสด็จทอดพระเนตรแปลงทดลองข้าว ณ สถานีทดลองข้าวสันป่าตอง วันที่ 13 กุมภาพันธ์ 2519)

2.2.2 ดินดี

ไม่ว่าจะเป็นดินเหนียว ดินทราย ดินร่วน ดินลูกรัง หรือดินอื่น ๆ ก็สามารถปรับปรุงให้เป็นดินดีได้ “ดินนั้นพัฒนาขึ้นมาได้โดยไม่ยากนัก ดินจะเค็ม จะเปรี้ยว จะจืด อะไรก็ตามสามารถที่จะทำให้ดีขึ้นได้ ภายในไม่กี่ปีโดยใช้เทคนิคแบบโบราณ คือใช้ปุ๋ยหมักหรือใช้ตะกอนที่ลงมาตามลำห้วย มาพัฒนาดิน อันนี้เป็นวิธีที่ง่าย” (พระราชดำรัส พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหา

ภูมิพลอดุลยเดช พระราชทานแก่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ณ พระตำหนักภูพิงคราชนิเวศน์ วันที่ 14 มีนาคม 2536)

การปรับปรุงดินด้วยปุ๋ยพืชสด

ปุ๋ยหมัก คืออินทรีย์วัตถุที่ตนเอง แก้ไขได้หมดทุกสภาพดิน ไม่ว่าจะเป็น ดินจืด ดินเค็ม ดินเปรี้ยว ดินเหนียว ดินทราย ดินลูกรัง วิธีแก้ คือนำอินทรีย์วัตถุมาใส่ดินให้มาก คือกิ่งไม้ใบไม้แบบสดก็ได้ แบบแห้งก็ได้ หรือเศษอาหาร หรือจะปลูกพืชสดเพื่อทำเป็นอินทรีย์วัตถุ ดินข้าว คือพญาปุ๋ย ทำโดยการหว่านข้าวลงในดิน อาจปลูกพร้อมถั่วและพืชอื่นก็ได้ ข้าว หญ้าและพืชอื่น (ถั่วมี) จะเติบโตขึ้นพร้อมกัน ปลูกทิ้งไว้ประมาณ 1-2 เดือน จากนั้นไถ/พรวนกลบ หลังจากใส่อินทรีย์วัตถุ หรือไถกลบพืชสดแล้ว โดยความหนาของดิน 5 เซนติเมตร จากนั้นรดหรือคลุกด้วย ปัสสาวะด้วยก็จะยิ่งดี หรือจะเสริมจุลินทรีย์ด้วยก็ได้

การทำจุลินทรีย์พลังชีวิต ทำได้ง่าย นำเศษอาหาร เศษใบไม้แห้ง ที่มีฝ้ายาว น้ำปัสสาวะเท่าที่มีใส่ลงในถังน้ำขนาดประมาณ 40 ลิตร จากนั้นใส่ข้าวสุกหรือข้าวสารประมาณ 2 กำมือลงไป หากไม่มี ก็ใช้ข้าวเปลือกที่ดำหรืออบคั่วใส่ลงไปแทน หรือจะเป็นน้ำข้าวข้าวก็ได้ เติมเศษอาหารเท่าที่มีลงไปเท่าที่มี ประมาณ 3-30 วัน จะปรากฏฝ้ายาวขึ้นลอยอยู่ด้านบนผิวน้ำ แปลว่าเชื้อจุลินทรีย์ดินได้ดี พร้อมใช้งาน การใช้ นำน้ำจุลินทรีย์พลังชีวิต 1 ส่วน ผสมน้ำ 10-20 ส่วน นำไปรดบนกองอินทรีย์วัตถุหรือดินพืช จะช่วยเร่งปฏิกิริยาการย่อยสลายอินทรีย์วัตถุ ให้อยู่ในสภาพที่พืชสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้ ถ้ามึน มีอูฐ มีซิเมนต์ ก็ใส่ลงไปคลุกด้วยก็จะเป็นบารายคัลเจอร์ ภูเขาน้อย ประหยัดน้ำ พืชงามดี จากนั้น ทำยามาหญาตราหมอเขียว “ผู้เขียนพบว่า อินทรีย์วัตถุที่สดใหม่จะมีธาตุอาหารและพลังชีวิตที่สูงกว่าแบบแห้ง ทำให้พืชนำไปใช้ได้เร็ว พืชก็จะเติบโตงอกงามได้รวดเร็วกว่า”

ยามาหญาตราหมอเขียว ปลอดภัยไร้สารพิษ ปลอดภัยไร้กังวล ประหยัดน้ำ ควบคุมเพื่อนพืชได้ เอาขยะมาทำประโยชน์ ปัญหาหนักสุดอย่างหนึ่งของการทำกิจกรรม คือปัญหาที่เพื่อนพืช (วัชพืช) โด่งแดงต้นพืชหลัก หัวใจหลัก คือต้องไม่ให้แสงแดดส่องถึง เพื่อนพืชเมื่อไม่มีแสง เพื่อนพืชก็จะตาย วิธีทำ คือการนำแผ่น/ถุงพลาสติกที่เหลือใช้ นำมาคลุมแปลงปลูกพืชผัก แล้วใช้ดินปูแปะทับด้านบนเพื่อกันปลิวและกันแสงแดดส่องลงถึงพื้นดิน เมื่อเราสามารถกันแสงแดดไม่ให้ส่องถึงเพื่อนพืช เพื่อนพืชก็จะขึ้นไม่ได้ แต่หากเป็นแผ่นพลาสติกหรือวัสดุแบบทึบแสง เช่น แผ่นไวนิล กระดาษฟอยล์ ก็ใช้คลุมแปลงได้เลย แล้วใช้ดินแปะข้าง ๆ เพื่อกันปลิว แต่ไม่ต้องเอาดินแปะด้านบนเพราะเป็นวัสดุทึบแสง แสงลอดผ่านไม่ได้อยู่แล้ว

2.2.3 น้ำดี

น้ำ คือชีวิต น้ำเป็นจุดกำเนิดของชีวิต เป็นจุดกำเนิดของทุกอย่าง น้ำสร้างได้ทุกอย่างในมหาจักรวาล สร้างพืชได้ สร้างคนได้ สร้างไฟได้ สร้างลมได้ สร้างอากาศได้ สร้างพลังงานได้ มีน้ำเราจะมีทุกอย่าง น้ำท่วมเราอยู่ได้ น้ำแล้งเราตาย น้ำ คือความมั่นคง เราต้องเก็บน้ำไว้ให้ได้มากที่สุดเพื่อพึ่งตนและช่วยคนให้พ้นทุกข์ “หลักสำคัญว่าต้องมีน้ำบริโภค น้ำใช้ น้ำเพื่อการเพาะปลูก เพราะว่าชีวิตนั้นอยู่ที่น้ำ ถ้ามีน้ำคน อยู่ได้ ถ้าไม่มีน้ำคนอยู่ไม่ได้” (พระราชดำรัส พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช พระราชทานแก่คณะบุคคลที่เข้าเฝ้าฯ ถวายพระพรชัยมงคลเนื่องในวโรกาสวันเฉลิมพระชนมพรรษา ณ ศาลาดุสิดาลัย วันที่ 4 ธันวาคม 2536) “ถ้า น้ำมีไม่พอทั้งในด้านการบริโภคหรือใช้เพื่อการเกษตร และอุตสาหกรรมแล้ว ประเทศชาติไม่มีทางที่จะเจริญได้” (พระราชดำรัส พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช พระราชทานแก่ผู้เข้าร่วมสัมมนา ในการวางแผนการใช้ที่ดิน จังหวัดเชียงใหม่ ณ โรงแรมริศมา วันที่ 7 มกราคม 2523) เป้าหมายหลักของการบริหารจัดการน้ำ คือให้สามารถเก็บกักน้ำไว้ในแปลง ให้ดินมีความชุ่มชื้นตลอดเวลา ปรับระดับน้ำให้พอดีกับที่จะทำให้พืชงาม ประหยัดน้ำ ประหยัดเวลา ไม่ต้องคอยรดน้ำพืชผักผลไม้ที่ปลูก แพทย์วิถีธรรมได้บริหารจัดการน้ำที่ภูผาพื้าน้ำ จังหวัดเชียงใหม่ สืบสานพระราชดำริขององค์ในหลวงรัชกาลที่ 9 ด้วยการประยุกต์การทำธนาคารน้ำใต้ดิน ฝ่ายชะลอน้ำ แก้มลิง แบบสามเหลี่ยมและแบบฟันปลา โดยมีหลักการสำคัญ คือเบี่ยงสายน้ำให้ไปด้านข้าง ไม่ให้น้ำไปทางตรง เพื่อลดความเร็วและแรงของน้ำ เพื่อป้องกันน้ำท่วม ทั้งเก็บกักน้ำไว้ใช้ในหน้าแล้ง ผันน้ำมาใช้ทำ กสิกรรมไร้สารพิษ บูรณาการด้วยบารายคัลเจอร์ คือ ภูเขาน้อย ประหยัดน้ำ พืชงามดี เพอร์มาคัลเจอร์ โดยใช้เทคนิคการผันน้ำจากที่ต่ำให้ขึ้นมารดแปลงผักที่อยู่พื้นที่ที่สูงกว่า ภายใต้อ่อนใจ พื้นที่ต้นน้ำต้องอยู่สูงกว่าแปลงเป้าหมาย โดยทำคั่นกันเพื่อเพิ่มระดับความสูงของน้ำและเบี่ยงสายน้ำไปตามทิศที่ต้องการ เป็นการบริหารจัดการที่ได้ประโยชน์สูง ประหยัดสุด

2.2.4 แสงดี

พืชต้องการแสงมาใช้ในการสังเคราะห์แสงเพื่อสร้างอาหาร ถ้าขาดแสงพืชก็สังเคราะห์แสงไม่ได้ พืชแต่ละชนิดต้องการแสงไม่เท่ากัน ต้องเรียนรู้ว่าพืชชนิดใดต้องการแสงมาก พืชชนิดใดต้องการแสงน้อย จัดสภาพแสงให้เหมาะสมกับพืชแต่ละชนิด

2.2.5 ศิลดี

การปลูกพืช ไม่ใช่แค่ดินน้ำลมไฟ ไม่ใช่แค่รูปธรรม ไม่ใช่แค่วัตถุ ไม่ใช่แค่พันธุ์ดี ดินดี น้ำดี แสงดีเท่านั้น สิ่งสำคัญที่สุดซึ่งเป็นหัวใจหลัก คือต้องมีศิลป์ กับมีมิตร์ดีด้วย เป็นมิตร์ดีที่วงการกสิกรรมทั่วไปไม่รู้จัก มีฤทธิ์มากที่สุดถึง 70% บวกเกิน 100% ศิล คือใจไร้ทุกข์ ใจดีงาม ใจที่ไม่ยึดมั่นถือมั่น เป็นสิ่งที่มีฤทธิ์มากที่สุด ที่ทำให้เกิดสิ่งที่ดีงามทั้งปวง ตรงกับที่พระพุทธเจ้าตรัส

ว่า ใจเป็นประธานของสิ่งทั้งปวง ใจเป็นใหญ่ ใจประเสริฐสุด ทุกสิ่งสำเร็จได้ด้วยใจ (มโนปุพพังคมา ชัมมา มโนเสฏฐา มโนมยา) ใจเป็นประธาน (พระไตรปิฎกเล่มที่ 25 ข้อ 11) ศีลขอดเยี่ยมในโลก (ศีลัง โลกเ อนุดตริง) (พระไตรปิฎกเล่มที่ 27 ข้อ 86) ศีลมีในบุคคลผู้มีปัญญา ปัญญามีในบุคคลผู้มีศีล และมีตรดีสหายดี สังคมสิ่งแวดล้อมดี คือทั้งหมดทั้งสิ้นของการปฏิบัติธรรมสู่ความพ้นทุกข์ มิตรดี คือสิ่งที่ดีที่สุดในโลก (พระไตรปิฎกเล่มที่ 19 ข้อ 5) คือแสงอรุณ 7 ข้อแรก ความเป็นผู้มีมิตรดี (กัลยาณมิตรตา) (พระไตรปิฎกเล่มที่ 19 ข้อ 129-136) ดังนั้น กติกรรมไม่ใช่แค่วัตถุอย่างเดียว ต้องมีศีล มีมิตรดีด้วย จึงจะทำให้ทุกอย่างดี ใน ธรรมมิกสูตร (พระไตรปิฎกเล่มที่ 21 ข้อ 70) พระพุทธเจ้าตรัสว่าศีลดีจะทำให้ดวงดาว ดวงจันทร์ ดวงอาทิตย์ ฝนลมฟ้าอากาศดี พืชพันธุ์ ัญญาหารจะดี ดินน้ำลมไฟดี การมีศีลและมีมิตรดีจึงเป็นเรื่องสำคัญ จะทำอะไรก็ตามก็ต้องมีศีลจึงจะเจริญได้ ศีล คือการลดกิเลส ช่วยเหลือผู้อื่น ไม่เบียดเบียน ตัวเอง คนอื่น สัตว์อื่น และเป็นประโยชน์ต่อตนเอง คนอื่น สัตว์อื่น

ปฏิบัติศีลให้ดี จะส่งผลให้พืชแข็งแรง พืชแข็งแรงแมลงก็จะไม่มากิน ก็เหมือนกับคนที่แข็งแรง คนอื่นก็ไม่กล้ามารังแก เพราะมีธาตุมีพลังงานที่ทำให้ศัตรูไม่มารังแก ในทางตรงกันข้าม ถ้าปฏิบัติศีลไม่ดี จะมีวิบากร้าย เช่น มีแมลงมากิน มีโรคระบาด ผลผลิตไม่มีคุณภาพ เป็นต้น

หัวใจในการทำกรรมไร้สารพิษ 5 ข้อ คือ

- 1) อย่าซีเกียจ ต้องขยัน ขยันใส่อินทรียวัตถุให้มาก ๆ ขยันไปดูแล
- 2) อย่าใจร้อน ต้องใจเย็น
- 3) อย่าโลภ ต้องรู้จักพอ ทำอย่างมีคุณภาพ ได้เท่าไรก็เอาเท่านั้น ก็พอใจเท่านั้น และไม่สร้างความเดือดร้อนให้ตนเองคนอื่นสัตว์อื่น
- 4) พอประมาณ คือรู้เพียรรู้จัก และจะเอาอะไรเข้าไป เอาอะไรออกมา หรือดำเนินการอะไรแค่ไหนประมาณให้พอดี ให้พืชเจริญเติบโตได้ดี
- 5) รู้จักแบ่งปันด้วยใจที่บริสุทธิ์เป็นลำดับ

2.2.6 มิตรดี

พลังความดีของหมู่มิตรดีสหายดี สังคมสิ่งแวดล้อมดี คือพลังแห่งความพ้นทุกข์ เป็นพลังสนิทานที่เหนียวแน่นและกัน เหนียวนำไปสู่สิ่งดี เหนียวนำไปสู่สิ่งสุข ตรงตามที่พระพุทธเจ้าตรัสว่า มิตรดีสหายดี สังคมสิ่งแวดล้อมดี เป็นทั้งหมดทั้งสิ้นของการปฏิบัติธรรมสู่ความพ้นทุกข์ (พระไตรปิฎกเล่ม 19 ข้อ 5) มิตรดีก็จะช่วยเหลือเกื้อกูลกัน น้ำใจและมิตรไมตรีของมิตรดีสหายดี คือหัวใจของความอยู่รอดปลอดภัย คือหัวใจของความอยู่เย็นเป็นสุข คือความเจริญที่แท้จริงของมนุษยชาติ เป็นพลังกุศลที่ส่งผลให้เราดีขึ้นในทุกภพทุกชาติ รวยความดีรวยมิตรดีเป็น

ความรวยที่มีคุณค่าและความสุขที่สุดในโลก ความสุขที่มั่นคงที่แท้จริง ไม่ใช่การกอบโกยความมั่งคั่ง ร่ำรวย ในทรัพย์สินสมบัติวัตถุข้าวของต่าง ๆ ความสุขที่แท้จริง คือการพึ่งตนในปัจจุบัน 4 คือการให้ การเสียสละ การแบ่งปัน การมีความดี การมีมิตรดี นี่คือการมีความสุขที่แท้จริงของมนุษยชาติ แม้เราไม่ได้ร่ำรวยเงินทอง แต่เราก็ร่ำรวยอาหารการกิน ไร้สารพิษ ร่ำรวยมิตรดี สหายดี ร่ำรวยความสุข ร่ำรวยความอยู่เย็นเป็นสุข นี่คือการร่ำรวยที่แท้จริง จุดหมายปลายทางของกสิกรรมไร้สารพิษ คือเป็นผู้ให้ ไม่ใช่ผู้เอา พึ่งตนและแบ่งปันเพื่อมวลมนุษยชาติ เป็นการให้ให้แล้วคิดที่จะไม่เอาอะไรจากใครให้ได้ ความร่ำรวยที่แท้จริง คือน้ำใจ ความยากจนที่แท้จริง คือแล้งน้ำใจ รวยความดี รวยมิตรดี รวยปัจจัย 4 คือ ความรวยที่มั่นคงยั่งยืนที่สุดในโลก ชีวิตเรา แม้ไม่ต้องมีอะไรมากมาย เราก็มีความสุขได้ กสิกรรมไร้สารพิษ ไม่รวยแต่รอด เป็นคนจนมหัศจรรย์ แบ่งปันตลอดกาล

สรุปได้ว่า หลักการทำกสิกรรมไร้สารพิษ ประกอบด้วย พันธุ์ดี (ต้องคัดเลือกพันธุ์พืชที่เป็นพันธุ์ที่ดี ให้ผลผลิตสูง มีความทนทานต่อสภาพแวดล้อมและศัตรูพืช) ดินดี (การปรับปรุงดินด้วยปุ๋ยพืชสด) น้ำดี (การบริหารจัดการน้ำให้สามารถเก็บกักน้ำไว้ในแปลง ให้ดินมีความชุ่มชื้นตลอดเวลา ปรับระดับน้ำให้พอดีกับที่จะทำให้พืชงาม ประหยัดน้ำ ประหยัดเวลา ไม่ต้องคอยรด) แสงดี (พืชแต่ละชนิดต้องการแสงไม่เท่ากัน ต้องเรียนรู้ว่าพืชชนิดใดต้องการแสงมาก พืชชนิดใดต้องการแสงน้อย จัดสภาพแสงให้เหมาะสมกับพืชแต่ละชนิด) ฟิลดี (ฟิล คือการลดกิเลส ช่วยเหลือผู้อื่น ไม่เบียดเบียน ตัวเอง คนอื่น สัตว์อื่น และเป็นประโยชน์ต่อตนเอง คนอื่น สัตว์อื่น) มิตรดี (มิตรดีจะช่วยเหลือเกื้อกูลกัน น้ำใจและมิตรไมตรีของมิตรดีสหายดี คือหัวใจของความอยู่รอดปลอดภัย) และหัวใจในการทำกสิกรรมไร้สารพิษ 5 ข้อ คือ ขยัน ใจเย็น ไม่โลภ พอประมาณ แบ่งปันด้วยใจที่บริสุทธิ์ ใช้ข้อมูลเป็นประเด็นคำถามในการวิจัยการทำกสิกรรมไร้สารพิษ

3. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับความรู้

จากการทบทวนวรรณกรรมแนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับความรู้ ประกอบด้วย ความหมายของความรู้ ประเภทของความรู้ ระดับของความรู้ และวิธีการวัดความรู้

3.1 ความหมายของความรู้

พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 ได้ให้ความหมายของคำว่า ความรู้ หมายถึง (1) น. สิ่งที่สั่งสมมาจากการศึกษาเล่าเรียน การค้นคว้า หรือประสบการณ์ รวมทั้งความสามารถเชิงปฏิบัติและทักษะ เช่น ความรู้เรื่องประวัติศาสตร์, สิ่งที่รับมาจากการได้ยิน ได้ฟัง การคิด หรือการปฏิบัติ เช่น ความรู้เรื่องสุขภาพ ความรู้เรื่องนิทานพื้นบ้าน (2) น. ความเข้าใจ หรือสารสนเทศที่ได้รับมาจากประสบการณ์ เช่น ผู้ชายคนนี้เก่ง แต่ไม่มีความรู้เรื่องผู้หญิง

บุญธรรม กิจปริดาบรุตฐี (2535, น.7) ได้ให้ความหมายของคำว่า ความรู้ หมายถึง การระลึกถึงเรื่องราวต่าง ๆ ที่เคยมีประสบการณ์มาแล้ว และรวมถึงการจำเนื้อเรื่องต่าง ๆ ทั้งที่ปรากฏอยู่ในแต่ละเนื้อหาวิชา และวิชาที่เกี่ยวข้องกับเนื้อหาวิชานั้นด้วย

ภรณ์ ต่างวิวัฒน์ (2554, น. 1-8) อธิบายความหมายของความรู้ว่า “ความรู้” เป็น สารสนเทศที่ผ่านกระบวนการคิด ชัดเจน เปรียบเทียบ เลือกรู้ใช้เชื่อมโยงและบูรณาการกับความรู้ และประสบการณ์เดิมผนวกกับความรู้อื่น เกิดการประสมประสานระหว่างสถานการณ์ค่านิยม ความรู้ในบริบท และความรู้แจ้งจนเกิดความเข้าใจ เชื่อถือได้และพัฒนาไปสู่ระดับ ที่สูงขึ้นหรือนำไปใช้ประโยชน์ในการสรุปและตัดสินใจในสถานการณ์ต่าง ๆ ได้โดยไม่จำกัด ช่วงเวลา

พันธรัฐ สิทธิประ (2555, น.6) ได้ให้ความหมาย ความรู้ หมายถึง ความสามารถในการคิด เข้าใจ ข้อเท็จจริง และ กฎเกณฑ์ในเรื่องต่าง ๆ นำไปแก้ปัญหาให้เหมาะสมกับสถานการณ์ ขณะนั้น โดยใช้ประสบการณ์ เดิมที่เกิดจากการเรียนรู้ แล้วตัดสินใจประเมินค่า ในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง ซึ่งมีความชัดเจนและมีคุณภาพ

จากการทบทวนวรรณ ผู้วิจัยสรุปได้ว่า ความรู้ หมายถึง สิ่งที่ตั้งสมมาจาก การศึกษา เรียนรู้ ค้นคว้า หรือมีประสบการณ์ รวมทั้งความสามารถในการคิดวิเคราะห์ เข้าใจ ข้อเท็จจริง นำไปปฏิบัติและมีทักษะในเรื่องต่างๆ นำไปประยุกต์ใช้ แก้ไขปัญหาให้เหมาะสมกับ สถานการณ์นั้น ๆ

3.2 ประเภทของความรู้

พรธิดา วิเชียรปัญญา (2547, น. 24 อ้างถึงใน พันธรัฐ สิทธิประ 2555, น.6-7) ได้ จัดแบ่งประเภทของความรู้แบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ

3.2.1 ความรู้ ชัดแจ้ง หรือความรู้ ที่ปรากฏเป็นลักษณะความรู้ที่มีลักษณะเด่นชัด (objective) เป็นทฤษฎีเป็นความรู้ที่บุคคลสร้างขึ้นและสามารถแสดงออกผ่านภาษาที่เหมาะสมได้ โดยการพูด/บอกกล่าว แสดงอาการหรือโดยวิธีใด ๆ ให้ปรากฏแก่ผู้อื่น และอาจถูกบันทึกลงเป็น สารสนเทศหรือข้อมูลในวัสดุหรือระบบบันทึกแบบต่าง ๆ บางครั้งเรียกว่า เป็นความรู้ แบบ รูปธรรม เช่น นโยบายขององค์กร กระบวนการท างาน และกลยุทธ์ เป้าหมายและความสามารถ ขององค์กร ฯลฯ ซึ่งสามารถแปลงเป็นรหัส รวบรวม และถ่ายทอดได้ง่ายโดยผ่าน วิธีต่างๆ ให้ผู้ใช้ สามารถเข้าถึงข้อมูลได้ง่ายเช่น การบันทึกเป็นลายลักษณ์อักษร ทฤษฎีกฎ ระเบียบ คู่มือปฏิบัติงาน ต่าง ๆ วัตถุประสงค์การจัดการฐานข้อมูล ฯลฯ จึงสามารถสื่อสาร/ถ่ายทอดไปยังบุคคลต่างๆ ได้โดย วิธีการที่เป็นทางการ ไม่จำเป็นต้องอาศัยการปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นเพื่อถ่ายทอดความรู้

3.2.2 ความรู้แบบฝังลึก หรือความรู้แฝงเร้น เป็นความรู้ที่ไม่อยู่ในตำรา แต่เป็นทักษะหรือความรู้เฉพาะตัวของแต่ละบุคคลที่ฝังอยู่ในคน รู้ได้เฉพาะตัวเจ้าของและอยู่ในตัวของบุคคลผู้นั้น ไม่ได้ถอดออกมาเป็นลายลักษณ์อักษร หรือบางครั้งก็ไม่สามารถถ่ายทอดออกมาเป็นคำพูด หรือลายลักษณ์อักษรได้โดยง่ายและตัวเจ้าของความรู้เองก็อาจไม่รู้ตัวด้วยซ้ำว่าตนมีความรู้นั้นอยู่ เนื่องจากความรู้ฝังลึกนี้เป็นทักษะหรือความรู้เฉพาะตัวของแต่ละบุคคลที่ได้มาจากการกระทำ และประสบการณ์ที่สั่งสมมานาน ความคิดสร้างสรรค์ในการปฏิบัติงาน สามัญสำนึก ดุลยพินิจ พรสวรรค์หรือสัญชาตญาณของแต่ละบุคคลในการทำ ความเข้าใจในสิ่งต่างๆ มีลักษณะเป็นความเชื่อ ทักษะ และเป็นอัตวิสัย (subjective) ต้องการการฝึกฝนเพื่อให้เกิด ความชำนาญ มีลักษณะเป็นเรื่องส่วนบุคคล มีบริบทเฉพาะ (context-specific) ทำให้สื่อสารได้ยาก แต่เป็นหัวใจสำคัญ ที่ทำให้งานประสบความสำเร็จ เช่น วิจารณ์ ทักษะในการทำงาน งานฝีมือความเชี่ยวชาญในเรื่องต่างๆ หรือการคิดวิเคราะห์บางครั้งจึงเรียกว่าเป็นความรู้แบบนามธรรมความรู้ที่สำคัญส่วนใหญ่มีลักษณะเป็นความรู้ฝังลึกอยู่ในคนทำงาน และผู้เชี่ยวชาญในแต่ละเรื่องซึ่งต้องอาศัยกลไกแลกเปลี่ยนเรียนรู้ให้คนได้พบกัน สร้างความไว้วางใจกัน และถ่ายทอดความรู้ระหว่างกันและกัน

จากความหมายดังกล่าวข้างต้นสรุปได้ว่า ประเภทของความรู้แบ่งออกเป็น 2 ประเภทคือความรู้ชัดแจ้ง และความรู้ที่ฝังในตัวคน มนุษย์ปกติทั่วไปจะมีความรู้ทั้งสองด้านอยู่แล้ว ซึ่งแต่ละคนจะมีไม่เท่ากัน ขึ้นอยู่กับ สภาพแวดล้อม การฝึกฝน ความชำนาญ และความจำเป็นในการนำไปใช้

3.3 ระดับความรู้

พรธิดา วิเชียรปัญญา (2547, น. 24 อ้างถึงใน พันธรัฐ สิทธิประ 2555, น.6-7) ได้จัดแบ่งระดับของความรู้ แบ่งออกเป็น 4 ระดับ คือ

ระดับที่ 1 : Know-what (รู้ว่าคืออะไร) เป็นความรู้ในเชิงการรับรู้

ระดับที่ 2 : Know-how (รู้วิธีการ) เป็นความสามารถในการนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติ

ระดับที่ 3 : Know-why (รู้เหตุผล) เป็นความเข้าใจอย่างลึกซึ้งซึ่งเชิงเหตุผลที่ซับซ้อน อันอยู่ภายใต้เหตุการณ์ และสถานการณ์ต่าง ๆ ความรู้ในระดับนี้สามารถพัฒนาได้บนพื้นฐานของประสบการณ์ในการแก้ไขปัญหา และอภิปรายเกี่ยวกับประสบการณ์ร่วมกับผู้อื่น

ระดับที่ 4 : Care-how (ใส่ใจกับเหตุผล) เป็นความรู้ในลักษณะการสร้างสรรค์ที่มา จากตัวเอง บุคคลที่มีความรู้ในระดับนี้จะมีเจตจำนง แรงจูงใจและการปรับตัวเพื่อความสำเร็จ

วิจารณ์ พานิช (อ้างถึงในเบญจมาศ อยู่ประเสริฐ, 2561, น.14-7) ระดับของความรู้แบ่งออกได้เป็น 4 ระดับ คือ

1) ความรู้เชิงทฤษฎี (Know-What) เป็นความรู้เชิงข้อเท็จจริง รู้อะไร เป็นอะไร ซึ่งจำมาได้จากความรู้ชัดแจ้ง พบในผู้สำเร็จการศึกษามาใหม่ ๆ เมื่อนำไปใช้งาน ก็มักไม่มั่นใจและอาจได้ผลบ้างไม่ได้ผลบ้าง

2) ความรู้เชิงทฤษฎีและเชิงบริบท (Know-How) เป็นความรู้เชื่อมโยงกับโลกของความเป็นจริง ภายใต้อสภาพความเป็นจริงที่ซับซ้อน มักพบในคนที่ทำงานไปหลาย ๆ ปีจนเกิดความรู้ฝังลึกที่เป็นทักษะหรือประสบการณ์มากขึ้น สามารถนำความรู้ชัดแจ้งที่ได้มาปรับใช้ตามสภาพแวดล้อมหรือบริบทของตนเองได้

3) ความรู้ในระดับที่อธิบายเหตุผล (Know-Why) เป็นความรู้เชิงเหตุผลในระดับที่อธิบายเหตุผลได้ว่าทำไมความรู้นั้น จึงใช้ได้ผลในบริบทหนึ่งแต่ใช้ไม่ได้ในบริบทหนึ่ง และนำประสบการณ์มาแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับผู้อื่น เป็นความรู้ที่มักพบในผู้ที่ทำงานมาระยะหนึ่งแล้วเกิดความรู้ฝังลึก สามารถถอดความรู้ลึกฝังลึกของตนเองมาแลกเปลี่ยนกับผู้อื่นหรือถ่ายทอดให้ผู้อื่นได้พร้อมทั้งรับเอาความรู้จากผู้อื่นไปปรับใช้ในบริบทของตนเองได้

4) ความรู้ในระดับคุณค่า ความเชื่อ (Care-Why) เป็นความรู้ในลักษณะของความศรัทธาเริ่ม สร้างสรรค์ที่ขับเคลื่อนมาจากภายในตนเองให้ต้องกระทำสิ่งนั้นๆ เมื่อเผชิญสถานการณ์ เป็นความรู้ในผู้ที่สามารถสกัด ประมวล วิเคราะห์ความรู้ที่ตนเองมีอยู่กับความรู้ที่ตนเองได้รับมา สร้างเป็นองค์ความรู้ใหม่ขึ้นมาได้ เช่น สร้างตัวแบบหรือทฤษฎีใหม่หรือนวัตกรรมขึ้นมาใช้ในการทำงานได้

จากการทบทวนวรรณกรรม สรุปได้ว่า ระดับของการเรียนรู้ แบ่งได้เป็น 4 ระดับ คือ ความรู้เชิงทฤษฎี หรือความรู้ในเชิงการรับรู้ ความรู้เชิงทฤษฎีและเชิงบริบทหรือรู้วิธีการความรู้ในระดับที่อธิบายเหตุผลหรือรู้เหตุผล และความรู้ในระดับคุณค่าความเชื่อหรือใส่ใจกับเหตุผล เป็นความรู้ในลักษณะการสร้างสรรค์ที่มาจากตัวเอง บุคคลที่มีความรู้ในระดับนี้จะมีเจตจำนง แรงจูงใจ และการปรับตัวเพื่อความสำเร็จ ได้ใช้ความรู้ทั้ง 4 ระดับในคำถามการวิจัยในด้านความรู้ ความคิดเห็น ความพึงพอใจ และการปฏิบัติ

3.4 วิธีการวัดความรู้

ไพศาล หวังพานิช (2526, น. 96 – 104) กล่าวว่า การวัดความรู้ความจำ เป็นการวัดความสามารถในด้านการระลึก (Recall) เรื่องราวข้อเท็จจริงหรือประสบการณ์ต่างๆ หรือเป็นการวัดการระลึกประสบการณ์เดิมที่บุคคลได้รับจากคำสอน การบอกกล่าว การฝึกฝนของผู้สอน รวมทั้งจากตำราจากสิ่งแวดลอมต่างๆ ด้วยคำถามวัดความรู้แบ่งออกเป็น 3 ชนิด คือ

1) ถามความรู้ในเนื้อเรื่อง เป็นการถามรายละเอียดของเนื้อหาข้อเท็จจริงต่างๆ ของเรื่องราวทั้งหลาย ประกอบด้วยคำถามประเภทต่าง ๆ เช่น ศัพท์และนิยาม กฎและความจริง หรือรายละเอียดของเนื้อหาต่าง ๆ

2) ถามความรู้ในวิธีดำเนินการ เป็นการถามวิธีปฏิบัติต่าง ๆ ตามแผนประเพณี ขั้นตอนการปฏิบัติทั้งหลายเช่น ตามระเบียบแบบแผน ลำดับขั้นตอน และแนวโน้ม การจัดประเภท และหลักเกณฑ์ต่าง ๆ

3) ถามความรู้รวบยอด เป็นการถามความสามารถในการจดจำข้อสรุป หรือหลักการของเรื่องที่เกิดจากการผสมผสานหลักขณะร่วม เพื่อรวบรวมและย่อลงมาเป็นหลัก หรือหัวใจของเนื้อหานั้น ๆ

จางง พรายแยมแฆ (2535, น. 24-29) กล่าวว่า การวัดความรู้ในส่วนมากนิยมใช้แบบทดสอบ ซึ่งแบบทดสอบนี้เป็นประเภทข้อเขียนที่นิยมใช้กันทั่ว ๆ ไป แบ่งออกเป็น 2 แบบ คือ แบบที่ 1 แบบอัตนัย หรือแบบความเรียง (Essay Type/Subjective Test) โดยให้เขียนตอบเป็นข้อความสั้น ๆ ไม่เกิน 1-2 บรรทัด หรือเป็นข้อ ๆ ตามความเหมาะสม

แบบที่ 2 แบบปรนัย แบ่งเป็น

1) แบบเติมคำ หรือแบบเติมข้อความให้สมบูรณ์ซึ่งแบบทดสอบนี้เป็นการวัดความสามารถในการหาคำ หรือข้อความมาเติมลงในช่องว่างของประโยคที่กำหนดให้ถูกต้อง

2) แบบถูก-ผิด แบบทดสอบนี้วัดความสามารถในการพิจารณาข้อความที่กำหนดให้ว่าถูกหรือผิด ใช่หรือไม่ใช่ จากความสามารถที่เรียนรู้มาแล้ว โดยจะเป็นการวัดความจำ และความคิด ในการออกแบบทดสอบควรต้องพิจารณาถึงข้อความจะต้องชัดเจน ถูกหรือผิดเพียงเรื่องเดียว สั้นกะทัดรัดได้ใจความ และไม่ควรรู้คำปฏิเสธซ้อน

3) แบบจับคู่ แบบทดสอบนี้เป็นลักษณะการวางข้อเท็จจริง เงื่อนไข คำตัวเลข หรือสัญลักษณ์ไว้ 2 ด้านขนานกัน เป็นแถวตั้ง 2 แถว แล้วให้อ่านดูข้อเท็จจริงในแถวตั้งด้านหนึ่งว่ามีความเกี่ยวข้องกับ จับคู่ได้พอดีกับข้อเท็จจริงในอีกแถวตั้งหนึ่ง โดยทั่วไปจะกำหนดให้ตัวเลือกในแถวตั้งด้านหนึ่งน้อยกว่าอีกด้านหนึ่ง เพื่อให้ได้ใช้ความสามารถในการจับคู่มากขึ้น

4) แบบเลือกตอบข้อสอบแบบนี้เป็นข้อสอบที่นิยมใช้กันในปัจจุบัน เนื่องจากสามารถวัดได้ครอบคลุมจุดประสงค์และตรวจให้คะแนนได้แน่นอน ลักษณะของข้อสอบประกอบด้วยส่วนข้อคำถาม และตัวเลือก โดยตัวเลือกจะมีตัวเลือกที่เป็นตัวถูก และตัวเลือกที่เป็นตัวลวง ผู้เขียนข้อสอบต้องมีความรู้ในวิชานั้นอย่างลึกซึ้ง และรู้วิธีการเขียนข้อสอบ โดยมีข้อควรพิจารณา คือ ในส่วนข้อคำถามต้องชัดเจนเพียงหนึ่งเรื่อง ภาษาที่ใช้กะทัดรัดเหมาะสมกับระดับของผู้ตอบ ไม่ใช้คำปฏิเสธหรือปฏิเสธซ้อนกัน และไม่ควรถาม คำถามแบบท่องจำ และในส่วนตัวเลือกควรมี

คำตอบถูกเพียงคำตอบเดียวที่มีความกะทัดรัด ไม่ชี้นำหรือแนะคำตอบ มีความเป็นอิสระจากกัน มีความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันเรียงตามลำดับ ตามปริมาณหรือตัวเลข ตัวลวงต้องมีความเป็นไปได้ และกำหนดจำนวนตัวเลือก 4 หรือ 5 ตัวเลือก

จากการทบทวนวรรณกรรม สรุปได้ว่าการวัดความรู้ความจำ เป็นการวัดความสามารถในด้านการระลึก (Recall) เรื่องราวข้อเท็จจริงหรือประสบการณ์ต่าง ๆ แบ่งเป็น 3 ชนิด คือ เนื้อเรื่อง วิธีดำเนินการ ความคิดรวบยอด ส่วนมากนิยมใช้แบบทดสอบ 2 แบบ คือแบบอัตนัย และปรนัย ซึ่ง ปรนัย ประกอบด้วย แบบเติมคำ แบบถูก-ผิด แบบจับคู่ และแบบเลือกตอบ แบบทดสอบที่ดีผ่านการทดสอบคุณภาพแล้ว จะแยกคนที่มีความรู้กับคนที่ไม่มีความรู้ออกจากกันได้ระดับหนึ่ง ผู้วิจัยได้เลือกใช้การวัดความรู้เป็นแบบปรนัยแบบถูก-ผิด

4. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับความคิดเห็นและความพึงพอใจ

จากการทบทวนวรรณกรรมแนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับความคิดเห็นและความพึงพอใจ มีรายละเอียด ดังนี้

4.1 แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับความคิดเห็น

จากการทบทวนวรรณกรรมแนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับความคิดเห็นประกอบด้วย ความหมายของความเห็น ประเภทของความคิดเห็น ความสำคัญของความคิดเห็น และวิธีวัดความคิดเห็น มีรายละเอียด ดังนี้

4.1.1 ความหมายของความคิดเห็น

พจนานุกรมศัพท์สังคมวิทยา ราชบัณฑิตยสถาน (2546, น. 236) ได้ให้ความหมายไว้ว่าความคิดเห็น หมายถึง เป็นข้อพิจารณาเห็นว่าเป็นจริงจากการใช้ปัญญาและความคิดประกอบ ถึงแม้จะไม่ได้อาศัยหลักฐานพิสูจน์ยืนยันได้เสมอไปก็ตาม

ชไมพร แสนใจ (2554, น. 11) สรุปความหมายไว้ว่า ความคิดเห็น เป็นการแสดงความรู้สึกนึกคิด การตัดสินใจ และความเชื่อต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง เหตุการณ์หนึ่ง ด้วยการพูดหรือเขียนโดยอาศัยพื้นความรู้ การรับรู้ ประสบการณ์ อารมณ์ และสภาพแวดล้อมเป็นส่วนช่วยในการแสดงความคิดเห็นของแต่ละคน ความคิดเห็นจึงมีได้ทั้งในทางบวกและทางลบ ไม่อาจบอกได้ว่าถูกต้องหรือไม่ ซึ่งความคิดเห็นของแต่ละบุคคลอาจจะเป็นที่ยอมรับหรือปฏิเสธจากบุคคลอื่นก็ได้

ธมกร ไชยบุบผา (2558, น. 6) สรุปความหมายไว้ว่า ความคิดเห็นเป็นกระบวนการแสดงออกอย่างหนึ่งของบุคคลหรือกลุ่มบุคคลต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง โดยผ่านการแสดงออกทางการพูด การเขียนหรือการปฏิบัติการแสดงออกของแต่ละบุคคลมีผลมาจาก ความรู้ทัศนคติความ

เชื่อ ประสบการณ์ ชีวิต และสิ่งแวดล้อม อาจจะแสดงความเห็นในเชิงที่เห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วยก็ได้ และความคิดเห็นที่แสดงออกไปนั้นอาจจะได้รับการตอบสนองจากบุคคลภายนอกทั้งที่เห็นด้วยและไม่เห็นด้วยต่อความคิดเห็นที่แสดงออกมาก็ได้ ความคิดเห็นไม่ใช่เรื่องถูกหรือผิด

พิสิทธิ์ อุดชาชน และคณะ (2558, น. 6) สรุปได้ว่า ความคิดเห็น หมายถึง การแสดงออกที่เกิดจากความรู้สึกภายในต่างๆ ซึ่งความรู้สึกภายในนั้นอาจเป็นเพียงเจตคติหรือความเชื่อหรือความนิยม หรือถ้าจะกล่าวในลักษณะของพฤติกรรมในแง่ของจิตวิทยาก็กล่าวได้ว่า เจตคติ ความเชื่อ

ชุติกกาญจน์ คำนา (2557, น. 9) สรุปว่า ความคิดเห็น หมายถึง การประเมินสิ่งใดสิ่งหนึ่งด้วยความรู้สึกและข้อเท็จจริงของแต่ละบุคคล โดยผ่านการแสดงออกทางวาจา ทางอารมณ์หรือการทำทางของตัวบุคคล ซึ่งเห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วยก็ได้

จากการทบทวนวรรณกรรม ผู้วิจัยสรุปได้ว่า ความคิดเห็น หมายถึง เป็นข้อพิจารณาเห็นว่าเป็นจริงจากการใช้ปัญญาและความคิดประกอบ เป็นการแสดงความรู้สึกนึกคิดภายในนั้นเป็นเพียงเจตคติ เป็นขบวนการแสดงออกทางการพูด เขียน หรือการแสดงออก แต่ไม่ใช่เรื่องถูกหรือผิด ซึ่งเป็นความคิดเห็นของแต่ละบุคคล บุคคลคนภายนอก อาจจะมีทั้งที่เห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วยหรือได้รับการปฏิเสธหรือตอบรับจากบุคคลอื่นก็ได้

4.1.2 ประเภทของความคิดเห็น

Remmer (1954, น.158-159 อ้างถึงใน ธมกร ไชยบุบผา (2558, น.7), ชุติกกาญจน์ คำนา (2557, น.10) จำแนกประเภทของความคิดเห็นออกเป็น 2 ประเภท โดยแบ่งจากลักษณะความเห็นแบบสุดโต่งกับความเห็นที่มีลักษณะกลาง ๆ Remmer อธิบายไว้ดังนี้

1) ความคิดเห็นเชิงบวกสุด-เชิงลบสุด (Extreme opinion) เป็นความคิดเห็นที่เกิดจากการเรียนรู้และประสบการณ์โดยมีลักษณะความเห็นแบบสุดขั้วสุดโต่ง แบ่งเป็นความคิดเห็นในทิศทางบวกสุด ได้แก่ ความรักจนหลง ความคิดเห็นในทิศทางลบสุด ได้แก่ ความรังเกียจ ความคิดเห็นนี้รุนแรงเปลี่ยนแปลงยาก

2) ความคิดเห็นจากความรู้ความเข้าใจ (Cognitive contents) เป็นความคิดเห็นที่เกิดจากการเรียนรู้ความเข้าใจไม่สุดโต่งเกินไป เช่น ความรู้ความเข้าใจในทางที่ดี เช่น ชอบยอมรับ เห็นด้วย ความรู้ความเข้าใจในทางที่ไม่ดี เช่น ไม่ชอบ ไม่ยอมรับ ไม่เห็นด้วย

ชุติกกาญจน์ คำนา (2557, น.10) สรุปประเภทของความคิดเห็นได้ว่า ความคิดเห็นสามารถเกิดจากการเรียนรู้เข้าใจในเรื่องและสิ่งต่าง ๆ ความคิดเห็นสามารถแบ่งได้ทั้งในทางที่ดี ได้แก่ การยอมรับเห็นด้วยในระดับที่ต่างกันในทางไม่ดี ได้แก่ ไม่ชอบ รังเกียจ ไม่เห็นด้วย การ

ปฏิเสธอาจมีระดับความคิดเห็นในระดับธรรมดาและรุนแรง ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความรู้สึกรู้สึกนึกคิดของแต่ละบุคคล

ประเภทของความคิดเห็น จากการทบทวนวรรณกรรม ผู้วิจัยสรุปได้ว่าความคิดเห็นเชิงบวกสุด เป็นความคิดที่เป็นไปในทิศทางของใจเห็นด้วยมากที่สุด ส่วนความคิดเห็นเชิงลบ เป็นไปความคิดที่เป็นไปในทิศทางของใจที่ไม่เห็นด้วย ส่วนความคิดเห็นจากความเข้าใจเป็น เป็นความคิดที่เกิดจากการยอมรับ ด้วยเหตุผล โดยใช้สติพิจารณาจากความเป็นจริง โดยประมาณจากข้อมูลที่มี ผู้วิจัยได้ประเมินความคิดเห็นในแบบสอบถามการวิจัยโดยแบ่งระดับความคิดเห็นเป็น 5 ระดับคือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด

4.1.3 ความสำคัญของความคิดเห็น

เฟลด์แมน (Feldman, 1971, น. 53 อ้างถึงใน ชุตติกาญจน์ คำนา (2557, น. 9) กล่าวว่า การสำรวจความคิดเห็นเป็นการศึกษา ความรู้สึกของบุคคล กลุ่มคนที่มีต่อสิ่งหนึ่ง แต่ละคนจะแสดงความเชื่อ และความรู้สึกใดๆ ออกมา โดยการพูด การเขียน เป็นต้น การสำรวจความคิดเห็น จะเป็นประโยชน์ต่อการวางแผนนโยบายต่าง ๆ การเปลี่ยนแปลงนโยบายหรือการเปลี่ยนแปลงระบบงาน

เบสท์ (Best, 1977, น. 17 อ้างถึงใน ชุตติกาญจน์ คำนา (2557, น. 9) กล่าวว่า ในการศึกษาความคิดเห็นต่าง ๆ ส่วนมากจะได้วิธีแบบวิจัยตลาด ได้แก่ การสอบถาม ซักถาม บันทึกลง และรวบรวมไว้เป็นข้อมูล ซึ่งเบสท์ได้เสนอแนะว่า วิธีง่ายที่สุดในการที่จะบอกถึงความคิดเห็นจะออกมาในลักษณะเช่นไร และจะได้สามารถทำตามข้อคิดเห็นนั้นได้ หรือในการวางแผนนโยบายใด ๆ ก็ตาม ความคิดเห็นที่วัดออกมาได้จะทำให้ผู้บริหารเห็นควรหรือในอันที่จะดำเนินนโยบายหรือล้มเลิกไป สรุปความสำคัญของความคิดเห็นได้ว่า จากการสำรวจความคิดเห็นและรวบรวมไว้เป็นข้อมูล ความคิดเห็นที่วัดออกมาได้ เป็นประโยชน์ต่อระบบงานในการวางแผนนโยบายต่าง ๆ ให้เป็นไปตามนโยบาย หรือการเปลี่ยนแปลงนโยบาย เพื่อให้งานดำเนินไปอย่างเรียบร้อย

ชมกร ไชยบุบผา (2558, น.8) ความสำคัญของความคิดเห็น ความคิดเห็นเป็นสำคัญทำให้เข้าใจต่อตัวของผู้ที่แสดงความคิดเห็นว่าเขามีความต้องการอย่างไร มีแนวคิดอย่างไร และสามารถนำความคิดเห็นนั้น ไปใช้ในการวางแผนกำหนดนโยบายได้อย่างมีประสิทธิภาพ สามารถแก้ไขปัญหา และจัดการให้ตรงความต้องการของกลุ่มบุคคลได้

ความสำคัญของความคิดเห็น จากการทบทวนวรรณกรรม ผู้วิจัยสรุปได้ว่า การสำรวจความคิดเห็นเป็นการศึกษาความคิดเห็นต่าง ๆ ว่าเขามีความต้องการอย่างไร มีแนวคิดอย่างไร ความคิดเห็นต่าง ๆ ส่วนมากจะได้วิธีแบบวิจัยตลาด ได้แก่ การสอบถาม ซักถาม บันทึกลง

และรวบรวมไว้เป็นข้อมูล เป็นประโยชน์ต่อการกำหนดนโยบาย และสามารถแก้ไขปัญหา และจัดการให้ตรงกับความต้องการของกลุ่มได้อย่างมีประสิทธิภาพ

4.1.4 วิธีวัดความคิดเห็น

พรเพ็ญ เพชรสุขศิริ (2531, น.3) การวัดความคิดเห็นสามารถกระทำได้หลายรูปแบบ โดยรูปแบบที่เป็นที่นิยมในปัจจุบันมีด้วยกัน 4 วิธี คือ

1) วิธีของเทอร์สโตน (Thurston's method) เป็นวิธีการสร้างมาตรวัด ออกเป็นปริมาณแล้วเปรียบเทียบตำแหน่งของความคิดเห็น หรือทัศนคติไปในทางเดียวกัน และเสมือนว่าเป็นสเกลที่มีช่วงห่างเท่ากัน (Equal-Appearing Intervals)

2) วิธีของกัตต์แมน (Guttman's scale) เป็นวิธีวัดทัศนคติหรือความคิดเห็น ใน แนวเดียวกัน และสามารถจัดอันดับสูง-ต่ำ แบบเปรียบเทียบกันและกันได้ จากอันดับต่ำสุดถึงสูงสุดได้ และแสดงถึงการสะสมของความคิดเห็น

3) วิธีการจำแนกความแตกต่างในการตีความ (Semantic Differential Scale: S-D Scale) เป็นวิธีวัดทัศนคติหรือความคิดเห็น 7 ระดับ (Seven-point scale) โดยแบ่งเป็นช่วง ๆ ตั้งแต่ ด้านซ้ายสุดของสเกล กำหนดให้เป็นคำเชิงบวกสุด ด้านขวาสุดของสเกลกำหนดให้เป็นคำลบสุด ซึ่ง อาศัยคู่คำคุณศัพท์ที่มีความหมายตรงกันข้าม (Bipolar adjective) เช่น ดี-เลว ขยัน-ขี้เกียจ เป็นต้น

4) วิธีของลิเคิร์ต (Likert's method) เป็นวิธีสร้างมาตรวัดทัศนคติ และความคิดเห็น ที่นิยมแพร่หลายเพราะเป็นวิธีสร้างมาตรวัดที่ง่าย ประหยัดเวลา ผู้ตอบสามารถแสดงทัศนคติในทาง ชอบหรือไม่ชอบ โดยจัดอันดับความชอบหรือความไม่ชอบ ซึ่งอาจมีคำตอบให้เลือก 5 หรือ 4 คำตอบและให้คะแนน 5,4,3,2,1 หรือ +2, +1, 0, -1, -2 ตามลำดับ

เบสท์ (Best, 1997, น. 171) ได้กล่าวว่า การวัดความคิดเห็น โดยทั่วไปจะต้องมี องค์ประกอบ 3 อย่าง คือ บุคคลที่จะถูกวัด สิ่งเร้าที่มีการตอบสนองซึ่งจะออกมาในระดับสูง-ต่ำมาก-น้อย วิธีวัดความคิดเห็นนั้น โดยมากจะใช้ตอบแบบสอบถามและการสัมภาษณ์ โดยให้ผู้ที่ถูกถาม เลือกตอบแบบสอบถาม และผู้ถูกวัดจะเลือกตอบตามความคิดเห็นของตนเองในเวลานั้น การใช้แบบสอบถามสำหรับวัดความคิดเห็นนั้น ใช้การวัดแบบลิเคิร์ต โดยเริ่มด้วยการรวบรวม หรือเรียบเรียงข้อความที่เกี่ยวข้องกับความคิดเห็นและระบุให้ผู้ตอบ ตอบว่า เห็นด้วย หรือไม่เห็น ด้วยเกี่ยวกับข้อความที่กำหนดให้ ซึ่งข้อความแต่ละข้อความจะมีความคิดเห็นเลือกตอบ โดยแบ่ง ออกเป็น 5 ระดับ ได้แก่ เห็นด้วยอย่างยิ่ง เห็นด้วย ไม่แน่ใจ ไม่เห็นด้วยไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง จากข้อความข้างต้นสรุปได้ว่า การวัดความคิดเห็นสามารถกระทำได้หลายรูปแบบ บุคคลที่จะถูกวัด สิ่งเร้าที่มีการตอบสนองซึ่งจะออกมาในระดับสูงต่ำมากน้อย เห็นด้วย หรือไม่เห็น

ด้วย ซึ่งแต่ละความคิดเห็นแสดงออกได้ทางการพูดหรือการเขียน โดยอาศัยพื้นฐานทางด้านความรู้ ประสบการณ์ สภาพแวดล้อม และข้อมูลข่าวสารของแต่ละบุคคล

จากการทบทวนวรรณกรรม ผู้วิจัยสรุปได้ว่า วิธีวัดความคิดเห็นนั้น โดยมากจะใช้ตอบแบบสอบถามและการสัมภาษณ์โดยให้ผู้ที่ตอบ คำถามเลือกตอบแบบสอบถาม และผู้ถูกวัดจะเลือกตอบตามความคิดเห็นของตนเองในเวลานั้น ขึ้นอยู่กับข้อความที่กำหนดและ ระบุให้ผู้ตอบเลือกตอบตามความคิดเห็นของตนเอง สามารถแบ่งได้หลายรูปแบบอยู่ที่จะไปปรับใช้ ตามความเหมาะสม แบ่งออกเป็น 5 ระดับ ได้แก่ เห็นด้วยอย่างยิ่ง เห็นด้วย ไม่แน่ใจ ไม่เห็นด้วยไม่ เห็นด้วยอย่างยิ่ง ตามการวัดความคิดเห็น กับบุคคลที่จะถูกวัด ซึ่งเป็นผู้ตอบสามารถแสดงความคิดเห็น ไปในระดับใดก็ได้ โดยอาศัยพื้นฐานทางด้านความรู้ ประสบการณ์ สภาพแวดล้อม และ ข้อมูลข่าวสารของแต่ละบุคคล และแสดงได้ทางการพูด หรือการเขียน

4.2 แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับความพึงพอใจ

จากการทบทวนวรรณกรรมแนวคิดความพึงพอใจ ประกอบด้วย ความหมายของ ความพึงพอใจ ความหมายของความพึงพอใจ องค์ประกอบของการเกิดความพึงพอใจ และลักษณะ และวิธีการประเมินความพึงพอใจ

4.2.1 ความหมายของความพึงพอใจ

มีผู้ให้ความหมายของความพึงพอใจไว้ ดังนี้ ราชบัณฑิตยสถาน (2554, น. 775) พึงพอใจ หมายถึง ว. รัก, ชอบใจ

พัฒนา พรหมณี ยูพิน พิทยาวัฒน์ชัย และจิระศักดิ์ ทัทพา (2563, น. 65) ความพึงพอใจ หมายถึง สิ่งที่เกิดจากแรงจูงใจซึ่งเป็นพฤติกรรมภายในที่ผลักดันให้เกิดความรู้สึก ชอบ ไม่ชอบ เห็นด้วย ไม่เห็นด้วย ยินดี ไม่ยินดี เมื่อได้รับการตอบสนองความต้องการและความ คาดหวัง ที่เกิดจากการประเมินค่า อันเป็นการเรียนรู้ประสบการณ์จากการกระทำกิจกรรมเพื่อให้เกิดการตอบสนองความต้องการตามเป้าหมายของแต่ละบุคคล

เควิร์ก (Quirk, 1987 อ้างถึงใน กรรณิการ์ รุจิวิโรชิต 2563, น. 6) ความพึงพอใจหมายถึง ความรู้ที่มีความสุขหรือความพอใจเมื่อได้รับความสำเร็จ หรือได้รับสิ่งที่ต้องการ

ฮอร์น (Hornby, 2000 อ้างถึงใน กรรณิการ์ รุจิวิโรชิต 2563, น. 6) ความพึงพอใจหมายถึง ความรู้สึกที่ดีเมื่อประสบความสำเร็จ หรือได้รับสิ่งที่ต้องการให้เกิดขึ้นเป็น ความรู้สึกที่พอใจ

จารุวรรณ ศรีบรรจง (2550 อ้างถึงใน มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา 2563, น.17) ได้ให้ความหมายของความพึงพอใจ ไว้ว่า เป็นความรู้สึกหรือทัศนคติของบุคคลที่มีต่อ

สิ่งใดสิ่งหนึ่ง โดยอาจจะเป็นไปในเชิงประเมินค่าว่าความรู้สึกหรือทัศนคติต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใดนั้น เป็นไปทางบวกหรือทางลบ

สมหมาย เป็ยถนอม (2551 อ้างถึงใน มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา 2563, น.18) ได้ให้ความหมายของความพึงพอใจ ไว้ว่า เป็นทัศนคติอย่างหนึ่งที่มีลักษณะเป็นนามธรรมไม่สามารถมองเห็นรูปร่างได้ เป็นความรู้สึกส่วนตัวที่เป็นสุข เมื่อได้รับการตอบสนองความต้องการของตนในสิ่งที่ขาดหายไป และเป็นสิ่งที่กำหนดพฤติกรรมในการแสดงออกของบุคคลที่มีผลต่อการเลือกที่จะปฏิบัติในกิจกรรมนั้น ๆ ความพึงพอใจจะทำให้บุคคลเกิดความสบายใจหรือสนองความต้องการทำให้เกิดความสุข รวมทั้งสภาพแวดล้อมต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องเป็นปัจจัยที่ทำให้เกิดความพึงพอใจหรือไม่พึงพอใจ

จากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยสรุปได้ว่า ความพึงพอใจ หมายถึง สิ่งที่เกิดจากแรงจูงใจซึ่งเป็นพฤติกรรมภายในที่ผลักดันให้เกิดความรู้สึกชอบ ไม่ชอบ เห็นด้วย ไม่เห็นด้วย ยินดี ไม่ยินดี เมื่อได้รับการตอบสนองความต้องการและความคาดหวัง ที่เกิดจากการประมาณค่า อันเป็นการเรียนรู้ประสบการณ์จากการกระทำกิจกรรมเพื่อให้เกิดการตอบสนองความต้องการตามเป้าหมายของแต่ละบุคคล

4.2.2 องค์ประกอบของการเกิดความพึงพอใจ

ความพึงพอใจเป็นความรู้สึกที่บุคคลมีต่อสิ่งที่ได้รับ ประสบการณ์และแสดงออกทางพฤติกรรมที่ตอบสนองในลักษณะแตกต่างกันไป ความพึงพอใจในสิ่งต่าง ๆ จะมีมากหรือน้อยขึ้นอยู่กับแรงจูงใจหรือการกระตุ้นให้เกิดแรงจูงใจ และการตอบสนองความต้องการที่มีอยู่ ความพึงพอใจจึงเป็นสิ่งจำเป็นเพื่อให้งานหรือกิจกรรมต่างๆ ที่กระตุ้นให้สิ่งที่ทำนั้นประสบความสำเร็จ โดยมีองค์ประกอบของการเกิดความพึงพอใจ ดังนี้

(เดิมศักดิ์ คทวนิช, 2546; มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, 2556; Maslow, 1970 อ้างถึงใน พัฒนา พรหมณี ยูพิน พิทยาวัฒน์ชัย และจิระศักดิ์ ทัพพา, 2563, น. 61-62)

1) ความพึงพอใจที่เกิดจากการได้รับการตอบสนองความต้องการของร่างกาย เป็นการตอบสนองความต้องการในปัจจัยที่จำเป็นเพื่อ

(1) การดำรงชีวิต (Existence Needs) ได้แก่ อาหาร เครื่องนุ่งห่ม ที่อยู่อาศัย และยารักษาโรค

(2) ความปลอดภัย เกิดความอบอุ่นและมั่นคงในชีวิต เป็นความต้องการระดับแรกของมนุษย์ เมื่อได้รับการตอบสนองแล้วจะเกิดความต้องการองค์ประกอบอื่นต่อไป

2) ความพึงพอใจที่เกิดจากการได้รับการตอบสนองความต้องการของจิตใจ เป็นแรงจูงใจในการตอบสนองความต้องการทางด้าน

(1) ความสัมพันธ์กับบุคคลอื่น (Relatedness Needs) เช่น สมาชิกในครอบครัว หรือเพื่อนร่วมงาน เป็นความปรารถนาที่จะสร้างมิตรภาพ หรือมีความสัมพันธ์อันดีกับผู้อื่น หรือต้องการควบคุมผู้อื่น ความต้องการอำนาจ (Needs for Power)

(2) ความต้องการทางสังคม (Social or Belonging Needs) ได้แก่ ความต้องการเข้าร่วมกิจกรรมของสังคม ได้รับการยอมรับ ในสังคมได้รับการยกย่องหรือมีชื่อเสียง รวมถึงความสำเร็จ ความรู้ความสามารถ ความเป็นอิสระและเสรีภาพ และการเป็นที่ยอมรับนับถือของคนทั้งหลาย

(3) ความต้องการที่จะได้รับความสำเร็จในชีวิต (Self-actualization) เป็นความต้องการระดับสูงสุดของมนุษย์ ส่วนมากเป็นเรื่องการอยากจะเป็น อยากจะได้ ตามความคิดของตนเอง แต่ไม่สามารถเสาะแสวงหาได้

3) ความพึงพอใจที่เกิดจากการได้รับการตอบสนองความต้องการในการเรียนรู้การเรียนรู้ เกิดจากการสร้างความสัมพันธ์บางอย่างระหว่างสิ่งเร้ากับพฤติกรรม การตอบสนอง กล่าวคือเมื่อสถานการณ์หรือสิ่งที่เป็นปัญหาเกิดขึ้นร่างกายจะเกิดความพยายามที่จะแก้ปัญหา นั้น โดยแสดงพฤติกรรมตอบสนองออกมาหลาย ๆ รูปแบบ ซึ่งบุคคลจะเลือกพฤติกรรมตอบสนองที่พอใจที่สุดไปเชื่อมโยงสิ่งเร้าหรือปัญหานั้น ทำให้เกิดการเรียนรู้จากประสบการณ์เดิม ซึ่งประสบการณ์จะมีอิทธิพลต่อการรับรู้สถานการณ์ และเกิดแรงจูงใจสู่เป้าหมาย เมื่อถึงเป้าหมายแล้วจะเกิดความพึงพอใจ เมื่อบุคคลได้รับการตอบสนองความต้องการของร่างกาย และจิตใจจนเป็นที่พึงพอใจแล้วจะเกิดความต้องในการเรียนรู้ที่เกิดจากแรงจูงใจเพื่อสนองความต้องการสิ่งใหม่เพิ่มขึ้นไม่ซ้ำสิ่งเดิม โดยที่บุคคลนั้นต้องมีความพร้อมทั้งทางร่างกายและจิตใจก่อน จึงจะมีความต้องการในการกระทำหรือปฏิบัติการเพื่อตอบสนองความต้องการนั้น ๆ เมื่อได้ปฏิบัติแล้วจะเกิดความพอใจ หากไม่ได้กระทำหรือปฏิบัติการเพื่อตอบสนอง ความต้องการจะเกิดความรำคาญใจ และหากบุคคลไม่พร้อม แต่ถูกบังคับให้กระทำหรือปฏิบัติการบางอย่างก็จะเกิดความไม่พอใจ อาจกล่าวได้ว่า

(1) ความพึงพอใจนำไปสู่การเรียนรู้ เพื่อตอบสนองความต้องการจนเกิดความพึงพอใจ ทำให้เกิดแรงจูงใจในการเพิ่มประสิทธิภาพการเรียนรู้สูงขึ้น

(2) ผลของการเรียนรู้นำไปสู่ความพึงพอใจ ความสัมพันธ์ระหว่างความพึงพอใจและผลการเรียน จะถูกเชื่อมโยงด้วยปัจจัยอื่น ๆ ผลการเรียนรู้ที่ดีจะนำไปสู่การตอบสนอง

ความพึงพอใจ ในรูปของรางวัลหรือผลตอบแทน ทั้งที่เป็นผลตอบแทนภายใน (Intrinsic Rewards) หรือผลตอบแทนภายนอก (Extrinsic Rewards)

4.2.3 ลักษณะและวิธีการประเมินความพึงพอใจ

ความพึงพอใจ เป็นสิ่งที่เกิดจากแรงจูงใจ ซึ่งเป็นพลังภายในผลักดันให้เกิดความรู้สึกชอบไม่ชอบ เห็นด้วย ไม่เห็นด้วย ยินดี ไม่ยินดี เมื่อได้รับการตอบสนองความต้องการ และความคาดหวัง ที่เกิดจากการประมาณค่า อันเป็นการเรียนรู้ประสบการณ์จากการกระทำ กิจกรรมเพื่อให้เกิดการตอบสนองความต้องการ ตามเป้าหมายของแต่ละบุคคล เป็นกระบวนการทางจิตวิทยา การประเมินความพึงพอใจเป็นการประเมินค่าความรู้สึกไปในทางที่พอใจและไม่พอใจ ในเชิงปริมาณ (magnitude) มีรายละเอียด ดังนี้

1) ลักษณะของการประเมินความพึงพอใจ มีดังนี้ (บังอร ผงผ่าน, 2538)

(1) การประเมินความพึงพอใจ ด้านความรู้สึก เป็นลักษณะการประเมินทางความรู้สึกหรืออารมณ์ของบุคคลตามองค์ประกอบทางความรู้สึก ได้แก่ ความรู้สึกทางบวก เป็นความชอบ พอใจ และความรู้สึกทางลบ เป็นความไม่ชอบ ไม่พอใจ กลัว รังเกียจ

(2) การประเมินความพึงพอใจ ด้านความคิด เป็นการประเมินการรับรู้ของบุคคลและวินิจฉัยข้อมูลต่าง ๆ ที่ได้รับที่เกิดเป็นความรู้ความคิด เกี่ยวข้องกับการพิจารณาที่มาของทัศนคติออกมาว่าถูกหรือผิด ดีหรือไม่ดี ที่เกิดจากการประมวลผลของสมอง

(3) การวัดความพึงพอใจ ในด้านพฤติกรรมเป็นการวัดความพร้อมที่จะกระทำหรือพร้อมที่จะตอบสนองที่มาจากพฤติกรรม

2) วิธีประเมินความพึงพอใจ มีการประเมินหลายวิธี ได้แก่ การสังเกต การสัมภาษณ์ และการใช้แบบสอบถาม ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้ (พรนภา เตียสุทธิกุล พัฒนา พรหมณี จานนท์ ศรีเกตุ นาวัน มีนะกรรม และสุวุฒิพงษ์ วารินศาสตร์, 2561; มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2556; พรชัย คำสิงห์นอก, 2550 อ้างถึงใน พัฒนา พรหมณี ยุพิน พิทยาวัฒน์ชัย และจิระศักดิ์ ทัพพา, 2563, น. 64)

(1) การสังเกต เป็นวิธีการสำหรับใช้ตรวจสอบบุคคลอื่น โดยการสังเกตพฤติกรรมและจดบันทึกความพึงพอใจที่แสดงออกมาในประเด็นที่ต้องการประเมินอย่างมีแบบแผน โดยผู้สังเกตจะไม่มี การปฏิบัติหรือมีส่วนร่วมกับผู้ถูกสังเกตต่อจากนั้นจึงนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ สรุปและตีความตามวัตถุประสงค์ของการประเมิน วิธีนี้เป็นวิธีการศึกษาที่เก่าแก่และเป็นที่ยอมรับอย่างแพร่หลายที่ใช้สำหรับการศึกษาในกรณีศึกษาเท่านั้น

(2) การสัมภาษณ์ เป็นวิธีการที่ผู้ประเมินจะต้องออกไปพูดคุยกับบุคคลนั้นๆ โดยตรง มีการเตรียมแผนล่วงหน้า เป็นการถามให้ตอบปากเปล่า แต่อาจไม่ได้ข้อมูลที่แท้จริง

จากผู้ตอบเนื่องจากผู้ตอบอาจรู้สึกไม่อิสระในการตอบหรือไม่คุ้นเคยกับผู้ถาม เพื่อให้ได้ข้อมูลที่เป็นจริงมากที่สุด ควรเตรียมตัวให้พร้อมก่อนดำเนินการสัมภาษณ์ควรลงพื้นที่เพื่อทำความคุ้นเคยก่อนให้เกิดความสนิทสนม และความไว้วางใจ ซึ่งจะช่วยให้ได้ข้อมูลที่เป็นจริงมากที่สุด

(3) การใช้แบบสอบถามประมาณค่า เป็นการประเมินโดยใช้เครื่องมือที่เป็นการสร้างประโยคข้อความต่าง ๆ ทั้งที่เป็นข้อความทางบวกและข้อความทางลบที่เกี่ยวข้องกับตัวแปร ที่ต้องการประเมิน โดยให้ผู้ตอบแสดงความคิดเห็นว่าเห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วยกับข้อความแต่ละข้อนั้น โดยใช้มาตรประเมินแบบมาตรประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ตามวิธีของลิเคิร์ต (Likert Scale) เนื่องจากเป็นวิธีที่ง่ายและสะดวก สามารถ เก็บข้อมูลได้รวดเร็ว จากข้อดีและข้อจำกัดของวิธีการประเมินแบบต่าง ๆ จะพบว่าเครื่องมือและวิธีที่เหมาะสม สำหรับการดำเนินงานในการประเมินระดับความพึงพอใจ คือวิธีการประเมินด้วยเก็บข้อมูลด้วยการสอบถาม จากแบบสอบถามแบบมาตรประมาณค่า อันสามารถประเมินความพึงพอใจได้ตรงตามวัตถุประสงค์และประโยชน์ของการนำไปใช้

จากแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับความพึงพอใจที่กล่าวมาข้างต้น สรุปได้ว่าลักษณะของการประเมินความพึงพอใจ ประกอบด้วย การประเมินความพึงพอใจด้านความรู้สึก ด้านความคิด และการวัดความพึงพอใจด้านพฤติกรรม และวิธีประเมินความพึงพอใจ มีการประเมินหลายวิธี ได้แก่ การสังเกต การสัมภาษณ์ และการใช้แบบสอบถาม

5. แนวคิด SWOT Analysis

กรมส่งเสริมการเกษตร (2556, น. 2-9) อธิบายว่า การทำงานส่งเสริมการเกษตร นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรจำเป็นต้องเรียนรู้บริบทต่าง ๆ ของพื้นที่ที่รับผิดชอบ เพื่อให้สามารถแก้ไขปัญหาได้ตรงจุดและสอดคล้องกับสภาพของวัฒนธรรมของเกษตรกรในพื้นที่ ดังนั้นการวิเคราะห์สถานการณ์ด้านการเกษตรจึงเป็นสิ่งที่จะต้องเรียนรู้ และฝึกทักษะ มีเครื่องมือหรือเทคนิคที่ช่วยในการวิเคราะห์ที่สามารถนำมาใช้ได้หลายเครื่องมือ เช่น การวิเคราะห์สภาพแวดล้อม SWOT Analysis

5.1 ความหมายของ SWOT

SWOT เป็นคำย่อมาจากคำว่า Strengths Weaknesses Opportunities และ Threats

S มาจาก Strengths คือจุดแข็ง เป็นปัจจัยภายใน หมายถึง ความสามารถและสถานการณ์ภายในองค์กร ที่เป็นบวก ซึ่งองค์กรนำมาใช้ประโยชน์ในการทำงานเพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ หรือหมายถึง การดำเนินงานภายในที่องค์กรทำได้ดี

W มาจาก Weaknesses คือจุดอ่อน เป็นปัจจัยภายใน หมายถึง สถานการณ์ภายในองค์กรที่เป็นลบ และด้อยความสามารถซึ่ง องค์กรไม่สามารถนำมาใช้ประโยชน์ในการทำงานเพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ หรือหมายถึง การดำเนินงานภายในที่องค์กรทำได้ไม่ดี

O มาจาก Opportunities คือ โอกาส เป็นปัจจัยภายนอก หมายถึง ปัจจัยและสถานการณ์ภายนอก ที่เอื้ออำนวยให้การทำงานขององค์กรบรรลุวัตถุประสงค์ หรือหมายถึง สภาพแวดล้อมภายนอกที่เป็นประโยชน์ต่อดำเนินงานขององค์กร

T มาจาก Threats คืออุปสรรค เป็นปัจจัยภายนอก หมายถึง ปัจจัยและสถานการณ์ภายนอกที่ขัดขวาง การทำงานขององค์กรไม่ให้บรรลุวัตถุประสงค์ หรือหมายถึง สภาพแวดล้อมภายนอกที่เป็นปัญหาต่อองค์กร

5.2 เทคนิคการวิเคราะห์ SWOT

การนำเทคนิค SWOT มาใช้ในการวิเคราะห์สถานการณ์ทางการเกษตร โดยการจัดเวทีมีขั้นตอนการดำเนินการ ดังนี้

5.2.1 กำหนดประเด็นที่จะวิเคราะห์

5.2.2 ให้ผู้เข้าร่วมเวทีเขียนสถานการณ์ที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน ลงในบัตรคำ (บัตรละหนึ่งประเด็น)

5.2.3 จัดบัตรคำตามประเด็นจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค

5.2.4 เพื่อให้เกิดความครบถ้วนของข้อมูลที่ได้จากบัตรคำ ผู้ดำเนินรายการควรมีการกระตุ้นให้เกิด การอภิปราย อาจใช้คำถามนำบ้าง โดยเฉพาะในประเด็นที่ผู้เข้าร่วมอภิปราย อาจจะไม่ได้นำไปถึงอย่างครอบคลุมทุกด้าน ดังนั้น การกระตุ้นให้เกิดการอภิปรายเป็นเทคนิคที่สำคัญยิ่ง

5.2.5 การจัดหมวดหมู่ตามหัวข้อในแต่ละประเด็น จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค เช่น จุดแข็งสามารถแบ่งหมวดหมู่ได้เป็นทางด้านเกษตรกร ด้านเจ้าหน้าที่ส่งเสริม ด้านเทคโนโลยี ด้านการตลาด เป็นต้น

5.2.6 เทคนิคการจับคู่ (SWOT Matching) โดยใช้วิธีการจับคู่ทีละคู่ ระหว่างจุดแข็งกับโอกาส จุดอ่อนกับโอกาส จุดแข็งกับอุปสรรค จุดอ่อนกับอุปสรรค เพื่อสร้างกลยุทธ์ทางเลือก ในการจับคู่อาจจะจับจุดอ่อนมากกว่าหนึ่งข้อกับโอกาสหนึ่งข้อ หรือ จุดอ่อนหนึ่งข้อกับโอกาสมากกว่าหนึ่งข้อก็ได้ เพื่อให้มีกลยุทธ์ทางเลือกหนึ่งเดียว

5.3 ประเด็น ผลการวิเคราะห์ SWOT

การสร้างกลยุทธ์ทางเลือกกระทำในขอบเขต จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาสและอุปสรรค โดยใช้วิธีการเรียกว่า SWOT Matrix ดังนี้

5.3.1 แยกจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส อุปสรรค

5.3.2 จัดหมวดประเด็นของจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส อุปสรรค เช่น หมวดด้านเจ้าหน้าที่ ด้านเกษตรกร ด้านเทคโนโลยี ด้านการตลาด ด้านงบประมาณ เป็นต้น ใส่งในช่องที่กำหนด

5.3.3 ตาราง Matrix

SO	=	ยุทธศาสตร์เชิงรุก
WO	=	ยุทธศาสตร์เชิงพัฒนา
ST	=	ยุทธศาสตร์เชิงรับ
WT	=	ยุทธศาสตร์เชิงถอย

5.3.4 การสร้างกลยุทธ์ทางเลือก

1) ยุทธศาสตร์เชิงรุก (SO)

เป็นผลของการพิจารณาปัจจัยที่เป็นจุดแข็งและโอกาสเป็นยุทธศาสตร์เพื่อการบรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ เมื่อผู้ดำเนินการมีจุดแข็งและโอกาสอำนวย ตัวอย่างเช่น จุดแข็ง : พื้นที่ที่มีความเหมาะสมในการปลูกข้าวหอมมะลิ และ โอกาส : ตลาดข้าวหอมมะลิ มีอีกมาก ยุทธศาสตร์เชิงรุกจะอย่างไร อาจจะขยายพื้นที่ปลูกข้าวหอมมะลิมากขึ้นหรือเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตให้มากขึ้น เป็นต้น

2) ยุทธศาสตร์เชิงพัฒนา (WO)

เป็นยุทธศาสตร์ปรับจุดอ่อนให้เป็นจุดแข็ง เพื่อให้สามารถดำเนินยุทธศาสตร์เชิงรุกได้เมื่อโอกาสอำนวยแต่ผู้ดำเนินการมีจุดอ่อน

3) ยุทธศาสตร์เชิงรับ (ST)

เป็นยุทธศาสตร์ที่ปรับอุปสรรคให้เป็น โอกาส เพื่อให้ดำเนินยุทธศาสตร์เชิงรุกได้ หากผู้ดำเนินการมีจุดแข็งแต่โอกาสไม่เอื้ออำนวยให้ เนื่องจากปัจจัยแห่งความสำเร็จของสภาพแวดล้อมภายในอยู่ในช่องจุดแข็ง แต่ปัจจัยแห่งความสำเร็จอยู่ในช่องอุปสรรค

4) ยุทธศาสตร์เชิงถอย (WT)

เป็นยุทธศาสตร์ที่ปรับการดำเนินงานเพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ไปเป็นรูปแบบอื่น เนื่องจากปัจจัยแห่งความสำเร็จของสภาพแวดล้อมภายในอยู่ในช่องจุดอ่อน และปัจจัยแห่งความสำเร็จอยู่ในช่องอุปสรรค

จากข้อความดังกล่าวข้างต้นสรุปได้ว่า SWOT Analysis คือ การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมขององค์กร ณ ปัจจุบัน เพื่อค้นหา จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาสและอุปสรรค ที่เกิดขึ้น ทั้งภายในและภายนอกองค์กร เพื่อนำไปใช้ในการประเมินสถานการณ์และวางแผนกลยุทธ์ ในการแก้ไขปัญหาภายในและภายนอกขององค์กรให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ในการวิจัยครั้งนี้ใช้การสนทนากลุ่มเพื่อชี้แจงจุดประสงค์ให้ละเอียด แล้วทำการจัดหมวดหมู่ ข้อมูล การเปรียบเทียบ การอธิบาย และสรุปผล อาศัยความสอดคล้องและความเป็นเหตุเป็นผล เพื่อหาแนวทางการพัฒนาเรื้องนั้นต่อไป

6. บริบทเครือข่ายจิตอาสาแพทย์วิถีธรรม

บริบทเครือข่ายจิตอาสาแพทย์วิถีธรรม ประกอบด้วย ความเป็นมา นโยบาย สมาชิกเครือข่าย และการทำกิจกรรม ไร่สารพิษของสมาชิกเครือข่ายจิตอาสาแพทย์วิถีธรรม มีรายละเอียดดังนี้

6.1 ความเป็นมา

การแพทย์วิถีธรรมเป็นการแพทย์ทางเลือกที่ใช้หลักการดูแลสุขภาพแบบองค์รวม (Holistic Health Care) โดย ดร. ใจเพชร กล้าจน นักวิชาการสาธารณสุข กระทรวงสาธารณสุข เป็นผู้บูรณาการองค์ความรู้การดูแลสุขภาพหลายศาสตร์ จนมาเป็นการแพทย์วิถีธรรมซึ่งเป็นการแพทย์ทางเลือกที่ได้รับการอนุมัติหลักสูตร โดยกรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก กระทรวงสาธารณสุข (นิตยสารณ์ สุระสาย 2563, น. 82)

นิตยสารณ์ สุระสาย (2563, น. 84) กล่าวว่า การแพทย์วิถีธรรมพัฒนาไปพร้อมกับการดำเนินชีวิตของ ดร. ใจเพชร กล้าจน ในช่วงทำงาน จึงแบ่งพัฒนาการของการแพทย์วิถีธรรมออกเป็น 4 ระยะ คือ

ระยะที่ 1 ระยะก่อนค้นพบการแพทย์วิถีธรรม พ.ศ. 2535-2537 ระยะ 3 ปีแรกของการทำงานเป็นช่วง “ค้นพบปัญหา”

ระยะที่ 2 ระยะค้นพบการแพทย์วิถีธรรม พ.ศ. 2538-2547 เป็นช่วง 10 ปีที่ค้นหาวิธีการแก้ไขปัญหาสุขภาพ จนกระทั่ง ค้นพบการแพทย์วิถีธรรม

ระยะที่ 3 ระยะพัฒนาองค์ความรู้การแพทย์วิถีธรรมและพัฒนาจิตอาสาแพทย์วิถีธรรม พ.ศ. 2548-2557 เป็นช่วง 10 ปี ที่นำองค์ความรู้แพทย์วิถีธรรมสู่การรับรองอย่างเป็นทางการในสถาบันการศึกษาและหน่วยงานสาธารณสุข ได้รับการยอมรับจากสังคม พร้อมกับสร้างทีมจิตอาสา แพทย์วิถีธรรมร่วมกันเผยแพร่ความรู้สู่ประชาชนที่สนใจ

ระยะที่ 4 ระยะเผยแพร่การแพทย์วิถีธรรมสู่มวลมนุษยชาติ พ.ศ. 2558-2562 (ปัจจุบัน) เป็นช่วงหลังจากจบการศึกษาระดับปริญญาเอก ดร. ใจเพชร กล้าจน พร้อมจิตอาสาแพทย์วิถีธรรมได้ เผยแพร่องค์ความรู้แพทย์วิถีธรรมสู่มวลมนุษยชาติ มีการจัดการอบรมสำหรับประชาชนที่ศรัทธาและสมัครใจเข้าร่วมเรียนรู้ทั้งในประเทศและต่างประเทศ

6.2 นโยบาย

นิตยาภรณ์ สุระสาย (2563, น. 88-89) ระบุว่า นโยบายหลักของเครือข่ายแพทย์วิถีธรรม มุ่งเน้นให้จิตอาสาบำเพ็ญบุญกุศล เสียสละ ถด ละกิเลส จึงสร้างกิจกรรมให้จิตอาสาแพทย์วิถีธรรม มารวมกันฝึกฝนการใช้ชีวิตแบบคนจน เป็นคนที่มุ่งมาจน ตั้งใจจน เต็มใจจน กล้าจน ไม่ใช่นอย่างสิ้นไร้ไม้ตอกหรือจนแบบขี้เกียจงอมืองอเท้า เรียนรู้การดูแลสุขภาพพึ่งตนด้านการผลิตอาหาร ไร่สารพิษด้วยตนเอง จิตอาสาแพทย์วิถีธรรม ได้เรียนรู้ฝึกฝน และนำไปใช้ในวิถีชีวิตประจำวัน ส่วนใหญ่ไม่เคยทำกิจกรรม แต่ได้เรียนรู้ฝึกฝน แลกเปลี่ยนประสบการณ์กันและกัน ทำให้มีความสามารถในการทำกิจกรรมมากขึ้น จึงเป็นการจนแบบมีแจก จนอย่างมีสมรรถนะและขยันทำกิจกรรมการงานที่เป็นประโยชน์ด้วยความสุขใจเต็มใจ แต่ไม่กอบโกยกักเก็บเงินความจำเป็น ตั้งใจสละออกไปช่วยพองชน เป็นคนจนที่จะรวยก็ได้แต่ไม่ยอมรวย จึงเป็นคนจนที่มีคุณค่าเป็นคนจนมหัศจรรย์ เป็นประโยชน์สุขสูงสุดที่แท้จริง ต่อตนเองและผู้อื่น ซึ่งก็คือคนพอเพียง ชีวิตที่มั่นคง มีคุณค่า และผาสุกที่สุดในโลกนั่นเอง

นิตยาภรณ์ สุระสาย (2563, น. 90) ระบุว่า ช่วงที่ 4 พ.ศ. 2558-2562 (ปัจจุบัน) เป็นช่วงหลังจากจบการศึกษาระดับปริญญาเอก ดร. ใจเพชร กล้าจน พร้อมจิตอาสาแพทย์วิถีธรรมได้ เผยแพร่องค์ความรู้แพทย์วิถีธรรมสู่มวลมนุษยชาติ มีการสื่อสารความรู้ทางสื่อออนไลน์ตามยุคโลก ไร้พรมแดน มีการจัดการอบรมสำหรับประชาชนที่ศรัทธาและสมัครใจเข้าร่วมเรียนรู้ทั้งในประเทศและต่างประเทศ ประชาชนที่ใช้การดูแลสุขภาพตามหลักการแพทย์วิถีธรรมส่วนใหญ่มีความสุขที่ดีขึ้น จึงได้มีการเผยแพร่องค์ความรู้เพื่อช่วยเหลือประชาชนในวงกว้างมากขึ้น โดยไม่คิดค่าใช้จ่าย จนเกิดสโลแกน “ศูนย์บำบัดรักษาทุกโรค” และ “หมอที่ดีที่สุดในโลกคือตัวคุณเอง”

6.3 สมาชิกเครือข่าย

จิตอาสาแพทย์วิถีธรรมที่ผ่านกระบวนการพัฒนาจิตวิญญาณส่วนใหญ่เป็นผู้ป่วยที่มีประสบการณ์การดูแลสุขภาพด้วยการแพทย์วิถีธรรมจนหายจากความเจ็บป่วยทุกข์ทรมาน ด้วยความเข้าใจและเห็นใจผู้ป่วยอื่น ๆ จึงมีมาร่วมเสียสละทำงานช่วยเหลือประชาชน เมื่อแต่ละภาครวมมวลจิตอาสาได้มากขึ้น จึงได้มีการขยายเครือข่ายไปยังภาคต่าง ๆ ในประเทศและต่างประเทศ

โดยตั้ง ชื่อสถานที่ว่า สวนป่านาบุญ และกำกับด้วยหมายเลข ปัจจุบันมีสวนป่านาบุญ 1 – 9 แห่ง มีสมาชิกเครือข่ายจิตอาสาแพทย์วิถีธรรมรวม 500 ท่าน แยกเป็นรายภาค ดังนี้

6.3.1 ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ประกอบด้วยศูนย์ฯ 2 แห่งคือ สวนป่านาบุญ 1 อำเภอคอนตาล จังหวัดมุกดาหาร และ สวนป่านาบุญ 4 อำเภอธาตุพนม จังหวัดนครพนม

6.3.2 ภาคใต้ ประกอบด้วยศูนย์ฯ 1 แห่งคือ สวนป่านาบุญ 2 อำเภอชะอวด จังหวัดนครศรีธรรมราช

6.3.3 ภาคกลาง ประกอบด้วยศูนย์ฯ 4 แห่งคือ สวนป่านาบุญ 3 อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี, สวนป่านาบุญ 5 อำเภอบ้านค่าย จังหวัดระยอง, สวนป่านาบุญ 7 อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์และ สวนป่านาบุญ 9 อำเภอคอนเจดีย์ จังหวัดสุพรรณบุรี

6.3.4 ภาคเหนือ ประกอบด้วยศูนย์ฯ 1 แห่งคือสวนป่านาบุญ 8 อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่

6.3.5 ภาคต่างประเทศ ประกอบด้วยศูนย์ฯ 1 แห่งคือ สวนป่านาบุญ 6 เมืองสูสตัน มลรัฐเท็กซัส จิตอาสาแพทย์วิถีธรรมร่วมกันดำเนินกิจกรรมเผยแพร่องค์ความรู้และทักษะในการดูแลสุขภาพด้วยการแพทย์วิถีธรรม รวมทั้งการทำกิจกรรมไร้สารพิษในครัวเรือน และการแบ่งปันพันธุ์พืชและผลผลิตจากการเพาะปลูกให้กับผู้อื่น

จากการทบทวนวรรณกรรม สรุปได้ว่า สมาชิกเครือข่ายจิตอาสาแพทย์วิถีธรรม ได้เรียนรู้ฝึกฝนปฏิบัติการพึ่งตนเองด้านการดูแลสุขภาพ และการผลิตอาหารไร้สารพิษรับประทานเอง โดยการทำกิจกรรมไร้สารพิษในครอบครัว ได้ผลผลิตจากการเพาะปลูกมาใช้ในการรับประทานในครัวเรือนและแบ่งปันผู้อื่นถ้ามีมากเหลือกินเหลือใช้

6.4 การทำกิจกรรมไร้สารพิษของสมาชิกเครือข่ายจิตอาสาแพทย์วิถีธรรม

สมาชิกเครือข่ายจิตอาสาแพทย์วิถีธรรม ส่วนใหญ่เคยเจ็บป่วยหรือมีปัญหาสุขภาพ และสนใจการดูแลสุขภาพ ได้เรียนรู้การทำกิจกรรมไร้สารพิษด้วยแนวคิดเพื่อสร้างอาหารดีต่อสุขภาพ โดยสมาชิกเครือข่ายจิตอาสาแพทย์วิถีธรรมได้นำความรู้ไปใช้ตามบริบทของตนเอง เมื่อทำกิจกรรมได้ผลผลิตก็นำมาแบ่งปันด้วยใจที่บริสุทธิ์ กิจกรรมไร้สารพิษมีธาตุที่ดีต่อร่างกาย ทำให้ร่างกายแข็งแรงยิ่งใช้ถูกสมดุร้อนเย็นยิ่งแข็งแรงมากขึ้น ได้ด้วยยิ่งทำให้แข็งแรงเข้าไปอีก ใจไร้ทุกข์ ร่างกายแข็งแรงเข้าไปอีก แบ่งปันช่วยเหลือเกื้อกูลผู้อื่น ด้วยหลักตลาดวิถีธรรมคือ ของดี ราคาถูก ชื่อสตั๊ย มีน้ำใจ

จากการทบทวนวรรณกรรม สรุปได้ว่า สมาชิกเครือข่ายจิตอาสาแพทย์วิถีธรรม ได้เรียนรู้ฝึกฝนปฏิบัติการพึ่งตนเองด้านการดูแลสุขภาพ และการผลิตอาหารไร้สารพิษรับประทานเอง

โดยการทำกิจกรรมไร้สารพิษในครอบครัว ได้ผลผลิตจากการเพาะปลูกมาใช้ในการรับประทานในครัวเรือนและแบ่งปันผู้อื่นถ้ามีมากเหลือกินเหลือใช้

7. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาวิจัยเรื่องแนวทางการส่งเสริมกิจกรรมไร้สารพิษของสมาชิกเครือข่ายจิตอาสาแพทย์วิถีธรรม จากการตรวจสอบเอกสารมีการศึกษาที่เกี่ยวข้อง ดังต่อไปนี้

7.1 สภาพพื้นฐานส่วนบุคคล สภาพพื้นฐานทางสังคมและสภาพพื้นฐานทางเศรษฐกิจของสมาชิกเครือข่ายจิตอาสาแพทย์วิถีธรรม

7.1.1 สภาพพื้นฐานส่วนบุคคล

1) เพศ

มาลีรัตน์ โส๊ะอัน (2562 : น. 52) ได้ศึกษาแนวทางการส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพเกษตรกรรุ่นใหม่ในจังหวัดระนอง พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ร้อยละ 64.2 ไม่สอดคล้องกับพชรวลัย เอี่ยมอาภรณ์ (2557 : น.45) ได้ศึกษาแนวทางการพัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่ในพื้นที่รับผิดชอบของสำนักส่งเสริมและพัฒนาการเกษตรเขตที่ 6 จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า ร้อยละ 68.0 เกษตรกรรุ่นใหม่ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย ไม่สอดคล้องกับนันทยา ศรีทัดจันทา (2558, น.5) ได้ศึกษาแนวทางการพัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่ ในจังหวัดเลย พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่เป็นเพศชาย และไม่สอดคล้องกับนลทวรรณ มากหลาย (2557, น.77) ได้ศึกษาแนวทางการพัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่ในจังหวัดระยอง พบว่า สมาชิกเกษตรกรรุ่นใหม่ สองในสาม เป็นเพศชาย

2) อายุ

มาลีรัตน์ โส๊ะอัน (2562 : น. 52) พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่ร้อยละ 53.3 มีอายุระหว่าง 31-40 ปี สอดคล้องกับนันทยา ศรีทัดจันทา (2558, น.5) พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 30-39 ปี เฉลี่ย 33.94 ปี สอดคล้องกับพชรวลัย เอี่ยมอาภรณ์ (2557 : น.45) มีอายุระหว่าง 31-35 ปี อายุเฉลี่ย 43.03 ปี

3) ระดับการศึกษา

มาลีรัตน์ โส๊ะอัน (2562 : น. 52) พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่ร้อยละ 29.2 จบการศึกษาระดับปริญญาตรี ไม่สอดคล้องกับนลทวรรณ มากหลาย (2557, น.78) พบว่า สมาชิกเกษตรกรรุ่นใหม่ครึ่งหนึ่งจบการศึกษาระดับปริญญาตรี ไม่สอดคล้องกับพชรวลัย เอี่ยมอาภรณ์ (2557 : น.47) เกษตรกรมีระดับการศึกษาสูงสุดมัธยมศึกษาตอนปลายหรือเทียบเท่า (ปวช.) ร้อยละ

92.5 และนันทิยา ศรีทัตจันทา (2558, น.6) ได้ศึกษาแนวทางการพัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่ ในจังหวัดเลย พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่จบการศึกษามัธยมศึกษาตอนปลายหรือเทียบเท่า

4) การประกอบอาชีพหลัก

นารีรัตน์ เหลือสม (2563 : น.66) พบว่าสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรประกอบอาชีพหลัก ร้อยละ 93.1 มีอาชีพเกษตรกรรม รองลงมาร้อยละ 3.8 มีอาชีพค้าขาย สอดคล้องกับตรีเจิม พันธรักษ์ (2556, น. 29) ศึกษาความรู้และการปฏิบัติของเกษตรกรกลุ่มเกษตรกรอินทรีย์ใน ตำบลม่อนปิ่น อำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า เกษตรกรกลุ่มเกษตรกรอินทรีย์ ส่วนใหญ่ ร้อยละ 71.9 ทำการเกษตร รองลงมาร้อยละ ค้าขาย

5) จำนวนสมาชิกในครัวเรือน

มาลีรัตน์ โส๊ะอัน (2562 : น. 52) พบว่า มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ย 3.94 คน สอดคล้องกับนารีรัตน์ เหลือสม (2563 : น.66) พบว่าสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ร้อยละ 71.1 มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ย 3.84 คน

6) ประสบการณ์ในการทำกิจกรรมไร่สารพิษ

มาลีรัตน์ โส๊ะอัน (2562 : น. 52) พบว่า เกษตรกรมีประสบการณ์ในการทำเกษตร เฉลี่ย 8.75 ปี สอดคล้องกับเพชรวัลย์ เอี่ยมอาภรณ์ (2557 : น.45) พบว่า เกษตรกรรุ่นใหม่ประสบการณ์ในการทำเกษตร เฉลี่ย 8.50 ปี แตกต่างกับนันทิยา ศรีทัตจันทา (2558, น.8) พบว่ามีประสบการณ์การทำเกษตรเฉลี่ย 2-5 ปี

7.1.2 สภาพพื้นฐานทางสังคม

1) ตำแหน่งทางสังคม

มาลีรัตน์ โส๊ะอัน (2562 : น. 53) พบว่าเกษตรกรรุ่นใหม่ร้อยละ 74 ไม่มีตำแหน่งใดๆ ในสังคม มีเพียงร้อยละ 38.3 ที่มีตำแหน่งในสังคม โดยส่วนใหญ่ร้อยละ 24.2 เป็นอาสาสมัคร สอดคล้องกับเพชรวัลย์ เอี่ยมอาภรณ์ (2557 : น.47) พบว่า ร้อยละ 69.5 เกษตรกรรุ่นใหม่ ไม่มีตำแหน่งใดๆ ในสังคม มีเพียงร้อยละ 30.5 ที่มีตำแหน่งในสังคม โดยส่วนใหญ่ร้อยละ 15.5 เป็นอาสาสมัครเกษตร

2) การเป็นสมาชิกสถาบันเกษตรกร

มาลีรัตน์ โส๊ะอัน (2562 : น. 53) พบว่า เกษตรกรรุ่นใหม่ ร้อยละ 87 เป็นสมาชิกกลุ่มสถาบันเกษตรกร โดยร้อยละ 50.8 เป็นกลุ่มเกษตรกร รองลงมาร้อยละ 23.3 เป็นสมาชิกวิสาหกิจชุมชน แตกต่างกับนันทิยา ศรีทัตจันทา (2558, น.5) พบว่า เกษตรกรรุ่นใหม่ เป็นสมาชิกกลุ่ม/องค์กรที่เกี่ยวข้องกับการเกษตร 2 กลุ่ม ได้แก่กลุ่มลูกค้า ธ.ก.ส. และ กลุ่มเกษตรกร

7.1.3 สภาพพื้นฐานทางเศรษฐกิจ

1) จำนวนแรงงานในการทำกิจกรรมไร่สารพิษ

มาลีรัตน์ โส๊ะอัน (2562 : น. 57) พบว่า จำนวนแรงงานของครัวเรือนในภาคการเกษตร พบว่า เกษตรกรรุ่นใหม่ ร้อยละ 50.8 มีจำนวนแรงงานของครัวเรือนในภาคการเกษตรมีจำนวน 2 คน รองลงมา ร้อยละ 20.8 มีจำนวนแรงงานของครัวเรือนในภาคการเกษตรจำนวน 3 คน โดยมีแรงงานของครัวเรือนเฉลี่ย 2.11 คน สอดคล้องกับ นารีรัตน์ เหลือสม (2563 : น.70) พบว่า จำนวนแรงงานในครัวเรือน พบว่าสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ร้อยละ 51.2 มีแรงงานในครัวเรือน จำนวน 2 คน รองลงมา ร้อยละ 24.4 มีแรงงานในครัวเรือน จำนวน 3 คน โดยมีค่าเฉลี่ย 2.64 คน

2) จำนวนพื้นที่ถือครองทางการเกษตรทั้งหมด

มาลีรัตน์ โส๊ะอัน (2562 : น. 57) พบว่าเกษตรกรรุ่นใหม่ ร้อยละ 35.8 มีจำนวนพื้นที่ถือครอง น้อยกว่าหรือเท่ากับ 10 ไร่ โดยมีจำนวนพื้นที่ถือครองทางการเกษตรเฉลี่ย 17.75 ไร่ สอดคล้องกับเพชรพลัย เอี่ยมอาภรณ์ (2557 : น.47) พบว่า เกษตรกรมีส่วนใหญ่ถือครองที่ดินน้อยกว่าหรือเท่ากับ 10 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 55 โดยการถือครองที่ดินเฉลี่ย 15.66 ไร่ เกษตรกรส่วนใหญ่ถือครองพื้นที่ในรูปแบบโฉนดที่ดิน ร้อยละ 96.5 เป็นพื้นที่ของตนเอง มีเพียงร้อยละ 14.5 เป็นที่เช่าทำการเกษตร แตกต่างจากนันทิยา ศรีทัศนันทา (2558, น.8) พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่ ถือครองที่ดินของตนเองเฉลี่ย 36.32 ไร่

3) รายได้จากภาคการเกษตร

มาลีรัตน์ โส๊ะอัน (2562 : น. 58) พบว่า เกษตรกรรุ่นใหม่ส่วนใหญ่ร้อยละ 48.3 มีรายได้ภาคเกษตรระหว่าง 100,001 – 250,000 บาทต่อปี และมีรายได้ภาคเกษตรเฉลี่ย 206,958.30 บาทต่อปี สอดคล้องกับศูนย์วิจัยเศรษฐกิจและธุรกิจท้องถิ่น คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี (2562, น. ข) ได้จัดทำรายงานฉบับสมบูรณ์โครงการประเมินผลการดำเนินงาน โครงการส่งเสริมเกษตรกรอินทรีย์วิถีหนองบัวลำภู ตามหลักเกษตร – ศาสตร์พระราชา ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2562 พบว่ารายได้เฉลี่ยต่อปีในการทำเกษตร ก่อนและหลังเข้าร่วมโครงการเกษตรกรมีรายได้เฉลี่ยต่อปีในการทำเกษตร 68,896.67 บาท/ปี และ 90,923.88 บาท/ปี ตามลำดับ ซึ่งมีอัตราการเพิ่มขึ้นเฉลี่ยร้อยละ 32 โดยอำเภอศรีบุญเรืองมีอัตราการเพิ่มขึ้นสูงสุดถึงร้อยละ 49 รองลงมา ได้แก่ เกษตรกรอำเภอสุวรรณคูหา อำเภอโนนสัง อำเภอนาวัง ตามลำดับ สอดคล้องกับนารีรัตน์ เหลือสม (2563 : น.70) พบว่า รายได้ของครัวเรือนจากภาคการเกษตร พบว่าสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ร้อยละ 40.0 มีรายได้มากกว่า 200,000 บาท โดยมีค่าเฉลี่ย 195,750.00 บาท

4) รายจ่ายภาคการเกษตร

มาลีรัตน์ โส๊ะอัน (2562 : น. 58) พบว่า เกษตรกรรุ่นใหม่ส่วนใหญ่ร้อยละ 49.2 มีรายจ่ายภาคเกษตรเฉลี่ย 69,508.33 บาทต่อปี สอดคล้องกับศูนย์วิจัยเศรษฐกิจและธุรกิจท้องถิ่น คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี (2562, น. ๗) พบว่า ต้นทุนการทำเกษตร ก่อนและหลังเข้าร่วม โครงการเกษตรกรรมมีต้นทุนการทำเกษตรเฉลี่ยต่อปี รวม 45,030.64 บาท/ปี และ 32,261.49 บาท/ปี ตามลำดับ ซึ่งมีอัตราการลดลงเฉลี่ยร้อยละ 28 โดยเฉพาะเกษตรกรอำเภอสุวรรณคูหาที่มีต้นทุนการทำเกษตรลดลงมากที่สุดถึงร้อยละ 33 รองลงมา คือ เกษตรกรอำเภอเมือง อำเภอศรีบุญเรือง อำเภอนาวัง และนากลาง สอดคล้องกับเพชรวัลย์ เอี่ยมอาภรณ์ (2557 : น.47) พบว่า เกษตรกรมีรายจ่ายภาคการเกษตรเฉลี่ย 70,433.75 บาทต่อปี

5) รายจ่ายค่าอาหารที่ลดได้จากการปลูกเอง

ศูนย์วิจัยเศรษฐกิจและธุรกิจท้องถิ่น คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี (2562, น. ๗) ค่าใช้จ่ายอาหาร ก่อนและหลังเข้าร่วม โครงการเกษตรกรรมมีค่าใช้จ่ายด้านอาหารเฉลี่ย 4,841.50 บาท/เดือน และ 3,241.50 บาท/เดือน ตามลำดับ ซึ่งมีอัตราการลดลงเฉลี่ยร้อยละ 33 โดยเฉพาะเกษตรกรอำเภอสุวรรณคูหาที่มีค่าใช้จ่ายอาหารลดลงในสัดส่วนสูงสุดคือ ร้อยละ 38 รองลงมาได้แก่ เกษตรกรอำเภอศรีบุญเรือง อำเภอเมือง และอำเภอนากลาง

6) สภาวะหนี้สิน

มาลีรัตน์ โส๊ะอัน (2562 : น. 58) พบว่าเกษตรกรรุ่นใหม่ ร้อยละ 70.8 มีสภาวะหนี้สิน มีหนี้สินเฉลี่ย 205,791.67 บาท สอดคล้องกับนันทิยา ศรีทัตจันทา (2558, น.8) พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่มีหนี้สิน โดยมีหนี้สินเฉลี่ย 615,000 บาท

7) แหล่งเงินทุนที่นำมาใช้เพื่อการทำเกษตรกรรม

มาลีรัตน์ โส๊ะอัน (2562 : น. 58) พบว่าเกษตรกรรุ่นใหม่ ร้อยละ 69.2 มีแหล่งเงินทุนที่นำมาใช้เพื่อการทำเกษตรกรรมใช้เงินทุนของตนเอง สอดคล้องกับเพชรวัลย์ เอี่ยมอาภรณ์ (2557 : น.47) พบว่า เกษตรกรรุ่นใหม่มีแหล่งเงินทุนที่นำมาใช้เพื่อการทำเกษตรกรรมส่วนใหญ่ร้อยละ 56.5 ใช้เงินทุนของตนเองและกู้ยืมเงิน รองลงมา ร้อยละ 43.0 ใช้เงินทุนของตนเองทั้งหมด และมีเพียงร้อยละ 0.5 ที่ใช้เงินกู้ยืมทั้งหมด สอดคล้องกับนันทิยา ศรีทัตจันทา (2558, น.8) พบว่า เกษตรกรสองในสามใช้เงินเชื่อของตนเอง

7.2 ความรู้และแหล่งความรู้เกี่ยวกับการทำกิจกรรมไร้สารพิษของสมาชิกเครือข่ายจิตอาสาแพทย์วิถีธรรม

7.2.1 ความรู้

ชิตดา วงษ์กุศลเถาะ (2561, น. 54) ศึกษาแนวทางการพัฒนาเกษตรกรรมรุ่นใหม่ในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน ขั้นตอนการจัดกระบวนการเรียนรู้วิชาการจัดทำแผนการผลิตรายบุคคล (IFPP) พบว่าเกษตรกรรมรุ่นใหม่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการทำเกษตรอินทรีย์และการนำไปใช้ประโยชน์พบว่าก่อนเข้าร่วมโครงการเกษตรกรรมมีความรู้อยู่ในระดับปานกลาง ภายหลังเข้าร่วมอบรมเกษตรกรรมมีความรู้ความเข้าใจในระดับมากที่สุด และการนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ก็อยู่ในระดับมากที่สุดเช่นกัน

7.2.2 แหล่งความรู้

มาลีรัตน์ โส๊ะอัน (2562 : น. 71) พบว่าแหล่งเรียนรู้ด้านการเกษตรของเกษตรกรรมรุ่นใหม่ ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 3.02) เมื่อพิจารณาแยกออกเป็นแหล่งความรู้ที่ได้จากแต่ละสื่อ พบว่าสื่อบุคคลของเกษตรกรรมรุ่นใหม่ ที่ได้รับความรู้จากแหล่งเรียนรู้ด้านการเกษตร อยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 3.04) สื่อกลุ่มของเกษตรกรรมรุ่นใหม่ ที่ได้รับความรู้จากแหล่งเรียนรู้ด้านการเกษตร อยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 3.11) สื่อมวลชนของเกษตรกรรมรุ่นใหม่ ที่ได้รับความรู้จากแหล่งเรียนรู้ด้านการเกษตร อยู่ในระดับน้อย (ค่าเฉลี่ย 2.59) สื่อออนไลน์ของเกษตรกรรมรุ่นใหม่ ที่ได้รับความรู้จากแหล่งเรียนรู้ด้านการเกษตร อยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 3.33) แหล่งความรู้ของเกษตรกรรมรุ่นใหม่ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยเกษตรกรรมรุ่นใหม่มีแหล่งความรู้จากเทคโนโลยีสารสนเทศมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 4.17) รองลงมาคือ แบบบุคคล (ค่าเฉลี่ย 3.82) แบบกลุ่ม (ค่าเฉลี่ย 3.65) และแบบมวลชน (ค่าเฉลี่ย 3.37) ตามลำดับ

7.3 ความคิดเห็นและความพึงพอใจที่มีต่อกิจกรรมไร้สารพิษของสมาชิกเครือข่ายจิตอาสาแพทย์วิถีธรรม

7.3.1 ความคิดเห็น

มาลีรัตน์ โส๊ะอัน (2562 : น. 82) ศึกษาระดับความคิดเห็นต่อการพัฒนาเกษตรกรรมรุ่นใหม่ พบว่า ในภาพรวมเกษตรกรรมรุ่นใหม่มีความคิดเห็นต่อการพัฒนาเกษตรกรรมรุ่นใหม่ อยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 3.30) โดยแยกเป็นประเด็นต่างๆ ได้ดังนี้ อยู่ในระดับมาก จำนวน 2 ประเด็น ได้แก่ การประชาสัมพันธ์ผลงาน (ค่าเฉลี่ย 3.60) การผลักดันให้เกษตรกรรมรุ่นใหม่บทบาททางสังคม (ค่าเฉลี่ย 3.58) อยู่ในระดับปานกลาง จำนวน 8 ประเด็น ได้แก่ การฝึกการเป็นผู้นำ การเป็นวิทยากรกระบวนการ (ค่าเฉลี่ย 3.37) การเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารอย่างสม่ำเสมอ (ค่าเฉลี่ย 3.36) การแลกเปลี่ยนเรียนรู้แบบออนไลน์ (ค่าเฉลี่ย 3.31) การจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้

แบบเพื่อนเยี่ยมเพื่อน (ค่าเฉลี่ย 3.36) การอบรมการศึกษาดูงาน (ค่าเฉลี่ย 3.16) การสนับสนุนกิจกรรมเครือข่าย (ค่าเฉลี่ย 3.16) การจัดทำแผนหรือหลักสูตรพัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่ (ค่าเฉลี่ย 3.12) กิจกรรมการตลาด (ค่าเฉลี่ย 3.05) ตามลำดับ ระดับระดับความคิดเห็นต่อการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นจากการพัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่ พบว่า เกษตรกรรุ่นใหม่มีระดับความคิดเห็นต่อการเปลี่ยนแปลงหลังการอบรม อยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 4.04)

7.3.2 ความพึงพอใจ

เอนก จันทร์เครือ และ กิ่งกนก ชวลิตธำรง (2561, น. 36) ศึกษา ความพึงพอใจของเกษตรกรต่อโครงการแผนพัฒนาอาชีพเกษตรกรตามความต้องการของชุมชนเพื่อบรรเทาภัยแล้ง จังหวัดราชบุรี ผลการวิจัยพบว่า 1) ความพึงพอใจของเกษตรกรต่อโครงการแผนพัฒนาอาชีพเกษตรกรตามความต้องการของชุมชนเพื่อบรรเทาภัยแล้ง จังหวัดราชบุรี ภาพรวมมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.78) สอดคล้องกับธิดา วงษ์กุดละ (2561, น. 54) ศึกษาแนวทางการพัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่ในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน ขั้นตอนการจัดกระบวนการเรียนรู้วิชาการจัดทำแผนการผลิตรายบุคคล (IFPP) พบว่าเกษตรกรรุ่นใหม่มีความพึงพอใจ ต่อกระบวนการจัดการเรียนรู้ในประเด็นวิธีการและเทคนิคการบรรยายของวิทยากร ระดับความพึงพอใจมากที่สุด ค่าเฉลี่ย 4.58 ประเด็นสื่อประกอบการบรรยาย ระดับความพึงพอใจมากที่สุด ค่าเฉลี่ย 4.38 ประเด็นการฝึกปฏิบัติ ระดับความพึงพอใจมากที่สุด ค่าเฉลี่ย 4.56 ประเด็นระยะเวลา ระดับ ความพึงพอใจมากที่สุด ค่าเฉลี่ย 4.52

7.4 ปัญหา ข้อเสนอแนะ สภาพแวดล้อมภายใน (จุดแข็งและจุดอ่อน) สภาพแวดล้อมภายนอก (โอกาสและอุปสรรค) และแนวทางการส่งเสริมกิจกรรมไร้สารพิษของสมาชิกเครือข่ายจิตอาสาแพทย์วิถีธรรม

7.4.1 ปัญหา

มาลีรัตน์ โส๊ะอั้น (2562 : น. 95) พบว่า ความคิดเห็นต่อปัญหาในการพัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่ ในกระบวนการพัฒนาของเกษตรกรรุ่นใหม่ที่ผ่านมาการอบรมหลักสูตรส่งเสริมและพัฒนา Young Smart Farmer ปี 2557-2563 พบว่า ระดับความคิดเห็นต่อปัญหาในการพัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่ พบว่า ในภาพรวม เกษตรกรรุ่นใหม่มีความคิดเห็นต่อปัญหาในการพัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่ อยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.90) โดยแยกเป็นประเด็นต่าง ๆ ได้ดังนี้ ในระดับมาก จำนวน 3 ประเด็น ได้แก่ ต้นทุนการผลิตที่สูง (ค่าเฉลี่ย 3.47) สภาพแวดล้อมพื้นที่ทำการเกษตรไม่เอื้ออำนวย (ค่าเฉลี่ย 3.43) ไม่มีทุนในการพัฒนาการเกษตรของตนเอง (ค่าเฉลี่ย 3.42) อยู่ในระดับปานกลาง จำนวน 12 ประเด็น ได้แก่ จากการจดบันทึกข้อมูล (ค่าเฉลี่ย 3.38) กระบวนการพัฒนาไม่ต่อเนื่อง (ค่าเฉลี่ย 3.38) ภาระส่วนตัว/ครอบครัว (ค่าเฉลี่ย 3.31) ไม่มีเวลา (ค่าเฉลี่ย 3.18) ขาดการ

ติดตามเชื่อมโยงจากเจ้าหน้าที่ (ค่าเฉลี่ย 3.23) ขาดความรู้และทักษะด้านการเกษตร (ค่าเฉลี่ย 3.17) กระบวนการพัฒนาอบรมยังขาดความน่าสนใจ (ค่าเฉลี่ย 3.13) ขาดการร่วมมือจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง (ค่าเฉลี่ย 3.11) ขาดการสนับสนุนในการทำกิจกรรม (ค่าเฉลี่ย 3.09) ขาดแหล่งเรียนรู้ (3.04) ไม่มีความมั่นใจในตนเอง (2.99) เจ้าหน้าที่ขาดความรู้เฉพาะด้านไม่สามารถตอบคำถามได้ตรงจุด (ค่าเฉลี่ย 2.98) ตามลำดับ

7.4.2 ข้อเสนอแนะ

มาลีรัตน์ โส๊ะอัน (2562 : น. 109) พบว่า ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่ (Young Smart Farmer) จากการแบบสอบถามเกษตรกรแบบปลายเปิด และประเด็นสนทนากลุ่ม แยกเป็น 5 ประเด็น ดังนี้ ในภาพรวม พบว่า (1) ด้านรูปแบบกระบวนการในการอบรม/พัฒนา พบว่า ควรจัดหลักสูตรการอบรมมาจากความต้องการของเกษตรกร หลักมีความหลากหลาย กระบวนการอบรม/พัฒนามีความต่อเนื่อง น่าสนใจ เน้นการลงมือปฏิบัติ และการจัดสรรงบประมาณในการอบรม (2) ด้านปัจจัยที่เกี่ยวข้องต่อกระบวนการอบรม/พัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่ พบว่า ความพร้อมของเกษตรกร ควรจัดหาวิทยากรหรือเกษตรกรผู้นำที่ถ่ายทอดความรู้ ต้องเป็นผู้มีความรู้ความสามารถ และประสบความสำเร็จในด้านการเกษตร (3) ด้านองค์ความรู้ และความต้องการในการพัฒนาศักยภาพเกษตรกรรุ่นใหม่ พบว่า เกษตรกรต้องการองค์ความรู้ใหม่ๆ และมีความหลากหลายครอบคลุมด้านการเกษตร (4) ด้านการเชื่อมโยงเครือข่าย พบว่า ควรจัดทำเอกสารทำเนียบเกษตรกรรุ่นใหม่ และเน้นการช่วยเหลือกันการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างเกษตรกรรุ่นใหม่ในเครือข่าย (5) ด้านความต้องการรับการส่งเสริม สนับสนุน จากรัฐ เอกชน หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง พบว่า หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมีการบูรณาการร่วมกันในการส่งเสริมและผลักดันเกษตรกรรุ่นใหม่ให้มีบทบาทและการแสดงศักยภาพ รวมทั้ง การสนับสนุนปัจจัยการผลิต ช่องทางการตลาด

7.4.3 สภาพแวดล้อมภายใน (จุดแข็งและจุดอ่อน) สภาพแวดล้อมภายนอก (โอกาสและอุปสรรค) และแนวทางการส่งเสริมกิจกรรมไร่สารพิษของสมาชิกเครือข่ายจิตอาสาแพทย์วิถีธรรม

พรปวีณ์ วรเศรษฐ์พงศา (2556, น. 95 – 96) ศึกษาการปรับปรุงระบบคุณภาพขององค์กรภาครัฐ พบว่า การวิเคราะห์สภาพปัจจุบันของกรณีศึกษาด้วยการวิเคราะห์ SWOT ดังนี้ จุดแข็ง คือเป็นหน่วยงานที่มีคนรุ่นใหม่เข้ามาทำงานเป็นส่วนมาก เปิดโอกาสให้แสดงความคิดเห็น พนักงานมากด้วยความรู้และได้รับการแต่งตั้งเป็น Quality Management Representative – QMR จุดอ่อน คือ พนักงานขาดขวัญและกำลังใจในการทำงาน ภาระงานมาก โอกาส คือ องค์กรกำหนดนโยบายส่งเสริมศักยภาพของพนักงานในการพัฒนาความรู้ความ

เชี่ยวชาญทุกระดับทั้งใน และต่างประเทศ อุปสรรค คือ การเมืองไทยมีการเปลี่ยนแปลงบ่อยอาจส่งผลกระทบต่อนโยบาย แนวทางปฏิบัติที่มีการเปลี่ยนแปลงไปสำหรับหน่วยงานภาครัฐ

จากการทบทวนวรรณกรรมข้างต้นทั้งแนวคิด ทฤษฎี และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง จะเห็นได้ว่า สภาพพื้นฐานส่วนบุคคล สภาพสังคมและสภาพเศรษฐกิจ ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา การประกอบอาชีพหลัก จำนวนสมาชิกในครัวเรือน และประสบการณ์ในการทำกิจกรรมไร้สารพิษ สภาพพื้นฐานทางสังคม ได้แก่ ตำแหน่งทางสังคม และการเป็นสมาชิกต่อสถาบันเกษตรกร สภาพพื้นฐานทางเศรษฐกิจ จำนวนแรงงานในการทำกิจกรรมไร้สารพิษ จำนวนพื้นที่ถือครองทางการเกษตรทั้งหมดรายได้ รายจ่ายต่อเดือน รายจ่ายค่าอาหารที่ลดได้จากการปลูกเอง การทำกิจกรรมไร้สารพิษทำให้ลดรายจ่าย ภาระหนี้สินและแหล่งทุน ความรู้และแหล่งความรู้ในการทำกิจกรรมไร้สารพิษ รวมถึงความคิดเห็นและความพึงพอใจต่อการทำกิจกรรมไร้สารพิษ และการทำกิจกรรมไร้สารพิษของสมาชิกเครือข่ายจิตอาสาแพทย์วิถีธรรม ได้แก่ การเตรียมพื้นที่ การปลูก การดูแลรักษา การเก็บเกี่ยว การบริโภค และผลที่ได้รับต่อสุขภาวะ ตลอดจนปัญหา ข้อเสนอแนะ จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส อุปสรรค และแนวทางการส่งเสริมกิจกรรมไร้สารพิษ ซึ่งผลการวิจัยเหล่านี้จะนำไปปรับปรุงการส่งเสริมการทำกิจกรรมไร้สารพิษของสมาชิกเครือข่ายจิตอาสาแพทย์วิถีธรรมต่อไป

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัย เรื่องแนวทางการส่งเสริมกิจกรรมไร้สารพิษของสมาชิกเครือข่ายจิตอาสาแพทย์วิถีธรรมนี้ เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (survey research) โดยผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอนของระเบียบวิธีการวิจัย อันได้แก่ ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย การเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล รายละเอียดมีดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ สมาชิกเครือข่ายจิตอาสาแพทย์วิถีธรรม ปี 2564 จำนวน 500 คน (งานทะเบียนและสถิติ, มุลินธิแพทย์วิถีธรรมแห่งประเทศไทย ปี 2564)

1.2 กลุ่มตัวอย่าง

1.2.1 การกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ใช้สูตรการคำนวณหาขนาดของกลุ่มตัวอย่างของ Taro Yamane โดยกำหนดค่าความคลาดเคลื่อนที่ 0.07 Yamane (1973, อ้างถึงในจินดา ขลิบทอง 2557, น. 18 - 19) โดยคำนวณดังนี้

สูตร

$$n = \frac{N}{1 + Ne^2}$$

n = ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง

N = ประชากรทั้งหมด

e = ความคลาดเคลื่อนที่ยอมรับได้

(ในที่นี้กำหนดที่ระดับ 0.07)

แทนค่า $n = \frac{500}{1 + 500 (0.07)^2}$

$$n = \frac{500}{1 + 500 (0.0049)}$$

$$n = \frac{500}{1 + 2.45}$$

$$n = \frac{500}{3.45}$$

$$n = 144.925$$

ดังนั้น ขนาดของกลุ่มตัวอย่างสมาชิกเครือข่ายจิตอาสาแพทย์วิถีธรรมในการวิจัยครั้งนี้ 145 ราย

1.2.2 การสุ่มตัวอย่าง การวิจัยในครั้งนี้ กำหนดวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple Random Sampling) โดยวิธีการจับสลาก จากรายชื่อสมาชิกเครือข่ายจิตอาสาแพทย์วิถีธรรมในแต่ละภาค และเก็บข้อมูลจนกว่าจะได้ตัวอย่างครบถ้วนตรงตามจำนวนสมาชิกเครือข่ายจิตอาสาแพทย์วิถีธรรมที่เป็นกลุ่มตัวอย่างของแต่ละภาคตามที่กำหนดไว้

ตารางที่ 3.1 แสดงจำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่างแยกรายภาค

ภาค	ประชากร (คน)	กลุ่มตัวอย่าง (คน)
1 เหนือ	79	23
2 ใต้	148	43
3 กลาง	152	44
4 ตะวันออกเฉียงเหนือ	121	35
รวม	500	145

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้แบบสอบถาม ที่มีคำถามแบบปลายปิด และแบบปลายเปิด และประเด็นการสนทนากลุ่ม มีวิธีการขั้นตอน ดังนี้

2.1 เครื่องมือในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้มีดังนี้

2.1.1 แบบสอบถาม แบบมีโครงสร้างที่มีทั้งคำถามแบบปลายปิด (Closed-ended Question) และปลายเปิด (Open-ended Question) โดยได้สร้างแบบสอบถามตรงตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ประกอบด้วย 5 ตอน มีรายละเอียด ดังนี้

1) ตอนที่ 1 คำถามเกี่ยวกับสภาพพื้นฐานส่วนบุคคล สภาพพื้นฐานทางสังคมและสภาพพื้นฐานทางเศรษฐกิจของสมาชิกเครือข่ายจิตอาสาแพทย์วิถีธรรม ซึ่งเป็นข้อมูลเกี่ยวกับเพศ อายุ ระดับการศึกษา การประกอบอาชีพหลัก จำนวนสมาชิกในครัวเรือน และ

ประสบการณ์ในการทำกิจกรรมไร้สารพิษ สภาพพื้นฐานทางสังคม ได้แก่ ตำแหน่งทางสังคม และ การเป็นสมาชิกต่อสถาบันเกษตรกร สภาพพื้นฐานทางเศรษฐกิจ จำนวนแรงงานในการทำกิจกรรม ไร้สารพิษ จำนวนพื้นที่ถือครองทางการเกษตรทั้งหมดรายได้ รายจ่ายต่อเดือน รายจ่ายค่าอาหารที่ ลดได้จากการปลูกเอง การทำกิจกรรมไร้สารพิษทำให้ลดรายจ่าย ภาระหนี้สินและแหล่งทุน

2) ตอนที่ 2 คำถามเกี่ยวกับความรู้และแหล่งความรู้ของสมาชิกเครือข่ายจิตอาสาแพทย์วิถีธรรม ซึ่งเป็นความรู้เกี่ยวกับกิจกรรมไร้สารพิษของสมาชิกเครือข่ายจิตอาสาแพทย์วิถีธรรม และแหล่งความรู้ สื่อบุคคล สื่อกลุ่ม สื่อสารมวลชน สื่อสิ่งพิมพ์ และสื่อออนไลน์

(1) ตอนที่ 2.1 แบบประเมินความรู้เกี่ยวกับกิจกรรมไร้สารพิษของสมาชิกเครือข่ายจิตอาสาแพทย์วิถีธรรม ลักษณะคำถามเป็นแบบถูกผิด มีข้อคำถามทั้งหมด จำนวน 16 ข้อ โดยมีคำตอบให้เลือกตอบเพียงคำตอบเดียว คือ ถูก หรือ ผิด โดยแบ่งได้ดังนี้ (บุญธรรม กิจปรีดาบริสุทธิ์, 2551)

ตอบถูก	ให้คะแนนเท่ากับ	1
ตอบผิด	ให้คะแนนเท่ากับ	0

(2) ตอนที่ 2.2 แบบสอบถามแหล่งความรู้ที่ได้รับเกี่ยวกับกิจกรรมไร้สารพิษของสมาชิกเครือข่ายจิตอาสาแพทย์วิถีธรรม ลักษณะคำถามเป็นแบบเลือกตอบ มีแหล่งความรู้ทั้งหมด 5 แหล่ง เป็นแบบวัดมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scales) มี 5 ระดับ คือ

- 5 หมายถึง ระดับความคิดเห็นมากที่สุด
- 4 หมายถึง ระดับความคิดเห็นมาก
- 3 หมายถึง ระดับความคิดเห็นปานกลาง
- 2 หมายถึง ระดับความคิดเห็นน้อย
- 1 หมายถึง ระดับความคิดเห็นน้อยที่สุด

ผู้วิจัยได้กำหนดเกณฑ์แบบสอบถามแหล่งความรู้ที่ได้รับเกี่ยวกับกิจกรรมไร้สารพิษของสมาชิกเครือข่ายจิตอาสาแพทย์วิถีธรรม ให้เลือกตอบเพียง 1 ตัวเลือกเท่านั้นตรงข้อความที่แสดงถึงแหล่งความรู้ที่ได้รับเกี่ยวกับกิจกรรมไร้สารพิษของสมาชิกเครือข่ายจิตอาสาแพทย์วิถีธรรม

3) ตอนที่ 3 คำถามเกี่ยวกับความคิดเห็นและความพึงพอใจที่มีต่อการทำกิจกรรมไร้สารพิษของสมาชิกเครือข่ายจิตอาสาแพทย์วิถีธรรม

(1) ตอนที่ 3.1 แบบสอบถามความคิดเห็นที่มีต่อการทำกิจกรรมไร้สารพิษของสมาชิกเครือข่ายจิตอาสาแพทย์วิถีธรรม ลักษณะคำถามเป็นแบบเลือกตอบ เป็นแบบวัดมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scales) มี 5 ระดับ คือ

- 5 หมายถึง ระดับความคิดเห็นมากที่สุด
- 4 หมายถึง ระดับความคิดเห็นมาก
- 3 หมายถึง ระดับความคิดเห็นปานกลาง
- 2 หมายถึง ระดับความคิดเห็นน้อย
- 1 หมายถึง ระดับความคิดเห็นน้อยที่สุด

ผู้วิจัยได้กำหนดเกณฑ์แบบสอบถามความคิดเห็นที่มีต่อการทำกิจกรรม ไร้สารพิษของสมาชิกเครือข่ายจิตอาสาแพทย์วิถีธรรม ให้เลือกตอบเพียง 1 ตัวเลือกเท่านั้นตรง ข้อความที่แสดงถึงความคิดเห็นที่มีต่อการทำกิจกรรม ไร้สารพิษของสมาชิกเครือข่ายจิตอาสาแพทย์วิถีธรรม

4) ตอนที่ 4 คำถามเกี่ยวกับการทำกิจกรรม ไร้สารพิษของสมาชิกเครือข่ายจิตอาสาแพทย์วิถีธรรม สัมภาษณ์ข้อมูลเกี่ยวกับการเตรียมพื้นที่ การปลูก การดูแลรักษา การเก็บเกี่ยว การบริโภค และผลที่ได้รับต่อสุขภาพ ลักษณะคำถามเป็นแบบเลือกตอบ

- 1 หมายถึง ปฏิบัติ
- 0 หมายถึง ไม่ปฏิบัติ

5) ตอนที่ 5 คำถามเกี่ยวกับปัญหาและข้อเสนอแนะต่อการทำกิจกรรม ไร้สารพิษของสมาชิกเครือข่ายจิตอาสาแพทย์วิถีธรรม

(1) ตอนที่ 5.1 ปัญหาของการทำกิจกรรม ไร้สารพิษของสมาชิกเครือข่ายจิตอาสาแพทย์วิถีธรรม จำนวน 15 ข้อ เป็นแบบวัดมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scales) มี 5 ระดับ คือ

- 5 หมายถึง ระดับของปัญหาที่เกี่ยวข้องมากที่สุด
- 4 หมายถึง ระดับของปัญหาที่เกี่ยวข้องมาก
- 3 หมายถึง ระดับของปัญหาที่เกี่ยวข้องปานกลาง
- 2 หมายถึง ระดับของปัญหาที่เกี่ยวข้องน้อย
- 1 หมายถึง ระดับของปัญหาที่เกี่ยวข้องน้อยที่สุด

ผู้วิจัยได้กำหนดเกณฑ์แบบสอบถามปัญหาที่เกี่ยวข้องกับการทำกิจกรรม ไร้สารพิษของสมาชิกเครือข่ายจิตอาสาแพทย์วิถีธรรม ให้เลือกตอบเพียง 1 ตัวเลือกเท่านั้นตรง ข้อความที่แสดงถึงความคิดเห็นที่มีต่อปัญหาที่เกี่ยวข้องกับการทำกิจกรรม ไร้สารพิษของสมาชิกเครือข่ายจิตอาสาแพทย์วิถีธรรม

(2) ตอนที่ 5.2 ข้อเสนอแนะในการทำกิจกรรมไร้สารพิษของสมาชิกเครือข่ายจิตอาสาแพทย์วิถีธรรม จำนวน 15 ข้อ เป็นแบบวัดมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scales) มี 5 ระดับ คือ

- 5 หมายถึง ระดับความเห็นด้วยกับข้อเสนอแนะมากที่สุด
- 4 หมายถึง ระดับความเห็นด้วยกับข้อเสนอแนะมาก
- 3 หมายถึง ระดับความเห็นด้วยกับข้อเสนอแนะปานกลาง
- 2 หมายถึง ระดับความเห็นด้วยกับข้อเสนอแนะน้อย
- 1 หมายถึง ระดับความเห็นด้วยกับข้อเสนอแนะน้อยที่สุด

ผู้วิจัยได้กำหนดเกณฑ์แบบสอบถามความเห็นด้วยกับข้อเสนอแนะต่อการทำกิจกรรมไร้สารพิษของสมาชิกเครือข่ายจิตอาสาแพทย์วิถีธรรม ให้เลือกตอบเพียง 1 ตัวเลือกเท่านั้นตรงข้อความที่แสดงถึงความเห็นด้วยกับข้อเสนอแนะต่อการทำกิจกรรมไร้สารพิษของสมาชิกเครือข่ายจิตอาสาแพทย์วิถีธรรม

2.1.2 การสนทนากลุ่ม (focus group) เป็นการจัดกลุ่มสนทนา โดยทำการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง ประกอบด้วย สมาชิกจิตอาสาแพทย์วิถีธรรม รวม 12 คน เพื่อทำการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายใน (จุดแข็งและจุดอ่อน) สภาพแวดล้อมภายนอก (โอกาสและอุปสรรค) และแนวทางการส่งเสริมการทำกิจกรรมไร้สารพิษ

2.2 การสร้างและการทดสอบเครื่องมือ

ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างเครื่องมือในลักษณะการใช้แบบสอบถาม สำหรับสอบถามสมาชิกเครือข่ายจิตอาสาแพทย์วิถีธรรม โดยมีขั้นตอนการดำเนินงาน ดังนี้

2.2.1 การสร้างแบบสอบถาม ผู้วิจัยสร้างแบบสอบถามโดยการศึกษาค้นคว้าเอกสารวิชาการ แนวคิด ทฤษฎี และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.2.2 การตรวจสอบความตรงของแบบสอบถาม เพื่อให้การวิจัยมีความถูกต้อง สมบูรณ์และครอบคลุมขอบเขตของเนื้อหา โดยนำแบบสอบถามเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ พิจารณาตรวจสอบความถูกต้องในเนื้อหา จากนั้นนำมาปรับปรุงแก้ไขแบบสอบถามตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ให้สมบูรณ์ และมีความถูกต้องของเครื่องมือ การหาค่าดัชนีความสอดคล้องของแบบสอบถาม (IOC) โดยมีผู้ให้ความหมาย ดังนี้

ปราณี หล้าเบ็ญสะ (2559,น.2) การหาค่าความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาที่ให้ผู้เชี่ยวชาญพิจารณา โดยการหาค่าดัชนีความสอดคล้องความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ(IOC) ด้วยวิธีของ Rovinelli และ Hambelton โดยใช้สูตร ดังนี้

ให้คะแนน +1 หมายถึง แน่ใจว่าข้อสอบวัดจุดประสงค์/เนื้อหานั้น
 ให้คะแนน 0 หมายถึง ไม่แน่ใจว่าข้อสอบวัดจุดประสงค์/เนื้อหานั้น
 ให้คะแนน -1 หมายถึง แน่ใจว่าข้อสอบไม่วัดจุดประสงค์/เนื้อหานั้น
 แล้วนำข้อมูลที่ได้จากการพิจารณาของผู้เชี่ยวชาญตั้งแต่ 3 คนขึ้นไป หาค่า
 ความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามแต่ละข้อกับ จุดประสงค์หรือเนื้อหา (Index of Item-Objective
 Congruence หรือ IOC) จากสูตร

$$IOC = \frac{\sum R}{N}$$

เมื่อ IOC คือ ดัชนีความสอดคล้องมีค่าระหว่าง -1 ถึง +1

$\sum R$ แทน ผลรวมของคะแนนการพิจารณาของผู้เชี่ยวชาญ

N แทน จำนวนผู้เชี่ยวชาญ

เกณฑ์การตัดสินค่า IOC ถ้ามีค่า 0.50 ขึ้นไป แสดงว่า ข้อคำถามนั้นวัดได้
 ตรงจุดประสงค์ หรือตรงตาม เนื้อหานั้น แสดงว่า ข้อคำถามข้อนั้นใช้ได้ แต่ถ้าค่า IOC ต่ำกว่า 0.50
 ต้องปรับปรุง ยังใช้ไม่ได้

วิธีการหาค่าความตรงของแบบสอบถาม ตัวอย่างเช่น ข้อคำถาม ข้อ 1
 ผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน แต่ละท่าน ให้คะแนนมา คือ +1 ทั้ง 3 ท่าน

การหาค่า IOC คือ

1 หาผลรวมของคะแนนในข้อ 1 โดยการบวก 1+1+1 เท่ากับ 3 คะแนน

2 หาค่าจำนวนผู้เชี่ยวชาญ คือ ผลรวมคะแนน/จำนวนผู้เชี่ยวชาญ เท่ากับ

$3/3 = 1$ แล้วนำผลไปเทียบกับเกณฑ์ที่ตั้งไว้ จากผลแสดงว่า ข้อคำถามมีความตรงสูงนำไปใช้ได้
 ส่วนข้ออื่น ๆ ก็ทำหลักการเดียวกันทั้งหมดทุกข้อคำถาม โดยผลการหาค่าความสอดคล้องของ
 แบบสอบถาม (IOC) ตามเนื้อหาจากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน ตัดสินค่าความสอดคล้องระหว่างข้อ
 คำถามกับวัตถุประสงค์ได้ค่าความตรงเท่ากับ 0.92 แสดงว่า ข้อคำถามนั้นวัดได้ตรงจุดประสงค์
 หรือตรงตามเนื้อหา และข้อคำถามข้อนั้นสามารถนำไปใช้ได้

2.2.3 การตรวจสอบความเที่ยง (Reliability) ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่ผ่านการ
 ตรวจสอบแก้ไขตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ไปทดลองสอบถาม ประชากร ซึ่งมี
 ลักษณะคล้ายคลึงกับกลุ่มตัวอย่างที่ทำการศึกษา (Try Out) จำนวน 30 คน เพื่อตรวจสอบความ
 เที่ยง (Reliability) ของแบบสอบถามทั้งฉบับ

โดยตรวจสอบคุณภาพของข้อคำถามตอนที่ 2.1 ที่ใช้วัดความรู้เกี่ยวกับการ
 ทำกิจกรรมไร้สารพิษของสมาชิกเครือข่ายจิตอาสาแพทย์วิถีธรรม นำมาตรวจให้คะแนน แบบตอบ

ถูกให้ 1 คะแนน และตอบผิดหรือไม่ตอบให้ 0 คะแนน บันทึกข้อมูลใส่โปรแกรมสำเร็จรูปและตั้งเครื่องประมวลผล คัดเลือกข้อคำถามที่มีความยากง่าย (Mean) ระหว่าง 0.2-0.8 และมีอำนาจจำแนก (Corrected Item-Total Correlation) ตั้งแต่ 0.2 ขึ้นไป ซึ่งเป็นข้อที่มีความยากง่ายและอำนาจจำแนกใช้ได้ นำไปหาความเที่ยงแบบคงที่ภายใน (Internal Consistency) ด้วยสูตร Kuder Richardson Formula (KR – 20) ได้ค่าความเที่ยงเท่ากับ 0.867

ข้อคำถามตอนที่ 2.2 – ตอนที่ 5.2 เป็นแบบประเมินค่าเหมือนกัน ให้คะแนนข้อความแต่ละข้อของแต่ละคน บันทึกข้อมูลใส่โปรแกรมสำเร็จรูปและตั้งเครื่องประมวลผล คัดเลือกข้อคำถามที่มีอำนาจจำแนก (Corrected Item-Total Correlation) ตั้งแต่ 0.2 ขึ้นไป ซึ่งเป็นข้อที่มีอำนาจจำแนกใช้ได้ นำไปหาความเที่ยงแบบคงที่ภายใน (Internal Consistency) ด้วยสูตรสัมประสิทธิ์แอลฟา Cronbach's Coefficient Alpha (ธีรวุฒิ เอกะกุล 2555 : 156) เกณฑ์ที่ใช้หาความเที่ยงของเครื่องมือ = 0.80 ขึ้นไป (ธีรวุฒิ เอกะกุล 2555 : 157) ได้ผลดังนี้

ข้อคำถามตอนที่ 2.2 – ตอนที่ 5.2 เป็นแบบประเมินค่าเหมือนกัน ให้คะแนนข้อความแต่ละข้อของแต่ละคน บันทึกข้อมูลใส่โปรแกรมสำเร็จรูปและตั้งเครื่องประมวลผล คัดเลือกข้อคำถามที่มีอำนาจจำแนก (Corrected Item-Total Correlation) ตั้งแต่ 0.2 ขึ้นไป ซึ่งเป็นข้อที่มีอำนาจจำแนกใช้ได้ นำไปหาความเที่ยงแบบคงที่ภายใน (Internal Consistency) ด้วยสูตรสัมประสิทธิ์แอลฟา Cronbach's Coefficient Alpha (ธีรวุฒิ เอกะกุล 2555 : 156) เกณฑ์ที่ใช้หาความเที่ยงของเครื่องมือ = 0.80 ขึ้นไป (ธีรวุฒิ เอกะกุล 2555 : 157) ได้ผลดังนี้

ตอนที่ 2.2 แหล่งความรู้เกี่ยวกับการทำกิจกรรมไร้สารพิษของสมาชิกเครือข่ายจิตอาสาแพทย์วิถีธรรม ได้ค่าความเที่ยง เท่ากับ 0.946

ตอนที่ 3.1 ความคิดเห็นที่มีต่อการทำกิจกรรมไร้สารพิษของสมาชิกของเครือข่ายจิตอาสาแพทย์วิถีธรรม ได้ค่าความเที่ยง เท่ากับ 0.920

ตอนที่ 3.2 ความพึงพอใจที่มีต่อกิจกรรมไร้สารพิษของสมาชิกเครือข่ายจิตอาสาแพทย์วิถีธรรม ได้ค่าความเที่ยง เท่ากับ 0.956

ตอนที่ 4 การทำกิจกรรมไร้สารพิษของสมาชิกเครือข่ายจิตอาสาแพทย์วิถีธรรม ได้ค่าความเที่ยง เท่ากับ 0.925

ตอนที่ 5.1 ปัญหาในการส่งเสริมทำกิจกรรมไร้สารพิษของสมาชิกเครือข่ายจิตอาสาแพทย์วิถีธรรม ได้ค่าความเที่ยง เท่ากับ 0.961

ตอนที่ 5.2 ข้อเสนอแนะแนวทางในการส่งเสริมกิจกรรมไร้สารพิษของสมาชิกเครือข่ายจิตอาสาแพทย์วิถีธรรม ได้ค่าความเที่ยง เท่ากับ 0.965

สรุป โดยภาพรวมของแบบสอบถามค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาที่มีค่าเท่ากับ 0.952 มีค่าสูงกว่า 0.80 ดังนั้นจึงสรุปได้ว่าแบบสอบถามเป็นแบบสอบถามที่มีความเที่ยง ผู้วิจัยสามารถนำไปใช้เก็บข้อมูลได้

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสอบถาม ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัยนี้ด้วยตนเอง โดยใช้แบบสอบถามจากสมาชิกเครือข่ายจิตอาสาแพทย์วิถีธรรม ปี 2564 จำนวน 145 คน ใช้ระยะเวลาเดือนกรกฎาคม 2564 ถึง 31 ตุลาคม 2565 และทำการเก็บข้อมูลเดือน ธันวาคม 2564 ถึง 31 มีนาคม 2565 โดยมีขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูลดังนี้

3.1.1 ขอความร่วมมือจากคณะกรรมการเครือข่ายจิตอาสาแพทย์วิถีธรรม เพื่อขอรายชื่อ ติดต่อเก็บข้อมูลสมาชิกเครือข่ายจิตอาสาแพทย์วิถีธรรม

3.1.2 จัดเตรียมวัสดุ อุปกรณ์ที่ใช้ในการสอบถาม

3.1.3 ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามแบบสอบถาม

3.2 เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการจัดการสนทนากลุ่ม (focus group) โดยการคัดเลือกสมาชิก เครือข่ายจิตอาสาแพทย์วิถีธรรม 4 ภาค (ภาคกลาง ภาคเหนือ ภาคใต้ และภาคตะวันออกเฉียงเหนือ) ภาคละ 3 คน รวม 12 คน โดยคัดเลือกคุณสมบัติดังนี้

3.2.1 เป็นกรรมการเครือข่ายจิตอาสาแพทย์วิถีธรรมประจำ ภาคละ 1 คน

3.2.2 เป็นบุคคลต้นแบบทำกิจกรรม ไร่สารพิษของเครือข่ายจิตอาสาแพทย์วิถีธรรมประจำภาคละ 1 คน

3.2.3 เป็นตัวแทนสมาชิกเครือข่ายจิตอาสาแพทย์วิถีธรรมประจำ ภาคละ 1 คน

เพื่อทำการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายใน (จุดแข็งและจุดอ่อน) สภาพแวดล้อมภายนอก (โอกาสและอุปสรรค) โดยการใช้ SWOT analysis และใช้ TOWS matrix ในการกำหนดแนวทางการส่งเสริมการทำกิจกรรม ไร่สารพิษสำหรับสมาชิกจิตอาสาแพทย์วิถีธรรม

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลและตรวจสอบข้อมูลแล้ว ผู้วิจัยจะตรวจสอบความสมบูรณ์ และความสอดคล้องของคำตอบในแบบสอบถามทุกข้อทุกคำถาม นำข้อมูลที่ได้จากการตอบแบบสอบถามมาถอดรหัสจัดหมวดหมู่ และวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป

4.2 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

4.2.1 ตอนที่ 1 สภาพพื้นฐานส่วนบุคคล สภาพเศรษฐกิจ และสังคมของสมาชิกเครือข่ายจิตอาสาแพทย์วิถีธรรม วิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้นใช้ค่าสถิติเชิงพรรณนา (descriptive statistics) คือการแจกแจงความถี่ (frequency) ค่าร้อยละ (percentage) ค่าต่ำสุด (minimum) ค่าสูงสุด (maximum) ค่าเฉลี่ย (men) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation : S.D) และการจัดอันดับ

4.2.2 ตอนที่ 2 ความรู้และแหล่งความรู้เกี่ยวกับการทำกิจกรรมไร้สารพิษของสมาชิกเครือข่ายจิตอาสาแพทย์วิถีธรรม

1) ตอนที่ 2.1 ความรู้เกี่ยวกับการทำกิจกรรมไร้สารพิษของสมาชิกเครือข่ายจิตอาสาแพทย์วิถีธรรม มีทั้งสิ้น 15 คำถาม ข้อละ 1 คะแนน กำหนด ค่าคะแนน ดังนี้

คะแนนความรู้

1 คะแนน = ถูก

0 คะแนน = ผิด

หลังจากนั้นผู้วิจัยนำคะแนนรวมมาจัดระดับความรู้การทำกิจกรรมไร้สารพิษของสมาชิกเครือข่ายจิตอาสาแพทย์วิถีธรรมตามเกณฑ์ในการประเมิน ดังนี้

1 - 3 = มีความรู้ในระดับน้อยที่สุด

4 - 6 = มีความรู้ในระดับน้อย

7 - 9 = มีความรู้ในระดับปานกลาง

10 - 12 = มีความรู้ในระดับมาก

13 - 15 = มีความรู้ในระดับมากที่สุด

2) ตอนที่ 2.2 แหล่งความรู้เกี่ยวกับการทำกิจกรรมไร้สารพิษของสมาชิกเครือข่ายจิตอาสาแพทย์วิถีธรรม มีทั้งหมด 5 แหล่งความรู้ คือ สื่อบุคคล สื่อสิ่งพิมพ์ สื่อทีวีออนไลน์ สื่อเว็บไซต์ สื่อเพจเฟซบุ๊ก กำหนดการให้คะแนนระดับความรู้ ดังนี้

คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 1.00 – 1.80 หมายถึง ได้รับความรู้ในระดับน้อยที่สุด
 คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 1.81 – 2.60 หมายถึง ได้รับความรู้ในระดับน้อย
 คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 2.61 – 3.40 หมายถึง ได้รับความรู้ในระดับปานกลาง
 คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 3.41 – 4.20 หมายถึง ได้รับความรู้ในระดับมาก
 คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 4.21 – 5.00 หมายถึง ได้รับความรู้ในระดับมากที่สุด

4.2.3 ตอนที่ 3 ความคิดเห็นและความพึงพอใจที่มีต่อการทำกิจกรรมไร้สารพิษของสมาชิกเครือข่ายจิตอาสาแพทย์วิถีธรรม

1) ตอนที่ 3.1 ระดับความคิดเห็นที่มีต่อการทำกิจกรรมไร้สารพิษของสมาชิกเครือข่ายจิตอาสาแพทย์วิถีธรรม วิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้นใช้ค่าสถิติเชิงพรรณนา (descriptive statistics) คือการแจกแจงความถี่ (frequency) และค่าร้อยละ (percentage) ในการจำแนกกลุ่มระดับการ “ความคิดเห็น” ได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติ คือ ค่าเฉลี่ย (mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation : S.D.) โดยแบ่งเป็น 5 ระดับ ซึ่งมีเกณฑ์ในการแปลความหมายข้อมูลดังนี้

$$\begin{aligned} \text{ช่วงคะแนน} &= \frac{\text{คะแนนสูงสุด} - \text{คะแนนต่ำสุด}}{\text{จำนวนชั้น}} \\ &= \frac{5 - 1}{5} \\ &= 0.80 \end{aligned}$$

ดังนั้น

คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 1.00 – 1.80 หมายถึง ความคิดเห็นที่มีต่อการทำกิจกรรมไร้สารพิษของสมาชิกเครือข่ายจิตอาสาแพทย์วิถีธรรม อยู่ในระดับน้อยที่สุด

คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 1.81 – 2.60 หมายถึง ความคิดเห็นที่มีต่อการทำกิจกรรมไร้สารพิษของสมาชิกเครือข่ายจิตอาสาแพทย์วิถีธรรม อยู่ในระดับน้อย

คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 2.61 – 3.40 หมายถึง ความคิดเห็นที่มีต่อการทำกิจกรรมไร้สารพิษของสมาชิกเครือข่ายจิตอาสาแพทย์วิถีธรรม อยู่ในระดับปานกลาง

คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 3.41 – 4.20 หมายถึง ความคิดเห็นที่มีต่อการทำกิจกรรมไร้สารพิษของสมาชิกเครือข่ายจิตอาสาแพทย์วิถีธรรม อยู่ในระดับมาก

คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 4.21 – 5.00 หมายถึง ความคิดเห็นที่มีต่อการทำกิจกรรมไร้สารพิษของสมาชิกเครือข่ายจิตอาสาแพทย์วิถีธรรม อยู่ในระดับมากที่สุด

2) ตอนที่ 3.2 ระดับความพึงพอใจที่มีต่อการทำกิจกรรมไร้สารพิษของสมาชิกเครือข่ายจิตอาสาแพทย์วิถีธรรม วิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้นใช้ค่าสถิติเชิงพรรณนา (descriptive statistics) คือการแจกแจงความถี่ (frequency) และค่าร้อยละ (percentage) ในการจำแนกกลุ่มระดับความ “ความพึงพอใจ” ได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติ คือ ค่าเฉลี่ย (mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation : S.D.) โดยแบ่งเป็น 5 ระดับ ซึ่งมีเกณฑ์ในการแปลความหมายข้อมูลดังนี้

$$\begin{aligned} \text{ช่วงคะแนน} &= \frac{\text{คะแนนสูงสุด} - \text{คะแนนต่ำสุด}}{\text{จำนวนชั้น}} \\ &= \frac{5 - 1}{5} \\ &= 0.80 \end{aligned}$$

ดังนั้น

คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 1.00 – 1.80 หมายถึง ความพึงพอใจที่มีต่อการทำกิจกรรมไร้สารพิษของสมาชิกเครือข่ายจิตอาสาแพทย์วิถีธรรม อยู่ในระดับน้อยที่สุด

คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 1.81 – 2.60 หมายถึง ความพึงพอใจที่มีต่อการทำกิจกรรมไร้สารพิษของสมาชิกเครือข่ายจิตอาสาแพทย์วิถีธรรม อยู่ในระดับน้อย

คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 2.61 – 3.40 หมายถึง ความพึงพอใจที่มีต่อการทำกิจกรรมไร้สารพิษของสมาชิกเครือข่ายจิตอาสาแพทย์วิถีธรรม อยู่ในระดับปานกลาง

คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 3.41 – 4.20 หมายถึง ความพึงพอใจที่มีต่อการทำกิจกรรมไร้สารพิษของสมาชิกเครือข่ายจิตอาสาแพทย์วิถีธรรม อยู่ในระดับมาก

คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 4.21 – 5.00 หมายถึง ความพึงพอใจที่มีต่อการทำกิจกรรมไร้สารพิษของสมาชิกเครือข่ายจิตอาสาแพทย์วิถีธรรม อยู่ในระดับมากที่สุด

4.2.4 ตอนที่ 4 การทำกิจกรรมไร้สารพิษของสมาชิกเครือข่ายจิตอาสาแพทย์วิถีธรรม

มีทั้งสิ้น 35 คำถาม ข้อละ 1 คะแนน กำหนด ค่าคะแนน ดังนี้

คะแนนความรู้

1 คะแนน = ปฏิบัติ

0 คะแนน = ไม่ปฏิบัติ

หลังจากนั้นผู้วิจัยนำคะแนนรวมมาจัดระดับความรู้การทำกิจกรรมไร้สารพิษของสมาชิกเครือข่ายจิตอาสาแพทย์วิถีธรรมตามเกณฑ์ในการประเมิน ดังนี้

- 1 - 7 = ปฏิบัติในระดับน้อยที่สุด
 8 - 14 = ปฏิบัติในระดับน้อย
 15 - 21 = ปฏิบัติในระดับปานกลาง
 21 - 28 = ปฏิบัติในระดับมาก
 29 - 35 = ปฏิบัติในระดับมากที่สุด

4.2.5 ตอนที่ 5 ปัญหา ข้อเสนอแนะ สภาพแวดล้อมภายใน (จุดแข็งและจุดอ่อน) สภาพแวดล้อมภายนอก (โอกาสและอุปสรรค) และแนวทางการส่งเสริมกิจกรรมไร้สารพิษของสมาชิกเครือข่ายจิตอาสาแพทย์วิถีธรรม

1) ตอนที่ 5.1 ปัญหาที่เกี่ยวข้องกับแนวทางการส่งเสริมกิจกรรมไร้สารพิษของสมาชิกเครือข่ายจิตอาสาแพทย์วิถีธรรม วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติ คือ ค่าความถี่ (frequency) ค่าร้อยละ (percentage) ค่าต่ำสุด (minimum) ค่าสูงสุด (maximum) ค่าเฉลี่ย (mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation: S.D.) การแปลความหมายระดับปัญหาที่เกี่ยวข้องกับการทำกิจกรรมไร้สารพิษของสมาชิกเครือข่ายจิตอาสาแพทย์วิถีธรรม ตามเกณฑ์การประเมิน ซึ่งได้จากการแบ่งช่วงคะแนนเฉลี่ยดังนี้

คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 1.00 – 1.80 หมายถึง ปัญหาที่เกี่ยวข้องกับการทำกิจกรรมไร้สารพิษของสมาชิกเครือข่ายจิตอาสาแพทย์วิถีธรรม อยู่ในระดับน้อยที่สุด

คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 1.81 – 2.60 หมายถึง ปัญหาที่เกี่ยวข้องกับการทำกิจกรรมไร้สารพิษของสมาชิกเครือข่ายจิตอาสาแพทย์วิถีธรรม อยู่ในระดับน้อย

คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 2.61 – 3.40 หมายถึง ปัญหาที่เกี่ยวข้องกับการทำกิจกรรมไร้สารพิษของสมาชิกเครือข่ายจิตอาสาแพทย์วิถีธรรม อยู่ในระดับปานกลาง

คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 3.41 – 4.20 หมายถึง ปัญหาที่เกี่ยวข้องกับการทำกิจกรรมไร้สารพิษของสมาชิกเครือข่ายจิตอาสาแพทย์วิถีธรรม อยู่ในระดับมาก

คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 4.21 – 5.00 หมายถึง ปัญหาที่เกี่ยวข้องกับการทำกิจกรรมไร้สารพิษของสมาชิกเครือข่ายจิตอาสาแพทย์วิถีธรรม อยู่ในระดับมากที่สุด

2) ตอนที่ 5.2 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางการส่งเสริมกิจกรรมไร้สารพิษของสมาชิกเครือข่ายจิตอาสาแพทย์วิถีธรรม วิเคราะห์ข้อมูลโดยการใช่สถิติ คือ ค่าร้อยละ ค่าความถี่ ค่าเฉลี่ย ค่าสูงสุด ค่าต่ำสุด และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ซึ่งแบ่งเป็น 5 ระดับ คือ คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 1.00 – 1.80 หมายถึง ความเห็นด้วยกับข้อเสนอแนะในการทำกิจกรรมไร้สารพิษของสมาชิกเครือข่ายจิตอาสาแพทย์วิถีธรรม อยู่ในระดับน้อยที่สุด

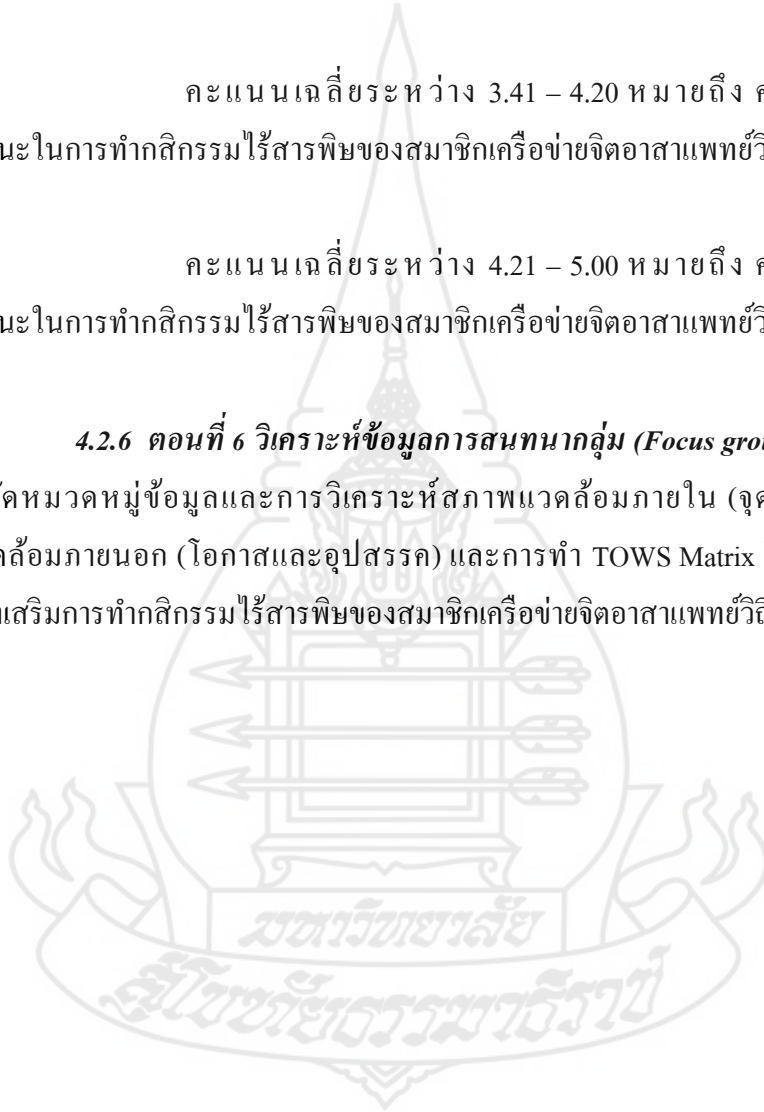
คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 1.81 – 2.60 หมายถึง ความเห็นด้วยกับข้อเสนอแนะในการทำกิจกรรมไร้สารพิษของสมาชิกเครือข่ายจิตอาสาแพทย์วิถีธรรม อยู่ในระดับน้อย

คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 2.61 – 3.40 หมายถึง ความเห็นด้วยกับข้อเสนอแนะในการทำกิจกรรมไร้สารพิษของสมาชิกเครือข่ายจิตอาสาแพทย์วิถีธรรม อยู่ในระดับปานกลาง

คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 3.41 – 4.20 หมายถึง ความเห็นด้วยกับข้อเสนอแนะในการทำกิจกรรมไร้สารพิษของสมาชิกเครือข่ายจิตอาสาแพทย์วิถีธรรม อยู่ในระดับมาก

คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 4.21 – 5.00 หมายถึง ความเห็นด้วยกับข้อเสนอแนะในการทำกิจกรรมไร้สารพิษของสมาชิกเครือข่ายจิตอาสาแพทย์วิถีธรรม อยู่ในระดับมากที่สุด

4.2.6 ตอนที่ 6 วิเคราะห์ข้อมูลการสนทนากลุ่ม (Focus group) ใช้การวิเคราะห์โดยการจัดหมวดหมู่ข้อมูลและการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายใน (จุดแข็งและจุดอ่อน) สภาพแวดล้อมภายนอก (โอกาสและอุปสรรค) และการทำ TOWS Matrix ในการกำหนดแนวทางการส่งเสริมการทำกิจกรรมไร้สารพิษของสมาชิกเครือข่ายจิตอาสาแพทย์วิถีธรรม

บทที่ 4

ผลศึกษา

การศึกษาวิจัยเรื่อง แนวทางการส่งเสริมการทำกิจกรรมไร้สารพิษของสมาชิกเครือข่ายจิตอาสาแพทย์วิถีธรรม ผู้วิจัยได้นำเสนอผลการศึกษาเป็น 5 ตอนตามลำดับดังนี้

ตอนที่ 1 สภาพพื้นฐานส่วนบุคคล สภาพพื้นฐานทางสังคมและสภาพพื้นฐานทางเศรษฐกิจของสมาชิกเครือข่ายจิตอาสาแพทย์วิถีธรรม

ตอนที่ 2 ความรู้และแหล่งความรู้เกี่ยวกับการทำกิจกรรมไร้สารพิษของสมาชิกเครือข่ายจิตอาสาแพทย์วิถีธรรม

ตอนที่ 3 ความคิดเห็นและความพึงพอใจที่มีต่อการทำกิจกรรมไร้สารพิษของสมาชิกเครือข่ายจิตอาสาแพทย์วิถีธรรม

ตอนที่ 4 การทำกิจกรรมไร้สารพิษของสมาชิกเครือข่ายจิตอาสาแพทย์วิถีธรรม

ตอนที่ 5 ปัญหา ข้อเสนอแนะ สภาพแวดล้อมภายใน (จุดแข็งและจุดอ่อน) สภาพแวดล้อมภายนอก (โอกาสและอุปสรรค) และแนวทางการส่งเสริมกิจกรรมไร้สารพิษของสมาชิกเครือข่ายจิตอาสาแพทย์วิถีธรรม โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ตอนที่ 1 สภาพพื้นฐานส่วนบุคคล สภาพพื้นฐานทางสังคมและสภาพพื้นฐานทางเศรษฐกิจของสมาชิกเครือข่ายจิตอาสาแพทย์วิถีธรรม

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานส่วนบุคคล ด้านสังคมและด้านเศรษฐกิจของสมาชิกเครือข่ายจิตอาสาแพทย์วิถีธรรม ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษาสูงสุด การประกอบอาชีพหลัก จำนวนสมาชิกในครัวเรือน และประสบการณ์ในการทำกิจกรรมไร้สารพิษ สภาพพื้นฐานทางสังคม ได้แก่ ตำแหน่งทางสังคม และ การเป็นสมาชิกต่อสถาบันเกษตรกร สภาพพื้นฐานทางเศรษฐกิจ จำนวนแรงงาน ในการทำกิจกรรมไร้สารพิษจำนวนพื้นที่ถือครองทางการเกษตรทั้งหมดรายได้ รายจ่ายต่อเดือน รายจ่ายค่าอาหารที่ลดได้จากการปลูกเอง การทำกิจกรรมไร้สารพิษทำให้ลดรายจ่าย ภาระหนี้สินและแหล่งทุน ปรากฏตามตารางที่ 4.1 ถึงตารางที่ 4.3 ดังนี้

1.1 สภาพพื้นฐานส่วนบุคคลของสมาชิกเครือข่ายจิตอาสาแพทย์วิถีธรรม

จากการศึกษาสภาพพื้นฐานส่วนบุคคลของสมาชิกเครือข่ายจิตอาสาแพทย์วิถีธรรม ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษาสูงสุด การประกอบอาชีพหลัก จำนวนสมาชิกในครัวเรือน และประสบการณ์ในการทำกิจกรรมไว้สารพิน ปรากฏผลดังนี้

ตารางที่ 4.1 ข้อมูลพื้นฐานส่วนบุคคลของสมาชิกเครือข่ายจิตอาสาแพทย์วิถีธรรม

n = 145		
ข้อมูลพื้นฐานส่วนบุคคล	จำนวน(คน)	ร้อยละ
1. เพศ		
ชาย	26	17.9
หญิง	119	82.1
2. อายุ		
31-40 ปี	9	6.2
41-50 ปี	40	27.6
51-60 ปี	57	39.3
61 ขึ้นไป	39	26.9
ค่าต่ำสุด = 33 ปี ค่าสูงสุด = 83 ปี ค่าเฉลี่ย = 54.65 ปี		
ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 9.126 ปี		
3. ระดับการศึกษา		
ระดับประถมศึกษา	2	1.4
ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น	4	2.8
ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย /ปวช	12	8.3
ระดับอนุปริญญา	8	5.5
ระดับปริญญาตรี	82	56.6
ระดับสูงกว่าปริญญาตรี	37	25.5

ตารางที่ 4.1 (ต่อ)

n = 145

ข้อมูลพื้นฐานส่วนบุคคล	จำนวน(คน)	ร้อยละ
4. อาชีพหลัก		
ไม่ได้ประกอบอาชีพ	9	6.2
ค้าขาย / กิจการส่วนตัว	22	15.2
รับจ้าง / พนักงานบริษัท	11	7.6
รับราชการ	23	15.9
รัฐวิสาหกิจ	1	0.7
เกษียณ	20	13.8
เกษตรกร	17	11.7
จิตอาสา	36	24.8
อื่น ๆ ระบุ (นักศึกษาวิชาราม , แม่บ้าน)	6	4.1
5. จำนวนสมาชิกในครัวเรือน		
1 - 2 คน	43	29.7
3 - 4 คน	59	40.7
5 - 6 คน	27	18.6
7 - 8 คน	12	8.3
9 - 10 คน	3	2.1
มากกว่า 10 คน	1	0.7
ค่าต่ำสุด = 1 คน ค่าสูงสุด = 17 คน ค่าเฉลี่ย = 3.88 คน		
ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 2.211		

ตารางที่ 4.1 (ต่อ)

n = 145

ข้อมูลพื้นฐานส่วนบุคคล	จำนวน(คน)	ร้อยละ
6. ประสบการณ์ในการทำกิจกรรมไร้สารพิษ		
6.1 ไม่มีประสบการณ์	4	2.8
6.2 มีประสบการณ์	141	97.2
1 - 5 ปี	94	64.8
6 - 10 ปี	34	23.4
11 - 15 ปี	5	3.4
มากกว่า 15 ปี	8	5.5
ค่าต่ำสุด = 1 ปี ค่าสูงสุด = 40 ปี ค่าเฉลี่ย = 5.57 ปี		
ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 5.835		

จากตารางที่ 4.1 ข้อมูลพื้นฐานส่วนบุคคล ของสมาชิกเครือข่ายจิตอาสาแพทย์วิถีธรรม ได้ผลการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

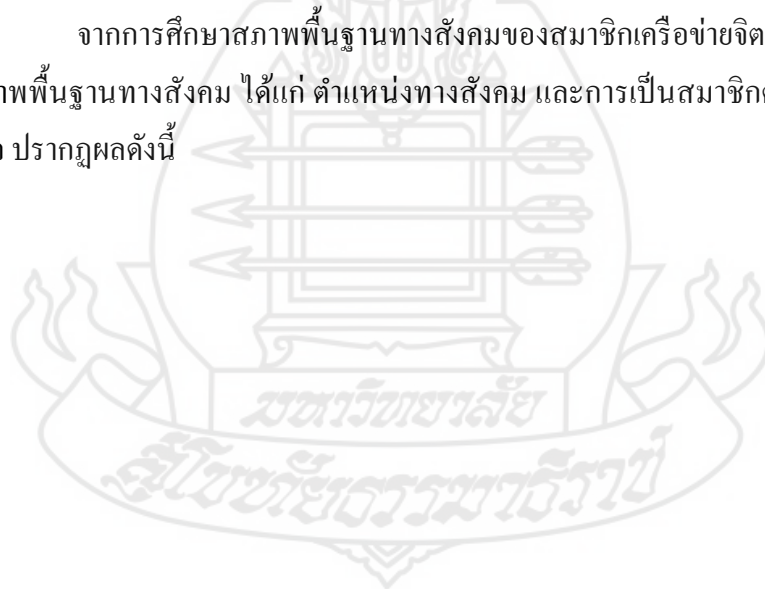
- เพศ พบว่า สมาชิกเครือข่ายจิตอาสาแพทย์วิถีธรรม ร้อยละ 82.1 เป็นเพศหญิง รองลงมาร้อยละ 17.9 เป็นเพศชาย
- อายุ พบว่า สมาชิกเครือข่ายจิตอาสาแพทย์วิถีธรรม ร้อยละ 39.3 มีอายุระหว่าง 51-60 ปี รองลงมาร้อยละ 27.6 มีอายุระหว่าง 41-50 ปี ร้อยละ 26.9 มีอายุมากกว่า 60 ปี และร้อยละ 6.2 มีอายุ 31 - 40 ปี ตามลำดับ โดยมีอายุต่ำสุด 33 ปี อายุสูงสุด 83 ปี และมีอายุเฉลี่ย 54.65 ปี
- ระดับการศึกษา พบว่า สมาชิกเครือข่ายจิตอาสาแพทย์วิถีธรรม ร้อยละ 56.6 มีระดับการศึกษาในระดับปริญญาตรี รองลงมาร้อยละ 25.5 ระดับสูงกว่าปริญญาตรี ร้อยละ 8.6 ระดับมัธยมศึกษาตอนปลายหรือเทียบเท่า (ปวช.) ร้อยละ 5.5 ระดับอนุปริญญาหรือเทียบเท่า (ปวส.) ร้อยละ 2.8 ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น และร้อยละ 1.4 ระดับประถมศึกษา ตามลำดับ
- อาชีพหลัก พบว่า สมาชิกเครือข่ายจิตอาสาแพทย์วิถีธรรม ร้อยละ 24.8 มีอาชีพหลักเป็นจิตอาสา รองลงมาร้อยละ 16.6 มีอาชีพรับราชการ/รัฐวิสาหกิจ รองลงมาร้อยละ 15.2 ค้าขาย / กิจการส่วนตัวร้อยละ 13.8 เกษียณ ร้อยละ 11.7 เกษตรกร ร้อยละ 7.6 รับจ้าง / พนักงานบริษัท ร้อยละ 6.2 ไม่ได้ประกอบอาชีพ และร้อยละ 4.1 อื่น ๆ ตามลำดับ

5. จำนวนสมาชิกในครัวเรือน พบว่า สมาชิกเครือข่ายจิตอาสาแพทย์วิถีธรรม ร้อยละ 40.69 มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนอยู่ระหว่าง 3 - 4 คน รองลงมา ร้อยละ 29.66 มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนอยู่ระหว่าง 1 - 2 คน ร้อยละ 18.62 มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนอยู่ระหว่าง 5 - 6 คน ร้อยละ 8.28 มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนอยู่ระหว่าง 7 - 8 คน ร้อยละ 2.07 มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนอยู่ระหว่าง 9 - 10 คน และร้อยละ 0.69 มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนมากกว่า 10 คน ตามลำดับ โดยมีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนต่ำสุด 1 คน สูงสุด 17 คน และมีเฉลี่ย 3.88 คน

6. ประสบการณ์ในการทำกิจกรรมไร้สารพิษ พบว่า สมาชิกเครือข่ายจิตอาสาแพทย์วิถีธรรม ร้อยละ 97.2 มีประสบการณ์ในการทำกิจกรรมไร้สารพิษ รองลงมา ร้อยละ 2.8 ไม่มีประสบการณ์ในการทำกิจกรรมไร้สารพิษ โดย ร้อยละ 66.7 มีประสบการณ์ในการทำกิจกรรมไร้สารพิษอยู่ระหว่าง 1 - 5 ปี รองลงมา ร้อยละ 24.1 มีประสบการณ์ในการทำกิจกรรมไร้สารพิษมากกว่า 6 - 10 ปี ร้อยละ 3.5 มีประสบการณ์ในการทำกิจกรรมไร้สารพิษมากกว่า 11 - 15 ปี และร้อยละ 5.7 มีประสบการณ์ในการทำกิจกรรมไร้สารพิษมากกว่า 15 ปี ตามลำดับ โดยมีประสบการณ์ต่ำสุด 1 ปี สูงสุด 40 ปี และมีเฉลี่ย 5.57 ปี

1.2 สภาพพื้นฐานทางสังคมของสมาชิกเครือข่ายจิตอาสาแพทย์วิถีธรรม

จากการศึกษาสภาพพื้นฐานทางสังคมของสมาชิกเครือข่ายจิตอาสาแพทย์วิถีธรรม ได้แก่ สภาพพื้นฐานทางสังคม ได้แก่ ตำแหน่งทางสังคม และการเป็นสมาชิกต่อสถาบันเกษตรกร อาชีพหลัก ปรากฏผลดังนี้

ตารางที่ 4.2 สภาพพื้นฐานทางสังคมของสมาชิกเครือข่ายจิตอาสาแพทย์วิถีธรรม

n = 145

สภาพพื้นฐานทางสังคมส่วนบุคคล	จำนวน(คน)	ร้อยละ
1. ตำแหน่งทางสังคม		
1.1 ไม่มี	39	26.9
1.2 มี (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)	106	73.12
คณะกรรมการหมู่บ้าน	5	2.9
ปราชญ์ชาวบ้าน	3	1.7
หมอดินอาสา	6	3.4
อาสาสมัครเกษตร	7	4.0
อาสาสมัครสาธารณสุข (อสม.)	8	4.6
จิตอาสาแพทย์วิถีธรรม (ประจำ)	100	57.5
จิตอาสาแพทย์วิถีธรรม (ไม่ประจำ)	45	25.9

จากตารางที่ 4.2 ข้อมูลพื้นฐานทางสังคม ของสมาชิกเครือข่ายจิตอาสาแพทย์วิถีธรรม ได้ผลการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

1. สมาชิกเครือข่ายจิตอาสาแพทย์วิถีธรรม ร้อยละ 73.1 มีตำแหน่งทางสังคม รองลงมาร้อยละ 26.9 ไม่มีตำแหน่งทางสังคม โดย ร้อยละ 57.5 เป็นจิตอาสาแพทย์วิถีธรรมประจำ รองลงมาร้อยละ 25.9 เป็นจิตอาสาแพทย์วิถีธรรมไม่ประจำ ร้อยละ 4.6 เป็นอาสาสมัครสาธารณสุข (อสม.) ร้อยละ 4.0 เป็นอาสาสมัครเกษตร ร้อยละ 3.4 เป็นหมอดินอาสา ร้อยละ 2.9 เป็น คณะกรรมการหมู่บ้าน และ ร้อยละ 1.7 เป็นปราชญ์ชาวบ้าน ตามลำดับ

1.3 สภาพพื้นฐานทางเศรษฐกิจของสมาชิกเครือข่ายจิตอาสาแพทย์วิถีธรรม

จากการศึกษาสภาพพื้นฐานทางเศรษฐกิจ ได้แก่ จำนวนแรงงานในการทำกิจกรรม ไร่สารพืช จำนวนพื้นที่ทำกิจกรรมไร่สารพืช รายได้ รายจ่าย และ แหล่งเงินทุน ปรากฏผลดัง ตารางที่ 4.3

ตารางที่ 4.3 สภาพพื้นฐานทางเศรษฐกิจของสมาชิกเครือข่ายจิตอาสาแพทย์วิถีธรรม

n = 145

สภาพพื้นฐานทางเศรษฐกิจส่วนบุคคล	จำนวน(คน)	ร้อยละ
1. จำนวนแรงงานในการทำกิจกรรมไร่สารพิษ		
1 คน	52	35.9
2 คน	40	27.6
3 คน	16	11.0
4 คน	17	11.7
มากกว่า 4 คน	20	13.8
ค่าต่ำสุด = 1 คน ค่าสูงสุด = 13 คน ค่าเฉลี่ย = 2.50 คน		
ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 1.807		
2. จำนวนพื้นที่ทำกิจกรรมไร่สารพิษ		
2.1 ไม่มีพื้นที่	5	3.4
2.2 มีพื้นที่	140	96.6
น้อยกว่า 1 ไร่	94	64.8
1 - 2 ไร่	34	23.4
2 - 3 ไร่	5	3.4
3 - 4 ไร่	5	3.4
มากกว่า 4 ไร่	8	5.5
ค่าต่ำสุด = 0.0025 ไร่ หรือ 1 ตารางวา		
ค่าสูงสุด = 60 ไร่ ค่าเฉลี่ย = 5.03 ไร่		
ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 10.298		

ตารางที่ 4.3 (ต่อ)

n = 145

สภาพพื้นฐานทางเศรษฐกิจส่วนบุคคล	จำนวน(คน)	ร้อยละ
3. รายได้เฉลี่ยต่อปี		
3.1 ในภาคการเกษตร		
ไม่มี	73	50.3
มี	72	49.7
น้อยกว่า 10,000 บาท	28	38.9
10,001 - 30,000 บาท	17	23.6
30,001 - 50,000 บาท	12	16.7
มากกว่า 50,000 บาท	15	20.8
ค่าต่ำสุด = 100 บาท/ปี ค่าสูงสุด = 400,000 บาท/ปี		
ค่าเฉลี่ย = 55,130.56 บาท/ปี		
ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 86,719.887		
3.2 นอกภาคการเกษตร		
ไม่มี	42	29.0
มี	103	71.0
น้อยกว่า 10,000 บาท	11	10.7
10,001 - 30,000 บาท	11	10.7
30,001 - 50,000 บาท	11	10.7
มากกว่า 50,000 บาท	70	68.0
ค่าต่ำสุด = 2,000 บาท/ปี ค่าสูงสุด = 800,000 บาท/ปี		
ค่าเฉลี่ย = 209,491.26 บาท/ปี		
ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 195,858.996		

ตารางที่ 4.3 (ต่อ)

n = 145

สภาพพื้นฐานทางเศรษฐกิจส่วนบุคคล	จำนวน(คน)	ร้อยละ
4. รายจ่ายเฉลี่ยต่อปี		
4.1 ในภาคการเกษตร		
ไม่มี	27	18.6
มี	118	81.4
น้อยกว่า 10,000 บาท	82	69.5
10,001 - 30,000 บาท	24	20.3
30,001 - 50,000 บาท	4	3.4
มากกว่า 50,000 บาท	8	6.8
ค่าต่ำสุด = 100 บาท/ปี ค่าสูงสุด = 300,000 บาท/ปี		
ค่าเฉลี่ย = 18,699.24 บาท/ปี		
ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 44,561.601		
4.2 นอกภาคการเกษตร		
ไม่มี	23	15.9
มี	122	84.1
น้อยกว่า 10,000 บาท	29	23.8
10,001 - 30,000 บาท	20	16.4
30,001 - 50,000 บาท	10	8.2
มากกว่า 50,000 บาท	63	51.6
ค่าต่ำสุด = 100 บาท/ปี ค่าสูงสุด = 600,000 บาท/ปี		
ค่าเฉลี่ย = 112,292.51 บาท/ปี		
ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 133,759.81		

ตารางที่ 4.3 (ต่อ)

n = 145

สภาพพื้นฐานทางเศรษฐกิจส่วนบุคคล	จำนวน(คน)	ร้อยละ
5. การทำกิจกรรมไร้อาหารพิษทำให้ลดรายจ่ายค่าอาหาร / สินค้าบริโภค (ต่อเดือน)		
ไม่ลด	7	4.8
ลด	138	95.2
น้อยกว่า 10,000 บาท	134	97.1
10,001 - 30,000 บาท	4	2.9
ค่าต่ำสุด = 5 บาท/เดือน ค่าสูงสุด = 30,000 บาท/เดือน		
ค่าเฉลี่ย = 2,388.80 บาท/เดือน		
ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 3,277.744		
6. การทำกิจกรรมไร้อาหารพิษทำให้ลดรายจ่ายค่าของใช้ / สินค้าอุปโภค (ต่อเดือน)		
ไม่ลด	23	15.9
ลด	122	84.1
น้อยกว่า 10,000 บาท	121	99.2
10,001 - 20,000 บาท	1	0.8
ค่าต่ำสุด = 20 บาท/เดือน ค่าสูงสุด = 20,000 บาท/เดือน		
ค่าเฉลี่ย = 1,042.21 บาท/เดือน		
ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 1,927.073		
7. ปัจจุบันท่านมีภาระหนี้สินหรือไม่		
ไม่มี	100	69.0
มี	45	31.0
ภาคการเกษตร	2	4.4
นอกภาคการเกษตร	43	95.6

ตารางที่ 4.3 (ต่อ)

n = 145

สภาพพื้นฐานทางสังคมส่วนบุคคล	จำนวน(คน)	ร้อยละ
8. แหล่งเงินทุนในการทำกิจกรรมไร้สารพิษ		
ไม่มี	1	0.7
มี (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)	144	99.3
เงินทุนส่วนตัว	140	97.2
ธนาคาร	8	5.6
สหกรณ์การเกษตร	1	0.7
กองทุนหมู่บ้าน	5	5.5
กองทุนเกษตรกร	1	-0.7
กลุ่มสัจจะออมทรัพย์	2	1.4
กองทุนแพทย์วิถีธรรม	2	1.4
9. จำนวนเงินทุนในการทำกิจกรรมไร้สารพิษ		
ไม่มี	17	11.7
มี	128	88.3
น้อยกว่า 10,000 บาท	100	78.1
10,001 - 30,000 บาท	14	10.9
30,001 - 50,000 บาท	5	3.9
มากกว่า 50,000 บาท	9	7.0
ค่าต่ำสุด = 50 บาท/ปี ค่าสูงสุด = 500,000 บาท/ปี		
ค่าเฉลี่ย = 25,898.44 บาท/ปี		
ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 83,874.28		

จากตารางที่ 4.3 ข้อมูลพื้นฐานด้านเศรษฐกิจของสมาชิกเครือข่ายจิตอาสาแพทย์วิถีธรรม ได้ผลการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

1. จำนวนแรงงานในการทำกิจกรรมไร้สารพิษ พบว่า สมาชิกเครือข่ายจิตอาสาแพทย์วิถีธรรมมีจำนวนแรงงานในการทำกิจกรรมไร้สารพิษ ส่วนใหญ่ร้อยละ 75.14 มีแรงงานในครัวเรือน รองลงมาคือร้อยละ 16.30 มีแรงงานจ้างชั่วคราว และร้อยละ 8.56 มีแรงงานจ้างประจำ ตามลำดับ ค่าเฉลี่ย แรงงานในการทำกิจกรรมไร้สารพิษ 2.50 คน

2. จำนวนพื้นที่ทำกิจกรรมไร้สารพิษ พบว่า สมาชิกเครือข่ายจิตอาสาแพทย์วิถีธรรม ร้อยละ 96.6 มีจำนวนพื้นที่ทำกิจกรรมไร้สารพิษ รองลงมา ร้อยละ 3.4 ไม่มีจำนวนพื้นที่ทำกิจกรรมไร้สารพิษ โดยส่วนใหญ่ร้อยละ 47.1 จำนวนพื้นที่น้อยกว่า 1 ไร่ รองลงมา ร้อยละ 26.4 จำนวนพื้นที่มากกว่า 4 ไร่ ร้อยละ 13.6 จำนวนพื้นที่ 1-2 ไร่ ร้อยละ 9.3 จำนวนพื้นที่ 3-4 ไร่ และร้อยละ 3.6 จำนวนพื้นที่ 2-3 ไร่ ตามลำดับ โดยมีจำนวนพื้นที่ทำกิจกรรมไร้สารพิษเฉลี่ย 5.03 ไร่ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 10.298 ไร่

3. รายได้ พบว่า สมาชิกเครือข่ายจิตอาสาแพทย์วิถีธรรมมีรายได้ภาคการเกษตร ร้อยละ 50.3 ไม่มีรายได้ภาคการเกษตร รองลงมา ร้อยละ 49.7 มีรายได้ภาคการเกษตร โดย ร้อยละ 38.9 รายได้ภาคการเกษตรน้อยกว่า 10,000 บาท รองลงมา ร้อยละ 23.6 มีรายได้ภาคการเกษตร 10,001 – 30,000 บาท ร้อยละ 20.8 มีรายได้ภาคการเกษตรมากกว่า 50,000 บาท และร้อยละ 16.7 มีรายได้ภาคการเกษตร 30,001-50,000 บาท ตามลำดับ โดยสมาชิกเครือข่ายจิตอาสาแพทย์วิถีธรรมมีรายได้ภาคการเกษตรเฉลี่ย 55,130.56 บาท/ปี ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 86,719.887 บาท/ปี

พบว่า สมาชิกเครือข่ายจิตอาสาแพทย์วิถีธรรม ร้อยละ 71.0 มีรายได้นอกภาคการเกษตร รองลงมา ร้อยละ 29.0 ไม่มีรายได้นอกภาคการเกษตร โดย ร้อยละ 68.0 มีรายได้นอกภาคการเกษตรมากกว่า 50,000 บาท รองลงมา ร้อยละ 10.7 มีรายได้นอกภาคการเกษตร น้อยกว่า 10,000 บาท ร้อยละ 10.7 มีรายได้นอกภาคการเกษตร 10,001 – 30,000 บาท และ ร้อยละ 10.7 มีรายได้นอกภาคการเกษตร 30,001-50,000 บาท ตามลำดับ โดยสมาชิกเครือข่ายจิตอาสาแพทย์วิถีธรรมมีรายได้นอกภาคการเกษตรเฉลี่ย 209,491.26 บาท/ปี ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 195,858.996 บาท/ปี

4. รายจ่าย พบว่า สมาชิกเครือข่ายจิตอาสาแพทย์วิถีธรรม ร้อยละ 81.4 มีรายจ่ายภาคการเกษตร รองลงมา ร้อยละ 18.6 ไม่มีรายจ่ายภาคการเกษตร โดย ร้อยละ 69.5 น้อยกว่า 10,000 บาท รองลงมา ร้อยละ 20.3 ช่วง 10,001 – 30,000 บาท ร้อยละ 6.8 มากกว่า 50,000 บาท และร้อยละ 3.4 ช่วง 30,001 – 50,000 ตามลำดับ โดยสมาชิกเครือข่ายจิตอาสาแพทย์วิถีธรรมมีรายจ่ายภาคการเกษตรเฉลี่ย 18,699.24 บาท/ปี ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 44,561.601 บาท/ปี

พบว่า สมาชิกเครือข่ายจิตอาสาแพทย์วิถีธรรม ร้อยละ 84.1 มีรายจ่ายนอกภาคการเกษตร รองลงมา ร้อยละ 15.9 ไม่มีรายจ่ายนอกภาคการเกษตร โดย ร้อยละ 63.0 มากกว่า 50,000 บาท รองลงมา ร้อยละ 23.8 น้อยกว่า 10,000 บาท ร้อยละ 16.4 ช่วง 10,001 – 30,000 บาท

และ ร้อยละ 8.2 ช่วง 30,001 – 50,000 ตามลำดับ โดยสมาชิกเครือข่ายจิตอาสาแพทย์วิถีธรรมมีรายจ่ายนอกภาคเกษตรเฉลี่ย 112,929.51 บาท/ปี

ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 133,759.812 บาท/ปี

5. การทำกิจกรรมไร้สารพิษทำให้ลดรายจ่ายค่าอาหาร/ค่าสินค้าบริโภค พบว่า สมาชิกเครือข่ายจิตอาสาแพทย์วิถีธรรม ร้อยละ 95.2 ลดรายจ่ายค่าอาหาร/ค่าสินค้าบริโภคได้ รองลงมา ร้อยละ 4.8 ไม่สามารถลดรายจ่ายค่าอาหาร/ค่าสินค้าบริโภคได้ โดย ร้อยละ 97.1 น้อยกว่า 10,000 บาท รองลงมา ร้อยละ 2.9 ช่วง 10,001 – 30,000 บาท ตามลำดับ โดยการทำกิจกรรมไร้สารพิษทำให้ลดรายจ่ายค่าอาหาร/ค่าสินค้าบริโภคของสมาชิกเครือข่ายจิตอาสาแพทย์วิถีธรรมเฉลี่ย 2,1388.80 บาท/เดือน ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 3,227.744 บาท/เดือน

6. การทำกิจกรรมไร้สารพิษทำให้ลดรายจ่ายค่าของใช้/ค่าสินค้าอุปโภค พบว่า สมาชิกเครือข่ายจิตอาสาแพทย์วิถีธรรม ร้อยละ 84.1 ลดรายจ่ายค่าอุปโภคได้ รองลงมา ร้อยละ 15.9 ไม่สามารถลดรายจ่ายค่าอุปโภค โดย ร้อยละ 99.2 น้อยกว่า 10,000 บาท รองลงมา ร้อยละ 0.8 ช่วง 10,001 – 30,000 บาท ตามลำดับ โดยการทำกิจกรรมไร้สารพิษทำให้ลดรายจ่ายค่าของใช้/ค่าสินค้าอุปโภคของสมาชิกเครือข่ายจิตอาสาแพทย์วิถีธรรมเฉลี่ย 1,042.21 บาท/เดือน ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1,927.073 บาท/เดือน

7. ภาระหนี้สิน พบว่า สมาชิกเครือข่ายจิตอาสาแพทย์วิถีธรรม ร้อยละ 69.0 ไม่มีหนี้สิน รองลงมา ร้อยละ 31.0 มีหนี้สิน ส่วนใหญ่ ร้อยละ 96.5 เป็นหนี้สินนอกภาคเกษตร

8. แหล่งเงินทุนในการทำกิจกรรมไร้สารพิษ พบว่า สมาชิกเครือข่ายจิตอาสาแพทย์วิถีธรรม ร้อยละ 99.3 มีแหล่งเงินทุน รองลงมา ร้อยละ 0.7 ไม่มีแหล่งเงินทุน โดย ร้อยละ 97.2 เป็นเงินทุนส่วนตัว รองลงมา ร้อยละ 5.6 เป็นเงินกู้ธนาคารของรัฐ และ ร้อยละ 3.5 เป็นกองทุนหมู่บ้าน ตามลำดับ

9. จำนวนเงินทุนในการทำกิจกรรมไร้สารพิษ พบว่า สมาชิกเครือข่ายจิตอาสาแพทย์วิถีธรรม ร้อยละ 88.3 มีเงินลงทุนในการทำกิจกรรมไร้สารพิษ รองลงมา ร้อยละ 11.7 ไม่มีเงินในการทำกิจกรรมไร้สารพิษ โดย ร้อยละ 78.1 น้อยกว่า 10,000 บาท รองลงมา ร้อยละ 10.9 ช่วง 10,001 – 30,000 บาท และ ร้อยละ 7.0 มากกว่า 50,000 บาท ตามลำดับ โดยสมาชิกเครือข่ายจิตอาสาแพทย์วิถีธรรมเฉลี่ยใช้จำนวนเงินทุนในการทำกิจกรรมไร้สารพิษ 25,898.44 บาท/ปี ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 83,874.28 บาท/ปี

ตอนที่ 2 ความรู้และแหล่งความรู้เกี่ยวกับการทำกิจกรรมไร้สารพิษของสมาชิกเครือข่าย จิตอาสาแพทย์วิถีธรรม

ผลการวิเคราะห์ความรู้และแหล่งความรู้เกี่ยวกับการทำกิจกรรมไร้สารพิษของสมาชิก
เครือข่ายจิตอาสาแพทย์วิถีธรรม ปรากฏตามตารางที่ 4.4 ถึงตารางที่ 4.5 ดังนี้

2.1 ความรู้เกี่ยวกับการทำกิจกรรมไร้สารพิษ

ตารางที่ 4.4 ความรู้เกี่ยวกับการทำกิจกรรมไร้สารพิษของสมาชิกเครือข่ายจิตอาสาแพทย์วิถีธรรม

ข้อ	ความรู้เกี่ยวกับการทำกิจกรรมไร้สารพิษ	เฉลย	ผู้ตอบถูกต้อง		อันดับ
			จำนวน	ร้อยละ	
n = 145					
ด้านการเตรียมพื้นที่					
1	วิธีแก้ไขดินที่ไม่เหมาะกับการปลูกพืช คือ นำอินทรีย์วัตถุมาใส่ดินให้มาก ได้แก กิ่งไม้ใบไม้แบบสดก็ได้ แบบแห้งก็ได้ หรือเศษอาหารจากครัวเรือน หรือจะปลูกพืชสด หรือใช้เศษผักในแปลง เพื่อทำเป็นอินทรีย์วัตถุ	ถูก	135	93.1	7
2	การทำกิจกรรมไร้สารพิษต้องไม่ใช่เทคโนโลยีสมัยใหม่เด็ดขาด แต่ใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อพัฒนาผลผลิตที่เหมาะสมกับการใช้ทรัพยากรธรรมชาติของพื้นที่ (เฉลย การทำกิจกรรมไร้สารพิษ สามารถใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่บูรณาการกับการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อพัฒนาผลผลิตที่เหมาะสมกับการใช้ทรัพยากรธรรมชาติของพื้นที่	ผิด	82	56.6	14

ตารางที่ 4.4 (ต่อ)

n = 145

ข้อ	ความรู้เกี่ยวกับการทำกิจกรรมไร้สารพิษ	เฉลย	ผู้ตอบถูกต้อง		อันดับ
			จำนวน	ร้อยละ	
3	การปรับปรุงดินด้วยปุ๋ยพืชสด คืออินทรีย์วัตถุ แก้วไข ดินได้บางสภาพ ได้แก่ ดินจืด ดินเค็ม ดินเปรี้ยว แต่ แก้วไขดินเหนียว ดินทราย ดินลูกรังไม่ได้ (เฉลย การ ปรับปรุงดินด้วยปุ๋ยพืชสด คืออินทรีย์วัตถุ แก้วไข ปัญหาของดินได้ทุกสภาพ) ด้านการเพาะปลูก	ผิด	101	69.7	13
4	หลักการทำกิจกรรมไร้สารพิษ คือมีพันธุ์ดี ดินดี น้ำดี แสงดี และสิ่งสำคัญที่สุดซึ่งเป็นหัวใจหลัก คือต้องมี ศีลและมีมิตรดีด้วย	ถูก	145	100.0	1
5	บารายคัลเจอร์ เป็นการปลูกพืชแบบสมดุลร้อนเย็น เทคนิค คือ การใส่หินแทรกลงไป กระจายไปให้ทั่ว เพื่อปรับสมดุลร้อนเย็น หินมีคุณสมบัติดูดและเก็บ ความร้อนได้ดี ระบายความร้อนได้ช้า ทำให้ต้นไม้อ ปลอดภัย ไม่ร้อนมาก ทำให้พืชงอกงามดี	ถูก	129	89.0	8
6	พืชต้องการแสงมาใช้ในการสังเคราะห์แสงเพื่อสร้าง อาหาร ถ้าขาดแสงพืชก็สังเคราะห์แสงไม่ได้ พืชแต่ละ ชนิดต้องการแสงเท่ากัน จึงต้องจัดสภาพแสงให้กับพืช ทุกชนิดเท่า ๆ กัน (เฉลย พืชต้องการแสงมาใช้ในการ สังเคราะห์แสงเพื่อสร้างอาหาร ถ้าขาดแสงพืชก็ สังเคราะห์แสงไม่ได้ พืชแต่ละชนิดต้องการแสงไม่ เท่ากัน จึงต้องจัดสภาพแสงให้กับพืชทุกชนิดแตกต่าง กันตามความต้องการของพืชแต่ละชนิด)	ผิด	107	73.8	12

ตารางที่ 4.4 (ต่อ)

ข้อ	ความรู้เกี่ยวกับการทำกิจกรรมไร้สารพิษ	เฉลย	ผู้ตอบถูกต้อง		อันดับ
			จำนวน	ร้อยละ	
n = 145					
ด้านการดูแลรักษา					
7	หลักสำคัญในการทำกิจกรรมไร้สารพิษ คือ ไม่จี้เกียจ ไม่ใจร้อน ไม่โลภ ประมาณให้พอเหมาะ และ รู้จักแบ่งปันด้วยใจที่บริสุทธิ์	ถูก	144	99.3	2
8	วิธีการกำจัดวัชพืช คือ การนำแผ่น/ถุงพลาสติกที่เหลือใช้ นำมาคลุมแปลงปลูกพืชผัก เมื่อเราสามารถกันแสงแดดไม่ให้ส่องถึงวัชพืช วัชพืชก็จะขึ้นไม่ได้	ถูก	139	95.9	5
9	ความต้องการของพืชทุกชนิด คือ ต้องการน้ำปริมาณมากในช่วงเวลาเช้าของทุกวันเท่านั้น (เฉลย ช่วงเวลาที่ดีที่สุดในการรดน้ำต้นไม้จะมีอยู่ สองช่วงเวลาด้วยกัน คือช่วงเช้า (06.00-08.00น.) และ ช่วงเย็น (16.00-18.00น.))	ผิด	112	77.2	11
ด้านการเก็บเกี่ยว					
10	การเก็บเกี่ยวตามในช่วงเวลาสุกแก่ที่เหมาะสม จะได้คุณภาพของผลผลิตที่ดี	ถูก	139	95.9	5
11	การเก็บรักษาเมล็ดพันธุ์พืช ในสถานที่ ภาชนะ อุณหภูมิ ไม่มีผลต่อการรักษาคุณภาพ อัตราการงอก และอายุของเมล็ดพันธุ์ (เฉลย สถานที่ ภาชนะ และ อุณหภูมิ มีผลต่อการรักษาคุณภาพ อัตราการงอก และ อายุของเมล็ดพันธุ์พืช)	ผิด	123	84.8	10
ด้านการบริโภค					
12	การรับประทานอาหารปรับสมดุลตามภาวะร้อน-เย็น ของร่างกายตามหลักการแพทย์วิถีธรรม ช่วยให้หายโรคได้	ถูก	144	99.3	2

ตารางที่ 4.4 (ต่อ)

n = 145

ข้อ	ความรู้เกี่ยวกับการทำกิจกรรมไร้สารพิษ	เฉลี่ย	ผู้ตอบถูกต้อง		อันดับ
			จำนวน	ร้อยละ	
13	มะเขือเทศ มะกรูด มะนาว เป็นพืชฤทธิ์เย็น แต่ ส้มเขียวหวาน ขนุน เงาะ เป็นพืชฤทธิ์ร้อน ด้านผลที่ได้รับต่อสุขภาพ	ถูก	125	86.2	9
14	ขยันเพาะปลูกให้ได้ผลผลิตปริมาณมาก รีบทำให้เสร็จ จะได้มีผลผลิตเพียงพอในการบริโภคและแบ่งปันผู้อื่น (เฉลี่ย ขยันเพาะปลูกจะได้ผลผลิตปริมาณมากหรือไม่ก็ใจเป็นสุข เพียรเต็มที่ทำให้เสร็จโดยไม่ใจร้อนเร่งรีบหรือเร่งร้อนให้ใจเป็นทุกข์ ผลผลิตจะได้เท่าไรก็พอใจเท่านั้น ถ้ามีผลผลิตเพียงพอในการบริโภคแล้วส่วนที่เหลือก็จำหน่ายราคาถูกหรือแบ่งปันผู้อื่น)	ผิด	78	53.8	15
15	การแบ่งปันผลผลิต เมล็ดพันธุ์ กกล้าพันธุ์จากการทำกิจกรรมไร้สารพิษ ด้วยใจที่บริสุทธิ์ให้แก่ผู้คน เป็นการสร้างสังคมสิ่งแวดล้อมที่ดี	ถูก	144	99.3	2

จากตารางที่ 4.4 ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการทำกิจกรรมไร้สารพิษ ผลการวิเคราะห์เป็นดังนี้

ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการทำกิจกรรมไร้สารพิษ เมื่อนำผลคะแนนมาพิจารณาพบว่า มีความรู้ความเข้าใจ จากคำถามที่ตอบ ได้ถูกต้องมากที่สุด 3 อันดับแรก ได้แก่ หลักการทำกิจกรรมไร้สารพิษ คือมีพันธุ์ดี ดินดี น้ำดี แสงดี และสิ่งสำคัญที่สุดซึ่งเป็นหัวใจหลัก คือต้องมีสติ และมีมิตรดีด้วย (ร้อยละ 100.00) หลักสำคัญในการทำกิจกรรมไร้สารพิษ คือ ไม่จี้เกียจ ไม่ใจร้อน ไม่โลภ ประมาทให้พอเหมาะ และ รู้จักแบ่งปันด้วยใจที่บริสุทธิ์ (ร้อยละ 99.3) การรับประทานอาหารปรับสมดุลตามภาวะร้อน-เย็นของร่างกายตามหลักการแพทย์วิถีธรรม ช่วยให้หายโรคได้ (ร้อยละ 99.3) และการแบ่งปันผลผลิต เมล็ดพันธุ์ กกล้าพันธุ์จากการทำกิจกรรมไร้สารพิษ ด้วยใจที่บริสุทธิ์ให้แก่ผู้คน เป็นการสร้างสังคมสิ่งแวดล้อมที่ดี (ร้อยละ 99.3)

ส่วนข้อที่คำถามที่สมาชิกเครือข่ายจิตอาสาแพทย์วิถีธรรม ตอบผิดมากที่สุด 3 อันดับแรก ได้แก่ ขยันเพาะปลูกให้ได้ผลผลิตปริมาณมาก รีบทำให้เสร็จ จะได้มีผลผลิตเพียงพอในการบริโภคและแบ่งปันผู้อื่น (เฉลี่ย ขยันเพาะปลูกจะได้ผลผลิตปริมาณมากหรือไม่ก็ใจเป็นสุข เพียรเต็มที่ทำให้เสร็จโดยไม่ใจร้อนเร่งรีบหรือเร่งร้อนให้ใจเป็นทุกข์ ผลผลิตจะได้เท่าไรก็พอใจเท่านั้น ถ้ามีผลผลิตเพียงพอในการบริโภคแล้วส่วนที่เหลือก็จำหน่ายราคาถูกหรือแบ่งปันผู้อื่น) (ร้อยละ 53.8) การทำกิจกรรมไร่สารพิษต้องไม่ใช่เทคโนโลยีสมัยใหม่เด็ดขาด แต่ใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อพัฒนาผลผลิตที่เหมาะสมกับการใช้ทรัพยากรธรรมชาติของพื้นที่ (เฉลี่ย การทำกิจกรรมไร่สารพิษสามารถใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่บูรณาการกับการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อพัฒนาผลผลิตที่เหมาะสมกับการใช้ทรัพยากรธรรมชาติของพื้นที่) (ร้อยละ 56.6) และการปรับปรุงดินด้วยปุ๋ยพืชสด คืออินทรีย์วัตถุ แก่ใจดินได้บางสภาพ ได้แก่ ดินจืด ดินเค็ม ดินเปรี้ยว แต่แก่ใจดินเหนียว ดินทราย ดินลูกรังไม่ได้ (เฉลี่ย การปรับปรุงดินด้วยปุ๋ยพืชสด คืออินทรีย์วัตถุ แก่ใจปัญหาของดินได้ทุกสภาพ (ร้อยละ 69.7)

ตารางที่ 4.1 ระดับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการทำกิจกรรมไร่สารพิษ

n = 145

จำนวนข้อที่ตอบถูก	จำนวน (ราย)	ร้อยละ	ระดับความรู้
1 - 3	0	0.0	น้อยที่สุด
4 - 6	0	0.0	น้อย
7 - 9	11	7.6	ปานกลาง
10 - 12	44	30.3	มาก
13 - 15	90	62.1	มากที่สุด

ค่าต่ำสุด = 9 ข้อ ค่าสูงสุด = 15 ข้อ
ค่าเฉลี่ย = 12.74 ข้อ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 1.736

ตารางที่ 4.5 ระดับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเกี่ยวกับการทำกิจกรรมไร่สารพิษ
ปรากฏผลการวิเคราะห์ ดังนี้

ระดับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเกี่ยวกับการทำกิจกรรมไร่สารพิษ เมื่อนำผลจำนวนข้อที่ตอบถูกทั้งหมดมาพิจารณา พบว่า ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ร้อยละ 62.07 ตอบได้ถูกต้อง

13–15 ข้อ รองลงมา ร้อยละ 30.34 ตอบได้ถูกต้อง 10 - 12 ข้อ และ ร้อยละ 7.59 ตอบได้ 7-9 ข้อ โดยมีจำนวนข้อที่ตอบถูก ต่ำสุด 9 ข้อ สูงสุด 15 ข้อ เฉลี่ย 12.74 ข้อ

2.2 แหล่งความรู้เกี่ยวกับการทำกิจกรรมไร้สารพิษของสมาชิกเครือข่ายจิตอาสาแพทย์ วิถีธรรม

จากการศึกษาแหล่งความรู้เกี่ยวกับการทำกิจกรรมไร้สารพิษของสมาชิกเครือข่ายจิตอาสาแพทย์วิถีธรรม ได้แก่ สื่อบุคคล สื่อกลุ่ม สื่อสารมวลชน สื่อสิ่งพิมพ์ และสื่อออนไลน์ของสมาชิกเครือข่ายจิตอาสาแพทย์วิถีธรรม ปรากฏผลดังนี้

ตารางที่ 4.6 แหล่งความรู้เกี่ยวกับการทำกิจกรรมไร้สารพิษของสมาชิกเครือข่ายจิตอาสา
แพทย์วิถีธรรม

n = 145

ข้อ	แหล่งความรู้	ระดับการได้รับข้อมูล(จำนวน/ร้อยละ)					ค่าเฉลี่ย (S.D.)	ความหมาย	อันดับ
		น้อย ที่สุด	น้อย	ปาน กลาง	มาก	มาก ที่สุด			
	สื่อบุคคล						3.80 (1.029)	มาก	3
1	ปราชญ์ชาวบ้าน	2 (1.4)	9 (6.2)	25 (17.2)	47 (32.4)	62 (42.8)	4.09 (0.982)	มาก	2
2	วิทยากรส่งเสริม กิจกรรมไร้ สารพิษ	2 (1.4)	15 (10.3)	18 (12.4)	50 (34.5)	60 (41.4)	4.04 (1.036)	มาก	3
3	จิตอาสาถ่ายทอด ประสบการณ์ การทำกิจกรรม ไร้สารพิษ	0 (0.0)	1 (0.7)	3 (2.1)	31 (21.4)	110 (75.9)	4.72 (0.532)	มากที่สุด	1
4	เจ้าหน้าที่ส่งเสริม การเกษตร	18 (12.4)	22 (15.2)	48 (33.1)	32 (22.1)	25 (17.2)	3.17 (1.237)	ปานกลาง	7

ตารางที่ 4.6 (ต่อ)

n = 145

ข้อ	แหล่งความรู้	ระดับการได้รับข้อมูล(จำนวน/ร้อยละ)					ค่าเฉลี่ย (S.D.)	ความหมาย	อันดับ
		น้อย ที่สุด	น้อย	ปาน กลาง	มาก	มาก ที่สุด			
5	พ่อแม่ญาติพี่น้อง	12 (8.3)	18 (12.4)	36 (24.8)	42 (29.0)	37 (25.5)	3.51 (1.227)	มาก	5
6	เพื่อนบ้าน/เพื่อน ออนไลน์	7 (4.8)	8 (5.5)	42 (29.0)	46 (31.7)	42 (29.0)	3.74 (1.081)	มาก	4
7	อื่นๆ (ตัวแทน จำหน่ายสินค้า เจ้าหน้าที่ หน่วยงานอื่น)	12 (8.3)	17 (11.7)	54 (37.2)	41 (28.3)	21 (14.5)	3.29 (1.107)	ปานกลาง	6
สื่อกลุ่ม							3.77 (1.183)	มาก	4
1	การศึกษาดูงาน/ โฮมสเตย์กิจกรรม ไร่สารพิษ	15 (10.3)	20 (13.8)	22 (15.2)	45 (31.0)	43 (29.7)	3.56 (1.318)	มาก	4
2	การอบรมค่าย กิจกรรมไร่ สารพิษ	4 (1.4)	9 (10.3)	9 (12.4)	38 (34.5)	85 (41.4)	4.32 (1.036)	มาก	1
3	การสัมมนาทาง รอดเกษตรกร ไทย	0 (0.0)	1 (0.7)	3 (2.1)	31 (21.4)	110 (75.9)	4.72 (0.532)	มากที่สุด	2
4	การประชุม	7 (4.8)	23 (15.9)	27 (18.6)	37 (25.5)	51 (35.2)	3.70 (1.232)	มาก	3

ตารางที่ 4.6 (ต่อ)

n = 145

ข้อ	แหล่งความรู้	ระดับการได้รับข้อมูล(จำนวน/ร้อยละ)					ค่าเฉลี่ย (S.D.)	ความหมาย	อันดับ
		น้อย ที่สุด	น้อย	ปาน กลาง	มาก	มาก ที่สุด			
5	อื่น ๆ (การ สัมมนาของ หน่วยงานต่าง ๆ งานเกษตรแฟร์)	11 (7.6)	26 (17.9)	40 (27.6)	40 (27.6)	28 (19.3)	3.33 (1.192)	ปานกลาง	5
สื่อสารมวลชน							4.28 (0.993)	มากที่สุด	1
1	สื่อโทรทัศน์ บุญ นิยมทีวี	1 (0.7)	5 (3.4)	16 (11.0)	46 (31.7)	77 (53.1)	4.33 (0.855)	มากที่สุด	1
2	สื่อวิทยุหมอ เขี้ยวเรดิโอ	8 (5.5)	8 (5.5)	8 (5.5)	40 (27.6)	81 (55.9)	4.23 (1.131)	มากที่สุด	2
สื่อสิ่งพิมพ์							3.51 (1.110)	มาก	5
1	แผ่นพับ	14 (9.7)	17 (11.7)	48 (33.1)	43 (29.7)	23 (15.9)	3.30 (1.159)	ปานกลาง	4
2	โปสเตอร์/ป้าย ประชาสัมพันธ์	10 (6.9)	20 (13.8)	45 (31.0)	46 (31.7)	24 (16.6)	3.37 (1.120)	ปานกลาง	3
3	วารสารแพทย์วิถี ธรรม	6 (4.1)	11 (7.6)	30 (20.7)	54 (37.2)	44 (30.3)	3.82 (1.074)	มาก	2
4	วารสารวิชาการ วิชาการาม	4 (2.8)	12 (8.3)	32 (22.1)	53 (36.6)	44 (30.3)	3.83 (1.037)	มาก	1
5	อื่น ๆ ระบุ (จุด สาร)	16 (11.0)	18 (12.4)	48 (33.1)	44 (30.3)	19 (13.1)	3.22 (1.159)	ปานกลาง	5

ตารางที่ 4.6 (ต่อ)

n = 145

ข้อ	แหล่งความรู้	ระดับการได้รับข้อมูล(จำนวน/ร้อยละ)					ค่าเฉลี่ย (S.D.)	ความหมาย	อันดับ
		น้อย ที่สุด	น้อย	ปาน กลาง	มาก	มาก ที่สุด			
	สื่อออนไลน์						4.20 (0.938)	มาก	2
1	สื่อเว็บไซต์ หมอ เขียวคอทเน็ต	1 (0.7)	3 (2.1)	12 (8.3)	31 (21.4)	98 (67.6)	4.53 (0.788)	มากที่สุด	3
2	สื่อไลน์บัญชีทาง การแพทย์วิถี ธรรม	2 (1.4)	7 (4.8)	18 (12.4)	37 (25.5)	81 (55.9)	4.30 (0.955)	มากที่สุด	4
3	สื่อเฟซบุ๊ก หมอเขียวแฟน คลับ, กสิกรรมไร้ สารพิษชีวิตผาสุก	2 (1.4)	2 (1.4)	12 (8.3)	26 (17.9)	103 (71.0)	4.56 (0.813)	มากที่สุด	1
4	สื่อแอปพลิเคชัน ยูทูป หมอเขียว ทีวีออนไลน์	0 (0.0)	4 (2.8)	10 (6.9)	32 (22.1)	99 (68.3)	4.56 (0.742)	มากที่สุด	1
5	สื่อไลน์อื่นๆ	4 (2.8)	15 (10.3)	33 (22.8)	47 (32.4)	46 (31.7)	3.80 (1.080)	มาก	5
6	อื่นๆ (ติ๊กตอก อินสตาแกรม)	14 (9.7)	22 (15.2)	34 (23.4)	43 (29.7)	32 (22.1)	3.45 (1.250)	มาก	6
เฉลี่ยรวมทั้งหมด							4.24 (1.169)	มากที่สุด	

จากตารางที่ 4.4 แหล่งความรู้ของสมาชิกเครือข่ายจิตอาสาแพทย์วิถีธรรม ปรากฏผล
การวิเคราะห์เป็นดังนี้

ระดับแหล่งความรู้ของสมาชิกเครือข่ายจิตอาสาแพทย์วิถีธรรม ทั้งที่เป็น สื่อบุคคล สื่อกลุ่ม สื่อสารมวลชน สื่อสิ่งพิมพ์ และสื่อออนไลน์ ภาพรวมทั้งหมดอยู่ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ยรวมทั้งหมด 4.24) โดยเมื่อพิจารณาแยกออกรายละเอียดแต่ละสื่อ พบว่า

1. สื่อบุคคล ภาพรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ยรวม 3.80) เมื่อพิจารณาแยกเป็นรายประเด็น พบว่า สื่อบุคคลอยู่ในระดับมากที่สุด 1 สื่อ ได้แก่ จิตอาสาถ่ายทอดประสบการณ์การทำกิจกรรมไร้สารพิษ (ค่าเฉลี่ย 4.72) สื่อบุคคลรองลงมาอยู่ในระดับมาก 4 สื่อ ได้แก่ ประชาชนชาวบ้าน (ค่าเฉลี่ย 4.09) วิทยากรส่งเสริมกิจกรรมไร้สารพิษ (ค่าเฉลี่ย 4.04) เพื่อนบ้าน/เพื่อนออนไลน์ (ค่าเฉลี่ย 3.74) พ่อแม่ญาติพี่น้อง (ค่าเฉลี่ย 3.51) และสื่อบุคคลที่อยู่ในระดับปานกลาง 1 สื่อ ได้แก่ เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร (ค่าเฉลี่ย 3.17) ตามลำดับ

2. สื่อกลุ่ม ภาพรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ยรวม 3.77) เมื่อพิจารณาแยกเป็นรายประเด็น พบว่า สื่อกลุ่มอยู่ในระดับมากที่สุด 1 สื่อ ได้แก่ การอบรมค่ายกิจกรรมไร้สารพิษชีวิตผาสุก (ค่าเฉลี่ย 4.32) สื่อกลุ่มรองลงมาอยู่ในระดับมาก 3 สื่อ ได้แก่ การสัมมนาทางรอดเกษตรกรไทย (ค่าเฉลี่ย 3.93) การประชุม (ค่าเฉลี่ย 3.70) และการศึกษาดูงาน/โฮมสเตย์กิจกรรมไร้สารพิษ (ค่าเฉลี่ย 3.56) ตามลำดับ

3. สื่อสารมวลชน ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ยรวม 4.28) เมื่อพิจารณาแยกเป็นรายประเด็น พบว่า สื่อสารมวลชนอยู่ในระดับมากที่สุดทั้งหมด ได้แก่ สื่อโทรทัศน์ หมอเขียวทีวี (ค่าเฉลี่ย 4.33) สื่อวิทยุหมอเขียวเรดิโอ (ค่าเฉลี่ย 4.23) ตามลำดับ

4. สื่อสิ่งพิมพ์ ภาพรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ยรวม 3.51) เมื่อพิจารณาแยกเป็นรายประเด็น พบว่า สื่อสิ่งพิมพ์อยู่ในระดับมาก 2 สื่อ ได้แก่ วารสารวิชาการวิชาราม (ค่าเฉลี่ย 3.83) และวารสารแพทย์วิถีธรรม (ค่าเฉลี่ย 3.82) ตามลำดับ อีกทั้งสื่อสิ่งพิมพ์อยู่ในระดับน้อย 3 สื่อ ได้แก่ ไปสเตอร์/ป้ายประชาสัมพันธ์ (ค่าเฉลี่ย 3.37) แผ่นพับ (ค่าเฉลี่ย 3.30) และอื่นๆ (ค่าเฉลี่ย 3.22)ตามลำดับ

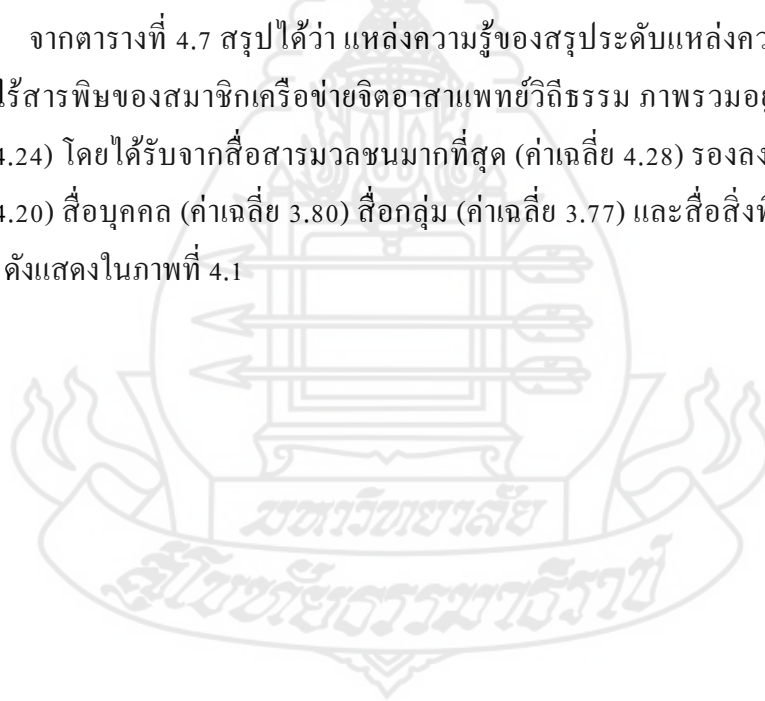
5. สื่อออนไลน์ ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ยรวม 4.20) เมื่อพิจารณาแยกเป็นรายประเด็น พบว่า สื่อออนไลน์อยู่ในระดับมากที่สุด 4 สื่อ ได้แก่ สื่อเพจเฟซบุ๊ก หมอเขียวแฟนคลับ, กิจกรรมไร้สารพิษ ชีวิตผาสุก (ค่าเฉลี่ย 4.56) สื่อแอปพลิเคชันยูทูป หมอเขียวทีวีออนไลน์ (ค่าเฉลี่ย 4.56) สื่อเว็บไซต์ หมอเขียวดอทเน็ต (ค่าเฉลี่ย 4.53) สื่อไลน์บัญชีทางการแพทย์วิถีธรรม (ค่าเฉลี่ย 4.30) สื่อกลุ่มอยู่ในระดับมาก 2 สื่อ ได้แก่ สื่อไลน์อื่น ๆ (ค่าเฉลี่ย 3.80) และสื่ออื่น ๆ เช่น Tiktok instargram (ค่าเฉลี่ย 3.45) ตามลำดับ

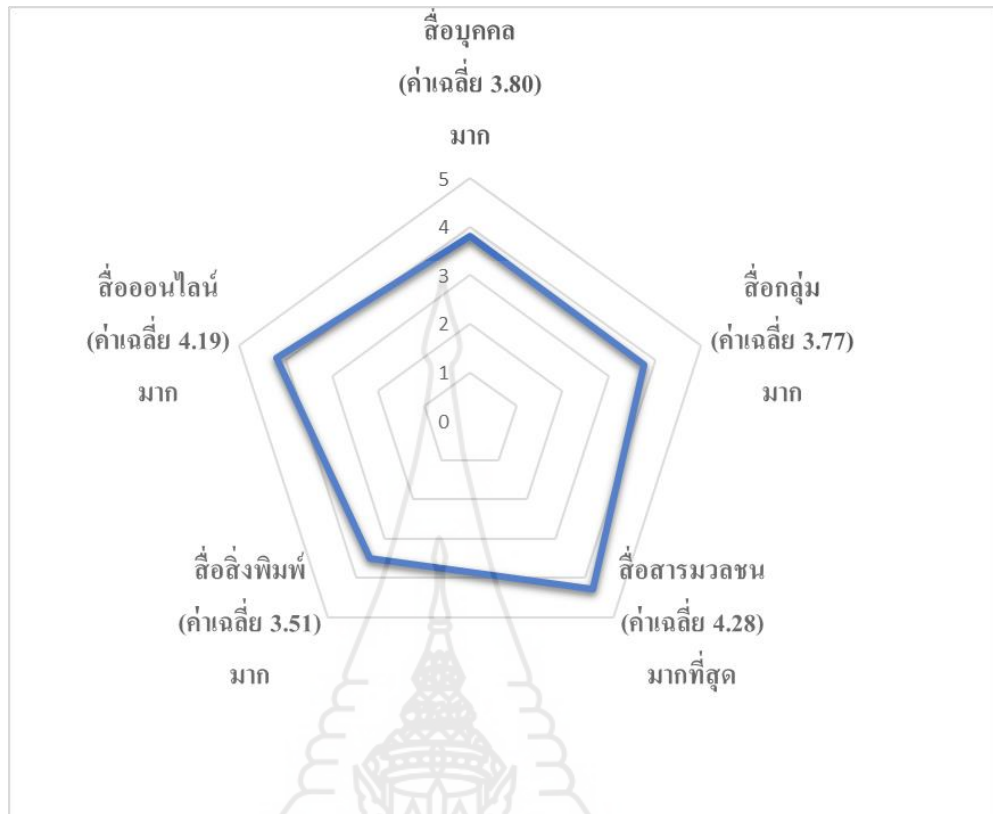
ตารางที่ 4.2 สรุประดับแหล่งความรู้เกี่ยวกับการทำกิจกรรมไร้สารพิษของสมาชิกเครือข่ายจิตอาสา
แพทย์วิถีธรรม

n = 145

	แหล่งความรู้	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ความหมาย	อันดับ
1	สื่อบุคคล	3.80	1.029	มาก	3
2	สื่อกลุ่ม	3.77	1.183	มาก	4
3	สื่อสารมวลชน	4.28	0.993	มากที่สุด	1
4	สื่อสิ่งพิมพ์	3.51	1.110	มาก	5
5	สื่อออนไลน์	4.20	0.938	มากที่สุด	2
	เฉลี่ยรวม	4.24	1.169	มากที่สุด	

จากตารางที่ 4.7 สรุปได้ว่า แหล่งความรู้ของสรุประดับแหล่งความรู้เกี่ยวกับการทำกิจกรรมไร้สารพิษของสมาชิกเครือข่ายจิตอาสาแพทย์วิถีธรรม ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 4.24) โดยได้รับจากสื่อสารมวลชนมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 4.28) รองลงมาคือ สื่อออนไลน์ (ค่าเฉลี่ย 4.20) สื่อบุคคล (ค่าเฉลี่ย 3.80) สื่อกลุ่ม (ค่าเฉลี่ย 3.77) และสื่อสิ่งพิมพ์ (ค่าเฉลี่ย 3.51) ตามลำดับ ดังแสดงในภาพที่ 4.1

ภาพที่ 4.1 สรุปค่าเฉลี่ยระดับแหล่งความรู้เกี่ยวกับการทำกิจกรรมไร้สารพิษของสมาชิกเครือข่ายจิตอาสาแพทย์วิถีธรรม

ตอนที่ 3 ความคิดเห็นและความพึงพอใจที่มีต่อการทำกิจกรรมไร้สารพิษของสมาชิกเครือข่ายจิตอาสาแพทย์วิถีธรรม

ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นและความพึงพอใจที่มีต่อการทำกิจกรรมไร้สารพิษของสมาชิกเครือข่ายจิตอาสาแพทย์วิถีธรรม ปรากฏตามตารางที่ 4.6 ถึงตารางที่ 4.7 ดังนี้

3.1 ความคิดเห็นที่มีต่อการทำกิจกรรมไร้สารพิษของสมาชิกเครือข่ายจิตอาสาแพทย์วิถีธรรม

จากการศึกษาความคิดเห็นที่มีต่อการทำกิจกรรมไร้สารพิษของสมาชิกเครือข่ายจิตอาสาแพทย์วิถีธรรม ปรากฏผล ดังนี้

ตารางที่ 4.3 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการทำกิจกรรมไร้สารพิษของสมาชิกเครือข่ายจิตอาสาแพทย์วิถี
ธรรม

n = 145

ข้อ	ความคิดเห็น	ระดับความคิดเห็น (จำนวน/ร้อยละ)					ค่าเฉลี่ย (S.D.)	ความหมาย	อันดับ
		น้อย ที่สุด	น้อย	ปาน กลาง	มาก	มาก ที่สุด			
	ด้านการส่งเสริม						4.49 (0.740)	มากที่สุด	4
1	ได้มีโอกาสรับสื่อการ ทำกิจกรรมไร้สารพิษ ของมูลนิธิแพทย์วิถี ธรรมแห่งประเทศไทย จากช่องทาง ต่างๆ สามารถช่วยให้ เข้าใจขั้นตอนการทำ กิจกรรมไร้สารพิษได้ เป็นอย่างดี	0 (0.0)	2 (1.4)	10 (6.9)	33 (22.8)	100 (69.0)	4.59 (0.68)	มากที่สุด	2
2	มีการส่งเสริมคุณภาพ ความดี พลังของการ ลดกิเลสและการสร้าง กุศลของเครือข่ายจิต อาสาแพทย์วิถีธรรม	0 (0.0)	0 (0.0)	12 (8.3)	31 (21.4)	102 (70.3)	4.62 (0.633)	มากที่สุด	1
3	สามารถถ่ายทอด ประสบการณ์การทำ กิจกรรมไร้สารพิษ ผ่านช่องทางสื่อต่างๆ ได้เข้าใจ และสามารถ นำไปปฏิบัติใช้ได้เป็น อย่างดี	4 (2.8)	1 (0.7)	19 (13.1)	51 (35.2)	70 (48.3)	4.26 (0.908)	มากที่สุด	3

ตารางที่ 4.4 (ต่อ)

n = 145

ข้อ	ความคิดเห็น	ระดับความคิดเห็น (จำนวน/ร้อยละ)					ค่าเฉลี่ย (S.D.)	ความหมาย	อันดับ
		น้อย ที่สุด	น้อย	ปาน กลาง	มาก	มาก ที่สุด			
	ด้านวิธีการ						4.77 (0.482)	มากที่สุด	3
4	แม้ผลผลิตเกิดความเสียหายจากโรคและแมลง ก็สามารถมีสภาวะจิตใจที่ไม่ย่อท้อต่อการทำกิจกรรมไร้สารพิษ	0 (0.0)	0 (0.0)	5 (3.4)	32 (22.1)	108 (74.5)	4.71 (0.524)	มากที่สุด	3
5	การทำกิจกรรมไร้สารพิษทำให้ดินดี	0 (0.0)	1 (0.7)	1 (0.7)	16 (11.0)	127 (87.6)	4.86 (0.423)	มากที่สุด	1
6	การทำกิจกรรมไร้สารพิษควบคู่ไปกับการปฏิบัติการจัดการและพัฒนาทางด้านจิตใจและจิตวิญญาณตามแนวทางของเครือข่ายจิตอาสาแพทย์วิถีธรรม ทำให้เกิดผลดีต่อสุขภาพร่างกายและใจของท่าน มากกว่าการทำกิจกรรมไร้สารพิษเพียงอย่างเดียว	0 (0.0)	0 (0.0)	4 (2.8)	30 (20.7)	111 (76.6)	4.74 (0.499)	มากที่สุด	2

ตารางที่ 4.5 (ต่อ)

n = 145

ข้อ	ความคิดเห็น	ระดับความคิดเห็น (จำนวน/ร้อยละ)					ค่าเฉลี่ย (S.D.)	ความหมาย	อันดับ
		น้อย ที่สุด	น้อย	ปาน กลาง	มาก	มาก ที่สุด			
	ด้านประโยชน์						4.81	มากที่สุด	1
							(0.467)		
7	การทำกิจกรรมไร้ สารพิษทำให้เพิ่ม อริศได้	0 (0.0)	0 (0.0)	5 (3.4)	31 (21.4)	109 (75.2)	4.72 (0.521)	มากที่สุด	5
8	การทำกิจกรรมไร้ สารพิษทำให้พบมิตร สหาย สังคม และ สิ่งแวดล้อมดี	0 (0.0)	1 (0.7)	2 (1.4)	19 (13.1)	123 (84.8)	4.82 (0.465)	มากที่สุด	3
9	การทำกิจกรรมไร้ สารพิษทำให้มีอาหาร ที่ปลอดภัย	0 (0.0)	1 (0.7)	1 (0.7)	12 (8.3)	131 (90.3)	4.88 (0.398)	มากที่สุด	1
10	การทำกิจกรรมไร้ สารพิษทำให้สุขภาพ แข็งแรง	0 (0.0)	1 (0.7)	2 (1.4)	12 (8.3)	130 (89.7)	4.87 (0.428)	มากที่สุด	2
11	การทำกิจกรรมไร้ สารพิษมีส่วนช่วยให้ สมาชิกภายใน ครอบครัวมีความ ผาสุกมากยิ่งขึ้น	0 (0.0)	1 (0.7)	4 (2.8)	22 (15.2)	118 (81.4)	4.77 (0.522)	มากที่สุด	4

ตารางที่ 4.6 (ต่อ)

n = 145

ข้อ	ความคิดเห็น	ระดับความคิดเห็น (จำนวน/ร้อยละ)					ค่าเฉลี่ย (S.D.)	ความหมาย	อันดับ
		น้อย ที่สุด	น้อย	ปาน กลาง	มาก	มาก ที่สุด			
ด้านเศรษฐกิจ							4.80	มากที่สุด	2
							(0.488)		
12	การทำกิจกรรมไร้ สารพิษทำให้ลด ค่าใช้จ่าย	0 (0.0)	0 (0.0)	4 (2.8)	20 (13.8)	121 (83.4)	4.81 (0.459)	มากที่สุด	2
13	การทำกิจกรรมไร้ สารพิษทำให้มีความ มั่นคงทางอาหาร	0 (0.0)	1 (0.7)	3 (2.1)	17 (11.7)	124 (85.5)	4.82 (0.479)	มากที่สุด	1
14	การทำกิจกรรมไร้ สารพิษทำให้มีอาหาร หลากหลาย	0 (0.0)	1 (0.7)	3 (2.1)	22 (15.2)	119 (82.1)	4.79 (0.501)	มากที่สุด	4
15	เมื่อท่านยังแบ่งปัน ผลผลิตส่วนเกินจาก การทำกิจกรรมไร้ สารพิษให้ผู้อื่น กลับ ทำให้ท่านเกิดความ มั่นคงทางอาหาร มากกว่าการมุ่งผลิต เพื่อขายเพียงอย่าง เดียว	0 (0.0)	1 (0.7)	4 (2.8)	19 (13.1)	121 (83.4)	4.79 (0.511)	มากที่สุด	3
เฉลี่ยรวม							4.72	มากที่สุด	
							(0.488)		

จากตารางที่ 4.8 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการส่งเสริมการทำกิจกรรมไร้สารพิษของสมาชิกเครือข่ายจิตอาสาแพทย์วิถีธรรม ปรากฏผลการวิเคราะห์ ดังนี้
ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการส่งเสริมการทำกิจกรรมไร้สารพิษของสมาชิกเครือข่ายจิตอาสาแพทย์วิถีธรรมด้านการส่งเสริม ด้านวิธีการ ด้านประโยชน์ และด้านเศรษฐกิจ ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 4.72) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า

1. ด้านการส่งเสริม ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 4.49) และถือว่าเป็นความคิดเห็นอันดับ 4 ของประเด็นความคิดเห็นทั้งหมด โดยการพิจารณารายประเด็น พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุดทั้ง 3 ประเด็น คือ มีการส่งเสริมคุณภาพชีวิต พลังของการลดกิเลสและการสร้างกุศลของเครือข่ายจิตอาสาแพทย์วิถีธรรม (ค่าเฉลี่ย 4.62) ได้มีโอกาสรับสื่อการทำกิจกรรมไร้สารพิษของมูลนิธิแพทย์วิถีธรรมแห่งประเทศไทย จากช่องทางต่างๆ สามารถช่วยให้เข้าใจขั้นตอนการทำกิจกรรมไร้สารพิษได้เป็นอย่างดี (ค่าเฉลี่ย 4.59) และสามารถถ่ายทอดประสบการณ์การทำกิจกรรมไร้สารพิษผ่านช่องทางสื่อต่างๆ ได้เข้าใจ (ค่าเฉลี่ย 4.26) ตามลำดับ

2. ด้านวิธีการ ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 4.77) และถือว่าเป็นความคิดเห็นอันดับ 3 ของประเด็นความคิดเห็นทั้งหมด โดยการพิจารณารายประเด็น พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุดทั้ง 3 ประเด็น คือ การทำกิจกรรมไร้สารพิษทำให้ยินดี (ค่าเฉลี่ย 4.86) การทำกิจกรรมไร้สารพิษควบคู่ไปกับการปฏิบัติกรซัดเกล้าและพัฒนาทางด้านจิตใจและจิตวิญญาณตามแนวทางของเครือข่ายจิตอาสาแพทย์วิถีธรรม ทำให้เกิดผลดีต่อสุขภาพกายและใจของท่านมากกว่าการทำกิจกรรมไร้สารพิษเพียงอย่างเดียว (ค่าเฉลี่ย 4.74) และแม้ผลผลิตเกิดความเสียหายจากโรคและแมลง ก็สามารถมีสภาวะจิตใจที่ไม่ย่อท้อต่อการทำกิจกรรมไร้สารพิษ (ค่าเฉลี่ย 4.71) ตามลำดับ

3. ด้านประโยชน์ ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 4.81) และถือว่าเป็นความคิดเห็น อันดับ 1 ของประเด็นความคิดเห็นทั้งหมด โดยการพิจารณารายประเด็น พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุดทั้ง 5 ประเด็น คือ การทำกิจกรรมไร้สารพิษทำให้มีอาหารที่ปลอดภัย (ค่าเฉลี่ย 4.88) การทำกิจกรรมไร้สารพิษทำให้สุขภาพแข็งแรง (ค่าเฉลี่ย 4.87) การทำกิจกรรมไร้สารพิษทำให้พบมิตรสหาย สังคม และสิ่งแวดล้อมดี (ค่าเฉลี่ย 4.82) การทำกิจกรรมไร้สารพิษมีส่วนช่วยให้สมาชิกภายในครอบครัวมีความสุขมากยิ่งขึ้น (ค่าเฉลี่ย 4.77) และการทำกิจกรรมไร้สารพิษทำให้เพิ่มอริสดีได้ (ค่าเฉลี่ย 4.72) ตามลำดับ

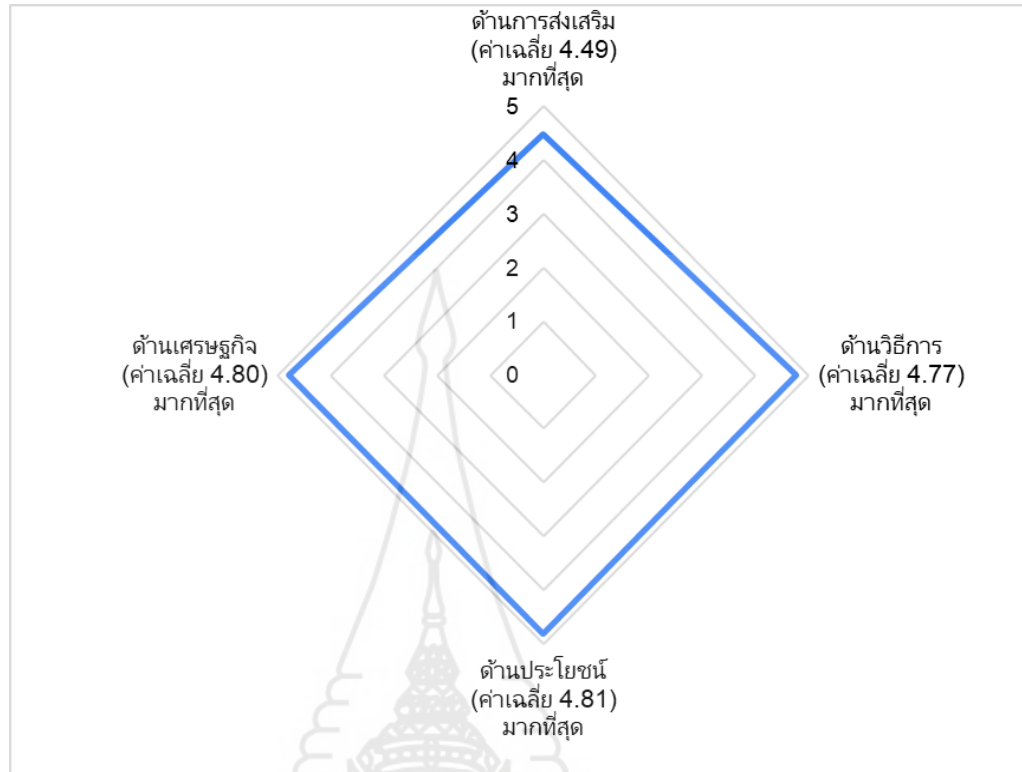
4. ด้านเศรษฐกิจ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 4.80) และถือว่าเป็นความคิดเห็นอันดับ 2 ของประเด็นความคิดเห็นทั้งหมด โดยการพิจารณารายประเด็น พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุดทั้ง 4 ประเด็น คือ การทำกิจกรรมไร้สารพิษทำให้มีความมั่นคงทางอาหาร

(ค่าเฉลี่ย 4.82) การทำกิจกรรมไร้สารพิษทำให้ลดค่าใช้จ่าย (ค่าเฉลี่ย 4.81) เมื่อท่านยังแบ่งปันผลผลิตส่วนเกินจากการทำกิจกรรมไร้สารพิษให้ผู้อื่น กลับทำให้ท่านเกิดความมั่นคงทางอาหารมากกว่าการมุ่งผลิตเพื่อขายเพียงอย่างเดียว (ค่าเฉลี่ย 4.79) และการทำกิจกรรมไร้สารพิษทำให้มีอาหารหลากหลาย (ค่าเฉลี่ย 4.79) ตามลำดับ

ตารางที่ 4.9 สรุปความคิดเห็นเกี่ยวกับการส่งเสริมการทำกิจกรรมไร้สารพิษของสมาชิกเครือข่ายจิตอาสาแพทย์วิถีธรรม

n = 145				
ความคิดเห็น	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ความหมาย	อันดับ
1 ด้านการส่งเสริม	4.49	0.740	มากที่สุด	4
2 ด้านวิธีการ	4.77	0.482	มากที่สุด	3
3 ด้านประโยชน์	4.81	0.467	มากที่สุด	1
4 ด้านเศรษฐกิจ	4.80	0.488	มากที่สุด	2
เฉลี่ยรวม	4.72	0.544	มากที่สุด	

จากตารางที่ 4.9 สรุปได้ว่า ความคิดเห็นเกี่ยวกับการส่งเสริมการทำกิจกรรมไร้สารพิษของสมาชิกเครือข่ายจิตอาสาแพทย์วิถีธรรม ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 4.72) โดยมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน ได้แก่ ด้านประโยชน์ (ค่าเฉลี่ย 4.81) รองลงมา คือ ด้านเศรษฐกิจ (ค่าเฉลี่ย 4.80) ด้านวิธีการ (ค่าเฉลี่ย 4.77) และ ด้านการส่งเสริม (ค่าเฉลี่ย 4.49) ตามลำดับ

ภาพที่ 4.2 สรุปค่าเฉลี่ยระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการส่งเสริมการทำกิจกรรมไร้สารพิษของสมาชิก เครือข่ายจิตอาสาแพทย์วิถีธรรม

3.2 ความพึงพอใจที่มีต่อการส่งเสริมการทำกิจกรรมไร้สารพิษของสมาชิกเครือข่ายจิตอาสาแพทย์วิถีธรรม

จากการศึกษาความพึงพอใจที่มีต่อการส่งเสริมการทำกิจกรรมไร้สารพิษของสมาชิกเครือข่ายจิตอาสาแพทย์วิถีธรรม ปรากฏผลดังนี้

ตารางที่ 4.10 ความพึงพอใจที่มีต่อการส่งเสริมการทำกิจกรรมไร้สารพิษของสมาชิกเครือข่ายจิตอาสาแพทย์วิถีธรรม

n = 145

ข้อ	ความพึงพอใจ	ระดับความพึงพอใจ (จำนวน/ร้อยละ)					ค่าเฉลี่ย (S.D.)	ความหมาย	อันดับ
		น้อยที่สุด	น้อย	ปานกลาง	มาก	มากที่สุด			
ด้านการส่งเสริม						4.39	มากที่สุด	3	
						(0.682)			
1	ช่องทางสื่อสารความรู้การทำกิจกรรมไร้สารพิษ	0 (0.0)	0 (0.0)	17 (11.7)	49 (33.8)	79 (54.5)	4.43 (0.692)	มากที่สุด	2
2	วิทยากรในการถ่ายทอดความรู้ (วิทยากร/คณะวิทยากร/ปฏิบัติกร)	0 (0.0)	5 (3.4)	19 (13.1)	75 (51.7)	46 (31.7)	4.12 (0.757)	มาก	3
3	บุคคลต้นแบบ	0 (0.0)	1 (0.7)	6 (4.1)	38 (26.2)	100 (69.0)	4.63 (0.597)	มากที่สุด	1
ด้านวิธีการ						4.39	มากที่สุด	4	
						(2.50)			
4	อุปกรณ์สาธิต	0 (0.0)	1 (0.7)	16 (11.0)	54 (37.2)	74 (51.0)	4.39 (0.706)	มากที่สุด	2
5	พื้นที่ฝึกปฏิบัติ	0 (0.0)	1 (0.7)	18 (12.4)	52 (35.9)	74 (51.0)	4.37 (0.723)	มากที่สุด	3
6	ระยะเวลาฝึกอบรม	1 (0.7)	2 (1.4)	25 (17.2)	48 (33.1)	69 (47.6)	4.26 (0.837)	มากที่สุด	4
7	การสนับสนุนพันธุ์พืชไร้สารพิษ	1 (0.7)	2 (1.4)	9 (6.2)	40 (27.6)	93 (64.1)	4.53 (0.734)	มากที่สุด	1

ตารางที่ 4.10 (ต่อ)

n = 145

ข้อ	ความพึงพอใจ	ระดับความพึงพอใจ (จำนวน/ร้อยละ)					ค่าเฉลี่ย (S.D.)	ความหมาย	อันดับ
		น้อย ที่สุด	น้อย	ปาน กลาง	มาก	มาก ที่สุด			
ด้านประโยชน์							4.52	มากที่สุด	1
							(0.715)		
8	การแลกเปลี่ยน ประสบการณ์การทำ กิจกรรมไว้สารพิษ	1 (0.7)	2 (1.4)	12 (8.3)	40 (27.6)	90 (62.1)	4.49 (0.762)	มากที่สุด	1
9	การสร้างเครือข่าย ผู้ทำกิจกรรมไว้ สารพิษ	0 (0.0)	3 (2.1)	18 (12.4)	49 (33.8)	75 (51.7)	4.35 (0.775)	มากที่สุด	2
10	การส่งเสริม การตลาด ตาม หลักการตลาดวิถี ธรรม	3 (2.1)	2 (1.4)	26 (17.9)	34 (23.4)	80 (55.2)	4.28 (0.945)	มากที่สุด	3
ด้านเศรษฐกิจ							4.42	มากที่สุด	2
							(0.833)		
11	การบูรณาการกับการ พึ่งตนด้านส่งเสริม สุขภาพ ลดค่าใช้จ่าย รักษาโรค	1 (0.7)	1 (0.7)	11 (7.6)	34 (23.4)	98 (67.6)	4.57 (0.722)	มากที่สุด	2
12	การบูรณาการกับการ พัฒนาจิตใจ	1 (0.7)	0 (0.0)	6 (4.1)	26 (17.9)	112 (77.2)	4.71 (0.609)	มากที่สุด	1
เฉลี่ยรวม							4.43	มากที่สุด	
							(0.620)		

จากตารางที่ 4.10 ความพึงพอใจที่มีต่อการทำกิจกรรมไร้สารพิษของสมาชิกเครือข่ายจิตอาสาแพทย์วิถีธรรม ปรากฏผลการวิเคราะห์ดังนี้

ระดับความพึงพอใจที่มีต่อการส่งเสริมการทำกิจกรรมไร้สารพิษของสมาชิกเครือข่ายจิตอาสาแพทย์วิถีธรรมด้านการส่งเสริม ด้านวิธีการ ด้านประโยชน์ และด้านเศรษฐกิจ ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 4.31) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า

1. ด้านการส่งเสริม ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ยรวม 4.39) และถือว่าเป็นความพึงพอใจ อันดับ 3 ของประเด็นความพึงพอใจทั้งหมด โดยการพิจารณารายประเด็น พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด 2 ประเด็น คือ บุคคลต้นแบบ (ค่าเฉลี่ย 4.63) รองลงมาคือช่องทางสื่อสารความรู้การทำกิจกรรมไร้สารพิษ (ค่าเฉลี่ย 4.43) และอยู่ในระดับมาก 1 ประเด็น คือ วิทยากรในการถ่ายทอดความรู้ (วิทยากร/คณะวิทยากร/ปฏิบัติกร) (ค่าเฉลี่ย 4.12)

2. ด้านวิธีการ ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ยรวม 4.39) และถือว่าเป็นความพึงพอใจ อันดับ 4 ของประเด็นความพึงพอใจทั้งหมด โดยการพิจารณารายประเด็น พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุดทั้ง 4 ประเด็น คือ การสนับสนุนพันธุ์พืชไร้สารพิษ (ค่าเฉลี่ย 4.53) รองลงมาคืออุปกรณ์สารพัด (ค่าเฉลี่ย 4.39) พื้นที่ฝึกปฏิบัติ (ค่าเฉลี่ย 4.37) และระยะเวลาฝึกอบรม (ค่าเฉลี่ย 4.26) ตามลำดับ

3. ด้านประโยชน์ ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ยรวม 4.52) และถือว่าเป็นความพึงพอใจ อันดับ 1 ของประเด็นความพึงพอใจทั้งหมด โดยการพิจารณารายประเด็น พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด 2 ประเด็น คือ การบูรณาการกับการพัฒนาจิตใจและจิตวิญญาณ (ค่าเฉลี่ย 4.71) รองลงมาคือ การสร้างเครือข่ายผู้ทำกิจกรรมไร้สารพิษ (ค่าเฉลี่ย 4.53) และอยู่ในระดับมาก 1 ประเด็น คือ การแลกเปลี่ยนประสบการณ์การทำกิจกรรมไร้สารพิษ (ค่าเฉลี่ย 3.97)

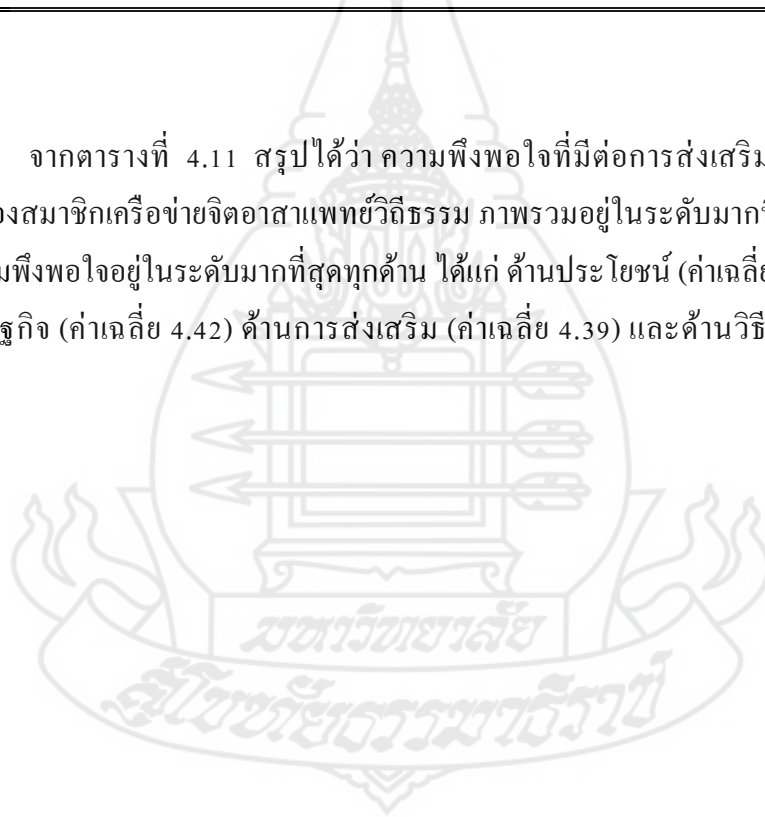
4. ด้านเศรษฐกิจ ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ยรวม 4.42) และถือว่าเป็นความพึงพอใจ อันดับ 2 ของประเด็นความพึงพอใจ ทั้งหมด โดยการพิจารณารายประเด็น พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุดทั้ง 2 ประเด็น คือ การบูรณาการกับการพึ่งตนด้านส่งเสริมสุขภาพ (ค่าเฉลี่ย 4.57) รองลงมาคือ การส่งเสริมการตลาดตามหลักการตลาดวิถีธรรม (ค่าเฉลี่ย 4.28)

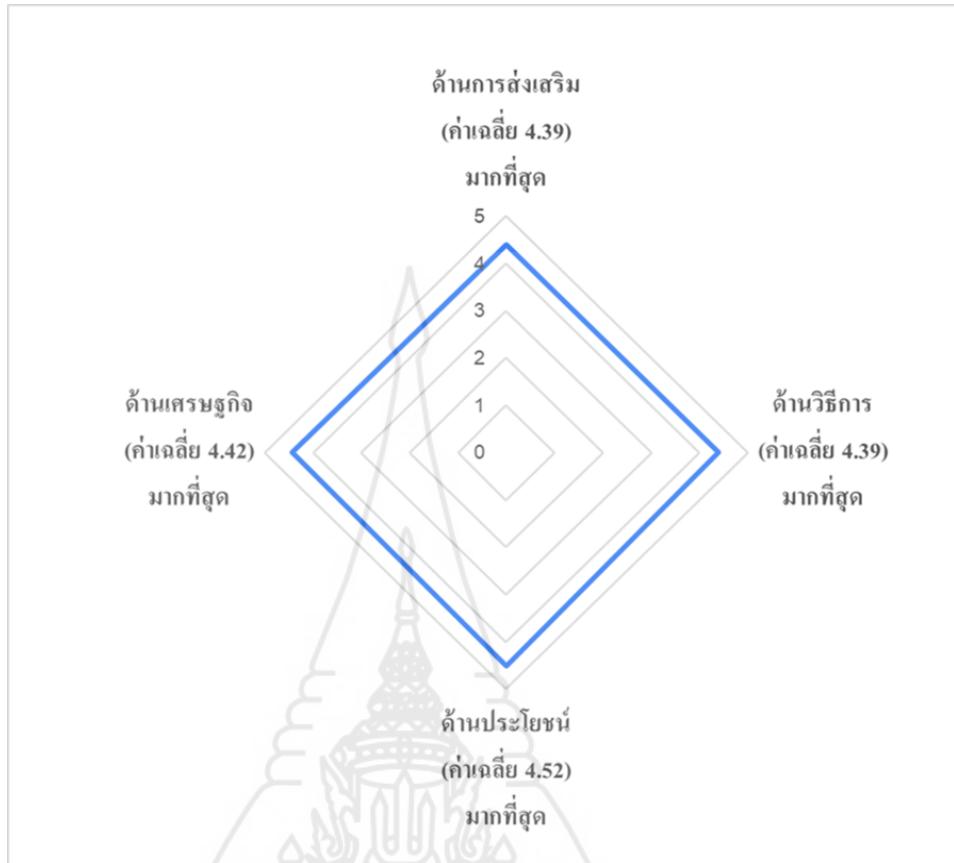
ตารางที่ 4.11 สรุปความพึงพอใจที่มีต่อการส่งเสริมการทำกิจกรรมไร้สารพิษของสมาชิกเครือข่าย
จิตอาสาแพทย์วิถีธรรม

n = 145

	ความพึงพอใจ	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ความหมาย	อันดับ
1	ด้านการส่งเสริม	4.39	0.682	มากที่สุด	3
2	ด้านวิธีการ	4.39	0.250	มากที่สุด	4
3	ด้านประโยชน์	4.52	0.715	มากที่สุด	1
4	ด้านเศรษฐกิจ	4.42	0.833	มากที่สุด	2
	เฉลี่ยรวม	4.31	0.620	มากที่สุด	

จากตารางที่ 4.11 สรุปได้ว่า ความพึงพอใจที่มีต่อการส่งเสริมการทำกิจกรรมไร้สารพิษของสมาชิกเครือข่ายจิตอาสาแพทย์วิถีธรรม ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 4.31) โดยมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน ได้แก่ ด้านประโยชน์ (ค่าเฉลี่ย 4.52) รองลงมา คือ ด้านเศรษฐกิจ (ค่าเฉลี่ย 4.42) ด้านการส่งเสริม (ค่าเฉลี่ย 4.39) และด้านวิธีการ (ค่าเฉลี่ย 4.39) ตามลำดับ

ภาพที่ 4.3 สรุปค่าเฉลี่ยระดับความพึงพอใจเกี่ยวกับการส่งเสริมการทำกิจกรรมไร้สารพิษของสมาชิกเครือข่ายจิตอาสาแพทย์วิถีธรรม

ตอนที่ 4 การทำกิจกรรมไร้สารพิษของสมาชิกเครือข่ายจิตอาสาแพทย์วิถีธรรม

จากการศึกษาการทำกิจกรรมไร้สารพิษของสมาชิกเครือข่ายจิตอาสาแพทย์วิถีธรรม ได้แก่ ด้านการเตรียมพื้นที่ ด้านการเพาะปลูก ด้านการดูแลรักษา ด้านการเก็บเกี่ยว ด้านการบริโภค และด้านผลที่ได้รับต่อสุขภาพะ ปรากฏผลการวิเคราะห์ดังนี้

ตารางที่ 4.12 การทำกิจกรรมไร้สารพิษของสมาชิกเครือข่ายจิตอาสาแพทย์วิถีธรรม

n = 145

	การทำกิจกรรมไร้สารพิษของสมาชิกเครือข่ายจิตอาสา แพทย์วิถีธรรม	ปฏิบัติ		อันดับ
		จำนวน	ร้อยละ	
ด้านการเตรียมพื้นที่				
1	พยายามเลือก ปรับปรุง ป้องกัน พื้นที่ทำกิจกรรมไร้ สารพิษเป็นพื้นที่เฉพาะหรือห่างจากพื้นที่มีการใช้สารเคมี	138	95.2	2
2	พัฒนา ปรับปรุง โครงสร้างดินด้วยอินทรีย์วัตถุ ปุ๋ยพืชสด ปุ๋ยหมัก น้ำหมัก เป็นต้น	144	99.3	1
3	นำเทคโนโลยีที่เหมาะสมผสมผสานกับภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อมุ่งพัฒนาผลผลิตที่เหมาะสมกับการใช้ ทรัพยากรธรรมชาติ	131	90.3	4
4	บริหารจัดการ ออกแบบสภาพนิเวศวิทยาและสิ่งแวดล้อม ของพื้นที่ให้เกิดความสมดุลมีการควบคุมโดยธรรมชาติ	136	93.8	3
5	จัดการทำแหล่งกักเก็บน้ำ รักษาความชื้นหน้าดิน เช่น สระ น้ำ หลุมดักน้ำ คลองไส้ไก่ ฝายชะลอน้ำ ธนาคารน้ำใต้ดิน เพอร์มาคัลเจอร์ ฯลฯ	122	84.1	5
ด้านการเพาะปลูก				
1	เลือกและศึกษาชนิดพืช (พันธุ์ดี) ให้สอดคล้องกับสภาพ พื้นที่เพาะปลูก เช่น ดิน ความต้องการน้ำ แสงแดด ปุ๋ย เป็นต้น	137	94.5	1
2	ตรวจสอบเมล็ดพันธุ์ที่สมบูรณ์ อัตราการงอกสูง เพื่อ เตรียมเพาะกล้าหรือปลูกในแปลง	122	84.1	6
3	รักษาความชื้นของดินก่อนและหลังปลูกให้เหมาะสมกล้า พันธุ์ หรือเมล็ดพันธุ์	136	93.8	3
4	เพาะชำกล้าพันธุ์ในช่วงเวลาที่เหมาะสมก่อนปลูก	133	91.7	5
5	ปลูกพืชหมุนเวียน และหลากหลายชนิด เพื่อให้ส่งผลดีต่อระบบ นิเวศช่วยลดการเกิดโรคและแมลง	135	93.1	4
6	มีการเก็บพันธุ์พืชไว้ใช้เองหรือไว้ใช้ภายในกลุ่ม	137	94.5	1

ตารางที่ 4.12 (ต่อ)

n = 145				
การทำกิจกรรมไร้สารพิษของสมาชิกเครือข่ายจิตอาสา แพทย์วิถีธรรม	การทำให้กิจกรรมไร้สารพิษของสมาชิกเครือข่ายจิตอาสา แพทย์วิถีธรรม	ปฏิบัติ		อันดับ
		จำนวน	ร้อยละ	
ด้านการดูแลรักษา				
1	ปฏิบัติตามหัวใจในการทำกิจกรรมไร้สารพิษ คือ 1.1) ไม่ขี้เกียจ คือ ต้องขยัน ขยันใส่อินทรียวัตถุให้มากๆ ขยันไปดูแล 1.2) ไม่ใจร้อน 1.3) ไม่โลภ คือ ต้องรู้จักพอ ทำอย่างมีคุณภาพ ได้เท่าไรก็ เอาเท่านั้น ก็พอใจเท่านั้น และไม่สร้างความเดือดร้อนให้ ตนเองคนอื่นสักตัวอื่น 1.4) พอประมาณ คือ รู้เพียรรู้จัก และจะเอาอะไรเข้าไป เอาอะไรออกมา หรือดำเนินการอะไรแค่ไหนประมาณให้ พอดี ให้พืชเจริญเติบโตได้ดี 1.5) รู้จักแบ่งปันด้วยใจที่บริสุทธิ์เป็นลำดับ	135	93.1	5
2	รดน้ำ ด้วยปริมาณ และช่วงเวลาให้กับสอดคล้องความ ต้องการของพืชแต่ละชนิดและป้องกันการระเหยของน้ำ โดยใช้ แผ่น/ถุงพลาสติกหรือเศษฟางขาว ใบไม้ ที่เหลือใช้	135	93.1	6
3	หมั่นเติมปุ๋ยหมักและอินทรียวัตถุ และใช้จุลินทรีย์พลังคิด เป็นประจำ	141	97.2	3
4	จัดการวัชพืชโดยการนำแผ่น/ถุงพลาสติกที่เหลือใช้หรือ เศษฟางขาว ใบไม้ นำมาคลุมแปลงปลูกพืชผัก	127	87.6	9
5	การป้องกันอารักขาพืชจากโรคและแมลง ด้วยน้ำหมัก สมุนไพร จุลินทรีย์พลังคิด เป็นต้น	133	91.7	8

ตารางที่ 4.12 (ต่อ)

n = 145

	การทำกิจกรรมไร้สารพิษของสมาชิกเครือข่ายจิตอาสา แพทย์วิถีธรรม	ปฏิบัติ		อันดับ
		จำนวน	ร้อยละ	
ด้านการเก็บเกี่ยว				
1	มีการเก็บเกี่ยวตามอายุสุกแก่ที่เหมาะสมต่อคุณภาพของ ผลผลิตที่ดี	141	97.3	1
2	เรียนรู้วิธี รูปแบบการเก็บเกี่ยวเพื่อให้สามารถบริโภคได้ ยาวนาน	135	93.1	3
3	มีการคัดเลือกคุณลักษณะพันธุ์พืชที่ดี แข็งแรงเพื่อใช้ใน การเพาะปลูกครั้งต่อไป	133	91.7	5
4	เก็บเมล็ดพืชในช่วงเวลาสุกแก่ที่เหมาะสม ต่อคุณภาพ อัตราการงอก และอายุของเมล็ดพืช	135	93.1	3
5	เก็บรักษาเมล็ด พันธุ์พืช ในสถานที่ ภาชนะ อุณหภูมิ มีผล ต่อการรักษาคุณภาพ อัตราการงอก และอายุของเมล็ดพันธุ์	138	95.2	2
ด้านการบริโภค				
1	บริโภคผลผลิตบนแนวทางอาหารสุขภาพ อาหารเป็นยา ตามวิถีการดูแลสุขภาพพึ่งตนแพทย์วิถีธรรม	143	98.6	1
2	รู้จักฝึกฝนการประมาณในการบริโภคตามความต้องการ ของร่างกาย	139	95.9	2
3	หมั่นตรวจสอบอาการของจิต เจตนา ในขณะการบริโภค	137	94.5	3
4	มีการเรียนรู้พัฒนาการแปรรูปผลผลิตและการเก็บรักษา	133	91.7	4
5	มีการเรียนรู้ ทดลอง ต่อยอดผลผลิตเป็นผลิตภัณฑ์ด้าน อื่นๆ เช่น ยาสมุนไพร ผลิตภัณฑ์สุขภาพ เป็นต้น	126	86.9	5

ตารางที่ 4.12 (ต่อ)

n = 145

	การทำกิจกรรมไร้สารพิษของสมาชิกเครือข่ายจิตอาสา แพทย์วิถีธรรม	ปฏิบัติ		อันดับ
		จำนวน	ร้อยละ	
ด้านผลที่ได้รับต่อสุขภาพ				
1	รู้พักรู้เพียร ประมาณจิตจำกัดของร่างกาย ขยันพอดี เพื่อให้มีสุขภาพกายที่แข็งแรงในการทำกิจกรรมไร้ สารพิษ	143	98.6	1
2	หมั่นสร้างจิตใจให้ผาสุก แม้จะต้องลำบาก อดทนต่อการ ตากแดด ฝน ในการทำกิจกรรมไร้สารพิษ	143	98.6	1
3	มีจิตเมตตาต่อสิ่งมีชีวิตต่างๆ ในแปลงกิจกรรมไร้สารพิษ แม้แต่แมลงศัตรูพืช	143	98.6	1
4	รู้จักแบ่งปันผลผลิต เมล็ดพันธุ์ กล้าพันธุ์จากการทำกิจกรรมไร้สารพิษ ด้วยใจที่บริสุทธิ์ ให้แก่ ผู้คนและสังคม	141	97.2	4
5	หมั่นร่วมเรียนรู้ อาสาแลกเปลี่ยน และถ่ายทอด ประสบการณ์การทำกิจกรรมไร้สารพิษให้เครือข่ายและ ผู้สนใจ เพื่อสร้างสิ่งแวดล้อมสังคมที่ดี	141	97.2	4

จากตารางที่ 4.12 การทำกิจกรรมไร้สารพิษของสมาชิกเครือข่ายจิตอาสาแพทย์วิถีธรรม ปรากฏผลการวิเคราะห์เป็นดังนี้

1. ด้านการเตรียมพื้นที่ พบว่า สมาชิกเครือข่ายจิตอาสาแพทย์วิถีธรรม ปฏิบัติการเตรียมพื้นที่ เรียงจากมากไปหาน้อยตามลำดับ ดังนี้ ร้อยละ 99.3 พัฒนา ปรับปรุง โครงสร้างดินด้วยอินทรีย์วัตถุ ปุ๋ยพืชสด ปุ๋ยหมัก น้ำหมัก เป็นต้น ร้อยละ 95.2 พยายามเลือก ปรับปรุง ป้องกัน พื้นที่ทำกิจกรรมไร้สารพิษเป็นพื้นที่เฉพาะหรือห่างจากพื้นที่มีการใช้สารเคมี ร้อยละ 93.8 บริหารจัดการ ออกแบบสภาพนิเวศวิทยาและสิ่งแวดล้อมของพื้นที่ให้เกิดความสมดุล มีการควบคุมโดยธรรมชาติ ร้อยละ 90.3 นำเทคโนโลยีที่เหมาะสมผสมผสานกับภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อมุ่งพัฒนาผลผลิตที่เหมาะสมกับการใช้ทรัพยากรธรรมชาติ และร้อยละ 84.1 จัดการทำแหล่งกักเก็บน้ำ รักษาความชื้นหน้าดิน เช่น สระน้ำ หลุมดักน้ำ คลองไส้ไก่ ฝายชะลอน้ำ ธนาคารน้ำใต้ดิน เพอร์มาคัลเจอร์ ฯลฯ

2. ด้านการเพาะปลูก พบว่า สมาชิกเครือข่ายจิตอาสาแพทย์วิถีธรรม ปฏิบัติการเพาะปลูก เรียงจากมาไปหาน้อยตามลำดับ ดังนี้ ร้อยละ 94.5 เลือกและศึกษาชนิดพืช (พันธุ์ดี) ให้สอดคล้องกับสภาพพื้นที่เพาะปลูก เช่น ดิน ความต้องการน้ำ แสงแดด ปุ๋ย เป็นต้น และมีการเก็บพันธุ์พืชไว้ใช้เองหรือไว้ใช้ภายในกลุ่ม ร้อยละ 93.8 รักษาความชื้นของดินก่อนและหลังปลูกให้เหมาะสมกล้าพันธุ์ หรือเมล็ดพันธุ์ ร้อยละ 93.1 ปลูกพืชหมุนเวียน และหลากหลายชนิด เพื่อให้ส่งผลดีต่อระบบนิเวศช่วยลดการเกิดโรคและแมลง ร้อยละ 91.7 เพาะชำกล้าพันธุ์ในช่วงเวลาที่เหมาะสมก่อนปลูก และร้อยละ 84.1 ตรวจสอบเมล็ดพันธุ์ที่สมบูรณ์ อัตราการงอกสูง เพื่อเตรียมเพาะกล้าหรือปลูกในแปลง ตามลำดับ

3. ด้านการดูแลรักษา พบว่า สมาชิกเครือข่ายจิตอาสาแพทย์วิถีธรรม ปฏิบัติการดูแลรักษา เรียงจากมาไปหาน้อยตามลำดับ ดังนี้ ร้อยละ 98.6 ไม่โลภ คือ ต้องรู้จักพอ ทำอย่างมีคุณภาพ ได้เท่าไรก็เอาเท่านั้น ก็พอใจเท่านั้น และไม่สร้างความเดือดร้อนให้ตนเองคนอื่น สัตว์อื่น ร้อยละ 97.9 รู้จักแบ่งปันด้วยใจที่บริสุทธิ์เป็นลำดับ ร้อยละ 97.2 ไม่ใจร้อน และร้อยละ 97.2 หมั่นเติมปุ๋ยหมักและอินทรียัตถุ และใช้จุลินทรีย์พลังชีวิตเป็นประจำ ร้อยละ 93.1 ไม่จี้เกียจ คือ ต้องขยัน ขยันใส่อินทรียัตถุให้มากๆ ขยันไป ร้อยละ 93.1 ดูแลรดน้ำ ด้วยปริมาณ และช่วงเวลาให้กับสอดคล้องความต้องการของพืชแต่ละชนิดและป้องกันกระเหยของน้ำ โดยใช้ แผ่น/ถุงพลาสติกหรือเศษฟางขาว ใบไม้ ที่เหลือใช้ ร้อยละ 91.7 การป้องกันอารักขาพืชจากโรคและแมลง ด้วยน้ำหมักสมุนไพร จุลินทรีย์พลังชีวิต เป็นต้น ร้อยละ 87.6 จัดการวัชพืชโดยการนำแผ่น/ถุงพลาสติกที่เหลือใช้หรือเศษฟางขาว ใบไม้ นำมาคลุมแปลงปลูกพืชผัก

4. ด้านการเก็บเกี่ยว พบว่า สมาชิกเครือข่ายจิตอาสาแพทย์วิถีธรรม ปฏิบัติการเก็บเกี่ยว เรียงจากมาไปหาน้อยตามลำดับ ดังนี้ ร้อยละ 97.3 มีการเก็บเกี่ยวตามอายุสุกแก่ที่เหมาะสมต่อคุณภาพของผลผลิตที่ดี ร้อยละ 95.1 เก็บรักษาเมล็ด พันธุ์พืช ในสถานที่ ภาชนะ อุดมภูมิ มีผลต่อการรักษาคุณภาพ อัตราการงอก และอายุของเมล็ดพันธุ์ ร้อยละ 93.1 เรียนรู้วิธีรูปแบบการเก็บเกี่ยวเพื่อให้สามารถบริโภคได้ยาวนาน และเก็บเมล็ดพืชในช่วงเวลาสุกแก่ที่เหมาะสม ต่อคุณภาพ อัตราการงอก และอายุของเมล็ดพืช และร้อยละ 91.7 มีการคัดเลือกคุณลักษณะพันธุ์พืชที่ดี แข็งแรงเพื่อใช้ในการเพาะปลูกครั้งต่อไป ตามลำดับ

5. ด้านการบริโภค พบว่า สมาชิกเครือข่ายจิตอาสาแพทย์วิถีธรรม ปฏิบัติด้านการบริโภค เรียงจากมาไปหาน้อยตามลำดับ ดังนี้ ร้อยละ 98.6 บริโภคผลผลิตบนแนวทางอาหารสุขภาพ อาหารเป็นยา ตามวิธีการดูแลรักษาสุขภาพพึ่งตนแพทย์วิถีธรรม ร้อยละ 95.9 รู้จักฝึกฝนการประมาณในการบริโภคตามความต้องการของร่างกาย ร้อยละ 94.5 หมั่นตรวจสอบอาการของจิต เจตสติด ในขณะที่การบริโภค ร้อยละ 91.7 มีการเรียนรู้พัฒนาการแปรรูปผลผลิตและการเก็บรักษา

และร้อยละ 86.9 มีการเรียนรู้ ทดลอง ต่อยอดผลผลิตเป็นผลิตภัณฑ์ด้านอื่น ๆ เช่น ยาสมุนไพร ผลิตภัณฑ์สุขภาพ เป็นต้น ตามลำดับ

6. ด้านผลที่ได้รับต่อสุขภาวะ พบว่า สมาชิกเครือข่ายจิตอาสาแพทย์วิถีธรรม ปฏิบัติการเพื่อผลที่ได้รับต่อสุขภาวะ เรียงจากมากไปหาน้อยตามลำดับ ดังนี้ ร้อยละ 98.6 รู้จักรู้เพียร ประมาณจิตจำกัดของร่างกาย ขยันพอดีเพื่อให้มีสุขภาพกายที่แข็งแรงในการทำกิจกรรมไร้สารพิษ หมั่นสร้างจิตใจให้ผาสุกแม้จะต้องลำบากอดทนต่อการตากแดดฝนในการทำกิจกรรมไร้สารพิษ มีจิตเมตตาต่อสิ่งมีชีวิตต่างๆ ในแปลงกิจกรรมไร้สารพิษแม้แต่แมลงศัตรูพืช ร้อยละ 97.2 รู้จัก แบ่งปันผลผลิต เมล็ดพันธุ์ กิ่งพันธุ์จากการทำกิจกรรมไร้สารพิษ ด้วยใจที่บริสุทธิ์ ให้แก่ผู้คนและ สังคม และหมั่นร่วมเรียนรู้ อาสาแลกเปลี่ยนและถ่ายทอดประสบการณ์การทำกิจกรรมไร้สารพิษ ให้เครือข่ายและผู้สนใจ เพื่อสร้างสิ่งแวดล้อมสังคมที่ดี ตามลำดับ

ตารางที่ 4.13 สรุปการทำกิจกรรมไร้สารพิษของสมาชิกเครือข่ายจิตอาสาแพทย์วิถีธรรม

n = 145			
การทำกิจกรรมไร้สารพิษ (จำนวนข้อ)	จำนวน (คน)	ร้อยละ	ความหมาย
1-7	0	0.00	น้อยที่สุด
8-14	0	0.00	น้อย
15-21	4	2.8	ปานกลาง
22-28	11	7.6	มาก
29-35	130	89.6	มากที่สุด
ต่ำสุด 15 ข้อ สูงสุด 35 ข้อ			
ค่าเฉลี่ย 32.97 ข้อ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 4.399			

จากตารางที่ 4.13 ระดับการปฏิบัติการทำกิจกรรมไร้สารพิษ ปรากฏผลการวิเคราะห์ ดังนี้

ระดับการปฏิบัติการทำกิจกรรมไร้สารพิษ เมื่อนำผลจำนวนข้อที่ตอบว่าปฏิบัติทั้งหมด มาพิจารณา พบว่า ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ร้อยละ 89.6 ตอบได้ถูกต้อง 29 –35 ข้อ รองลงมา ร้อยละ 7.6 ตอบได้ถูกต้อง 22 - 28 ข้อ และ ร้อยละ 2.8 ตอบได้ 15-21 ข้อ โดยมีจำนวน ข้อที่ตอบถูก ต่ำสุด 15 ข้อ สูงสุด 35 ข้อ เฉลี่ย 32.97 ข้อ

ตอนที่ 5 ปัญหาและข้อเสนอแนะแนวทางการส่งเสริมกิจกรรมไร้สารพิษของสมาชิก เครือข่ายจิตอาสาแพทย์วิถีธรรม

5.1 ปัญหาเกี่ยวกับแนวทางการส่งเสริมกิจกรรมไร้สารพิษของสมาชิกเครือข่ายจิตอาสาแพทย์วิถีธรรม

การศึกษาระดับปัญหาเกี่ยวกับแนวทางการส่งเสริมกิจกรรมไร้สารพิษของสมาชิกเครือข่ายจิตอาสาแพทย์วิถีธรรม แบ่งออกเป็น 4 ด้าน ดังนี้

- 1) ปัญหาด้านการส่งเสริม
- 2) ปัญหาด้านวิธีการ
- 3) ปัญหาด้านประโยชน์
- 4) ปัญหาด้านเศรษฐกิจ

ผลการวิเคราะห์ระดับปัญหา และระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับข้อเสนอแนะแนวทางการส่งเสริมการทำกิจกรรมไร้สารพิษของสมาชิกเครือข่ายจิตอาสาแพทย์วิถีธรรม ปรากฏตามตารางที่ 4.14 ถึงตารางที่ 4.16 ดังนี้

ตารางที่ 4.14 ระดับปัญหาในการส่งเสริมการทำกิจกรรมไร้สารพิษของสมาชิกเครือข่ายจิตอาสาแพทย์วิถีธรรม

		ระดับปัญหา (จำนวน/ร้อยละ)					n = 145		
ประเด็นปัญหา	ระดับปัญหา					ค่าเฉลี่ย (S.D.)	ความหมาย	อันดับ	
	น้อยที่สุด	น้อย	ปานกลาง	มาก	มากที่สุด				
ด้านการส่งเสริม						2.33	น้อย	2	
1	ขาดความรู้	35 (24.1)	32 (22.1)	41 (28.3)	25 (17.2)	12 (8.8)	2.63 (1.247)	น้อย	1
2	ขาดแหล่งความรู้	56 (38.6)	32 (22.1)	29 (20.0)	17 (11.7)	11 (7.6)	2.28 (1.289)	น้อย	3

ตารางที่ 4.14 (ต่อ)

n = 145

ประเด็นปัญหา	ระดับปัญหา (จำนวน/ร้อยละ)					ค่าเฉลี่ย (S.D.)	ความหมาย	อันดับ
	น้อย ที่สุด	น้อย	ปาน กลาง	มาก	มาก ที่สุด			
3 ไม่มีที่ปรึกษา	67 (46.2)	29 (20.0)	26 (17.9)	11 (7.6)	12 (8.3)	2.12 (1.295)	น้อย	4
4 กระบวนการพัฒนา ขาดความน่าสนใจ	55 (37.9)	30 (20.7)	32 (22.1)	20 (13.8)	8 (5.5)	2.28 (1.252)	น้อย	2
ด้านวิธีการ						2.40 (1.310)	น้อย	1
5 ขาดแรงงาน	56 (38.6)	29 (20.0)	25 (17.2)	21 (14.5)	14 (9.7)	2.37 (1.369)	น้อย	3
6 วิธีการปฏิบัติยุ่งยาก	64 (44.1)	31 (21.4)	26 (17.9)	16 (11.0)	8 (5.5)	2.12 (1.242)	น้อย	4
7 ใช้เวลามาก	37 (25.5)	20 (13.8)	44 (30.3)	31 (21.4)	13 (9.0)	2.74 (1.291)	ปานกลาง	1
8 ครอบครัวยุติ ด้วย	56 (38.6)	23 (15.9)	33 (22.8)	21 (14.5)	12 (8.3)	2.38 (1.339)	น้อย	2
ด้านประโยชน์						2.28 (1.308)	น้อย	3
9 ไม่ผลผลิตซ้ำ	63 (43.4)	27 (18.6)	27 (18.6)	17 (11.7)	11 (7.6)	2.21 (1.314)	น้อย	3
10 สุขภาพไม่ดี	54 (37.2)	36 (24.8)	34 (23.4)	9 (6.2)	12 (8.3)	2.23 (1.243)	น้อย	2
11 สภาพแวดล้อมไม่ เอื้ออำนวย เช่น ดิน น้ำ แผลงศัตรูพืช	47 (32.4)	26 (17.9)	33 (22.8)	19 (13.1)	20 (13.8)	2.58 (1.408)	น้อย	1

ตารางที่ 4.14 (ต่อ)

n = 145

ประเด็นปัญหา	ระดับปัญหา (จำนวน/ร้อยละ)					ค่าเฉลี่ย (S.D.)	ความหมาย	อันดับ
	น้อยที่สุด	น้อย	ปานกลาง	มาก	มากที่สุด			
12 ไม่เข้าใจความเชื่อมโยงกลไกกรรมธรรมะ สุขภาพ	68 (46.9)	32 (22.1)	20 (13.8)	16 (11.0)	9 (6.2)	2.08 (1.265)	น้อย	4
ด้านเศรษฐกิจ						2.21 (1.316)	น้อย	
13 ขาดเงินทุน	67 (46.2)	28 (19.3)	29 (20.0)	12 (8.3)	9 (6.2)	2.09 (1.242)	น้อย	3
14 ไม่มีที่ดิน	62 (42.8)	21 (14.2)	27 (18.6)	19 (13.1)	16 (11.0)	2.35 (1.417)	น้อย	1
15 ต้นทุนการผลิตสูง	61 (42.1)	35 (24.1)	22 (15.2)	16 (11.0)	11 (7.6)	2.18 (1.290)	น้อย	2
เฉลี่ยรวมทั้งหมด						2.31 (1.301)	น้อย	

จากตารางที่ 4.14 ระดับปัญหาเกี่ยวกับการส่งเสริมการทำกิจกรรมไร้สารพิษของสมาชิกเครือข่ายจิตอาสาแพทย์วิถีธรรม ปรากฏผลการวิเคราะห์เป็นดังนี้

1. ปัญหาด้านการส่งเสริม พบว่า สมาชิกเครือข่ายจิตอาสาแพทย์วิถีธรรม มีปัญหาด้านการส่งเสริม ภาพรวมอยู่ในระดับน้อย (ค่าเฉลี่ยรวม 2.33) เมื่อแยกพิจารณาเป็นรายประเด็น พบว่า มีปัญหาด้านการส่งเสริม อยู่ในระดับน้อยทั้ง 4 ประเด็น ได้แก่ ขาดความรู้และทักษะเรื่องการทำกิจกรรมไร้สารพิษ (ค่าเฉลี่ย 2.63) ขาดแหล่งความรู้ (ค่าเฉลี่ย 2.28) กระบวนการพัฒนายังขาดความน่าสนใจ (ค่าเฉลี่ย 2.28) และไม่มีที่ปรึกษา (ค่าเฉลี่ย 2.12) ตามลำดับ

2. ปัญหาด้านวิธีการ พบว่า สมาชิกเครือข่ายจิตอาสาแพทย์วิถีธรรม มีปัญหาด้านวิธีการ ภาพรวมอยู่ในระดับน้อย (ค่าเฉลี่ยรวม 2.40) เมื่อแยกพิจารณาเป็นรายประเด็น พบว่า

มีปัญหาด้านวิธีการอยู่ในระดับปานกลาง 1 ประเด็น ได้แก่ ใช้เวลามาก (ค่าเฉลี่ย 2.74) มีปัญหาด้านวิธีการอยู่ในระดับน้อย 3 ประเด็น ได้แก่ การทำกิจกรรมไร้สารพิษได้ผลผลิตช้า (ค่าเฉลี่ย 2.38) รองลงมาคือ ขาดแรงงาน (ค่าเฉลี่ย 2.37) และวิธีการปฏิบัติยุ่งยาก (ค่าเฉลี่ย 2.12) ตามลำดับ

3. ปัญหาด้านการสนับสนุน พบว่า สมาชิกเครือข่ายจิตอาสาแพทย์วิถีธรรม มีปัญหาด้านการสนับสนุน ภาพรวมอยู่ในระดับน้อย (ค่าเฉลี่ย 2.28) เมื่อแยกพิจารณาเป็นรายประเด็น พบว่า มีปัญหาด้านการส่งเสริมอยู่ในระดับน้อยทั้ง 4 ประเด็น ได้แก่ สภาพแวดล้อมไม่เอื้ออำนวย เช่น ดิน น้ำ แผลงศัตรูพืช (ค่าเฉลี่ย 2.58) สุขภาพไม่ดี (ค่าเฉลี่ย 2.23) สมาชิกในครอบครัวไม่เห็นด้วย (ค่าเฉลี่ย 2.21) และไม่เข้าใจความเชื่อมโยงเกษตร จิตใจ สุขภาพ (ค่าเฉลี่ย 2.08) ตามลำดับ

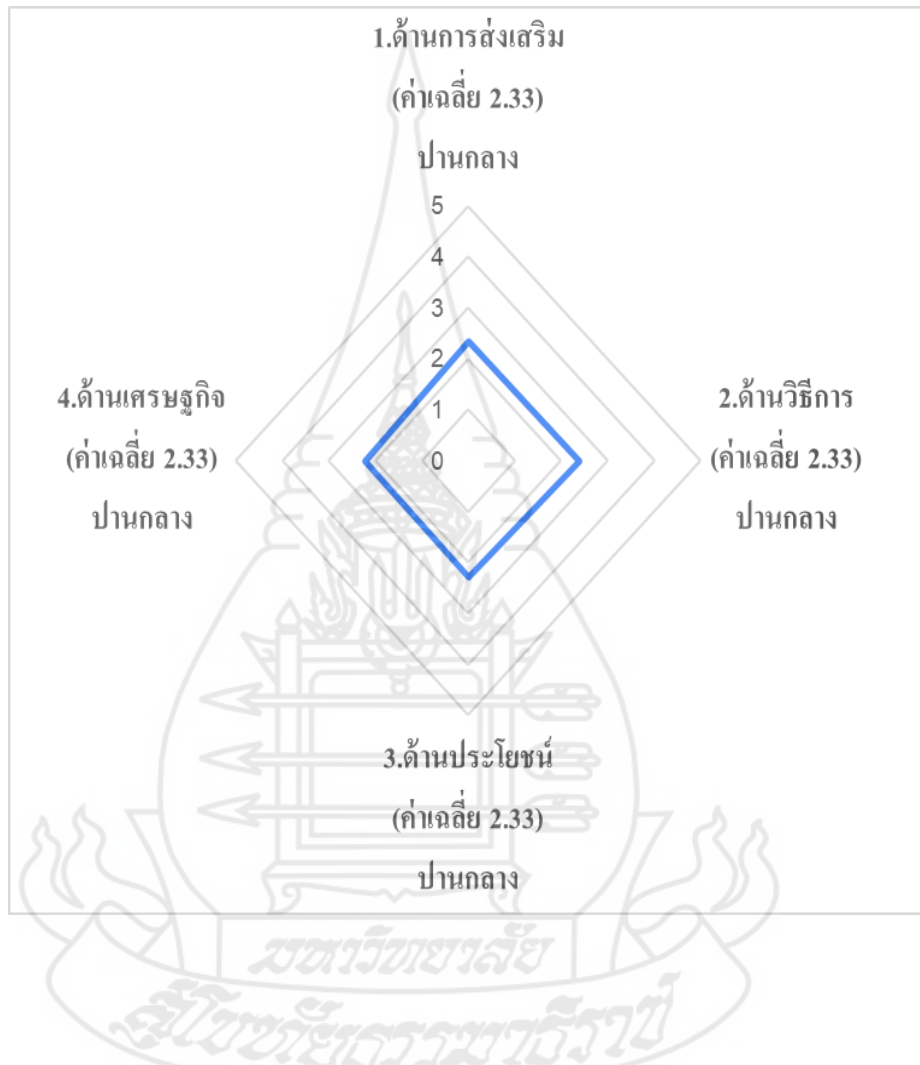
4. ปัญหาด้านเศรษฐกิจ พบว่า สมาชิกเครือข่ายจิตอาสาแพทย์วิถีธรรม มีปัญหาด้านเศรษฐกิจ ภาพรวมอยู่ในระดับน้อย (ค่าเฉลี่ย 2.28) เมื่อแยกพิจารณาเป็นรายประเด็น พบว่า มีปัญหาด้านเศรษฐกิจอยู่ในระดับน้อยทั้ง 3 ประเด็น ได้แก่ ไม่มีที่ดิน (ค่าเฉลี่ย 2.35) ต้นทุนการผลิตสูง (ค่าเฉลี่ย 2.18) และขาดเงินทุน (ค่าเฉลี่ย 2.09) ตามลำดับ

ตารางที่ 4.15 สรุประดับปัญหาเกี่ยวกับการส่งเสริมการทำกิจกรรมไร้สารพิษของสมาชิกเครือข่ายจิตอาสาแพทย์วิถีธรรม

n = 145					
	ความพึงพอใจ	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ความหมาย	อันดับ
1	ด้านการส่งเสริม	2.33	1.271	น้อย	2
2	ด้านวิธีการ	2.40	1.310	น้อย	1
3	ด้านการสนับสนุน	2.28	1.308	น้อย	3
4	ด้านเศรษฐกิจ	2.21	1.316	น้อย	4
	เฉลี่ยรวม	2.31	1.301	น้อย	

จากตารางที่ 4.15 ระดับปัญหาเกี่ยวกับการส่งเสริมการทำกิจกรรมไร้สารพิษของสมาชิกเครือข่ายจิตอาสาแพทย์วิถีธรรม สรุปได้ว่า สมาชิกเครือข่ายจิตอาสาแพทย์วิถีธรรมมีปัญหาเกี่ยวกับการส่งเสริมการทำกิจกรรมไร้สารพิษ ภาพรวมอยู่ในระดับน้อย (ค่าเฉลี่ย 2.31) พิจารณาแยกเป็นรายด้าน พบว่า มีปัญหาเกี่ยวกับการส่งเสริมการทำกิจกรรมไร้สารพิษอยู่ในระดับน้อยทั้ง 4

ด้าน ได้แก่ ด้านวิธีการ (ค่าเฉลี่ย 2.40) ด้านการส่งเสริม (ค่าเฉลี่ย 2.33) ด้านการสนับสนุน (ค่าเฉลี่ย 2.28) และ ด้านเศรษฐกิจ (ค่าเฉลี่ย 2.21) ตามลำดับ

ภาพที่ 4.4 สรุปค่าเฉลี่ย ระดับปัญหาเกี่ยวกับการส่งเสริมการทำกิจกรรมไร้สารพิษของสมาชิกเครือข่ายจิตอาสาแพทย์วิถีธรรม

5.2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับข้อเสนอแนะแนวทางการส่งเสริมกิจกรรมไร้สารพิษของสมาชิกเครือข่ายจิตอาสาแพทย์วิถีธรรม

การศึกษาระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับข้อเสนอแนะแนวทางการส่งเสริมกิจกรรมไร้สารพิษของสมาชิกเครือข่ายจิตอาสาแพทย์วิถีธรรม แบ่งออกเป็น 4 ด้าน ดังนี้

- 1) ข้อเสนอแนะด้านการส่งเสริม
- 2) ข้อเสนอแนะด้านวิธีการ
- 3) ข้อเสนอแนะด้านประโยชน์
- 4) ข้อเสนอแนะด้านเศรษฐกิจ

ได้ผลการวิเคราะห์ปรากฏในตาราง ดังนี้

ตารางที่ 4.16 ระดับข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางส่งเสริมการทำกิจกรรมไร้สารพิษของสมาชิกเครือข่ายจิตอาสาแพทย์วิถีธรรม

n = 145

ข้อเสนอแนะการส่งเสริมกิจกรรมไร้สารพิษ	ระดับปัญหา (จำนวน/ร้อยละ)					ค่าเฉลี่ย (S.D.)	ความหมาย	อันดับ
	น้อยที่สุด	น้อย	ปานกลาง	มาก	มากที่สุด			
ด้านการส่งเสริม						4.39 (0.883)	มากที่สุด	3
1 พัฒนารูปแบบกระบวนการสร้างความรู้เรื่องกิจกรรมไร้สารพิษ	2 (1.4)	3 (2.1)	22 (15.2)	40 (27.6)	78 (53.8)	4.30 (0.897)	มากที่สุด	4
2 ส่งเสริมองค์ความรู้ในการส่งเสริมการทำกิจกรรมไร้สารพิษ	2 (1.4)	3 (2.1)	13 (9.0)	37 (25.5)	90 (62.1)	4.45 (0.846)	มากที่สุด	1

ตารางที่ 4.16 (ต่อ)

n = 145

ข้อเสนอแนะการ ส่งเสริมกิจกรรม ใ้สารพิษ	ระดับปัญหา (จำนวน/ร้อยละ)					ค่าเฉลี่ย (S.D.)	ความหมาย	อันดับ
	น้อย ที่สุด	น้อย	ปาน กลาง	มาก	มาก ที่สุด			
3 สร้างวิทยากรผู้ ถ่ายทอดองค์ความรู้ การทำกิจกรรมใ้ สารพิษ	2 (1.4)	2 (1.4)	22 (15.2)	32 (22.1)	87 (60.0)	4.38 (0.887)	มากที่สุด	3
4 พัฒนาค้นแบบ	2 (1.4)	4 (2.8)	17 (11.7)	30 (20.7)	92 (63.4)	4.42 (0.900)	มากที่สุด	2
ด้านวิธีการ						4.40 (0.892)	มากที่สุด	2
5 จัดที่ปรึกษาสร้าง ความเข้าใจความ เชื่อมโยงกิจกรรม ธรรมะ (จิตใจ) สุขภาพ	2 (1.4)	2 (1.4)	21 (14.5)	32 (22.1)	88 (60.7)	4.39 (0.881)	มากที่สุด	3
6 จัดสาริต / ฝึกปฏิบัติ	2 (1.4)	3 (2.1)	17 (11.7)	32 (22.1)	91 (62.8)	4.43 (0.877)	มากที่สุด	1
7 สร้างสื่อในการ ประชาสัมพันธ์ที่ ทันสมัย เข้าใจง่าย เช่น วิดีทัศน์ โปสเตอร์ แผ่นพับ หรือโมเดล	3 (2.1)	4 (2.8)	13 (9.0)	40 (27.6)	85 (58.6)	4.38 (0.910)	มากที่สุด	4
8 พัฒนาช่องทางสื่อ ออนไลน์ให้เข้าถึง ง่าย	3 (2.1)	4 (2.8)	11 (7.6)	40 (27.6)	87 (60.0)	4.41 (0.898)	มากที่สุด	2

ตารางที่ 4.16 (ต่อ)

n = 145

ข้อเสนอแนะการ ส่งเสริมกิจกรรม ไร้อุปกรณ์	ระดับปัญหา (จำนวน/ร้อยละ)					ค่าเฉลี่ย (S.D.)	ความหมาย	อันดับ
	น้อย ที่สุด	น้อย	ปาน กลาง	มาก	มาก ที่สุด			
ด้านการสนับสนุน						4.43 (0.911)	มากที่สุด	1
9 สนับสนุนต่อเนื่อง สม่ำเสมอ	3 (2.1)	3 (2.1)	14 (9.7)	24 (16.6)	101 (69.7)	4.40 (0.903)	มากที่สุด	3
10 ติดตามประเมินผล	3 (2.1)	2 (1.4)	15 (10.3)	36 (24.8)	89 (61.4)	4.42 (0.884)	มากที่สุด	2
11 สนับสนุนการ รวมกลุ่มผลิตปุ๋ย อินทรีย์	5 (3.4)	3 (2.1)	14 (9.7)	36 (24.8)	87 (60.0)	4.36 (0.980)	มากที่สุด	4
12 จัดกิจกรรมรวมกลุ่ม ทำกิจกรรมไร่ สารพิษ	3 (2.1)	3 (2.1)	11 (7.6)	38 (26.2)	90 (62.1)	4.44 (0.878)	มากที่สุด	1
ด้านเศรษฐกิจ						4.27 (0.963)	มากที่สุด	4
13 ส่งเสริมการตลาด จำหน่าย/แบ่งปัน ผลผลิตในรูปแบบ สินค้าดี ราคาถูก เชื้อสตั๊มป์ มีน้ำใจ	3 (2.1)	3 (2.1)	13 (9.0)	32 (22.1)	94 (64.8)	4.46 (0.894)	มากที่สุด	1

ตารางที่ 4.16 (ต่อ)

n = 145

	ข้อเสนอแนะการ ส่งเสริมกิจกรรม ไร้สารพิษ	ระดับปัญหา (จำนวน/ร้อยละ)					ค่าเฉลี่ย (S.D.)	ความหมาย	อันดับ
		น้อย ที่สุด	น้อย	ปาน กลาง	มาก	มาก ที่สุด			
14	สนับสนุนอุปกรณ์ เครื่องมือการเกษตร	7 (4.8)	7 (4.8)	29 (20.0)	39 (26.9)	63 (43.4)	3.99 (1.123)	มาก	3
15	สนับสนุนเมล็ดพันธุ์/ กิ่งพันธุ์/ต้นพันธุ์	2 (1.4)	2 (1.4)	20 (13.8)	37 (25.5)	84 (57.9)	4.37 (0.871)	มากที่สุด	2
เฉลี่ยรวมทั้งหมด							4.37 (0.91)	มากที่สุด	

จากตารางที่ 4.16 ระดับข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางส่งเสริมการทำกิจกรรมไร้สารพิษของสมาชิกเครือข่ายจิตอาสาแพทย์วิถีธรรม ปรากฏผลการวิเคราะห์เป็นดังนี้

1. ข้อเสนอแนะด้านการส่งเสริม พบว่า สมาชิกเครือข่ายจิตอาสาแพทย์วิถีธรรม มีความคิดเห็นเกี่ยวกับข้อเสนอแนะด้านการส่งเสริม ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ยรวม 4.39) เมื่อแยกพิจารณาเป็นรายประเด็น พบว่า มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุดทั้ง 4 ประเด็น ได้แก่ ส่งเสริมองค์ความรู้ในการส่งเสริมการทำกิจกรรมไร้สารพิษ (ค่าเฉลี่ย 4.45) พัฒนาคนต้นแบบ (ค่าเฉลี่ย 4.42) สร้างวิทยากรผู้ถ่ายทอดองค์ความรู้การทำกิจกรรมไร้สารพิษ (ค่าเฉลี่ย 4.38) และพัฒนารูปแบบกระบวนการสร้างความรู้เรื่องกิจกรรมไร้สารพิษ (ค่าเฉลี่ย 4.30) ตามลำดับ

2. ข้อเสนอแนะด้านวิธีการส่งเสริม พบว่า สมาชิกเครือข่ายจิตอาสาแพทย์วิถีธรรม มีความคิดเห็นเกี่ยวกับข้อเสนอแนะด้านวิธีการ ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ยรวม 4.40) เมื่อแยกพิจารณาเป็นรายประเด็น พบว่า มีความคิดเห็น อยู่ในระดับมากที่สุดทั้ง 4 ประเด็น ได้แก่ จัดสาธิต / ฝึกปฏิบัติ (ค่าเฉลี่ย 4.43) พัฒนาช่องทางสื่อออนไลน์ให้เข้าถึงง่าย (ค่าเฉลี่ย 4.41) จัดที่ปรึกษาสร้างความเข้าใจความเชื่อมโยงกิจกรรม ชรรมะ (จิตใจ) สุขภาพ (ค่าเฉลี่ย 4.39) และสร้างสื่อในการประชาสัมพันธ์ที่ทันสมัย เข้าใจง่าย เช่น วิดีทัศน์ โปสเตอร์ แผ่นพับ หรือโมเดล (ค่าเฉลี่ย 4.38) ตามลำดับ

3. ข้อเสนอแนะด้านการสนับสนุน พบว่า สมาชิกเครือข่ายจิตอาสาแพทย์วิถีธรรม มีความคิดเห็นเกี่ยวกับข้อเสนอแนะด้านการสนับสนุนอยู่ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ยรวม 4.43) เมื่อแยกพิจารณาเป็นรายประเด็น พบว่า มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุดทั้ง 4 ประเด็น ได้แก่ จัดกิจกรรมรวมกลุ่มทำกิจกรรม ไร่สารพิษ (ค่าเฉลี่ย 4.44) ติดตามประเมินผล (ค่าเฉลี่ย 4.42) สนับสนุนต่อเนื่องสม่ำเสมอ (ค่าเฉลี่ย 4.40) และสนับสนุนการรวมกลุ่มผลิตปุ๋ยอินทรีย์ (ค่าเฉลี่ย 4.36) ตามลำดับ

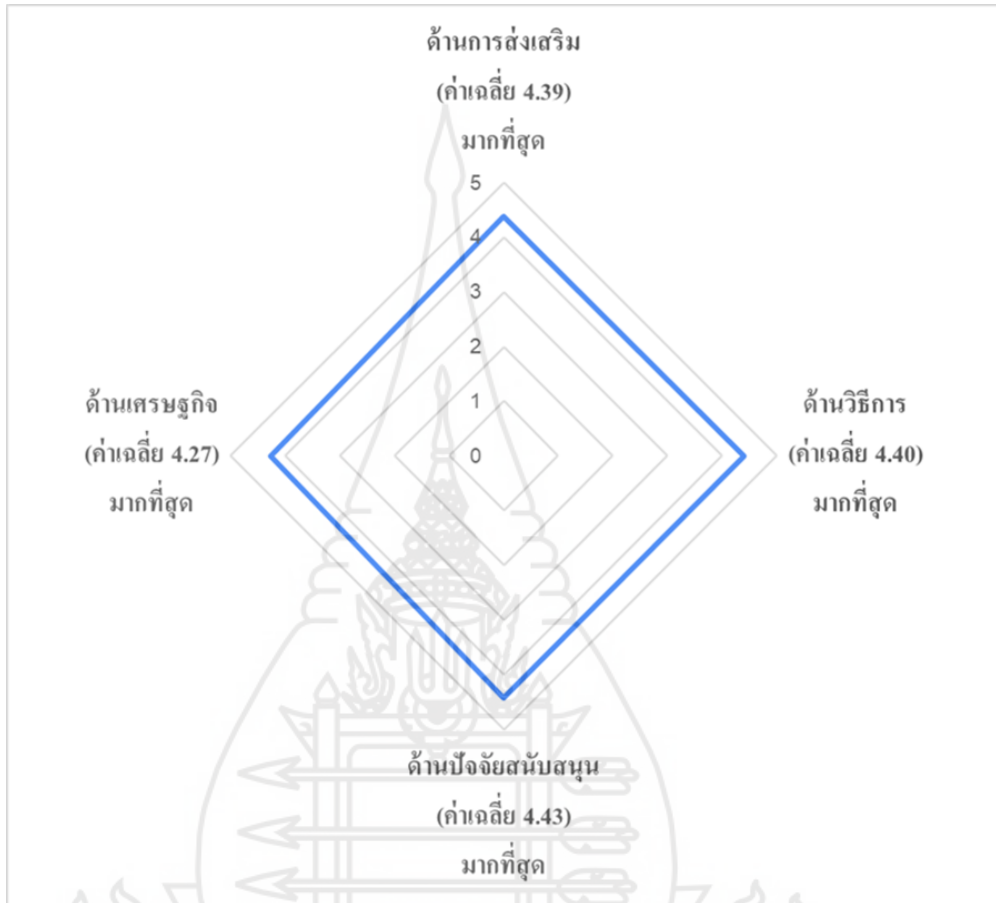
4. ข้อเสนอแนะด้านเศรษฐกิจ พบว่า สมาชิกเครือข่ายจิตอาสาแพทย์วิถีธรรม มีความคิดเห็นเกี่ยวกับข้อเสนอแนะด้านเศรษฐกิจอยู่ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ยรวม 4.27) เมื่อแยกพิจารณาเป็นรายประเด็น พบว่า มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด 2 ประเด็น ได้แก่ ส่งเสริมการตลาด จำหน่าย/แบ่งปันผลผลิตในรูปแบบสินค้าดี ราคาถูก ชื่อสัตย์ มีน้ำใจ (ค่าเฉลี่ย 4.46) สนับสนุนเมล็ดพันธุ์/กิ่งพันธุ์/ต้นพันธุ์ (ค่าเฉลี่ย 4.37) ตามลำดับ และมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด 1 ประเด็น ได้แก่ สนับสนุนอุปกรณ์เครื่องมือการเกษตร (ค่าเฉลี่ย 3.99) ตามลำดับ

ตารางที่ 4.17 สรุประดับข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการส่งเสริมการทำกิจกรรม ไร่สารพิษของสมาชิกเครือข่ายจิตอาสาแพทย์วิถีธรรม

					n = 145
	ข้อเสนอแนะ	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ความหมาย	อันดับ
1	ด้านการส่งเสริม	4.39	0.883	มากที่สุด	3
2	ด้านวิธีการส่งเสริม	4.40	0.892	มากที่สุด	2
3	ด้านการสนับสนุน	4.43	0.911	มากที่สุด	1
4	ด้านเศรษฐกิจ	4.27	0.963	มากที่สุด	4
	เฉลี่ยรวม	4.37	0.912	มากที่สุด	

จากตารางที่ 4.17 ระดับข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการส่งเสริมการทำกิจกรรม ไร่สารพิษของสมาชิกเครือข่ายจิตอาสาแพทย์วิถีธรรม สรุปได้ว่า สมาชิกเครือข่ายจิตอาสาแพทย์วิถีธรรมมีความคิดเห็นเกี่ยวกับข้อเสนอแนะการส่งเสริมการทำกิจกรรม ไร่สารพิษ ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 4.37) พิจารณาแยกเป็นรายด้าน พบว่า มีความคิดเห็นเกี่ยวกับข้อเสนอแนะการส่งเสริมการทำกิจกรรม ไร่สารพิษอยู่ในระดับมากที่สุดทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการสนับสนุน

(ค่าเฉลี่ย 4.43) ด้านวิธีการ (ค่าเฉลี่ย 4.40) ด้านการส่งเสริม (ค่าเฉลี่ย 4.39) และ ด้านเศรษฐกิจ (ค่าเฉลี่ย 4.27) ตามลำดับ

ภาพที่ 4.5 สรุปค่าเฉลี่ย ระดับข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางส่งเสริมการทำกิจกรรมไร้สารพิษของสมาชิกเครือข่ายจิตอาสาแพทย์วิถีธรรม

5.3 สภาพแวดล้อมภายใน(จุดแข็ง จุดอ่อน) สภาพแวดล้อมภายนอก (โอกาส อุปสรรค) และแนวทางส่งเสริมการทำกิจกรรมไร้สารพิษของสมาชิกเครือข่ายจิตอาสาแพทย์วิถีธรรม

จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส อุปสรรค และแนวทางส่งเสริมการทำกิจกรรมไร้สารพิษของสมาชิกเครือข่ายจิตอาสาแพทย์วิถีธรรม ผู้วิจัยศึกษาจากการสนทนากลุ่ม (Focus Group) มีรายละเอียด ดังนี้

5.3.1 สภาพแวดล้อมภายใน (จุดแข็ง และจุดอ่อน) สภาพแวดล้อมภายนอก (โอกาส และ อุปสรรค) รายละเอียด ดังตารางที่ 4.18

ตารางที่ 4.18 จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และ อุปสรรคของแนวทางส่งเสริมการทำกิจกรรมไร้สารพิษของสมาชิกเครือข่ายจิตอาสาแพทย์วิถีธรรม

จุดแข็ง	จุดอ่อน
1) วิทยากรมีประสบการณ์ทำกิจกรรมไร้สารพิษสำเร็จจริงและเป็นบุคคลต้นแบบได้	1) สร้างวิทยากรและบุคคลต้นแบบได้ช้าและจำนวนน้อย
2) มีความรู้ด้านนวัตกรรมและเทคโนโลยีใหม่ๆจากการเรียนรู้ในวิถีชีวิตจริง	2) สมาชิกเครือข่ายจิตอาสาแพทย์วิถีธรรมส่วนใหญ่ไม่ใช่เกษตรกร ทำกิจกรรมเพื่อสร้างอาหารปลอดภัย
3) นำเสนอวิธีการปฏิบัติที่เรียบง่าย ทำตามได้ ร่วมสมัย	บริ โภคเอง
4) มีตลาดวิถีธรรมสำหรับถ่ายทอดแนวความคิดการค้าพาณิชย์บุญนิยม	3) ไม่มีผลผลิตมากพอที่จะจำหน่าย 4) สมาชิกเครือข่ายจิตอาสาแพทย์วิถีธรรมกระจายอยู่ทั่วประเทศบางพื้นที่ห่างไกล ทำให้การสื่อสารเข้าถึงลำบาก
โอกาส	อุปสรรค
1) ยุคโลกาภิวัตน์ (globalization) มีการพัฒนาช่องทางและเครื่องมือสื่อสารออนไลน์ให้ผู้ใช้เข้าถึงได้ง่ายขึ้น	1) ค่าน้ำมันและค่าไฟฟ้าแพงขึ้น
2) มีเครื่องมืออุปกรณ์การเกษตรที่สามารถใช้พลังงานทางเลือกโซลาร์เซลล์หรือไฟแดดได้ เช่น เครื่องตัดหญ้าใช้โซลาร์เซลล์	2) ต้นทุนอุปกรณ์ เครื่องมือการเกษตรที่ทันสมัยราคาสูง
3) เป็นยุคการตลาดออนไลน์ มีระบบขนส่งรวดเร็ว	

5.3.2 การทำ TOWS Matrix เพื่อกำหนดกลยุทธ์ รายละเอียด ดังนี้

ตารางที่ 4.19 การทำ TOWS Matrix

SO กลยุทธ์เชิงรุก : SO Strategy	WO กลยุทธ์เชิงแก้ไข : WO Strategy
<p>1. การส่งเสริม S1,O1 –ส่งเสริมการเรียนรู้กิจกรรมไร้สารพิษบูรณาการกับการดูแลสุขภาพพึ่งตนตามแนวเศรษฐกิจ</p> <p>2. วิธีการส่งเสริม S2,O2 –ส่งเสริมการรวมกลุ่มและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในช่องทางสื่อออนไลน์ที่เข้าถึงได้ง่าย น่าสนใจ และต่อเนื่อง เช่น กลุ่มไลน์ เฟซบุ๊ก เว็บไซต์ รายการทีวีออนไลน์</p> <p>3. การสนับสนุน S3,O3 - สนับสนุนการรวมกลุ่มทำกิจกรรมไร้สารพิษ (แบ่งปันพันธุ์พืช ร่วมกันทำปุ๋ย เชื่อมสวน แบ่งปันผลผลิต)</p> <p>4. เศรษฐกิจ S4,O4 - ส่งเสริมระบบการค้าพาณิชย์นิยมหรือตลาดวิถีธรรมให้สมาชิกเครือข่ายจิตอาสาแพทย์วิถีธรรมมีส่วนร่วม</p>	<p>1. การส่งเสริม W1,O1 – ส่งเสริมการเรียนรู้กิจกรรมไร้สารพิษบูรณาการกับการดูแลสุขภาพพึ่งตนตามแนวเศรษฐกิจ ผู้เรียนจะฝึกฝนตนเป็นต้นแบบได้</p> <p>2. วิธีการส่งเสริม W2,O2 –ส่งเสริมการเรียนรู้กิจกรรมไร้สารพิษบูรณาการกับการดูแลสุขภาพพึ่งตนตามแนวเศรษฐกิจ พัฒนาสมาชิกเครือข่ายจิตอาสาแพทย์วิถีธรรมเป็นบุคคลต้นแบบ</p> <p>3. การสนับสนุน W3,O3 - สนับสนุนการรวมกลุ่มจัดหาพลังงานทดแทนโซลาร์เซลล์ ใ้ใช้กับเครื่องมืออุปกรณ์การเกษตร</p> <p>4. เศรษฐกิจ W4,O4 - ส่งเสริมระบบการค้าพาณิชย์นิยมหรือตลาดวิถีธรรมให้สมาชิกเครือข่ายจิตอาสาแพทย์วิถีธรรมมีส่วนร่วม</p>

ตารางที่ 4.19 (ต่อ)

ST กลยุทธ์เชิงรับ : ST Strategy	WT กลยุทธ์เชิงถอย : WT Strategy
<p>1. การส่งเสริม O1,T2 – ส่งเสริมการเรียนรู้ทำกิจกรรมจากบุคคลต้นแบบโดยเลือกใช้อุปกรณ์เรียบง่ายต้นทุนต่ำ</p> <p>2. วิธีการส่งเสริม O2,T2 – วิทยากรต้นแบบสอนสาธิตวิธีการทำกิจกรรมและการใช้อุปกรณ์การเกษตรที่ใช้ง่ายต้นทุนต่ำ</p> <p>3. การสนับสนุน O3,T2 - สนับสนุนโดยจัดหาพลังงานทดแทนที่มีวิธีใช้ง่ายเพื่อลดค่าน้ำมันหรือค่าไฟฟ้า</p> <p>4. เศรษฐกิจ O4,T2 - ส่งเสริมตลาดวิถีธรรมชาติจำหน่ายอุปกรณ์การเกษตรและอุปกรณ์โซล่าเซลล์ราคาถูกแก่สมาชิกเครือข่ายจิตอาสาแพทย์วิถีธรรมชาติอาสาแพทย์วิถีธรรมมีส่วนร่วม</p>	<p>1. การส่งเสริม W1,T1 – ส่งเสริมการเรียนรู้กิจกรรมไร้สารพิษผ่านช่องทางออนไลน์ ประหยัดพลังงานที่ต้องเดินทางมาด้วยกัน</p> <p>2. วิธีการส่งเสริม W2,T1 – วิธีการส่งเสริมโดยใช้อุปกรณ์ทำกิจกรรมที่ใช้พลังงานโซล่าเซลล์เป็นต้นแบบให้สมาชิกได้เห็น</p> <p>3. การสนับสนุน W2,T2 - สนับสนุนการรวมกลุ่มจัดหาพลังงานทดแทนโซล่าเซลล์ ใช้กับเครื่องมืออุปกรณ์การเกษตร</p> <p>4. เศรษฐกิจ W3,T2 - ตลาดวิถีธรรมจำหน่ายสินค้าอุปกรณ์การเกษตรราคาถูกส่งทางออนไลน์</p>

จากตารางที่ 4.19 การทำ TOWS Matrix เพื่อกำหนดกลยุทธ์ และได้แนวทางส่งเสริมการทำกิจกรรมไร้สารพิษของสมาชิกเครือข่ายจิตอาสาแพทย์วิถีธรรม โดยการจัดลำดับความสำคัญและเรียงลำดับ ดังนี้

1) ส่งเสริมการเรียนรู้กิจกรรมไร้สารพิษบูรณาการกับการดูแลสุขภาพพึ่งตนตามแนวเศรษฐกิจ พัฒนาสมาชิกเครือข่ายจิตอาสาแพทย์วิถีธรรมเป็นบุคคลต้นแบบ การส่งเสริมกิจกรรมไร้สารพิษของสมาชิกเครือข่ายจิตอาสาแพทย์วิถีธรรมทำให้จิตอาสาแพทย์วิถีธรรมที่มีความรู้ความสามารถในการทำกิจกรรมไร้สารพิษพร้อมทั้งการดูแลสุขภาพพึ่งตนตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง สามารถเป็นบุคคลต้นแบบและฝึกฝนทักษะในการถ่ายทอดความรู้ให้แก่หมู่สมาชิกเครือข่ายได้ รวมทั้งมีการประชุมปรึกษาหารือการงานเป็นประจำทุกวันผ่านออนไลน์ สามารถแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์ทำกิจกรรมไร้สารพิษทั้งความสำเร็จและความล้มเหลวได้สม่ำเสมอ ทำให้มีโอกาสดูแลเรียนรู้นวัตกรรมและเทคโนโลยีใหม่ ๆ อยู่เสมอส่งผลให้สมาชิกเครือข่ายจิตอาสาแพทย์วิถีธรรมได้รับการพัฒนาองค์ความรู้ เกิดการสร้างเครือข่าย จึงควรส่งเสริมให้วิทยากรและ

บุคคลต้นแบบมีความรู้ด้านเทคโนโลยีและนวัตกรรมใหม่ ๆ เพื่อนำไปใช้ในการพัฒนางานส่งเสริมการทำกิจกรรมไร้สารพิษต่อไป

2) ส่งเสริมการรวมกลุ่มและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในช่องทางสื่อออนไลน์ที่เข้าถึงได้ง่าย น่าสนใจ และต่อเนื่อง เช่น กลุ่มไลน์ เฟซบุ๊ก เว็บไซต์ รายการทีวีออนไลน์

การส่งเสริมกิจกรรมไร้สารพิษของสมาชิกเครือข่ายจิตอาสาแพทย์วิถีธรรมมีช่องทางสื่อออนไลน์ แต่สมาชิกส่วนใหญ่มีอายุมาก ยังไม่มีความถนัดการใช้เทคโนโลยีออนไลน์ จึงควรส่งเสริมการรวมกลุ่มและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในช่องทางสื่อออนไลน์ที่เข้าถึงได้ง่าย น่าสนใจ และต่อเนื่อง

3) สนับสนุนการรวมกลุ่มทำกิจกรรมไร้สารพิษ (แบ่งปันพันธุ์พืช ร่วมกันทำปุ๋ย เยี่ยมสวน แบ่งปันผลผลิต จัดหาเครื่องมืออุปกรณ์ จัดหาพลังงานทดแทนโซล่าเซลล์สำหรับใช้กับเครื่องมืออุปกรณ์การเกษตร

การดำเนินงานส่งเสริมกิจกรรมไร้สารพิษ โดยการสนับสนุนการรวมกลุ่มทำกิจกรรมไร้สารพิษ อาศัยความร่วมมือแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ภูมิปัญญา เทคโนโลยีและนวัตกรรมใหม่ๆ ความรู้การทำกิจกรรมไร้สารพิษจากผู้ที่มีประสบการณ์หลากหลาย นอกจากนั้นจำเป็นต้องแลกเปลี่ยนความรู้การใช้ทรัพยากรเครื่องมืออุปกรณ์การเกษตรที่เหมาะสม หรือรวมกลุ่มกันจัดหาเครื่องมือหรืออุปกรณ์เพื่อลดต้นทุนการผลิต จึงควรสนับสนุนการรวมกลุ่มทำกิจกรรมไร้สารพิษ แบ่งปันพันธุ์พืช ร่วมกันทำปุ๋ย เยี่ยมสวน แบ่งปันผลผลิต จัดหาเครื่องมืออุปกรณ์ จัดหาพลังงานทดแทนโซล่าเซลล์สำหรับใช้กับเครื่องมืออุปกรณ์การเกษตร

4) ส่งเสริมระบบการค้าพาณิชย์บุญนิยมหรือตลาดวิถีธรรมให้สมาชิกเครือข่ายจิตอาสาแพทย์วิถีธรรมมีส่วนร่วม

การดำเนินงานส่งเสริมกิจกรรมไร้สารพิษ เป็นการส่งเสริมการผลิตเมื่อบริโภคและเมื่อเหลือกินเหลือใช้ก็นำมาจำหน่ายและแบ่งปัน โดยเครือข่ายแพทย์วิถีธรรมมีกิจกรรมการค้าพาณิชย์บุญนิยมหรือตลาดวิถีธรรม ซึ่งแนวคิดการค้าพาณิชย์บุญนิยม 4 ประการคือ จำหน่ายสินค้า ของดี ราคาถูก ซื่อสัตย์ มีน้ำใจ ในราคา 4 ระดับ คือ ราคาต่ำกว่าท้องตลาด ราคาเท่าทุน ราคาต่ำกว่าทุน และแจกฟรี สินค้าที่จำหน่าย ได้แก่ วัสดุอุปกรณ์การเกษตรแบบเรียบง่าย อุปกรณ์ผลิตโซล่าเซลล์ เป็นต้น จึงควรส่งเสริมระบบการค้าพาณิชย์บุญนิยมหรือตลาดวิถีธรรมให้สมาชิกเครือข่ายจิตอาสาแพทย์วิถีธรรมมีส่วนร่วม

บทที่ 5

สรุปการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การศึกษาวิจัยเรื่องแนวทางการส่งเสริมกิจกรรมไร้สารพิษของสมาชิกเครือข่ายจิตอาสาแพทย์วิถีธรรม ผู้วิจัยได้นำเสนอในประเด็นสำคัญจำแนกเป็น 3 ส่วน คือ สรุปการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

1. สรุปการวิจัย

1.1 วัตถุประสงค์

1.1.1 การวิจัยเรื่อง แนวทางการส่งเสริมกิจกรรมไร้สารพิษของสมาชิกเครือข่ายจิตอาสาแพทย์วิถีธรรม มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษา 1) สภาพพื้นฐานส่วนบุคคล สภาพสังคม สภาพเศรษฐกิจของสมาชิกเครือข่ายจิตอาสาแพทย์วิถีธรรม 2) ความรู้และแหล่งความรู้เกี่ยวกับกิจกรรมไร้สารพิษของสมาชิกเครือข่ายจิตอาสาแพทย์วิถีธรรม 3) ความคิดเห็นและความพึงพอใจที่มีต่อกิจกรรมไร้สารพิษของสมาชิกเครือข่ายจิตอาสาแพทย์วิถีธรรม 4) การทำกิจกรรมไร้สารพิษของสมาชิกเครือข่ายจิตอาสาแพทย์วิถีธรรม 5) ปัญหา ข้อเสนอแนะ สภาพแวดล้อม สภาพแวดล้อมภายนอก และแนวทางการส่งเสริมกิจกรรมไร้สารพิษของสมาชิกเครือข่ายจิตอาสาแพทย์วิถีธรรม

1.2 วิธีการดำเนินการวิจัย

1.2.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ประชากรที่วิจัย คือ สมาชิกเครือข่ายจิตอาสาแพทย์วิถีธรรม ที่ขึ้นทะเบียนไว้กับมูลนิธิแพทย์วิถีธรรมจนถึง พ.ศ. 2564 จำนวนสมาชิกทั้งสิ้น 500 คน การกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรการประมาณขนาดตัวอย่างของ Taro Yamane (1973) ที่ ความคลาดเคลื่อน 0.07 โดยมีขนาดกลุ่มตัวอย่างจำนวน 145 ราย คิดเป็นร้อยละ 60.38 ของสมาชิกเครือข่ายจิตอาสาแพทย์วิถีธรรม และทำการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (simple random sampling) โดยวิธีการจับสลาก 2) จัดสนทนากลุ่ม (Focus Group) โดยเชิญตัวแทนเครือข่ายจิตอาสาแพทย์วิถีธรรม 4 ภาควิชาละ 3 คน รวม 12 คน

1.2.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ แบบสัมภาษณ์ ที่เป็นคำถามปลายปิด (Closed-ended Questions) แบ่งออกเป็น 5 ตอน ก่อนนำแบบสัมภาษณ์ไปใช้ได้นำไปให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความตรงตามเนื้อหา เพื่อพิจารณา ตรวจสอบความถูกต้อง และให้คำแนะนำแก้ไข จากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน หลังจากนั้นนำมาหาค่าดัชนีความสอดคล้อง ซึ่งได้ค่า IOC = 0.92 และทำการทดสอบแบบสอบถาม กับสมาชิกเครือข่ายจิตอาสาแพทย์วิถีธรรมที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง ได้ค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาระหว่าง 0.920 - 0.965 สรุปภาพรวมของค่าสัมประสิทธิ์อัลฟามีค่า เท่ากับ 0.952 ซึ่ง แสดงว่ามีค่าความเที่ยงอยู่ในเกณฑ์ที่สามารถนำไปเก็บรวบรวมข้อมูลได้

1.2.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล ดำเนินการรวบรวมข้อมูลจากสมาชิกเครือข่ายจิตอาสาแพทย์วิถีธรรมกลุ่มตัวอย่าง

1) ชุดที่ 1 แบบสอบถาม แบบมีโครงสร้างที่มีทั้งคำถามแบบปลายปิด (Closed-ended Question) ประกอบด้วย 5 ตอน ได้แก่ 1) สภาพพื้นฐานส่วนบุคคล สภาพพื้นฐานทางสังคมและสภาพพื้นฐานทางเศรษฐกิจ 2) ความรู้และแหล่งความรู้ 3) ความคิดเห็นและความพึงพอใจ 4) การทำกิจกรรมไร้สารพิษ 5) ปัญหาและข้อเสนอแนะแนวทางในการส่งเสริมกิจกรรมไร้สารพิษ โดยนำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขหลังจากการทดสอบเรียบร้อยแล้วไปสอบถามกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 145 ราย

2) ชุดที่ 2 ประเด็นสนทนากลุ่มย่อย ประกอบด้วยประเด็นวิเคราะห์ SWOT สภาพแวดล้อมภายใน (จุดแข็งและจุดอ่อน) สภาพแวดล้อมภายนอก (โอกาสและอุปสรรค) และแนวทางการส่งเสริมกิจกรรมไร้สารพิษของสมาชิกเครือข่ายจิตอาสาแพทย์วิถีธรรม

1.2.4 การวิเคราะห์ข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ นำข้อมูลในแบบสอบถามเกี่ยวกับ ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษาสูงสุด การประกอบอาชีพหลัก จำนวนสมาชิกในครัวเรือน และประสบการณ์ในการทำกิจกรรมไร้สารพิษ สภาพพื้นฐานทางสังคม ได้แก่ ตำแหน่งทางสังคม และการเป็นสมาชิกต่อสถาบันเกษตรกร สภาพพื้นฐานทางเศรษฐกิจ จำนวนแรงงานในการทำกิจกรรมไร้สารพิษ จำนวนพื้นที่ถือครองทางการเกษตรทั้งหมดรายได้ รายจ่ายต่อเดือน รายจ่ายค่าอาหารที่ลดได้จากการปลูกเอง การทำกิจกรรมไร้สารพิษทำให้ลดรายจ่าย ภาระหนี้สินและแหล่งทุน มาตรวจสอบให้คะแนนแล้วนำไปวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป สถิติที่ใช้ ได้แก่ ค่าความถี่ (frequency) ค่าร้อยละ (percentage) ค่าต่ำสุด (minimum) ค่าสูงสุด (maximum) ค่าเฉลี่ย (mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation: S.D.) การจัดอันดับ การแปลความหมายตามเกณฑ์ที่กำหนด

1.3 ผลการวิจัย

1.3.1 ปัจจัยพื้นฐานส่วนบุคคล ปัจจัยทางสังคม และปัจจัยทางเศรษฐกิจของ

สมาชิกเครือข่ายจิตอาสาแพทย์วิถีธรรม สมาชิกเครือข่ายจิตอาสาแพทย์วิถีธรรมตอบแบบสอบถาม เรื่องแนวทางส่งเสริมการทำกิจกรรมไร้สารพิษ เพศหญิงเป็นส่วนใหญ่ มีอายุเฉลี่ย 54.65 ปี ส่วนใหญ่จบการศึกษาระดับปริญญาตรี รองลงมาคือ สูงกว่าปริญญาตรี ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพหลัก จิตอาสา รองลงมามีอาชีพรับราชการ/รัฐวิสาหกิจ มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ย 3.88 คน มีประสบการณ์ในการทำกิจกรรมไร้สารพิษระยะเวลาเฉลี่ย 5.42 ปี สมาชิกเครือข่ายจิตอาสาแพทย์วิถีธรรมส่วนใหญ่มีตำแหน่งทางสังคม เป็นจิตอาสาแพทย์วิถีธรรมประจำ จำนวนแรงงานในการทำกิจกรรมไร้สารพิษส่วนใหญ่เป็นแรงงานในครัวเรือนมีจำนวนเฉลี่ย 2.5 คน มีพื้นที่ทำกิจกรรมแต่ส่วนใหญ่มีพื้นที่น้อยกว่า 1 ไร่ รายได้ในภาคเกษตรกรรมเฉลี่ย 55,130.56 บาท/ปี ส่วนใหญ่น้อยกว่า 10,000 บาท รายได้นอกภาคเกษตรกรรมเฉลี่ย 209,491.26 บาท/ปี ส่วนใหญ่มากกว่า 50,000 บาท รายจ่ายในภาคเกษตรกรรมเฉลี่ย 18,699.24 บาท/ปี ส่วนใหญ่น้อยกว่า 10,000 บาท รายจ่ายนอกภาคเกษตรกรรมเฉลี่ย 112,929.51 บาท/ปี ส่วนใหญ่มากกว่า 50,000 บาท ส่วนใหญ่ไม่มีหนี้สิน และส่วนใหญ่ทำกิจกรรมด้วยทุนส่วนตัว ผลจากการทำกิจกรรมไร้สารพิษทำให้ลดรายจ่ายค่าอาหาร / ค่าสินค้าบริโภคจำนวนเงินเฉลี่ย 2,181.86 บาท/ปี การทำกิจกรรมไร้สารพิษทำให้ลดรายจ่ายค่าของใช้ / ค่าสินค้าอุปโภค จำนวนเงินเฉลี่ย = 1,575.19 บาท/ปี

1.3.2 ระดับความรู้ และแหล่งความรู้เกี่ยวกับแนวทางส่งเสริมการทำกิจกรรมไร้สารพิษของสมาชิกเครือข่ายจิตอาสาแพทย์วิถีธรรม

1) ระดับความรู้เกี่ยวกับการทำกิจกรรมไร้สารพิษของสมาชิกเครือข่ายจิตอาสาแพทย์วิถีธรรม จากการวัดระดับความรู้ จำนวน 15 ข้อ พบว่า ในภาพรวมร้อยละ 62.07 มีความรู้เกี่ยวกับการทำกิจกรรมไร้สารพิษ อยู่ในระดับมากที่สุด (ตอบถูก 13-15 ข้อ) โดยข้อที่ตอบผิดมากที่สุด 3 อันดับแรก ส่วนข้อที่ตอบผิดมากที่สุด 3 อันดับแรก ได้แก่ ขยันเพาะปลูกให้ได้ผลผลิตปริมาณมาก รีบทำให้เสร็จ จะได้มีผลผลิตเพียงพอในการบริโภคและแบ่งปันผู้อื่น (เฉลี่ย ขยันเพาะปลูกจะได้ผลผลิตปริมาณมากหรือไม่ก็พอใจเท่านั้น ถ้ามีผลผลิตเพียงพอในการบริโภคแล้ว ส่วนที่เหลือก็จำหน่ายราคาถูกหรือแบ่งปันผู้อื่น) การทำกิจกรรมไร้สารพิษต้องไม่ใช่เทคโนโลยีสมัยใหม่เด็ดขาด แต่ใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อพัฒนาผลผลิตที่เหมาะสมกับการใช้ทรัพยากรธรรมชาติของพื้นที่ (เฉลี่ย การทำกิจกรรมไร้สารพิษ สามารถใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่บูรณาการกับการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นได้) และการปรับปรุงดินด้วยปุ๋ยพืชสด คืออินทรีย์วัตถุ แก้วไขดินได้บางสภาพ ได้แก่ ดินจืด ดินเค็ม ดินเปรี้ยว แต่แก้วไขดินเหนียว ดินทราย ดินลูกรังไม่ได้ (เฉลี่ย การปรับปรุงดินด้วยปุ๋ยพืชสด คืออินทรีย์วัตถุ แก้วไขปัญหาของดินได้ทุกสภาพ)

2) แหล่งความรู้เกี่ยวกับการทำกิจกรรมไร้สารพิษของสมาชิกเครือข่ายจิตอาสาแพทย์วิถีธรรม พบว่า สมาชิกเครือข่ายเข้าถึงแหล่งความรู้เกี่ยวกับกิจกรรมไร้สารพิษจากสื่อบุคคล สื่อกลุ่ม สื่อสิ่งพิมพ์ สื่อสารมวลชน และสื่อออนไลน์ ภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยเมื่อพิจารณาแหล่งความรู้แต่ละประเภท พบว่า ได้รับจากสื่อสารมวลชนมากที่สุด รองลงมาคือ สื่อออนไลน์ สื่อบุคคล สื่อกลุ่มและสื่อสิ่งพิมพ์

1.3.3 ระดับความคิดเห็น และระดับความพึงพอใจที่มีต่อ การส่งเสริมการทำกิจกรรมไร้สารพิษของสมาชิกเครือข่ายจิตอาสาแพทย์วิถีธรรม

1) ระดับความคิดเห็นที่มีต่อการส่งเสริมการทำกิจกรรมไร้สารพิษของสมาชิกเครือข่ายจิตอาสาแพทย์วิถีธรรม พบว่า สมาชิกเครือข่ายจิตอาสาแพทย์วิถีธรรมมีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้ง 4 ด้าน โดยมีระดับความคิดเห็นในด้านประโยชน์มากที่สุด รองลงมา คือ ด้านเศรษฐกิจ ด้านวิธีการและด้านการส่งเสริม ตามลำดับ เมื่อพิจารณาแยกรายประเด็นทั้ง 15 ประเด็น โดยมีระดับความคิดเห็นในประเด็นการทำกิจกรรมไร้สารพิษทำให้มีอาหารที่ปลอดภัย มากที่สุด รองลงมา คือ การทำกิจกรรมไร้สารพิษทำให้สุขภาพแข็งแรง และ การทำกิจกรรมไร้สารพิษทำให้ดินดี ตามลำดับ

2) ระดับความพึงพอใจที่มีต่อการส่งเสริมการทำกิจกรรมไร้สารพิษของสมาชิกเครือข่ายจิตอาสาแพทย์วิถีธรรม พบว่า สมาชิกเครือข่ายจิตอาสาแพทย์วิถีธรรมมีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้ง 3 ด้าน ระดับมาก 1 ด้าน โดยมีระดับความคิดเห็นในด้านประโยชน์มากที่สุด รองลงมา คือ ด้านเศรษฐกิจ ด้านการส่งเสริม ตามลำดับ เมื่อพิจารณาแยกรายประเด็นทั้ง 15 ประเด็น โดยมีระดับความคิดเห็นในประเด็น การบูรณาการกับการพัฒนาจิตใจมากที่สุด รองลงมา คือบุคคลต้นแบบ และการบูรณาการกับการพึ่งตนเองด้านส่งเสริมสุขภาพลดค่าใช้จ่ายรักษาโรค

1.3.4 การทำกิจกรรมไร้สารพิษของสมาชิกเครือข่ายจิตอาสาแพทย์วิถีธรรม

การทำกิจกรรมไร้สารพิษของสมาชิกเครือข่ายจิตอาสาแพทย์วิถีธรรม ส่วนใหญ่อยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาในรายละเอียดปรากฏดังนี้

1) ด้านการเตรียมพื้นที่ พบว่า สมาชิกเครือข่ายจิตอาสาแพทย์วิถีธรรมปฏิบัติ สูงที่สุด 3 ลำดับแรก คือ พัฒนาปรับปรุงโครงสร้างดินด้วยอินทรีย์วัตถุ ปุ๋ยพืชสด ปุ๋ยหมัก น้ำหมัก เป็นต้น รองลงมาคือ พยายามเลือก ปรับปรุง ป้องกัน พื้นที่ทำกิจกรรมไร้สารพิษเป็นพื้นที่เฉพาะ หรือห่างจากพื้นที่มีการใช้สารเคมี และ บริหารจัดการ ออกแบบสภาพนิเวศวิทยาและสิ่งแวดล้อมของพื้นที่ให้เกิดความสมดุลมีการควบคุมโดยธรรมชาติ ตามลำดับ

2) ด้านการเพาะปลูก พบว่า สมาชิกเครือข่ายจิตอาสาแพทย์วิถีธรรมปฏิบัติสูงที่สุด 3 ลำดับแรก คือ เลือกและศึกษาชนิดพืช (พันธุ์ดี) ให้สอดคล้องกับสภาพพื้นที่เพาะปลูก เช่น ดิน ความต้องการน้ำ แสงแดด ปุ๋ย เป็นต้น และมีการเก็บพันธุ์พืชไว้ใช้เองหรือไว้ใช้ภายในกลุ่ม รองลงมาคือ รักษาความชื้นของดินก่อนและหลังปลูกให้เหมาะสม กล้าพันธุ์ หรือเมล็ดพันธุ์ และปลูกพืชหมุนเวียน และหลากหลายชนิด เพื่อให้เกิดผลดีต่อระบบนิเวศช่วยลดการเกิดโรคและแมลงตามลำดับ

3) ด้านการดูแลรักษา พบว่า สมาชิกเครือข่ายจิตอาสาแพทย์วิถีธรรมปฏิบัติสูงที่สุด 3 ลำดับแรก คือ ไม่โลภ คือ ต้องรู้จักพอ ทำอย่างมีคุณภาพ ได้เท่าไรก็เอาเท่านั้น ก็พอใจเท่านั้น และไม่สร้างความเดือดร้อนให้ตนเองคนอื่นสัตว์อื่น รองลงมาคือ รู้จักแบ่งปันด้วยใจที่บริสุทธิ์ ไม่ใจร้อน และหมั่นเติมปุ๋ยหมักและอินทรีย์วัตถุ และใช้จุลินทรีย์พลังชีวิตเป็นประจำตามลำดับ

4) ด้านการเก็บเกี่ยว พบว่า สมาชิกเครือข่ายจิตอาสาแพทย์วิถีธรรม ปฏิบัติสูงที่สุด 3 ลำดับแรก คือ มีการเก็บเกี่ยวตามอายุสุกแก่ที่เหมาะสมต่อคุณภาพของผลผลิตที่ดี รองลงมาคือ เก็บรักษาเมล็ด พันธุ์พืช ในสถานที่ ภาชนะ อุณหภูมิ มีผลต่อการรักษาคุณภาพ อัตราการงอก และอายุของเมล็ดพันธุ์ และ เรียงวิธี รูปแบบการเก็บเกี่ยวเพื่อให้สามารถบริโภคได้ยาวนาน และเก็บเมล็ดพืชในช่วงเวลาสุกแก่ที่เหมาะสม ต่อคุณภาพ อัตราการงอก และอายุของเมล็ดพืชตามลำดับ

5) ด้านการบริโภค พบว่า สมาชิกเครือข่ายจิตอาสาแพทย์วิถีธรรม ปฏิบัติสูงที่สุด 3 ลำดับแรก คือ บริโภคผลผลิตบนแนวทางอาหารสุขภาพ อาหารเป็นยา ตามวิถีการดูแลรักษาสุขภาพพึ่งตนแพทย์วิถีธรรม รองลงมาคือ รู้จักฝึกฝนการประมาณในการบริโภคตามความต้องการของร่างกาย และหมั่นตรวจสอบอาการของจิต เจตสิต ในขณะที่บริโภค ตามลำดับ

6) ด้านผลที่ได้รับต่อสุขภาพ พบว่า สมาชิกเครือข่ายจิตอาสาแพทย์วิถีธรรมปฏิบัติสูงที่สุด 3 ลำดับแรก คือ รู้พักรู้เพียรประมาณขีดจำกัดของร่างกาย ขยันพอดีเพื่อให้มีสุขภาพกายที่แข็งแรงในการทำกิจกรรมไร้สารพิษ หมั่นสร้างจิตใจให้ผาสุกแม้จะต้องลำบากอดทนต่อการตากแดดฝนในการทำกิจกรรมไร้สารพิษ และ มีจิตเมตตาต่อสิ่งมีชีวิตต่าง ๆ ในแปลงกิจกรรมไร้สารพิษแม้แต่แมลงศัตรูพืช

1.3.5 ปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการส่งเสริมกิจกรรมไร้สารพิษของสมาชิก เครือข่ายจิตอาสาแพทย์วิถีธรรม

1) ระดับปัญหาเกี่ยวกับการส่งเสริมกิจกรรมไร้สารพิษของสมาชิก
เครือข่ายจิตอาสาแพทย์วิถีธรรม โดยภาพรวมสมาชิกเครือข่ายจิตอาสาแพทย์วิถีธรรม มีระดับ
ปัญหาการส่งเสริมกิจกรรมไร้สารพิษ ทั้งหมดอยู่ในระดับน้อย เมื่อพิจารณาในรายละเอียดปรากฏ
ดังนี้

(1) ปัญหาด้านการส่งเสริม พบว่าโดยภาพรวมสมาชิกเครือข่ายจิตอาสา
แพทย์วิถีธรรม มีปัญหาด้านการส่งเสริมอยู่ในระดับน้อย เมื่อพิจารณาในรายละเอียดปรากฏว่า
สมาชิกเครือข่ายจิตอาสาแพทย์วิถีธรรม ขาดความรู้และทักษะเรื่องการทำกิจกรรมไร้สารพิษ เป็น
ปัญหาอันดับหนึ่ง รองลงมาสมาชิกขาดแหล่งความรู้ และไม่มีที่ปรึกษา ตามลำดับ

(2) ปัญหาด้านวิธีการส่งเสริม พบว่าโดยภาพรวมสมาชิกเครือข่ายจิต
อาสาแพทย์วิถีธรรม มีปัญหาด้านวิธีการส่งเสริมอยู่ในระดับน้อย เมื่อพิจารณาในรายละเอียดปรากฏ
ว่า สมาชิกเครือข่ายจิตอาสาแพทย์วิถีธรรม เห็นว่าการทำกิจกรรมไร้สารพิษใช้เวลานานมาก เป็นปัญหา
อันดับหนึ่ง รองลงมาสมาชิกพบว่าการทำกิจกรรมไร้สารพิษได้ผลผลิตช้า ขาดแรงงาน และวิธีการ
ปฏิบัติยุ่งยาก ตามลำดับ

(3) ปัญหาด้านเศรษฐกิจ พบว่าโดยภาพรวมสมาชิกเครือข่ายจิตอาสา
แพทย์วิถีธรรม มีปัญหาด้านเศรษฐกิจอยู่ในระดับน้อย เมื่อพิจารณาในรายละเอียดปรากฏว่า สมาชิก
เครือข่ายจิตอาสาแพทย์วิถีธรรม ไม่มีที่ดิน ต้นทุนการผลิตสูง และ ขาดเงินทุน ตามลำดับ

(4) ปัญหาด้านการสนับสนุน พบว่าโดยภาพรวมสมาชิกเครือข่ายจิต
อาสาแพทย์วิถีธรรม มีปัญหาด้านการสนับสนุน อยู่ในระดับน้อย เมื่อพิจารณาในรายละเอียด
ปรากฏว่า สมาชิกเครือข่ายจิตอาสาแพทย์วิถีธรรม เห็นว่าสภาพแวดล้อมไม่เอื้ออำนวย เช่น ดิน น้ำ
แมลงศัตรูพืช เป็นปัญหาอันดับหนึ่ง รองลงมาสมาชิกสุขภาพไม่ดี สมาชิกในครอบครัวไม่เห็นด้วย
และ ไม่เข้าใจความเชื่อมโยงเกษตร จิตใจ สุขภาพ ตามลำดับ

2) ระดับข้อเสนอแนะแนวทางส่งเสริมการทำกิจกรรมไร้สารพิษของ
สมาชิกเครือข่ายจิตอาสาแพทย์วิถีธรรม

ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางส่งเสริมการทำกิจกรรมไร้สารพิษของ
สมาชิกเครือข่ายจิตอาสาแพทย์วิถีธรรม โดยภาพรวมทั้งหมดอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาใน
รายละเอียดปรากฏดังนี้

(1) ข้อเสนอแนะด้านการส่งเสริมการทำกิจกรรมไร้สารพิษ โดย
ภาพรวมสมาชิกเครือข่ายจิตอาสาแพทย์วิถีธรรม มีความเห็นด้วยอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณา

ในรายละเอียดปรากฏว่า สมาชิกเครือข่ายจิตอาสาแพทย์วิถีธรรมเห็นด้วยประเด็นควรมีการส่งเสริมองค์ความรู้ในการส่งเสริมการทำกิจกรรมไร้สารพิษ อันดับหนึ่ง รองลงมา ควรพัฒนาคนต้นแบบตามลำดับ

(2) ข้อเสนอแนะด้านวิธีการส่งเสริมการทำกิจกรรมไร้สารพิษ โดยภาพรวมสมาชิกเครือข่ายจิตอาสาแพทย์วิถีธรรม มีความเห็นด้วยอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาในรายละเอียดปรากฏว่า สมาชิกเครือข่ายจิตอาสาแพทย์วิถีธรรมเห็นด้วยประเด็นควรมีการจัดสาธิต/ฝึกปฏิบัติ อันดับหนึ่ง รองลงมา ควรพัฒนาช่องทางสื่อออนไลน์ให้เข้าถึงง่าย ตามลำดับ

(3) ข้อเสนอแนะด้านการสนับสนุนการทำกิจกรรมไร้สารพิษ โดยภาพรวมสมาชิกเครือข่ายจิตอาสาแพทย์วิถีธรรม มีความเห็นด้วยอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาในรายละเอียดปรากฏว่า สมาชิกเครือข่ายจิตอาสาแพทย์วิถีธรรมเห็นด้วยประเด็นควรส่งเสริมการรวมกลุ่มทำกิจกรรมไร้สารพิษ อันดับหนึ่ง รองลงมา ควรติดตามประเมินผล ตามลำดับ

(4) ข้อเสนอแนะด้านเศรษฐกิจ โดยภาพรวมสมาชิกเครือข่ายจิตอาสาแพทย์วิถีธรรม มีความเห็นด้วยอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาในรายละเอียดปรากฏว่า สมาชิกเครือข่ายจิตอาสาแพทย์วิถีธรรมเห็นด้วยประเด็นควรส่งเสริมการตลาด จำหน่าย/แบ่งปันผลผลิตในรูปแบบสินค้าดี ราคาถูก เชื่อสัจย์ มีน้ำใจ อันดับหนึ่ง รองลงมา สนับสนุนเมล็ดพันธุ์/กิ่งพันธุ์/ต้นพันธุ์ ตามลำดับ

3) สภาพแวดล้อมภายใน (จุดแข็งและจุดอ่อน) สภาพแวดล้อมภายนอก (โอกาสและอุปสรรค) และแนวทางส่งเสริมกิจกรรมไร้สารพิษของสมาชิกเครือข่ายจิตอาสาแพทย์วิถีธรรม

จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส อุปสรรค และแนวทางส่งเสริมการทำกิจกรรมไร้สารพิษของสมาชิกเครือข่ายจิตอาสาแพทย์วิถีธรรม ผู้วิจัยศึกษาจากการสนทนากลุ่ม (Focus Group) มีรายละเอียด ดังนี้

จุดแข็ง

1) วิทยากรมีประสบการณ์ทำกิจกรรมไร้สารพิษสำเร็จจริงและเป็นบุคคลต้นแบบได้

2) มีความรู้ด้านนวัตกรรม และเทคโนโลยีใหม่ๆจากการเรียนรู้ในวิถีชีวิตจริง

3) นำเสนอวิธีการปฏิบัติที่เรียบง่าย ทำตามได้ ร่วมสมัย

4) มีตลาดวิถีธรรมสำหรับถ่ายทอดแนวคิดการค้าพาณิชย์บุญนิยม

จุดอ่อน

- 1) สร้างวิทยากรและบุคคลต้นแบบได้ช้าและจำนวนน้อย
- 2) สมาชิกเครือข่ายจิตอาสาแพทย์วิถีธรรมส่วนใหญ่ไม่เคยทำกิจกรรม
- 3) ไม่มีผลผลิตมากพอที่จะจำหน่าย

โอกาส

- 1) ยุคโลกาภิวัตน์ (globalization) มีการพัฒนาช่องทางและเครื่องมือสื่อสารออนไลน์ให้ผู้ใช้เข้าถึงได้ง่ายขึ้น
- 2) มีเครื่องมืออุปกรณ์การเกษตรที่สามารถใช้พลังงานทางเลือกโซล่าเซลล์หรือไฟแคคได้ เช่น เครื่องตัดหญ้าใช้โซล่าเซลล์
- 3) เป็นยุคการตลาดออนไลน์ มีระบบขนส่งรวดเร็วอุปสรรค

จากการวิเคราะห์สถานการณ์ปัจจุบันในรูปแบบ TOWS Matrix มีผลการวิเคราะห์แนวทางส่งเสริมกิจกรรมไร้สารพิษของสมาชิกเครือข่ายจิตอาสาแพทย์วิถีธรรม ดังนี้

- 1) ส่งเสริมการเรียนรู้กิจกรรมไร้สารพิษบูรณาการกับการดูแลสุขภาพพึ่งตนเองตามแนวเศรษฐกิจ
- 2) ส่งเสริมการรวมกลุ่มและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในช่องทางสื่อออนไลน์ที่เข้าถึงได้ง่าย น่าสนใจ และต่อเนื่อง เช่น กลุ่มไลน์ เฟซบุ๊ก เว็บไซต์ รายการทีวีออนไลน์
- 3) สนับสนุนการรวมกลุ่มทำกิจกรรมไร้สารพิษ (แบ่งปันพันธุ์พืช ร่วมกันทำปุ๋ย เชื่อมสวน แบ่งปันผลผลิต) สนับสนุนการรวมกลุ่มจัดหาพลังงานทดแทน โซล่าเซลล์ ใช้กับเครื่องมืออุปกรณ์การเกษตร
- 4) ส่งเสริมระบบการค้าพาณิชย์บุญนิยมหรือตลาดวิถีธรรมให้สมาชิกเครือข่ายจิตอาสาแพทย์วิถีธรรมมีส่วนร่วมการส่งเสริมการตลาดวิถีธรรมแบบมีส่วนร่วม

2. อภิปรายผล

จากการศึกษาปัจจัยพื้นฐานส่วนบุคคล สังคมและเศรษฐกิจของสมาชิกเครือข่ายจิตอาสาแพทย์วิถีธรรมความรู้ แหล่งความรู้ ความคิดเห็น ความพึงพอใจ การทำกิจกรรมไร้สารพิษ ปัญหาและข้อเสนอแนะในการส่งเสริมกิจกรรมไร้สารพิษของสมาชิกเครือข่ายจิตอาสาแพทย์วิถีธรรม มีประเด็นที่ควรนำมาอภิปรายผลดังต่อไปนี้

2.1 ปัจจัยพื้นฐานส่วนบุคคล เศรษฐกิจและสังคมของสมาชิกเครือข่ายจิตอาสาแพทย์ วิถีธรรม

สภาพพื้นฐานส่วนบุคคล สังคมและเศรษฐกิจของสมาชิกเครือข่ายจิตอาสาแพทย์วิถีธรรม พบว่า ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีอายุเฉลี่ย 54.65 ปี จบการศึกษาระดับปริญญาตรีขึ้นไป มีรายได้ในภาคเกษตรน้อยกว่า 10,000 บาท แต่มีรายได้นอกภาคเกษตรเฉลี่ยมากกว่า 50,000 บาท ระยะเวลาทำกิจกรรมเฉลี่ย 5.42 ปี จะเห็นได้ว่า สมาชิกเครือข่ายจิตอาสาแพทย์วิถีธรรม ทำกิจกรรมเพื่อพึ่งพาตนเองด้วยการผลิตอาหารไว้สารพิษเพื่อใช้ในครัวเรือนเหลือใช้ก็จำหน่ายราคาถูกหรือแบ่งปัน มีเพียงร้อยละ 2.8 ที่ไม่มีประสบการณ์ทำกิจกรรม อาจสืบเนื่องเป็นผู้มาสมัครใหม่จึงยังไม่ได้เรียนรู้กิจกรรมไว้สารพิษกับเครือข่ายแพทย์วิถีธรรมมากพอ การทำกิจกรรมไว้สารพิษทำให้ลดรายจ่ายค่าอาหารเฉลี่ย 2,181.86 บาท/ปี และลดรายจ่ายค่าของใช้เฉลี่ย 1,575.19 บาท/ปี สอดคล้องกับ มาลีรัตน์ โส๊ะอัน (2562) ได้ศึกษาแนวทางในการส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพเกษตรกรรุ่นใหม่ในจังหวัดระนอง พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จบการศึกษาระดับปริญญาตรีและพบว่าเกษตรกรรุ่นใหม่ร้อยละ 74 ไม่มีตำแหน่งใดๆ ในสังคม อาจจะเป็นเพราะสมาชิกส่วนใหญ่ใกล้วัยสูงอายุ เป็นจิตอาสาที่มีความพร้อมที่จะใช้ชีวิตเรียบง่าย พึ่งตนและช่วยเหลือผู้อื่น ตั้งใจเรียนรู้ทำกิจกรรมไว้สารพิษเพื่อสร้างอาหารปลอดภัยต่อสุขภาพ และลดค่าใช้จ่ายอุปโภคและบริโภคด้วย

2.2 ระดับความรู้ แหล่งความรู้เกี่ยวกับการส่งเสริมการทำกิจกรรมไว้สารพิษของสมาชิกเครือข่ายจิตอาสาแพทย์วิถีธรรม

2.2.1 ระดับความรู้เกี่ยวกับการส่งเสริมการทำกิจกรรมไว้สารพิษของสมาชิกเครือข่ายจิตอาสาแพทย์วิถีธรรม พบว่า ภาพรวมสมาชิกสมาชิกเครือข่ายจิตอาสาแพทย์วิถีธรรมมีระดับความรู้อยู่ในระดับมากที่สุด สืบเนื่องจากส่วนใหญ่เรียนรู้ควบคู่กับปฏิบัติมานานเฉลี่ย 5.42 ปี ทำให้มีความรู้มากที่สุด สอดคล้องกับ ธิรดา วงษ์กุลเดาะ (2561, น. 54) ศึกษาแนวทางการพัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่ในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน ขึ้นตอนการจัดกระบวนการเรียนรู้วิชาการจัดทำแผนการผลิตรายบุคคล (IFPP) พบว่าเกษตรกรรุ่นใหม่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการทำเกษตรอินทรีย์และการนำไปใช้ประโยชน์พบว่า ก่อนเข้าร่วมโครงการเกษตรกรมีความรู้อยู่ในระดับปานกลาง ภายหลังเข้าร่วมอบรมเกษตรกรมีความรู้ความเข้าใจในระดับมากที่สุด สอดคล้องกับ ศุภชัย ใจยอด (2555, น. 91) พบว่า มีความรู้อยู่ในระดับมากที่สุด อาจจะเป็นเพราะสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรให้ความสำคัญกับการพัฒนาองค์ความรู้ในด้านการเพิ่มมูลค่า การพัฒนาผลิตภัณฑ์ บรรจุกิจกรรม การตลาด มากกว่าความรู้ที่เกี่ยวกับกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร

2.2.2 แหล่งความรู้เกี่ยวกับการทำกิจกรรมไร้สารพิษของสมาชิกเครือข่ายจิตอาสา

แพทย์วิถีธรรม พบว่า ภาพรวมสมาชิกเครือข่ายจิตอาสาแพทย์วิถีธรรม สามารถเข้าถึงความรู้ที่อยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งแหล่งความรู้ที่เข้าถึงความรู้ได้มากที่สุด คือ สื่อสารมวลชน รองลงมาคือสื่อออนไลน์ สืบเนื่องจากเครือข่ายแพทย์วิถีธรรมผลิตสื่อเผยแพร่ผ่านหมอเขียวทีวีที่มีคนติดตามมากกว่า 300,000 คน จึงเผยแพร่เร็วและเข้าถึงได้มากที่สุด ส่วนสื่อออนไลน์อื่น ๆ เช่น ไลน์ เฟซบุ๊กเพจเป็นช่องทางนิยมของยุคปัจจุบัน และจิตอาสาที่พัฒนาทักษะตามสมัยเข้าถึงสื่อออนไลน์ได้มากขึ้นด้วย ประกอบกับปี 2563 เป็นต้นมา มีการระบาดทั่วของโควิด-19 ทั่วโลกรวมทั้งประเทศไทย ทำให้เกิดการจับตอชมหรือรวมกลุ่มจำนวนมากในสถานที่ แต่สามารถใช้การสื่อสารผ่านออนไลน์ เครือข่ายแพทย์วิถีธรรมได้พัฒนาช่องทางสื่อสารผ่านออนไลน์มากขึ้น ทำให้สมาชิกได้เรียนรู้ผ่านสื่อสารมวลชนหรือสื่อออนไลน์เป็นหลัก สมาชิกส่วนใหญ่ปฏิบัติกักตัวตามนโยบายรัฐบาล จึงมีโอกาสร่วมเรียนรู้ผ่านสื่อสารมวลชนหรือสื่อออนไลน์จึงมีความรู้เกี่ยวกับกิจกรรมไร้สารพิษมากแตกต่างกับ มาลีรัตน์ โสธอน (2562 : น. 71) พบว่าแหล่งเรียนรู้ด้านการเกษตรของเกษตรกรรุ่นใหม่ ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาแยกออกเป็นแหล่งความรู้ที่ได้จากแต่ละสื่อ พบว่า สื่อมวลชน อยู่ในระดับน้อย สื่อออนไลน์ อยู่ในระดับปานกลาง

2.3 ระดับความคิดเห็น และความพึงพอใจเกี่ยวกับการส่งเสริมการทำกิจกรรมไร้สารพิษของสมาชิกเครือข่ายจิตอาสาแพทย์วิถีธรรม

2.3.1 ระดับความคิดเห็นของสมาชิกเครือข่ายจิตอาสาแพทย์วิถีธรรม เกี่ยวกับการส่งเสริมการทำกิจกรรมไร้สารพิษ พบว่า ภาพรวมสมาชิกเครือข่ายจิตอาสาแพทย์วิถีธรรม มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด โดยมีความคิดเห็นว่าการทำกิจกรรมไร้สารพิษทำให้มีอาหารที่ปลอดภัย อยู่ในอันดับสูงสุด รองลงมา คือ การทำกิจกรรมไร้สารพิษทำให้สุขภาพแข็งแรง อาจจะเป็นเพราะว่าสมาชิกเครือข่ายจิตอาสาแพทย์วิถีธรรม ส่วนใหญ่เป็นผู้สนใจด้านสุขภาพ อายุใกล้วัยสูงอายุ มีประสบการณ์ความเจ็บป่วย จึงมีความคิดเห็นเรื่องการทำกิจกรรมไร้สารพิษและให้ความสำคัญในประเด็นเป็นอาหารปลอดภัยและทำให้สุขภาพแข็งแรง

2.3.2 ระดับความพึงพอใจของสมาชิกเครือข่ายจิตอาสาแพทย์วิถีธรรม เกี่ยวกับการส่งเสริมการทำกิจกรรมไร้สารพิษ พบว่า ภาพรวมสมาชิกเครือข่ายจิตอาสาแพทย์วิถีธรรม มีระดับความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด โดยมีความพึงพอใจประเด็นการบูรณาการกับการพัฒนาจิตใจอยู่ในอันดับสูงสุด รองลงมา มีความพึงพอใจบุคคลต้นแบบในการทำกิจกรรมไร้สารพิษ อภิปรายได้ว่า มนุษย์เรียนรู้จากการเลียนแบบ การได้เห็นบุคคลต้นแบบเป็นแรงบันดาลใจและได้รับการสนับสนุนพันธุ์พืชพร้อมปลูกจึงมีความพึงพอใจมากที่สุด โดยเฉพาะประเด็นสำคัญ คือ

การบูรณาการกับการพึ่งตนด้านส่งเสริมสุขภาพ การบูรณาการกับการพัฒนาจิตใจและจิตวิญญาณ บุคคลต้นแบบ และการสนับสนุนพันธุ์พืชไร้สารพิษ สอดคล้องกับจรดา วงษ์กุลเถาะ (2561, น. 54) ศึกษาแนวทางการพัฒนาเกษตรกรรมรุ่นใหม่ในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบนพบว่า เกษตรกรรุ่นใหม่มีความพึงพอใจมากที่สุดต่อเนื้อหาการจัดกระบวนการเรียนรู้และมีการนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ในระดับมาก

2.4 การทำกิจกรรมไร้สารพิษของสมาชิกเครือข่ายจิตอาสาแพทย์วิถีธรรม

การทำกิจกรรมไร้สารพิษของสมาชิกเครือข่ายจิตอาสาแพทย์วิถีธรรม โดยภาพรวมสมาชิกเครือข่ายจิตอาสาแพทย์วิถีธรรม ปฏิบัติเกี่ยวกับการทำกิจกรรมไร้สารพิษในระดับปานกลาง พิจารณาแยกออกรายละเอียดแต่ละด้าน ดังนี้

พบว่า ในภาพรวมปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 32.97 ข้อ) จาก 35 ข้อ เมื่อแยกเป็นประเด็นอันดับแรกของแต่ละด้าน พบว่า 1) ด้านการเตรียมพื้นที่ มีการพัฒนา ปรับปรุงโครงสร้างดินด้วยอินทรีย์วัตถุ ปุ๋ยพืชสด ปุ๋ยหมัก น้ำหมัก เป็นต้น 2) ด้านการเพาะปลูก มีการเลือกและศึกษาชนิดพืช (พันธุ์ดี) ให้สอดคล้องกับสภาพพื้นที่เพาะปลูก เช่น ดิน ความต้องการน้ำ แสงแดด ปุ๋ย เป็นต้น และมีการเก็บพันธุ์พืชไว้ใช้เองหรือไว้ใช้ภายในกลุ่ม 3) ด้านการดูแลรักษา ไม่โลภ คือ ต้องรู้จักพอ ทำอย่างมีคุณภาพ ได้เท่าไรก็เอาเท่านั้น ก็พอใจเท่านั้น 4) ด้านการเก็บเกี่ยว มีการเก็บเกี่ยวตามอายุสุกแก่ที่เหมาะสมต่อคุณภาพของผลผลิตที่ดี 5) ด้านการบริโภค มีการบริโภคผลผลิตบนแนวทางอาหารสุขภาพ อาหารเป็นยา ตามวิธีการดูแลรักษาสุขภาพพึ่งตนแพทย์วิถีธรรม 6) ด้านผลที่ได้รับต่อสุขภาพะ รู้จักรู้เพียรประมาทจิตใจจกัคของร่างกาย ขยันพอดีเพื่อให้มีสุขภาพกายที่แข็งแรงในการทำกิจกรรมไร้สารพิษ หมั่นสร้างจิตใจให้ผาสุกแม้จะต้องลำบากอดทนต่อการตากแดดฝนในการทำกิจกรรมไร้สารพิษ มีจิตเมตตาต่อสิ่งมีชีวิตต่างๆในแปลงกิจกรรมไร้สารพิษ แม้แต่แมลงศัตรูพืช อภิปรายได้ว่า สมาชิกเครือข่ายจิตอาสาแพทย์วิถีธรรมทำกิจกรรมไร้สารพิษเพื่อนำผลผลิตจากกิจกรรมมาใช้ดูแลสุขภาพกาย ขณะที่เพาะปลูก ดูแลรักษาผลผลิต ก็ดูแลสุขภาพจิตใจด้วยหลักธรรมะ มีการบูรณาการกิจกรรมไร้สารพิษกับธรรมะและการดูแลสุขภาพไปพร้อมกัน ซึ่งทำให้การทำกิจกรรมไร้สารพิษแบบพอเพียงเรียบง่าย แบ่งปัน ส่งผลให้ร่างกายแข็งแรง จิตใจดีงาม และจิตใจเป็นสุข สอดคล้องกับนิตยาภรณ์ สุระสาย (2563) ศึกษารูปแบบการบูรณาการวัฒนธรรมการดูแลสุขภาพด้วยหลักการแพทย์วิถีธรรม พบว่าผลที่ได้จากการดูแลสุขภาพตามหลักการแพทย์วิถีธรรมอย่างต่อเนื่อง ทำให้ร่างกายแข็งแรงขึ้น ใจเย็นไม่เร่งรีบ เกิดความผาสุก ทุกข์น้อยลง จิตใจเป็นสุข และสอดคล้องกับพระณัฐฐนนท์เดช สีลเตโช (พงษ์พิทักษ์) (2563) ศึกษาเศรษฐศาสตร์แนวพุทธ การพัฒนาความสุขอย่างยั่งยืน กระบวนทัศน์เกษตรอินทรีย์ พบว่า กระบวนทัศน์และหลักเศรษฐศาสตร์แนวพุทธในการพัฒนาความสุขของเกษตรกรรม

อินทรีย์ มาจากความเชื่อและกระบวนคิดของคนในชุมชนตั้งแต่การทำเกษตรเคมีเป็นการทำเกษตรอินทรีย์ ซึ่งต้องอาศัยกระบวนการแห่งการเรียนรู้จากประสบการณ์จริงของแต่ละครัวเรือนเปลี่ยนการทำเกษตรเคมีเป็นการทำเกษตรอินทรีย์ ใน 5 ด้าน คือ 1) การผลิตไม่มุ่งเน้นด้านการเงินเพียงอย่างเดียว 2) การเปลี่ยนแปลงการผลิตให้มีความหลากหลาย 3) การพึ่งพาตนเอง 4) การเกษตรเพื่อสุขภาพ และ 5) การวางแผนระยะยาวให้กับตนเองและลูกหลาน

2.5 ปัญหาและข้อเสนอแนะแนวทางการส่งเสริมกิจกรรมไร่สารพิษของสมาชิกเครือข่ายจิตอาสาแพทย์วิถีธรรม

2.5.1 *ระดับปัญหาเกี่ยวกับแนวทางการส่งเสริมกิจกรรมไร่สารพิษของสมาชิกเครือข่ายจิตอาสาแพทย์วิถีธรรม* พบว่า ภาพรวมสมาชิกสมาชิกเครือข่ายจิตอาสาแพทย์วิถีธรรม เห็นว่าระดับปัญหาเกี่ยวกับแนวทางการส่งเสริมกิจกรรมไร่สารพิษของสมาชิกเครือข่ายจิตอาสาแพทย์วิถีธรรม อยู่ในระดับน้อย ทั้ง 4 ด้าน 1) ปัญหาด้านการส่งเสริม โดยมีปัญหาในประเด็น ขาดความรู้และทักษะเรื่องการทำกิจกรรมไร่สารพิษ มากที่สุด 2) ปัญหาด้านวิธีการ โดยมีปัญหาในประเด็น ใช้เวลามาก มากที่สุด 3) ปัญหาด้านปัจจัยสนับสนุน โดยมีปัญหาในประเด็น สภาพแวดล้อมไม่เอื้ออำนวย เช่น ดิน น้ำ แมลงศัตรูพืช มากที่สุด และ 4) ปัญหาด้านเศรษฐกิจ โดยมีปัญหาในประเด็น ไม่มีที่ดิน มากที่สุด อาจเป็นเพราะสมาชิกส่วนใหญ่ไม่มีพื้นฐานการทำกิจกรรมมาก่อน จึงขาดความรู้ และไม่ชำนาญจึงใช้เวลาทำมาก ส่วนใหญ่อาศัยอยู่ในเมืองทำให้ไม่มีที่ดินเพาะปลูก

2.5.2 *ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับข้อเสนอแนะแนวทางการส่งเสริมกิจกรรมไร่สารพิษของสมาชิกเครือข่ายจิตอาสาแพทย์วิถีธรรม* พบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งหมด 4 ด้าน 1) ด้านการส่งเสริม เห็นด้วยกับข้อเสนอแนะในประเด็น ควรส่งเสริมองค์ความรู้ในการทำกิจกรรมไร่สารพิษ มากที่สุด 2) ด้านปัจจัยสนับสนุน โดยเห็นด้วยกับข้อเสนอแนะในประเด็นควรส่งเสริมการรวมกลุ่มทำกิจกรรมไร่สารพิษ มากที่สุด 3) ด้านวิธีการ เห็นด้วยกับข้อเสนอแนะในประเด็นควรจัดสาธิต / ฝึกปฏิบัติ มากที่สุด และ 4) ด้านเศรษฐกิจ เห็นด้วยกับข้อเสนอแนะในประเด็นควรส่งเสริมการตลาด จำหน่าย/แบ่งปันผลผลิตในรูปแบบสินค้าดี ราคาถูก ชื่อสัตย์ มีน้ำใจมากที่สุด อาจจะเป็นเพราะการเรียนรู้โดยการรวมกลุ่มจะได้รับการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ อีกทั้งยังได้ชมสาธิตและได้ทดลองปฏิบัติ จะทำให้เพิ่มความมั่นใจว่าตนเองสามารถทำได้

2.5.3 *แนวทางส่งเสริมกิจกรรมไร่สารพิษของสมาชิกเครือข่ายจิตอาสาแพทย์วิถีธรรม* จากการวิเคราะห์สถานการณ์ปัจจุบันในรูปแบบ TOWS Matrix ได้แก่ การส่งเสริมการเรียนรู้กิจกรรมไร่สารพิษบูรณาการกับการดูแลสุขภาพพึ่งตนตามแนวเศรษฐกิจ การส่งเสริมการ

รวมกลุ่มและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในช่องทางสื่อออนไลน์ที่เข้าถึงได้ง่าย น่าสนใจ และต่อเนื่อง เช่น กลุ่มไลน์ เพจเฟซบุ๊ก เว็บไซต์ รายการทีวีออนไลน์ การสนับสนุนการรวมกลุ่มทำกิจกรรมไร้สารพิษ (แบ่งปันพันธุ์พืช รวมกันทำปุ๋ย เชื่อมสวน แบ่งปันผลผลิต) การสนับสนุนการรวมกลุ่มจัดหาพลังงานทดแทนโซลาร์เซลล์ ใช้กับเครื่องมืออุปกรณ์การเกษตร การส่งเสริมระบบการค้าพาณิชย์บุญนิยมหรือตลาดวิถีธรรมให้สมาชิกเครือข่ายจิตอาสาแพทย์วิถีธรรมมีส่วนร่วมส่งเสริมการตลาดวิถีธรรมแบบมีส่วนร่วม อกิปรายผลได้ว่า การส่งเสริมกิจกรรมไร้สารพิษของสมาชิกเครือข่ายจิตอาสาแพทย์วิถีธรรม ทำให้จิตอาสาแพทย์วิถีธรรมที่มีความรู้ความสามารถในการทำกิจกรรมไร้สารพิษพร้อมทั้งการดูแลสุขภาพพึ่งตนตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง สามารถเป็นบุคคลต้นแบบและฝึกฝนทักษะในการถ่ายทอดความรู้ให้แก่หมู่สมาชิกเครือข่าย การส่งเสริมกิจกรรมไร้สารพิษของสมาชิกเครือข่ายจิตอาสาแพทย์วิถีธรรมมีช่องทางสื่อออนไลน์ แต่สมาชิกส่วนใหญ่มีอายุมาก ยังไม่มีความถนัดการใช้เทคโนโลยีออนไลน์ จึงควรส่งเสริมการรวมกลุ่มและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในช่องทางสื่อออนไลน์ที่เข้าถึงได้ง่าย น่าสนใจ และต่อเนื่อง การดำเนินงานส่งเสริมกิจกรรมไร้สารพิษ โดยการสนับสนุนการรวมกลุ่มทำกิจกรรมไร้สารพิษ อาศัยความร่วมมือแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ภูมิปัญญา เทคโนโลยีและนวัตกรรมใหม่ ๆ ความรู้การทำกิจกรรมไร้สารพิษจากผู้ที่มีประสบการณ์หลากหลาย นอกจากนั้นจำเป็นต้องแลกเปลี่ยนความรู้การใช้ทรัพยากรเครื่องมืออุปกรณ์การเกษตรที่เหมาะสม หรือรวมกลุ่มกันจัดหาเครื่องมือหรืออุปกรณ์เพื่อลดต้นทุนการผลิต การดำเนินงานส่งเสริมกิจกรรมไร้สารพิษ เป็นการส่งเสริมการผลิตเมื่อบริโภคและเมื่อเหลือกินเหลือใช้ก็นำมาจำหน่ายและแบ่งปัน โดยเครือข่ายแพทย์วิถีธรรมมีกิจกรรมการค้าพาณิชย์บุญนิยมหรือตลาดวิถีธรรม ซึ่งแนวคิดการค้าพาณิชย์บุญนิยม 4 ประการคือ จำหน่ายสินค้าของดี ราคาถูก ซื่อสัตย์ มีน้ำใจ ในราคา 4 ระดับ คือ ราคาต่ำกว่าท้องตลาด ราคาเท่าทุน ราคาต่ำกว่าทุน และแจกฟรี จึงควรส่งเสริมระบบการค้าพาณิชย์บุญนิยมหรือตลาดวิถีธรรมให้สมาชิกเครือข่ายจิตอาสาแพทย์วิถีธรรมมีส่วนร่วม

3. ข้อเสนอแนะ

3.1 ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

จากผลการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์ในการส่งเสริมกิจกรรมไร้สารพิษของสมาชิกเครือข่ายจิตอาสาแพทย์วิถีธรรม ดังนี้

3.1.1 ข้อเสนอแนะต่อสมาชิกเครือข่ายจิตอาสาแพทย์วิถีธรรม

1) จากผลการวิจัยพบว่า ระดับความรู้ของสมาชิกเครือข่ายจิตอาสาแพทย์วิถีธรรม อยู่ในระดับมาก โดยได้รับความรู้จากแหล่งความรู้ที่เป็นสื่อสารมวลชนมากที่สุด ได้แก่ สื่อโทรทัศน์ วิทยุชุมชน ทีวี สื่อวิทยุหมอเขียวเรดิโอ รองลงมาคือสื่อออนไลน์ ได้แก่ สื่อเวปไซด์หมอเขียวดอทเน็ต สื่อไลน์บัญชีทางการแพทย์วิถีธรรม สื่อเฟซบุ๊ก หมอเขียวแฟนคลับ, กลีกรรรมไร้สารพิษ ชีวิตผาสุก สื่อแอปพลิเคชันยูทูป หมอเขียวทีวีออนไลน์ สื่อไลน์อื่น ๆ แต่การเข้าถึงแหล่งความรู้ส่วนบุคคล สื่อกลุ่มหรือสื่อสิ่งพิมพ์อยู่ในระดับมาก อาจจะเป็นเพราะช่วงโรคระบาดที่ทำให้จำกัดการเดินทางมาพบกันหรือมีการห้ามจัดอบรมรวมคนจำนวนมาก ปัจจุบันรัฐบาลมีนโยบายยกเลิกข้อจำกัดดังกล่าวแล้ว การเพิ่มแหล่งความรู้จะทำให้สมาชิกเครือข่ายจิตอาสาแพทย์วิถีธรรมได้รับการส่งเสริมการทำกิจกรรมไร้สารพิษมากยิ่งขึ้น เช่น การจัดอบรมค่ายกลีกรรรมไร้สารพิษ การจัดโฮมสเตย์กลีกรรรม การจัดค่ายสุขภาพพึ่งตน กลีกรรรม และธรรมะ การให้คำแนะนำรายบุคคล หรือการทำสื่อสิ่งพิมพ์กลีกรรรม เป็นต้น

2) จากผลการวิจัยพบว่า ความคิดเห็นที่มีต่อการส่งเสริมการทำกิจกรรมไร้สารพิษของสมาชิกเครือข่ายจิตอาสาแพทย์วิถีธรรม มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน ได้แก่ ด้านประโยชน์ ทำให้มีอาหารที่ปลอดภัย ทำให้สุขภาพแข็งแรง ทำให้พบมิตรสหาย สังคม และสิ่งแวดล้อมดี ด้านเศรษฐกิจ ทำให้มีความมั่นคงทางอาหาร ทำให้ลดค่าใช้จ่าย ด้านวิธีการ ทำให้ดีใจ การทำกิจกรรมไร้สารพิษควบคู่ไปกับการปฏิบัติการจัดเวลาและพัฒนาทางจิตใจและจิตวิญญาณตามแนวทางของเครือข่ายจิตอาสาแพทย์วิถีธรรม ทำให้เกิดผลดีต่อสุขภาพร่างกายและใจ มากกว่าการทำกิจกรรมไร้สารพิษเพียงอย่างเดียวและ ด้านการส่งเสริม มีการส่งเสริมคุณงามความดี พลังของการลดกิเลสและการสร้างกุศลของเครือข่ายจิตอาสาแพทย์วิถีธรรม มีโอกาสรับสื่อการทำกิจกรรมไร้สารพิษของมูลนิธิแพทย์วิถีธรรมแห่งประเทศไทย จากช่องทางต่าง ๆ สามารถช่วยให้เข้าใจขั้นตอนการทำกิจกรรมไร้สารพิษได้เป็นอย่างดี

3) จากผลการวิจัยพบว่า ความพึงพอใจที่มีต่อการส่งเสริมการทำกิจกรรมไร้สารพิษของสมาชิกเครือข่ายจิตอาสาแพทย์วิถีธรรม อยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน ได้แก่ ด้านประโยชน์ มีการบูรณาการกับ การพัฒนาจิตใจและ จิตวิญญาณ และ มีการสร้างเครือข่ายผู้ทำ

กลไกกรมไร้สารพิษ ด้านเศรษฐกิจ มีการบูรณาการกับการพึ่งตนด้านส่งเสริมสุขภาพ มีการส่งเสริมการตลาดตามหลักการตลาดวิถีธรรม ด้านการส่งเสริมมีบุคคลต้นแบบ มีช่องทางสื่อสารความรู้การทำกิจกรรมไร้สารพิษ และ ด้านวิธีการส่งเสริมมีการสนับสนุนพันธุ์พืชไร้สารพิษ มีอุปกรณ์สาธิต

4) จากผลการวิจัยพบว่า การทำกิจกรรมไร้สารพิษของสมาชิกเครือข่ายจิตอาสาแพทย์วิถีธรรม ด้านการเตรียมพื้นที่ มีการพัฒนา ปรับปรุงโครงสร้างดินด้วยอินทรีย์วัตถุ ปุ๋ยพืชสด ปุ๋ยหมัก น้ำหมัก เป็นต้น ด้านการเพาะปลูก มีการเลือกและศึกษาชนิดพืช (พันธุ์ดี) ให้สอดคล้องกับสภาพพื้นที่เพาะปลูก เช่น ดิน ความต้องการน้ำ แสงแดด ปุ๋ย เป็นต้น และมีการเก็บพันธุ์พืชไว้ใช้เองหรือไว้ใช้ภายในกลุ่ม ด้านการดูแลรักษา ไมโลภ คือ ต้องรู้จักพอ ทำอย่างมีคุณภาพ ได้เท่าไรก็เอาเท่านั้น ก็พอใจเท่านั้น และไม่สร้างความเดือดร้อนให้ตนเองคนอื่นสัตว์อื่น ด้านการเก็บเกี่ยว มีการเก็บเกี่ยวตามอายุสุกแก่ที่เหมาะสมต่อคุณภาพของผลผลิตที่ดี ด้านการบริโภค มีการบริโภคผลผลิตบนแนวทางอาหารสุขภาพ อาหารเป็นยา ตามวิธีการดูแลรักษาสุขภาพ พึ่งตนแพทย์วิถีธรรม ด้านผลที่ได้รับต่อสุขภาพะ รู้พักู้เพียรประมาณขีดจำกัดของร่างกาย ขยันพอดีเพื่อให้มีสุขภาพกายที่แข็งแรงในการทำกิจกรรมไร้สารพิษ หมั่นสร้างจิตใจให้ผาสุกแม้จะต้องลำบากอดทนต่อการตากแดดฝนในการทำกิจกรรมไร้สารพิษ มีจิตเมตตาต่อสิ่งมีชีวิตต่าง ๆ ในแปลงกิจกรรมไร้สารพิษแม้แต่แมลงศัตรูพืช

3.1.2 ข้อเสนอแนะต่อคณะทำงานส่งเสริมการทำกิจกรรมไร้สารพิษของเครือข่ายจิตอาสาแพทย์วิถีธรรม

1) จากผลการวิจัยพบว่า สมาชิกเครือข่ายจิตอาสาแพทย์วิถีธรรมมีความรู้อยู่ในระดับมาก แหล่งความรู้ที่ได้รับมากที่สุดจากสื่อสารมวลชนและสื่อออนไลน์ ควรเปิดช่องทางสื่อเพิ่มเติมเช่น สื่อบุคคลรับให้คำปรึกษา สื่อกลุ่มจัดอบรมให้ผู้เรียนได้มีโอกาสเรียนรู้ในพื้นที่กับบุคคลต้นแบบเห็นการสาธิตและได้ฝึกปฏิบัติและสื่อสิ่งพิมพ์ จัดทำคู่มือการทำกิจกรรมไร้สารพิษสำหรับผู้ที่มีข้อจำกัดในการเข้าถึงสื่อออนไลน์

2) จากผลการวิจัยพบว่า ความคิดเห็นและความพึงพอใจที่มีต่อการส่งเสริมกิจกรรมไร้สารพิษของสมาชิกเครือข่ายจิตอาสาแพทย์วิถีธรรมอยู่ในระดับมากที่สุด คณะทำงานส่งเสริมการทำกิจกรรมไร้สารพิษของเครือข่ายจิตอาสาแพทย์วิถีธรรมควรดำเนินการต่อเนื่องสม่ำเสมอ โดยเฉพาะประเด็นของการบูรณาการกับการพัฒนาจิตใจและจิตวิญญาณ การบูรณาการกับการพึ่งตนด้านส่งเสริมสุขภาพ สร้างบุคคลต้นแบบ และการสนับสนุนพันธุ์พืชไร้สารพิษ

3) จากผลการวิจัยพบว่า มีปัญหาเรื่องไม่มีที่ดินเพาะปลูก ไม่มีเวลาจึงควรส่งเสริมรูปแบบการเพาะปลูกแบบมีพื้นที่น้อย เช่น การปลูกแนวตั้ง การปลูกกระถาง เป็นต้น

4) จากผลการวิจัยพบว่า ประชาชนมีความเห็นด้วยมากที่สุดด้านประโยชน์ การทำกิจกรรมไร้สารพิษทำให้มีอาหารที่ปลอดภัย ทำให้สุขภาพแข็งแรง ทำให้พบมิตรสหาย สังคมและสิ่งแวดล้อมดี และด้านเศรษฐกิจ ทำให้มีความมั่นคงทางอาหาร ลดค่าใช้จ่าย และยังแบ่งปันยิ่งได้กลับมาทำให้มีความมั่นคงด้านอาหารมากยิ่งขึ้น จึงควรส่งเสริมการเรียนรู้กิจกรรมไร้สารพิษ เพื่อพึ่งตนได้แล้วนำมาแบ่งปันและบูรณาการเรื่องสุขภาพและธรรมชาติ ในรูปแบบที่ให้ผู้เรียนรู้ได้มาพบกันและทำกิจกรรมร่วมกันสร้างหม่กลุ่มผู้มีศึลที่มาเป็นมิตรคึองกันและกัน

3.1.3 ข้อเสนอแนะต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

1) จากผลการวิจัยพบว่า สมาชิกเครือข่ายจิตอาสาแพทย์วิถีธรรมมีความรู้อยู่ในระดับมาก แหล่งความรู้ที่ได้รับมากที่สุดจากสื่อสารมวลชนและสื่อออนไลน์ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องจึงควรสร้างสื่อการเรียนรู้ที่เหมาะสมตามศึกยภาพกลุ่ม

2) จากผลการวิจัยพบว่า ปัญหาเกี่ยวกับการส่งเสริมการทำกิจกรรมไร้สารพิษของสมาชิกเครือข่ายจิตอาสาแพทย์วิถีธรรมภาพรวมอยู่ในระดับน้อย และข้อเสนอแนะในระดับมากที่สุด และจากการวิเคราะห์สถานการณ์ปัจจุบันในรูปแบบ TOWS Matrix เพื่อหาแนวทางในการพัฒนาองค์กร มีข้อเสนอแนะต่อหน่วยงานดังนี้ ควรส่งเสริมการเรียนรู้การดูแลสุขภาพพึ่งตนตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงเนื้อหาหลักธรรมชาติ สุขภาพและกิจกรรมไร้สารพิษ ควรส่งเสริมการรวมกลุ่มและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในช่องทางสื่อออนไลน์ที่เข้าถึงได้ง่าย น่าสนใจ และต่อเนื่อง เช่น กลุ่มไลน์ เฟซบุ๊ก เวบไซต์ รายการทีวีออนไลน์ ควรสนับสนุนการรวมกลุ่มทำกิจกรรมไร้สารพิษ (แบ่งปันพันธุ์พืช รวมกันทำปุ๋ย เชื่อมสวน แบ่งปันผลผลิต) ควรสนับสนุนการรวมกลุ่มจัดหาพลังงานทดแทน โซล่าเซลล์ ใ้กับเครื่องมืออุปกรณ์การเกษตร ควรส่งเสริมระบบการค้าพาณิชย์บุญนิยมหรือตลาดวิถีธรรมให้สมาชิกเครือข่ายจิตอาสาแพทย์วิถีธรรมมีส่วนร่วม

3.2 ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

3.2.1 ควรทำวิจัยเชิงคุณภาพ เกี่ยวกับสมาชิกเครือข่ายจิตอาสาแพทย์วิถีธรรมที่เป็นต้นแบบที่ประสบความสำเร็จ ทั้งในด้านองค์ความรู้ด้านการทำกิจกรรมไร้สารพิษและแนวคิดแรงบันดาลใจในการพัฒนาตนเอง เพื่อเป็นแนวทางและเป็นต้นแบบในการส่งเสริมสมาชิกเครือข่ายจิตอาสาแพทย์วิถีธรรมและเกษตรกรรุ่นอื่น ๆ ต่อไป

3.2.2 ควรศึกษาปัจจัยความสำเร็จของการดำเนินงานส่งเสริมกิจกรรมไร้สารพิษของสมาชิกเครือข่ายจิตอาสาแพทย์วิถีธรรม เพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินงาน การบริหารจัดการกลุ่มให้เกิดความสำเร็จยั่งยืนต่อไป

3.2.3 ควรศึกษาการพัฒนาความเข้มแข็งของสมาชิกเครือข่ายจิตอาสาแพทย์วิถี

ธรรม เพื่อสร้างความเข้มแข็งให้สมาชิกเครือข่ายจิตอาสาแพทย์วิถีธรรมสามารถพึ่งพาตนเอง มีคุณภาพชีวิตที่ดี

สรุปผลวิจัยและข้อเสนอแนะดังภาพที่ 5.1

ภาพที่ 5.1 สรุปปัญหา ข้อเสนอแนะ SWOT แนวทางการส่งเสริม และข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กนกนรา พวงประยงค์ และसानิตย์ หนูนิล (2561). สังคมชนบทไทยสมัยใหม่กับปัจจัยกำหนดวิถีการดำเนินชีวิต. วารสารสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์, 44 (2), น.34-64
- แก่นศีล กล้าจน (2565). ศึกษาผลกระทบวิถีพุทธในมูลนิธิแพทย์วิถีธรรมแห่งประเทศไทย (วิทยานิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต(พระพุทธศาสนา)). มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, เชียงใหม่.
- จารุวรรณ ศรีบรรจง (2550). ความพึงพอใจของประชาชนต่อการบริการสาธารณะขององค์การบริหารส่วนตำบลคอนปฐ อำเภอลำดวน จังหวัดสุพรรณบุรี (วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ขอนแก่น.
- ใจเพชร กล้าจน (2563). หลักการทำกิจกรรมไร่สารพิษ สืบค้นจาก <https://morkeaw.net/how-to-do-organic-agriculture>
- จำนง พรายยิ้มแแบ. (2535). เทคนิคการวัดและประเมินผลการเรียนรู้การซ่อมเสริม. กรุงเทพมหานคร: ไทย์टनाพานิช.
- ชุตติกาญจน์ คำนา (2557). การดำเนินงานตามระบบส่งเสริมการเกษตรมิติใหม่ของนักวิชาการส่งเสริมการเกษตรเขตที่ 6 กรมส่งเสริมการเกษตร (วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี.
- ชไมพร แสนใจ (2554). ความคิดเห็นของสมาชิกที่มีต่อความสำเร็จของหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงชุมชน บ้านร่องปลายนา ตำบลบัวสาลี อำเภอมะลาว จังหวัดเชียงราย (วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี.
- ธมกร ไชยบุพผา (2558). การขึ้นทะเบียนและปรับปรุงข้อมูลทะเบียนเกษตรกร เพื่อการส่งเสริมการเกษตรในจังหวัดมุกดาหาร (วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี.

บรรณานุกรม (ต่อ)

- ธีรวุฒิ เอกะกุล . (2555). *ระเบียบวิจัย* . อุบลราชธานี : วิทยาการพิมพ์.
- นลทวรรณ มากหลาย. (2557). *แนวทางการพัฒนาเกษตรกรรมรุ่นใหม่ในจังหวัดระยอง*
(วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต).
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, นนทบุรี.
- นิตยาภรณ์ สุระสาย. (2563). *รูปแบบการบูรณาการวัฒนธรรมการดูแลสุขภาพด้วยการแพทย์วิถี
ธรรม* (ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต). มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี, อุบลราชธานี.
- นันทิยา ศรีทัตจันทา. (2557). *แนวทางการพัฒนาเกษตรกรรมรุ่นใหม่ในจังหวัดเลย*
(วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต).
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, นนทบุรี.
- บัณฑิต ศิริรักษ์โสภณ. (2561) . “วิสาหกิจชุมชนบุญนิยม”: การก่อรูปชีวิตทาง สังคมและ
กลยุทธ์ทางเศรษฐกิจของขบวนการอโศก. *วารสารพัฒนาศาสตร์*. 1 (1), น.178-219
- บำเพ็ญ เขียวหวาน. (2562) . อาหารและเกษตร (ไม่) ปลอดภัย : แนวคิดและการจัดการเกษตร
อินทรีย์เชิงระบบ. *วารสารวิชาการสถาบันการอาชีวศึกษาเกษตร*, 3 (1), น.1-8.
- บุญธรรม กิจปริดาบริสุทธิ . (2535) . *การวัดและประเมินผลการเรียนการสอน ภาควิชา
ศึกษาศาสตร์ . คณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์. มหาวิทยาลัยมหิดล*
- บุญธรรม จิตต์อนันต์ . (2536) . *ส่งเสริมการเกษตร* . กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ชวนพิมพ์ .
- ปราณี หล้าเบ็ญสะ . (2561) . *การวัดและประเมินผลการศึกษา* . ยะลา :
ศูนย์ส่งเสริมการทำผลงานวิชาการ มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา
- พงษ์ศักดิ์ อังกสิทธิ์ . (2551) . *แนวคิดเชิงวิเคราะห์เกี่ยวกับการส่งเสริมการเกษตร* .
ใน *ประมวลสาระชุดวิชาการส่งเสริมการเกษตรเพื่อการพัฒนา* . นนทบุรี :
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช .
- พงษ์ศักดิ์ อังกสิทธิ์ และ สุรพล เศรษฐบุตร . (2553) . *แนวคิดและหลักการส่งเสริมการเกษตร* .
ใน *เอกสารการสอนชุดวิชาความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับการส่งเสริมการเกษตร หน่วยที่ 3* .
นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช .

บรรณานุกรม (ต่อ)

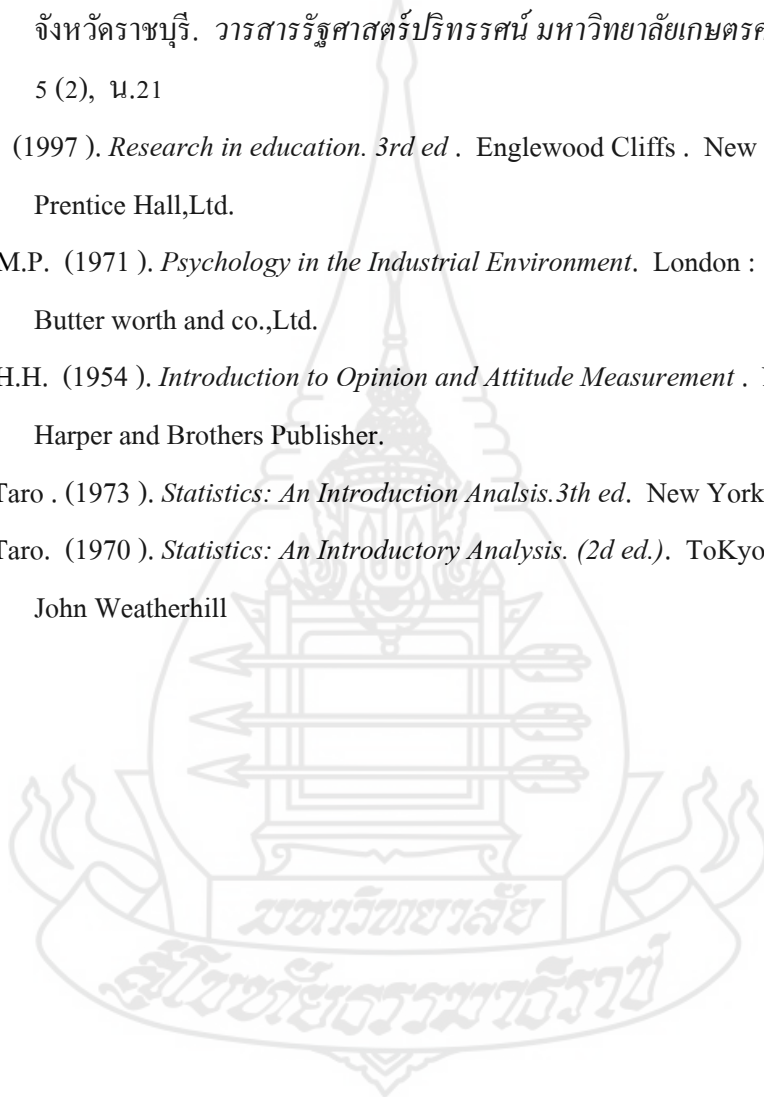
- เพชรวัลย์ เอี่ยมอาภรณ์. (2557). *แนวทางการพัฒนาการเกษตรกรรมรุ่นใหม่ในพื้นที่รับผิดชอบของสำนักส่งเสริมและพัฒนาการเกษตรเขตที่ 6 จังหวัดเชียงใหม่* (วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี.
- พระณัฐนันท์เดช สีลเดโช (พงษ์พิทักษ์). (2562). *เศรษฐศาสตร์แนวพุทธ รูปแบบการพัฒนาความสุขอย่างยั่งยืนของวิถีเกษตรอินทรีย์*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตร์ดุษฎีบัณฑิต). มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, พระนครศรีอยุธยา
- พันธรัฐ สิทธิปัฐ. (2555). *ความต้องการการส่งเสริมการเกษตรของเกษตรกรผู้ปลูกมะม่วงหิมพานต์ในอำเภอท่าปลา จังหวัดอุตรดิตถ์* (วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี.
- พรเพ็ญ เพชรสุขศิริ . (2531). *การวัดทัศนคติ*. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยมหิดล
- พัฒนา พรหมณี , ยูพิน พิทยาวัฒน์ชัย , จิระศักดิ์ ทัพผา . *แนวคิดเกี่ยวกับความพึงพอใจและการสร้างแบบสอบถามความพึงพอใจในงาน*. *วารสารวิชาการสมาคมสถาบันอุดมศึกษาเอกชนแห่งประเทศไทย (สสอท)* ปีที่ 26 ฉบับที่ 1, น.59-66
- พรนภา เตียสุทธิกุล , พัฒนา พรหมณี , जानนท์ ศรีเกตุ . นาวิน มินะกรรม และ สุวดี พงษ์วาริน. (2561). *การวัดระดับเจตคติในการดำเนินงานด้านการสาธารณสุข*. *วารสารวไลยอลงกรณ์ปริทัศน์*. *มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์*, 8 (4), น. 214-225 .
- พรธิดา วิเชียรปัญญา . (2547). *การจัดการความรู้พื้นฐานและการประยุกต์ใช้*. กรุงเทพมหานคร : ธรรมมถการพิมพ์
- ไพศาล หวังพานิช . (2536). *การวัดผลการศึกษา*. (3). กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช .

บรรณานุกรม (ต่อ)

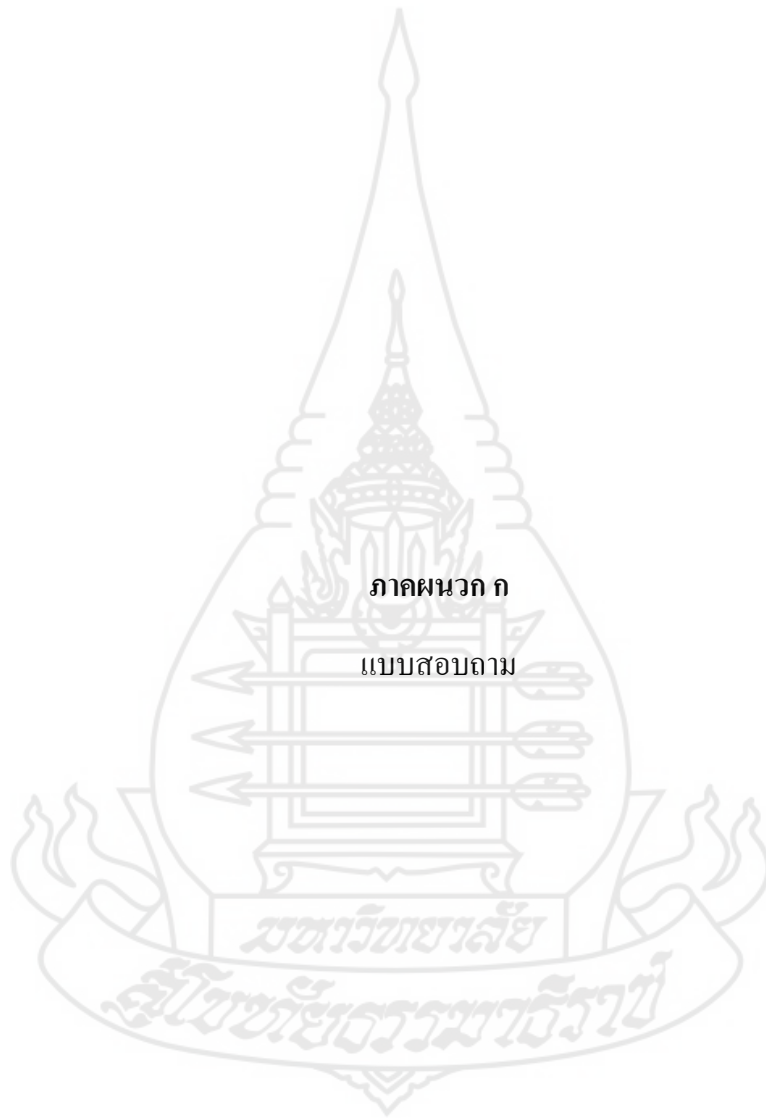
- พิสิทธิ์ อุดชาชน. (2558). *ความคิดเห็นของประชาชนต่อการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารงานของเทศบาลตำบลบ้านฝาง อำเภอบ้านฝาง จังหวัดขอนแก่น (วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรบัณฑิต).* มหาวิทยาลัยมหามงกุฎราชวิทยาลัย, ขอนแก่น
- ภรณ์ ต่างวิวัฒน์. (2554). *แนวคิดและหลักการเกี่ยวกับความรู้และการจัดการความรู้. ใน เอกสารการสอนชุดวิชาการระบบสารสนเทศและการวิจัยทางการเกษตร เล่ม 1 หน่วยที่ 1. นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช*
- มาลีรัตน์ โส๊ะอัน . (2562). *แนวทางในการส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพเกษตรกรรุ่นใหม่ ในจังหวัดระนอง (วิทยานิพนธ์ปริญญาโท).* มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี .
- สุชาติ อึ้งสูงเนิน. (2558). ผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมจากการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช. *วารสารวิชาการวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี*, 9 (1), น.58-63
- ราชบัณฑิตสถาน. (2546). *พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน*. กรุงเทพมหานคร : นานมีบุคคัพลิเคชั่น
- ราชบัณฑิตสถาน. (2546). *พจนานุกรมสังคมวิทยาอังกฤษ-ไทย*. กรุงเทพมหานคร : นานมีบุคคัพลิเคชั่น
- วิจารณ์ พานิช. (2548). *การจัดการความรู้ ฉบับนักปฏิบัติ*. กรุงเทพมหานคร : ตาตาพับลิเคชั่น
- สมณะ โพธิ์รักษ์. (2564). *ผู้นำทางจิตวิญญาณของชาวโศก บรรยายในรายการ โสเหล่โลกุตระ ออนไลน์ สืบค้นจาก*
<https://www.youtube.com/watch?v=AnMTniw0bnk>
- สมหมาย เปียถนอม . (2551). *ความพึงพอใจของนักศึกษาในการได้รับการปรึกษาจากมหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม. มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม, นครปฐม*
- สำนักเศรษฐกิจการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์. (2559). *แผนพัฒนาการเกษตร ในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ.2560 – 2564).*

บรรณานุกรม (ต่อ)

- อเนก จันทร์เครือ และ กิ่งกนก ชาลิตธำรง . ความพึงพอใจของเกษตรกรต่อโครงการแผนพัฒนาอาชีพเกษตรกรตามความต้องการของชุมชนเพื่อบรรเทาภัยแล้ง จังหวัดราชบุรี. *วารสารรัฐศาสตร์ปริทรรศน์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์*, 5 (2), น.21
- Best, J.W. (1997). *Research in education. 3rd ed* . Englewood Cliffs . New Jersey: Prentice Hall,Ltd.
- Feldman, M.P. (1971). *Psychology in the Industrial Environment*. London : Butter worth and co.,Ltd.
- Remmer, H.H. (1954). *Introduction to Opinion and Attitude Measurement* . New York : Harper and Brothers Publisher.
- Yamane, Taro . (1973). *Statistics: An Introduction Analsis.3th ed*. New York : Harper & Row.
- Yamane, Taro. (1970). *Statistics: An Introductory Analysis. (2d ed.)*. ToKyo : John Weatherhill

ภาคผนวก ก

แบบสอบถาม

มหาวิทยาลัย

สกลนคร

แบบสัมภาษณ์เลขที่.....

วันที่สัมภาษณ์.....

แบบสัมภาษณ์สำหรับการวิจัย

เรื่อง

แนวทางการส่งเสริมกิจกรรมไร้สารพิษของสมาชิกเครือข่ายจิตอาสาแพทย์วิถีธรรม

ชื่อผู้ให้สัมภาษณ์.....นามสกุล.....
 บ้านเลขที่.....หมู่ที่.....ตำบล.....อำเภอ.....จังหวัด.....
 โทรศัพท์.....

1. แบบสัมภาษณ์ชุดนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาเรื่อง แนวทางการส่งเสริมกิจกรรมไร้สารพิษของสมาชิกเครือข่ายจิตอาสาแพทย์วิถีธรรม ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต คำตอบในแบบสัมภาษณ์นี้จะนำไปใช้เพื่อการศึกษาวิจัยเท่านั้น ไม่มีเงื่อนไขผูกพันอื่นและไม่ทำให้เกิดผลเสียหายกับสมาชิกเครือข่ายจิตอาสาแพทย์วิถีธรรมใดๆ จึงขอความร่วมมือจากสมาชิกเครือข่ายจิตอาสาแพทย์วิถีธรรมกรุณาตอบคำถามทุกข้อ ตามความเป็นจริงและตามความคิดเห็นของท่าน

2. แบบสัมภาษณ์แบ่งออกเป็น 5 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 สภาพพื้นฐานส่วนบุคคล สภาพพื้นฐานทางสังคมและสภาพพื้นฐานทางเศรษฐกิจของสมาชิกเครือข่าย

ตอนที่ 2 ความรู้และแหล่งความรู้เกี่ยวกับการทำกิจกรรมไร้สารพิษของสมาชิกเครือข่าย

ตอนที่ 3 ความคิดเห็นและความพึงพอใจที่มีต่อกิจกรรมไร้สารพิษของสมาชิกเครือข่าย

ตอนที่ 4 การทำกิจกรรมไร้สารพิษของสมาชิกเครือข่าย

ตอนที่ 5 ปัญหาและข้อเสนอแนะแนวทางในการส่งเสริมกิจกรรมไร้สารพิษของสมาชิกเครือข่าย

3. ผู้สัมภาษณ์อ่านคำถามให้สมาชิกเครือข่ายจิตอาสาแพทย์วิถีธรรม (ผู้ให้สัมภาษณ์) ฟัง แล้วผู้สัมภาษณ์ทำเครื่องหมายถูก ✓ ลงในช่อง หน้าข้อความตามผู้ให้สัมภาษณ์ตอบ และเติมข้อความลงในช่องว่างที่กำหนดให้ตามผู้ให้สัมภาษณ์ตอบ

4. ผู้วิจัยขอขอบพระคุณสมาชิกเครือข่ายจิตอาสาแพทย์วิถีธรรม ที่กรุณาตอบแบบสัมภาษณ์ และให้ความร่วมมืออย่างดีในการเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัยครั้งนี้

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมายถูก (✓) ลงใน () หน้าข้อความตามผลการสัมภาษณ์ หรือเติมข้อความลงในช่องว่างที่ของแบบสัมภาษณ์ให้สมบูรณ์

ตอนที่ 1 สภาพพื้นฐานส่วนบุคคล สภาพพื้นฐานทางสังคมและสภาพพื้นฐานทางเศรษฐกิจของสมาชิกเครือข่ายจิตอาสาแพทย์วิถีธรรม

1. สภาพพื้นฐานส่วนบุคคล

1. เพศ 1. ชาย 2. หญิง

2. อายุ.....ปี (เกิน 6 เดือน ให้นับเป็น 1 ปี)

3. ระดับการศึกษา

☐ 1. ไม่ได้รับการศึกษา	☐ 2. ประถมศึกษา
☐ 3. มัธยมศึกษาตอนต้น	☐ 4. มัธยมศึกษาตอนปลายหรือเทียบเท่า (ปวช.)
☐ 5. อนุปริญญาหรือเทียบเท่า (ปวส.)	☐ 6. ปริญญาตรี
☐ 7. สูงกว่าปริญญาตรี	

4. อาชีพหลัก (ตอบเพียง 1 ข้อ)

☐ 1. ไม่ได้ประกอบอาชีพ	☐ 2. ค้าขาย/กิจการส่วนตัว
☐ 3. รับจ้าง/พนักงานบริษัท	☐ 4. รับราชการ
☐ 5. รัฐวิสาหกิจ	☐ 6. เกษียณ
☐ 7. เกษตรกร	☐ 8. จิตอาสา
☐ 9. อื่น ๆ ระบุ	

5. จำนวนสมาชิกในครัวเรือน.....คน

6. ประสบการณ์ในการทำกิจกรรมไร้สารพิษ (ปี)

☐ 1. ไม่ประสบการณ์	☐ 2. มีประสบการณ์ ปี

1.2 สภาพพื้นฐานทางสังคม

1. ตำแหน่งทางสังคม

1. ไม่มี
2. มี (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)
☐ 2.1 สมาชิก อบต.	☐ 2.2 กำนัน/ผู้ใหญ่บ้าน
☐ 2.3 ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน/สารวัตรกำนัน	☐ 2.4 คณะกรรมการหมู่บ้าน
☐ 2.4 ประชาชนชาวบ้าน	☐ 2.5 หมอдинอาสา
☐ 2.6 อาสาสมัครเกษตร	☐ 2.7 อาสาสมัครสาธารณสุข(อสม.)
☐ 2.9 จิตอาสาแพทย์วิถีธรรม	☐ 2.10 อื่นๆ ระบุ

1.3 สภาพพื้นฐานทางเศรษฐกิจ

1. จำนวนแรงงานในการทำกิจกรรมไร้สารพิษ ปี 2565

1. แรงงานในครัวเรือน จำนวน.....คน
2. แรงงานจ้างประจำ จำนวน.....คน
3. แรงงานจ้างชั่วคราว จำนวน.....คน

2. จำนวนพื้นที่ที่ทำกิจกรรมไร้สารพิษ

1. ไม่มี 2. มี (ไร่ / งาน / ตารางวา)

3. รายได้เฉลี่ยต่อปี

ภาคการเกษตร ปี 2565

1. ไม่มี 2. มี (บาท)

นอกภาคการเกษตร ปี 2565

1. ไม่มี 2. มี (บาท)

4. รายจ่ายเฉลี่ยต่อปี

ภาคการเกษตร ปี 2565

1. ไม่มี 2. มี (บาท)

นอกภาคการเกษตร ปี 2565

1. ไม่มี 2. มี (บาท)

ตอนที่ 2 ความรู้และแหล่งความรู้เกี่ยวกับการทำกิจกรรมไร้สารพิษของสมาชิกเครือข่ายจิตอาสา
แพทย์วิถีธรรม

ตอนที่ 2.1 ความรู้เกี่ยวกับการทำกิจกรรมไร้สารพิษของสมาชิกเครือข่ายจิตอาสาแพทย์วิถีธรรม
คำชี้แจง ให้ทำเครื่องหมายถูก (✓) ลงในช่องว่างให้ตรงกับความรู้ความเข้าใจเพียงข้อเดียว

ข้อ	คำถาม	ถูก	ผิด
ด้านการเตรียมพื้นที่			
1	วิธีแก้ไขดินที่ไม่เหมาะกับการปลูกพืช คือ นำอินทรีย์วัตถุมาใส่ดินให้มาก ได้แก่ กิ่งไม้ใบไม้แบบสดก็ได้ แบบแห้งก็ได้ หรือเศษอาหารจากครัวเรือน หรือจะปลูกพืชสด หรือใช้เศษผักในแปลง เพื่อทำเป็นอินทรีย์วัตถุ		
2	การทำกิจกรรมไร้สารพิษต้องไม่ใช่เทคโนโลยีสมัยใหม่เด็ดขาด แต่ใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อพัฒนาผลผลิตที่เหมาะสมกับการใช้ทรัพยากรธรรมชาติของพื้นที่		
3	การปรับปรุงดินด้วยปุ๋ยพืชสด คืออินทรีย์วัตถุ แก้ไขดินได้บางสภาพ ได้แก่ ดินจืด ดินเค็ม ดินเปรี้ยว แต่แก้ไขดินเหนียว ดินทราย ดินลูกรังไม่ได้		
ด้านการเพาะปลูก			
4	หลักการทำกิจกรรมไร้สารพิษ คือมีพันธุ์ดี ดินดี น้ำดี แสงดี และสิ่งสำคัญที่สุดซึ่งเป็นหัวใจหลัก คือต้องมีศีลและมีมิตรดีด้วย		
5	บารายคัลเจอร์ เป็นการปลูกพืชแบบสมดุลร้อนเย็น เทคนิค คือ การใส่หินแทรกลงไป กระจายไปให้ทั่ว เพื่อปรับสมดุลร้อนเย็น หินมีคุณสมบัติดูดและเก็บความร้อนได้ดี ระบายความร้อนได้ช้า ทำให้ต้นไม้ปลอดภัย ไม้ร้อนมาก ทำให้พืชงอกงามดี		
6	พืชต้องการแสงมาใช้ในการสังเคราะห์แสงเพื่อสร้างอาหาร ถ้าขาดแสงพืชก็สังเคราะห์แสงไม่ได้ พืชแต่ละชนิดต้องการแสงเท่ากัน จึงต้องจัดสภาพแสงให้กับพืชทุกชนิดเท่า ๆ กัน		

ตอนที่ 2.1 ความรู้เกี่ยวกับการทำกิจกรรมไร้สารพิษของสมาชิกเครือข่ายจิตอาสาแพทย์วิถีธรรม
(ต่อ)

คำชี้แจง ให้ทำเครื่องหมายถูก (✓) ลงในช่องว่างให้ตรงกับความรู้ความเข้าใจเพียงข้อเดียว

ข้อ	คำถาม	ถูก	ผิด
ด้านการดูแลรักษา			
7	หลักสำคัญในการทำกิจกรรมไร้สารพิษ คือ ไม่จี้เกียจ ไม่ใจร้อน ไม่โลภ ประมาณให้พอเหมาะ และ รู้จักแบ่งปันด้วยใจที่บริสุทธิ์		
8	วิธีจัดการวัชพืช คือ การนำแผ่น/ถุงพลาสติกที่เหลือใช้ นำมาคลุมแปลงปลูกพืชผัก เมื่อเราสามารถกันแสงแดดไม่ให้ส่องถึงวัชพืช วัชพืชก็จะขึ้นไม่ได้		
9	ความต้องการของพืชทุกชนิด คือต้องการน้ำปริมาณมากในช่วงเวลาเช้าของทุกวันเท่านั้น		
ด้านการเก็บเกี่ยว			
10	การเก็บเกี่ยวตามในช่วงเวลาสุกแก่ที่เหมาะสม จะได้คุณภาพของผลผลิตที่ดี		
11	การเก็บรักษาเมล็ด พันธุ์พืช ในสถานที่ ภาชนะ อุณหภูมิ ไม่มีผลต่อการรักษาคุณภาพ อัตราการงอก และอายุของเมล็ดพันธุ์		
ด้านการบริโภค			
12	การรับประทานอาหารปรับสมดุลตามภาวะร้อน-เย็นของร่างกายตามหลักการแพทย์วิถีธรรม ช่วยให้หายโรคได้		
13	มะเขือเทศ มะกูด มะนาว เป็นพืชฤทธิ์เย็น แต่ส้มเขียวหวาน ขนุน เงาะ เป็นพืชฤทธิ์ร้อน		
ด้านผลที่ได้รับต่อสุขภาพ			
14	ขยันเพาะปลูกให้ได้ผลผลิตปริมาณมาก รีบทำให้เสร็จจะได้มีผลผลิตเพียงพอในการบริโภคและแบ่งปันผู้อื่น		
15	การแบ่งปันผลผลิต เมล็ดพันธุ์ กล้าพันธุ์จากการทำกิจกรรมไร้สารพิษ ด้วยใจที่บริสุทธิ์ให้แก่ผู้อื่น เป็นการสร้างสังคมสิ่งแวดล้อมที่ดี		

ตอนที่ 2.2 แหล่งความรู้เกี่ยวกับการทำกิจกรรมไร้สารพิษของสมาชิกเครือข่ายจิตอาสาแพทย์วิถี

ธรรม

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมายถูก (✓) ลงในช่องระดับการได้รับข้อมูลข่าวสารจากแหล่งความรู้ที่ได้รับเพียงข้อเดียว

ข้อ	แหล่งความรู้	น้อยที่สุด (1)	น้อย (2)	ปานกลาง (3)	มาก (4)	มากที่สุด (5)
สื่อบุคคล						
1	ปราชญ์ชาวบ้าน					
2	วิทยากรส่งเสริมกิจกรรมไร้สารพิษ					
3	จิตอาสาถ่ายทอดประสบการณ์การทำกิจกรรมไร้สารพิษ					
4	เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร					
5	พ่อแม่ญาติพี่น้อง					
6	เพื่อนบ้าน/เพื่อนออนไลน์					
7	อื่นๆ					
สื่อกลุ่ม						
1	การศึกษาดูงาน/โฮมสเตย์กิจกรรมไร้สารพิษ					
2	การอบรมค่ายกิจกรรมไร้สารพิษ ชีวิตผาสุก					
3	การสัมมนาทางรอดเกษตรกรไทย					
4	การประชุม					
5	อื่นๆ					
สื่อสารมวลชน						
1	สื่อโทรทัศน์ บุญนิยมทีวี					
2	สื่อวิทยุ หมอเขียวเรดิโอ					

ตอนที่ 2.2 แหล่งความรู้เกี่ยวกับการทำกิจกรรมไร้สารพิษของสมาชิกเครือข่ายจิตอาสาแพทย์วิถี
ธรรม (ต่อ)

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมายถูก (✓) ลงในช่องระดับการได้รับข้อมูลข่าวสารจากแหล่งความรู้ที่
ได้รับเพียงข้อเดียว

ข้อ	แหล่งความรู้	น้อย ที่สุด (1)	น้อย (2)	ปาน กลาง (3)	มาก (4)	มาก ที่สุด (5)
สื่อบุคคล						
1	แผ่นพับ					
2	โปสเตอร์/ป้ายประชาสัมพันธ์					
3	วารสารแพทย์วิถีธรรม					
4	วารสารวิชาการวิซหาราม					
สื่อออนไลน์						
1	สื่อเว็บไซต์ หมอเขียวคอทเน็ต					
2	สื่อไลน์บัญชีทางการแพทย์วิถีธรรม					
3	สื่อเพจเฟซบุ๊ก หมอเขียวแฟนคลับ, กสิกรรม ไร้สารพิษ ชีวิตผาสุก					
4	สื่อแอปพลิเคชันยูทูป หมอเขียวทีวีออนไลน์					
5	สื่อไลน์ อื่น ๆ					
6	อื่นๆ ดิจิตอล อินสตาแกรม					

ตอนที่ 3 ความคิดเห็นและความพึงพอใจที่มีต่อการทำกิจกรรมไร้สารพิษของสมาชิกเครือข่ายจิตอาสาแพทย์วิถีธรรม

ตอนที่ 3.1 ความคิดเห็นที่มีต่อการทำกิจกรรมไร้สารพิษของสมาชิกเครือข่ายจิตอาสาแพทย์วิถีธรรม

คำชี้แจง ให้ทำเครื่องหมายถูก (✓) ลงในช่องว่างให้ตรงกับความคิดเห็นเพียงข้อเดียว

ข้อ	ความคิดเห็น	ระดับความคิดเห็น				
		น้อยที่สุด (1)	น้อย (2)	ปานกลาง (3)	มาก (4)	มากที่สุด (5)
ด้านการส่งเสริม						
1	ได้มีโอกาสรับสื่อการทำกิจกรรมไร้สารพิษของมูลนิธิแพทย์วิถีธรรมแห่งประเทศไทยจากช่องทางต่างๆ สามารถช่วยให้เข้าใจขั้นตอนการทำกิจกรรมไร้สารพิษได้เป็นอย่างดี					
2	มีการส่งเสริมคุณงามความดี พลังของการลดกิเลสและการสร้างกุศลของเครือข่ายจิตอาสาแพทย์วิถีธรรม					
3	สามารถถ่ายทอดประสบการณ์การทำกิจกรรมไร้สารพิษผ่านช่องทางสื่อต่างๆ ได้เข้าใจ และสามารถนำไปปฏิบัติใช้ได้เป็นอย่างดี					
ด้านวิธีการ						
4	แม้ผลผลิตเกิดความเสียหายจากโรคและแมลง ก็สามารถมีสภาวะจิตใจที่ไม่ย่อท้อต่อการทำกิจกรรมไร้สารพิษ					
5	การทำกิจกรรมไร้สารพิษทำให้ดี					

ตอนที่ 3.1 ความคิดเห็นที่มีต่อการทำกิจกรรมไร้สารพิษของสมาชิกเครือข่ายจิตอาสาแพทย์วิถี
ธรรม (ต่อ)

คำชี้แจง ให้ทำเครื่องหมายถูก (✓) ลงในช่องว่างให้ตรงกับความคิดเห็นเพียงข้อเดียว

ข้อ	ความคิดเห็น	ระดับความคิดเห็น				
		น้อย ที่สุด (1)	น้อย (2)	ปาน กลาง (3)	มาก (4)	มาก ที่สุด (5)
6	การทำกิจกรรมไร้สารพิษควบคู่ไปกับการปฏิบัติกรรช้ดเกล้าและพัฒนาทางด้านจิตใจและจิตวิญญาณตามแนวทางของเครือข่ายจิตอาสาแพทย์วิถีธรรม ทำให้เกิดผลดีต่อสุขภาพะทางกายและใจของท่าน มากกว่าการทำกิจกรรมไร้สารพิษเพียงอย่างเดียว					
ด้านประโยชน์						
7	การทำกิจกรรมไร้สารพิษทำให้เพิ่มอริศีลได้					
8	การทำกิจกรรมไร้สารพิษทำให้พบมิตรสหาย สัจคม และสิ่งแวดล้อมดี					
9	การทำกิจกรรมไร้สารพิษทำให้มีอาหารที่ปลอดภัย					
10	การทำกิจกรรมไร้สารพิษทำให้สุขภาพแข็งแรง					
11	การทำกิจกรรมไร้สารพิษมีส่วนช่วยให้สมาชิกภายในครอบครัวมีความสุขมากยิ่งขึ้น					

ตอนที่ 3.1 ความคิดเห็นที่มีต่อการทำกิจกรรมไร้สารพิษของสมาชิกเครือข่ายจิตอาสาแพทย์วิถี
ธรรม (ต่อ)

คำชี้แจง ให้ทำเครื่องหมายถูก (✓) ลงในช่องว่างให้ตรงกับความคิดเห็นเพียงข้อเดียว

ข้อ	ความคิดเห็น	ระดับความคิดเห็น				
		น้อย ที่สุด (1)	น้อย (2)	ปาน กลาง (3)	มาก (4)	มาก ที่สุด (5)
ด้านเศรษฐกิจ						
12	การทำกิจกรรมไร้สารพิษทำให้ลดค่าใช้จ่าย					
13	การทำกิจกรรมไร้สารพิษทำให้มีความ มั่นคงทางอาหาร					
14	การทำกิจกรรมไร้สารพิษทำให้มีอาหาร หลากหลาย					
15	เมื่อท่านยังแบ่งปันผลผลิตส่วนเกินจากการ ทำกิจกรรมไร้สารพิษให้ผู้อื่น กลับทำให้ ท่านเกิดความมั่นคงทางอาหารมากกว่าการ มุ่งผลิตเพื่อขายเพียงอย่างเดียว					

ตอนที่ 3.2 ความพึงพอใจที่มีต่อการส่งเสริมการทำกิจกรรมไร้สารพิษของสมาชิกเครือข่ายจิตอาสา
แพทย์วิถีธรรม

คำชี้แจง ให้ทำเครื่องหมายถูก (✓) ลงในช่องว่างให้ตรงกับความพึงพอใจเพียงข้อเดียว

ข้อ	ความพึงพอใจ	ระดับความพึงพอใจ				
		น้อย ที่สุด (1)	น้อย (2)	ปาน กลาง (3)	มาก (4)	มาก ที่สุด (5)
ด้านการส่งเสริม						
1	ช่องทางสื่อสารความรู้การทำกิจกรรมไร้สารพิษ					
2	วิทยากรในการถ่ายทอดความรู้					
3	บุคคลต้นแบบ					
ด้านวิธีการ						
4	อุปกรณ์การสาธิต					
5	พื้นที่ฝึกปฏิบัติ					
6	ระยะเวลาฝึกอบรม					
7	การสนับสนุนพันธุ์พืชไร้สารพิษ					
ด้านประโยชน์						
8	การแลกเปลี่ยนประสบการณ์การทำกิจกรรมไร้สารพิษ					
9	การสร้างเครือข่ายผู้ทำกิจกรรมไร้สารพิษ					
10	การส่งเสริมการตลาดตามหลักการตลาดวิถีธรรม					

ตอนที่ 3.2 ความพึงพอใจที่มีต่อการส่งเสริมการทำกิจกรรมไร้สารพิษของสมาชิกเครือข่ายจิตอาสา
แพทย์วิถีธรรม (ต่อ)

คำชี้แจง ให้ทำเครื่องหมายถูก (✓) ลงในช่องว่างให้ตรงกับความพึงพอใจเพียงข้อเดียว

ข้อ	ความพึงพอใจ	ระดับความพึงพอใจ				
		น้อย ที่สุด (1)	น้อย (2)	ปาน กลาง (3)	มาก (4)	มาก ที่สุด (5)
ด้านเศรษฐกิจ						
11	การบูรณาการกับการพึ่งตนด้านส่งเสริมสุขภาพ ลดค่าใช้จ่าย รักษาโรค					
12	การบูรณาการกับการพัฒนาจิตใจ					

ตอนที่ 4 การทำกิจกรรมไร้สารพิษของสมาชิกเครือข่ายจิตอาสาแพทย์วิถีธรรม

คำชี้แจง ให้ทำเครื่องหมายถูก (✓) ลงในช่องว่างให้ตรงกับการทำกิจกรรมไร้สารพิษเพียงข้อเดียว

ข้อ	การทำกิจกรรมไร้สารพิษของสมาชิกเครือข่ายจิตอาสาแพทย์ วิถีธรรม	ระดับการปฏิบัติ	
		ปฏิบัติ	ไม่ปฏิบัติ
ด้านการเตรียมพื้นที่			
1	พยายามเลือก ปรับปรุง ป้องกัน พื้นที่ทำกิจกรรมไร้สารพิษเป็นพื้นที่เฉพาะหรือห่างจากพื้นที่มีการใช้สารเคมี		
2	พัฒนา ปรับปรุง โครงสร้างดินด้วยอินทรีย์วัตถุ ปุ๋ยพืชสด ปุ๋ยหมัก น้ำหมัก เป็นต้น		
3	นำเทคโนโลยีที่เหมาะสมผสมผสานกับภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อมุ่งพัฒนาผลผลิตที่เหมาะสมกับการใช้ทรัพยากรธรรมชาติของพื้นที่		

ตอนที่ 4 การทำกิจกรรมไร่สารพิษของสมาชิกเครือข่ายจิตอาสาแพทย์วิถีธรรม (ต่อ)

คำชี้แจง ให้ทำเครื่องหมายถูก (✓) ลงในช่องว่างให้ตรงกับการทำกิจกรรมไร่สารพิษเพียงข้อเดียว

ข้อ	การทำกิจกรรมไร่สารพิษของสมาชิกเครือข่ายจิตอาสาแพทย์วิถีธรรม	ระดับการปฏิบัติ	
		ปฏิบัติ	ไม่ปฏิบัติ
4	บริหารจัดการ ออกแบบสภาพนิเวศวิทยาและสิ่งแวดล้อมของพื้นที่ให้เกิดความสมดุลมีการควบคุมโดยธรรมชาติ		
5	จัดการทำแหล่งกักเก็บน้ำ รักษาความชื้นหน้าดิน เช่น สระน้ำ หลุมดักน้ำ คลองไส้ไก่ ฝายชะลอน้ำ ธนาคารน้ำใต้ดิน เพอร์มาคัลเจอร์ ฯลฯ		
ด้านการเพาะปลูก			
6	เลือกและศึกษาชนิดพืช (พันธุ์ดี) ให้สอดคล้องกับสภาพพื้นที่เพาะปลูก เช่น ดิน ความต้องการน้ำ แสงแดด ปุ๋ย เป็นต้น		
7	ตรวจสอบเมล็ดพันธุ์ที่สมบูรณ์ อัตราการงอก เพื่อเตรียมเพาะกล้าหรือปลูกในแปลง		
8	รักษาความชื้นของดินก่อนและหลังปลูกให้เหมาะสมกับกล้าพันธุ์หรือเมล็ดพันธุ์		
9	เพาะชำกล้าพันธุ์ในช่วงเวลาที่เหมาะสมก่อนปลูก		
10	ปลูกพืชหมุนเวียน และหลากหลายชนิด ส่งผลดีต่อระบบนิเวศช่วยลดการเกิดโรคและแมลง		
11	มีการเก็บพันธุ์พืชไว้ใช้เองหรือไว้ใช้ภายในกลุ่ม		
ด้านการดูแลรักษา			
12	ปฏิบัติตามหัวใจในการทำกิจกรรมไร่สารพิษ คือ		
	12.1) ไม่จู้เกียจ ต้องขยัน ขยันใส่อินทรียวัตถุให้มากๆ ขยันไปดูแล		
	12.2) ไม่ใจร้อน		
	12.3) ไม่โลก ต้องรู้จักพอ ทำอย่างมีคุณภาพ ได้เท่าไรก็เอาเท่านั้น ก็พอใจเท่านั้น และไม่สร้างความเดือดร้อนให้ตนเองคนอื่นสัตว์อื่น		

ตอนที่ 4 การทำกิจกรรมไร่สารพิษของสมาชิกเครือข่ายจิตอาสาแพทย์วิถีธรรม (ต่อ)

คำชี้แจง ให้ทำเครื่องหมายถูก (✓) ลงในช่องว่างให้ตรงกับการทำกิจกรรมไร่สารพิษเพียงข้อเดียว

ข้อ	การทำกิจกรรมไร่สารพิษของสมาชิกเครือข่ายจิตอาสาแพทย์วิถีธรรม	ระดับการปฏิบัติ	
		ปฏิบัติ	ไม่ปฏิบัติ
	12.4) พอประมาณ คือ รู้เพียงรู้พัก และจะเอาอะไรเข้าไป เอาอะไรออกมา หรือดำเนินการอะไรแค่ไหนประมาณให้พอดี ให้พืชเจริญเติบโตได้ดี		
	12.5) รู้จักแบ่งปันด้วยใจที่บริสุทธิ์เป็นลำดับ		
13	รดน้ำ ด้วยปริมาณ และช่วงเวลาให้กับสอดคล้องความต้องการของพืชแต่ละชนิดและป้องกันการระเหยของน้ำ โดยใช้ แผ่น/ถุงพลาสติกหรือเศษฟางขาว ใบไม้ ที่เหลือใช้		
14	หมั่นเติมปุ๋ยหมักและอินทรีย์วัตถุ และใช้จุลินทรีย์พลังชีวิตเป็นประจำ		
15	จัดการวัชพืชโดยการนำแผ่น/ถุงพลาสติกที่เหลือใช้หรือเศษฟางขาว ใบไม้ นำมาคลุมแปลงปลูกพืชผัก		
16	การป้องกันอารักขาพืชจากโรคและแมลง ด้วยน้ำหมักสมุนไพร จุลินทรีย์พลังชีวิต เป็นต้น		
ด้านการเก็บเกี่ยว			
17	มีการเก็บเกี่ยวตามอายุสุกแก่ที่เหมาะสมต่อคุณภาพของผลผลิตที่ดี		
18	เรียนรู้วิธี รูปแบบการเก็บเกี่ยวเพื่อให้สามารถบริโภคได้ยาวนาน		
19	มีการคัดเลือกคุณลักษณะพันธุ์พืชที่ดี แข็งแรงเพื่อใช้ในการเพาะปลูกครั้งต่อไป		
20	เก็บเมล็ดพืชในช่วงเวลาสุกแก่ที่เหมาะสม ต่อคุณภาพ อัตราการงอก และอายุของเมล็ดพืช		
21	เก็บรักษาเมล็ด พันธุ์พืช ในสถานที่ ภาชนะ อุดทึบ มีผลต่อการรักษาคุณภาพ อัตราการงอก และอายุของเมล็ดพันธุ์		

ตอนที่ 4 การทำกิจกรรมไร่สารพิษของสมาชิกเครือข่ายจิตอาสาแพทย์วิถีธรรม (ต่อ)

คำชี้แจง ให้ทำเครื่องหมายถูก (✓) ลงในช่องว่างให้ตรงกับการทำกิจกรรมไร่สารพิษเพียงข้อเดียว

ข้อ	การทำกิจกรรมไร่สารพิษของสมาชิกเครือข่ายจิตอาสาแพทย์วิถีธรรม	ระดับการปฏิบัติ	
		ปฏิบัติ	ไม่ปฏิบัติ
ด้านการบริโภค			
22	บริโภคผลผลิตบนแนวทางอาหารสุขภาพ อาหารเป็นยา ตามวิถีการดูแลรักษาสุขภาพพึ่งตนแพทย์วิถีธรรม		
23	รู้จักฝึกฝนการประมาณในการบริโภคตามความต้องการของร่างกาย		
24	หมั่นตรวจสอบอาการของจิต เจตสิต ในขณะการบริโภค		
25	มีการเรียนรู้พัฒนาการแปรรูปผลผลิตและการเก็บรักษา		
26	มีการเรียนรู้ ทดลอง ต่อยอดผลผลิตเป็นผลิตภัณฑ์ด้านอื่นๆ เช่น ยาสมุนไพร ผลิตภัณฑ์สุขภาพ เป็นต้น		
ด้านผลที่ได้รับต่อสุขภาพ			
27	รู้พักรู้เพียร ประมาณขีดจำกัดของร่างกาย ขยันพอดี เพื่อให้มีสุขภาพกายที่แข็งแรงในการทำกิจกรรมไร่สารพิษ		
28	หมั่นสร้างจิตใจให้ผาสุก แม้จะต้องลำบาก อดทนต่อการตากแดด ฝน ในการทำกิจกรรมไร่สารพิษ		
29	มีจิตเมตตาต่อสิ่งมีชีวิตต่างๆ ในแปลงกิจกรรมไร่สารพิษ แม้แต่แมลงศัตรูพืช		
30	รู้จักแบ่งปันผลผลิต เมล็ดพันธุ์ กิ่งพันธุ์จากการทำกิจกรรมไร่สารพิษ ด้วยใจที่บริสุทธิ์ ให้แก่ ผู้คนและสังคม		
31	หมั่นร่วมเรียนรู้ อาสาแลกเปลี่ยนและถ่ายทอดประสบการณ์การทำกิจกรรมไร่สารพิษให้เครือข่ายและผู้สนใจ เพื่อสร้างสิ่งแวดล้อมสังคมที่ดี		

ตอนที่ 5 ปัญหาและข้อเสนอแนะแนวทางในการส่งเสริมกิจกรรมไร่สารพิษ

ตอนที่ 5.1 ปัญหาในการส่งเสริมกิจกรรมไร่สารพิษ

คำชี้แจง : กรุณาใส่เครื่องหมาย (✓) ในแต่ละข้อเพียงคำตอบเดียวลงในช่องคำตอบที่ตรงกับความคิดเห็นของท่าน

ข้อ	ประเด็นปัญหา	ระดับปัญหา				
		น้อยที่สุด (1)	น้อย (2)	ปานกลาง (3)	น้อยที่สุด (1)	มากที่สุด (5)
ด้านการส่งเสริม						
1	ขาดความรู้		1	ขาดความรู้		1
2	ขาดแหล่งความรู้		2	ขาดแหล่งความรู้		2
3	ไม่มีที่ปรึกษา		3	ไม่มีที่ปรึกษา		3
4	กระบวนการพัฒนาขาดความน่าสนใจ		4	กระบวนการพัฒนาขาดความน่าสนใจ		4
ด้านวิธีการ						
5	ขาดแรงงาน					
6	วิธีการปฏิบัติยุ่งยาก					
7	ใช้เวลามาก					
8	ครอบครัวไม่เห็นด้วย					
ด้านประโยชน์						
9	ได้ผลผลิตช้า					
10	สุขภาพไม่ดี					
11	สภาพแวดล้อมไม่เอื้ออำนวย เช่น ดิน น้ำ แมลงศัตรูพืช					
12	ไม่เข้าใจความเชื่อมโยงกิจกรรม ธรรมชาติ สุขภาพ					

ตอนที่ 5.1 ปัญหาในการส่งเสริมกิจกรรมไร้สารพิษ (ต่อ)

คำชี้แจง : กรุณาใส่เครื่องหมาย (✓) ในแต่ละข้อเพียงคำตอบเดียวลงในช่องคำตอบที่ตรงกับความคิดเห็นของท่าน

ข้อ	ประเด็นปัญหา	ระดับปัญหา				
		น้อยที่สุด (1)	น้อย (2)	ปานกลาง (3)	น้อยที่สุด (1)	มากที่สุด (5)
ด้านเศรษฐกิจ						
13	ขาดเงินทุน					
14	ไม่มีที่ดิน					
15	ต้นทุนการผลิตสูง					

ปัญหาอื่นๆ

.....

.....

5.2 ข้อเสนอแนะในการส่งเสริมกิจกรรมไร้สารพิษ

คำชี้แจง ให้ทำเครื่องหมายถูก (✓) ลงในช่องว่างให้ตรงกับข้อเสนอแนะในการส่งเสริมกิจกรรมไร้สารพิษเพียงข้อเดียว

ข้อ	ข้อเสนอแนะการส่งเสริมกิจกรรมไร้สารพิษ	ระดับข้อเสนอแนะ				
		น้อยที่สุด (1)	น้อย (2)	ปานกลาง (3)	น้อยที่สุด (1)	มากที่สุด (5)
ด้านการส่งเสริม						
1	พัฒนารูปแบบกระบวนการสร้างความรู้เรื่องกิจกรรมไร้สารพิษ					

5.2 ข้อเสนอแนะในการส่งเสริมกิจกรรมไร้สารพิษ (ต่อ)

คำชี้แจง ให้ทำเครื่องหมายถูก (✓) ลงในช่องว่างให้ตรงกับข้อเสนอแนะในการส่งเสริมกิจกรรมไร้สารพิษเพียงข้อเดียว

ข้อ	ข้อเสนอแนะการส่งเสริมกิจกรรมไร้สารพิษ	ระดับข้อเสนอแนะ				
		น้อยที่สุด (1)	น้อย (2)	ปานกลาง (3)	น้อยที่สุด (1)	มากที่สุด (5)
2	ส่งเสริมองค์ความรู้ในการส่งเสริมการทำกิจกรรมไร้สารพิษ					
3	สร้างวิทยากรผู้ถ่ายทอดองค์ความรู้การทำกิจกรรมไร้สารพิษ					
4	พัฒนาคนต้นแบบ					
ด้านวิธีการ						
5	จัดที่ปรึกษาสร้างความเข้าใจความเชื่อมโยงเกษตร จิตใจ สุขภาพ					
6	จัดสาริต / ฝึกปฏิบัติ					
7	สร้างสื่อในการประชาสัมพันธ์ที่ทันสมัย เข้าใจง่าย เช่น วีดิทัศน์ โปสเตอร์ แผ่นพับ หรือโมเดล					
8	พัฒนาช่องทางสื่อออนไลน์ให้เข้าถึงง่าย					
ด้านการสนับสนุน						
9	สนับสนุนต่อเนื่อง สม่ำเสมอ					
10	ติดตามประเมินผล					
11	สนับสนุนการรวมกลุ่มผลิตปุ๋ยอินทรีย์					
12	จัดกิจกรรมรวมกลุ่มทำกิจกรรมไร้สารพิษ					

5.2 ข้อเสนอแนะในการส่งเสริมกิจกรรมไร้สารพิษ (ต่อ)

คำชี้แจง ให้ทำเครื่องหมายถูก (✓) ลงในช่องว่างให้ตรงกับข้อเสนอแนะในการส่งเสริมกิจกรรมไร้สารพิษเพียงข้อเดียว

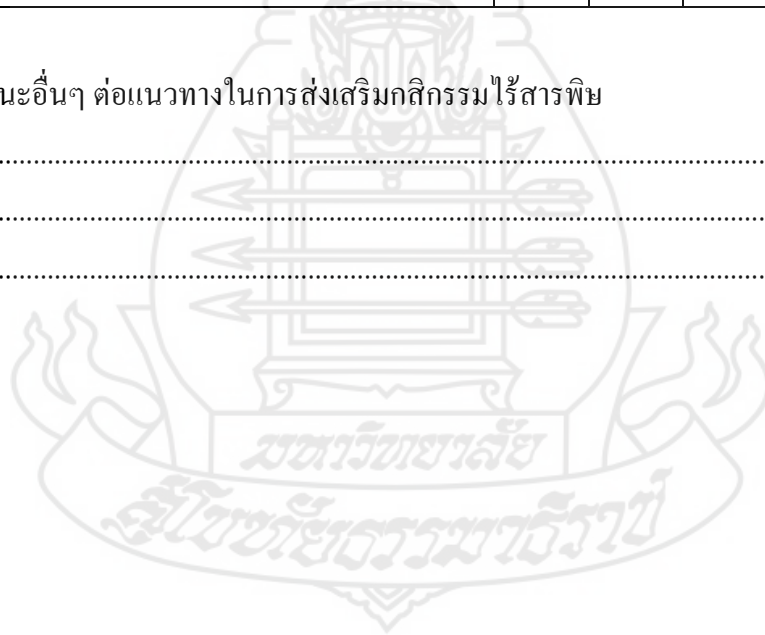
ข้อ	ข้อเสนอแนะการส่งเสริมกิจกรรมไร้สารพิษ	ระดับข้อเสนอแนะ				
		น้อยที่สุด (1)	น้อย (2)	ปานกลาง (3)	น้อยที่สุด (1)	มากที่สุด (5)
ด้านเศรษฐกิจ						
13	ส่งเสริมการตลาด จำหน่าย/แบ่งปันผลผลิตในรูปแบบสินค้าดี ราคาถูก ช้อสัตย์ มีน้ำใจ					
14	สนับสนุนอุปกรณ์เครื่องมือการเกษตร					
15	สนับสนุนเมล็ดพันธุ์/กิ่งพันธุ์/ต้นพันธุ์					

ข้อเสนอแนะอื่นๆ ต่อแนวทางในการส่งเสริมกิจกรรมไร้สารพิษ

.....

.....

.....

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ	นายภักธร คุ้มกิตติพร
วัน เดือน ปีเกิด	19 สิงหาคม 2513
สถานที่เกิด	กรุงเทพ
ประวัติการศึกษา	หลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาผู้ประกอบการสังคม สถาบันอาศรมศิลป์ กรุงเทพมหานคร
สถานที่ทำงาน	สวนร่วมบุญ ต.ดอนลาว อ.ดอนตูม จ.นครปฐม

